

YYSQ

Camal Zeynalov

Talelər dünyası

Hekayələr və esselər

Kitab YYSQ tərəfindən e-nəşrə hazırlanıb.

YYSQ - Milli Virtual Kitabxananın e-nəşri

N 01-23 (01 - 2014)

2014

www.kitabxana.net

Milli Virtual Kitabxananın təqdimatında

“Çağdaş Azərbaycan bədii nəşri”: 01-23 (01 - 2014)

Bu elektron nəşr <http://www.kitabxana.net> - Milli Virtual Kitabxananın “Çağdaş Azərbaycan bədii nəşri” Kulturoloji-bədii layihəsi çərçivəsində nəşrə hazırlanıb və yayılır.

Elektron Kitab N 01-23 (01 - 2014)

Kulturoloji layihənin bu hissəsini dəstəkləyən qurum: YYSQ və Azərbaycan Yazarçılar Birliyi -
<http://www.azyb.net>

Camal Zeynalov “Talelər dünyası”

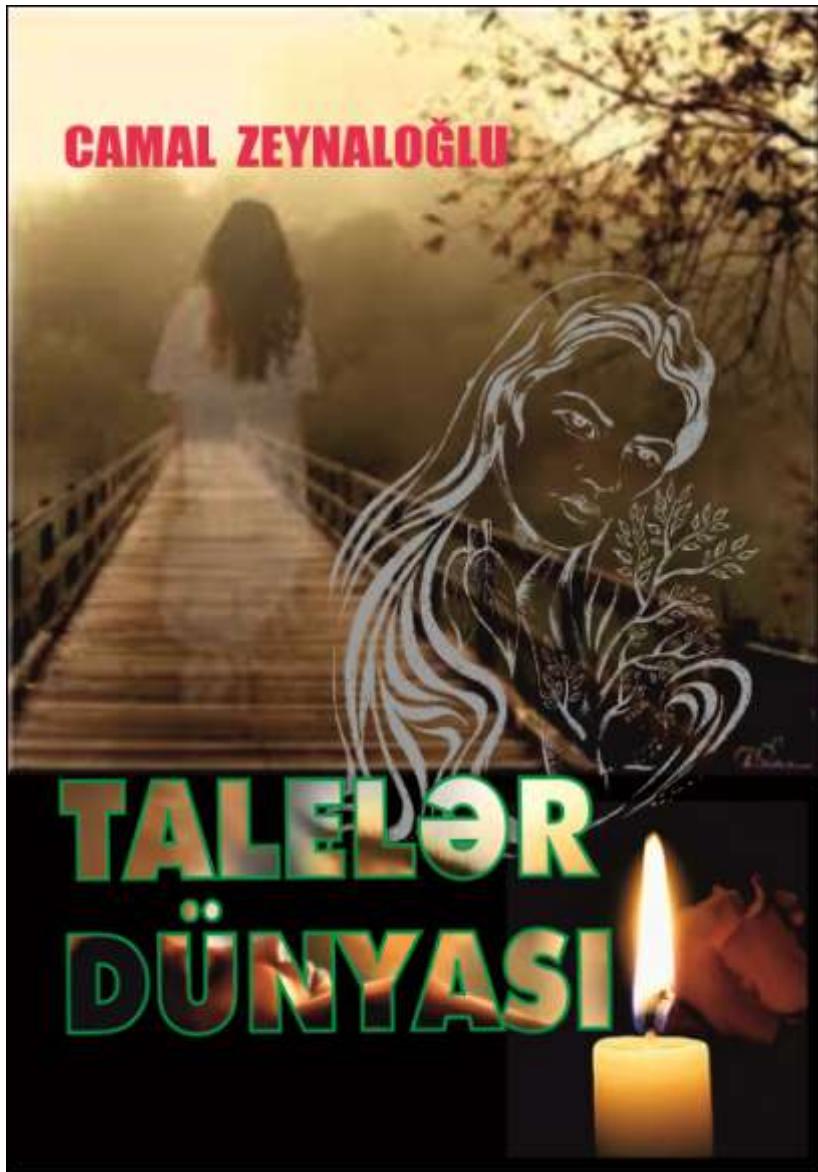
Hekayələr və esselər kitabı

Kitab YYSQ tərəfindən e-nəşrə hazırlanıb.

YYSQ - Milli Virtual Kitabxananın e-nəşri N 01-23 (01 - 2014)

Virtual redaktoru və e-nəşrə hazırlayanı:

Aydın Xan (Əbilov), yazar-kulturoloq

Camal Zeynaloğlu

Talelər dünyası

I kitab

“Ünsiyyət” nəşriyyatı

Bakı - 2013

Az 2 --- 2013

Redaktor: Həqiqət Kərimova,
fəlsəfə elmləri namizədi.

C- 44. Camal Zeynaloğlu: “Talelər dünyası”
(Azərbaycan dilində)

Bakı, “Ünsiyyət” nəşriyyatı – 2013, - 212 səh.

Bu kitab C.Zeynaloğlunun oxucularla **onuncu** görüşüdür. İctimai həyatımızda baş verən hadisələr müəllifi həm bir vətəndaş kimi, həm də qələm əhli kimi gözgörəsi narahat edir. Xalqımızın ən öyünməli, ən güvənməli cəhətləri olan milli dəyərləri – ailə məsələləri, qadın ləyaqəti, qadın şərəfi, isməti mənəvi, əxlaqi, etik baxımından təhlükə qarşısında olduğunu cəmiyyətə mesaj verir. Bütün bunlar Camal Zeynaloğlunun narahat ürəyindən keçib özünün, eləcə də oxucuların sinirlərinə, varlıqlarına sirayət edir.

Qadın dünyasına yaxından bələd olan müəllif sizləri uğurlu-uğursuz qadın taleləri ilə baş-başa buraxır, eyni zamanda bilməyərəkdən hissələrinin əsirinə çevrilmiş, sevgi və məhəbbətdə uğursuzluğa düşər olmuş, yanlış yollara varmış qızlarımıza doğru yol göstərərək, həyatda bu yanlışlarını düzəltmək üçün onlara daha bir şans verir.

Biz əminik ki, bu kitabı oxuduqdan sonra həyatınızda mütləq bir dəyişikliklər baş verdiyinin şahidi olacaqsınız.

26470000

C----- Qrifli nəşr.

095 – 2013

© C.Zeynaloğlu - 2013

ISBN 978-9952-4400-07-03

Böhtan

(Həyat hekayəsi)

“İnsanın yaşadığı bu alem başdan-başa iztirablarla doludur... İnsan tənha, qaranlıq, perspektivi məlum olmayan zülmət bir diyara atılmışdır. Daim qorxu, təhlükə, ölüm onda təngə gəlib, canadoyma, dünyadan bezar olmaq əhvali-ruhiyyəsi yaratmışdır.”

M.Xeydeqger.

Bilsəydim ki, həyatda bu qədər ağırlara, iztirablara, insan dönüklüyünə, böhtan və iftiralara, etibarsızlığa məruz qalacağam, onda bu amansız həyata heç gəlməzdim. Amma digər tərəfdən o da məlumdur ki, bu dünyaya gəlmişimiz və bu dünyadan gedişimiz öz əlimizdə deyildir. Ona görə də həyatda hər birimiz ona bəxş edilmiş bir tale yaşayır. Haradan biləsən ki, səni qabaqda nələr gözləyir; xoşbəxtlikmi, yoxsa bədbəxtlik?!

İnsan haqsız yerə başına gətirilən müsibətlərlə, ağrı-acılarla başa-başa qalanda, dəli olmaq dərəcəsinə gəlir. Amma bu dərd-səri, iztirabları kiminləsə paylaşanda adam istər-istəməz yüngülləşir, rahatlaşır. Mən də həyatda başına gələnləri sizlərə anlatmaq istəyirəm. Bu da mənim həyat hekayəmdir.

Mən 1983-cü ildə kəndçim Əsədlə ailə həyatı qurdum. Qaynanamın və həyat yoldaşımın dediklərindən belə məlum olurdu ki, qaynım Rəsul hələ uşaq vaxtlarından qardaşı Əsədlə heç cür yola getmirmiş. Daha doğrusu, Rəsulun Əsədi nədənsə görən gözü yoxmuş.

Mən atamı görməmişəm. Biz ailədə 5 uşaq olmuşuq. Bizi anam əmilərimin köməyi ilə böyüdüb, boy-aşa çatdırıb. Dörd uşağı yerbəyer etdikdən sonra anam da vəfat etdi. Ağır günlərimiz idi. Qardaşım həm oxuyur, həm də işləyirdi. Biz əmilərimizin himayəsində yaşayırıq. Mənim artıq 23 yaşımdı vardi. Təsadüfən Əsəd məni qonşuluqda toyda görüb bəyənmişdi. Mənim onunla evlənməyimdə əsas rolu bibim oynayıb. Əsəd Rusyanın Narılsk şəhərində əsgərilikdə olmuşdu. Sonradan o, yenidən Narılska qayıtdı. Biz onunla tanış olanda, o, Narılsk qeydiyyatında idi. Toyumuz olandan sonra Əsəd məni də Narılska aparmaq fikrində idi. Amma atası yaşılı olduğundan Narılskdə yaşamaqdan vaz keçdi və oraya gedərək, qeydiyyatdan çıxıb kəndə gəldi.

Əsədgilin ev şəraiti o qədər də yaxşı deyildi. Atası həyətyanı torpaq sahəsində bizi ev tikmək üçün yer ayırib vermişdi.

Kənddə yaşadığımız müddətdə Əsədin bacısı haqqında söz-söhbətlər təzə-təzə yaranırdı. Bütün kənd baldızım Tahirənin ayrı-ayrı kişilərlə gəzdiyini danışırı. Mənimse bu söz-söhbətlərdən həqiqətən də xəbərim yox idi.

Bir gün həyat yoldaşım evə gəlib, anasından bacısının harada olduğunu soruşdu. O, çox əsəbi görünürdü. Qaynanam qızının harada olduğunu bilmədiyini söylədi. Sonra Əsəd anasından tələb etdi ki, onunla getsin. Anası getmədi. Mən Əsədi sakitləşdirməyə çalışdım. Amma o məni dinləmədi, açıqlı halda evdən çıxıb, harasa getdi.

Bir saatdan sonra Əsəd yenidən geri qayıtdı. Qayıdanda onun sıfəti pörtmüş, əlleri əzilmişdi. Mənim heç nədən xəbərim yox idi. Atası qızından ötrü oğlundan polisə şikayət etdi. Polislər kəndə gələrək həyat yoldaşımı tutub apardılar. Həmin vaxt mən qorxudan qonşuda gizlənmişdim. Əsəd də mənə heç nə deməmişdi. Ərimə 15 sutka həbs verdilər. On beş gündən sonra yoldaşımı buraxdılar. Əsəd heç bir yerdə işləmədiyi üçün onu işlə təmin etdilər. Amma o, işləmədi. Bir ay

keçəndən sonra o, işləmədiyinə görə onu yenidən tutub, il yarımla iş verdilər və cəzasını çəkmək üçün Volqaqrada göndərdilər.

Əsəd bir müddət orada qaldıqdan sonra məcburi əməkdən qaçıdı. O, qaçıdığı üçün onu Bakıya 9-cu kalona göndərdilər.

Baldızım Tahirə qonşu kənddə yaşayan bir sürücüyə qoşulub qaçıdı...

Qaynim Rəsul ata-anasına baxmırıdı. O, atasını aldadıb, tualet tikmək bəhanəsilə bizim həyətə girdi. Bir də gördük ki, qardaşı türmədə ola-ola Rəsul bizim həyətdə ev tikir. Qaynatam bunu görəndə, çox əsəbiləşdi və oğlu ilə savaşdı. Ərim türmədən çıxandan sonra qardaşının tutduğu hərəkətinə görə ona iradını bildirdi. Rəsul Əsəd türmədə olan zaman bircə dəfə də olsun onun yanına getməmişdi. O, bunu pulunun olmaması ilə əsaslandırmaya çalışdı. Əsəd isə qardaşına belə cavab verdi: "Demək, mənim yanımı gələndə, pulun olmur, amma mənim yerimdə ev tikmək üçün pul tapırsan. Bu necə olur?" Rəsul isə dedi ki, o, ev tikməyib, tövlə tikib. O həm də qardaşına dedi ki, guya onu mənim əmim Əli tutdurub. Bu isə tamam ağı yalan idi. Rəsul çox haqsız danışdı. Əlbəttə, ərimin buna nə dərəcədə inanıb-inanmadığını bilmədim. Ərim türmədə olduğu zamanlarda Rəsulla Səlimənin mənim başıma açdıqları oyunlar barədə ona bircə kəlmə də deməmişdim. Oğlumun 6 yaşı vardı. Səlimə qonşuların uşaqlarını öyrədib, onunla əxlaqsız hərəkətlər ediblər. Mən bu barədə sonralar bildim. Yenə də Əsədə bu haqda heç nə demədim...

Nəhayət, 1990-cı ilin martında Əsəd evə bir maşınla gəldi. Hiyləgər qaynim Rəsul maşını görən kimi, ərimlə barışdı. Onu evlərinə qonaq da apardı. Rəsul bundan sonra qardaşının yanından bircə saat belə ayrılmırıldı. Əsəd mənə demişdi ki, bir-iki aya yenidən Rusiyaya gedəcək. Rəsul səhərdən axşama qədər Əsədin yanından əl çəkmirdi, o, nə barədəsə ərimlə elə hey söhbət edirdi. Mən isə bu işə məəttəl qalmışdım. Axi, neçə vaxtdı ki, biz onlarla küsülü idik.

Mən bu ailənin bu cür əxlaq sahibləri olduğunu bilmirdim. Çünkü bibim bu ailəni mənə tərifləmişdi və bibimə görə Əsədə “hə” cavabı vermişdim. Mən Rəsulgili daha yaxından tanışından sonra bibimlə sözleşdim və onunla aramız dəydi. Sonra bibimgillə qaynatam və qaynanam da savaşdı. Hətta, işimiz polisə düşdü...

Hələ Əsəd türmədə olduğu vaxtlarda Səlimə ilə Rəsul qaynatamın qulağını doldururmuşlar ki, guya Aybəniz tezliklə bu evdən çıxıb gedəcək. O, bu evdə çox qalmayacaq. Amma mən bütün çətinliklərə dözərək, bircə balam üçün hər cür işlər görmək məcburiyyətində qalırdım; sovxoza işləyir, qaynanamlı həyəti əkir, həsir toxuyur, liğ eşir, qışda jaket, corab, köynək, çarıq toxuyub satırdım. Eyni zamanda dolanışığımı həm də qardaşım, əmilərim, əmim oğlanları, dayılarım, dayım gəlinləri də kömək edirdilər. Bir sözlə, dolanışqdan o qədər də korluq çəkmirdim. Uşağımın geyim paltarlarını da bacılarım alırdı. Səliməgil isə hər vasitə ilə çalışırdılar ki, mən uşağı da götürüb, bu evdən baş götürüb gedim. Sən demə, onların planları varmış. Onlar bizim həyətdə oğlanlarına ev tikmək isteyirlərmiş.

Ərim türmədən çıxdıqdan sonra bir müddət bu sözsöhbətlərə ara verildi. Ərimin yumşaq xasiyyəti vardı. Məni də çox isteyirdi. Qəlbimə dəyməzdı, sözümdən də çıxmazdı. Amma o, çox sadəlövh idi, təsir altına tez düşərdi, əgər eyni sözü iki nəfər deyirdisə, o buna dərhal inanardı.

Bir gün Əsəd mənə axşam yoldaşları ilə bizə şam yeməyinə gələcəklərini söylədi. Mən də axşama hazırlıq gördüm. Həmin axşam ərim yoldaşlarıyla bizdə yeyib-icdilər. Mən bayırı çıxıb, su gətirəndə gördüm ki, həyətdəki tut ağacının arxasında kimsə var. “Ey, kimsən? Orada nə işin var?” deyə səsləndim. Adam onu gördüyümü bilib, iti addımlarla çəpərə tərəf gedərək qaranlıqda gözdən itdi. Yerisindən və paltarından onun qadın xeylağı olduğu aydın görünürdü. Suyu götürüb, evə girdim. Bu barədə Əsədə bir söz

demədim. Mən istəmirdim ki, evdə yersiz söz-söhbətlər olsun. Sonra qonaqlar dağılışib getdilər. Həmin vaxt soyuqlamışdım. Ertəsi gün Əsəd məni həkimə apardı. Həkim məni müayinə etdikdən sonra müalicə olunmağımı məsləhət gördü və dərmanlar yazdı. Ərim həmin dərmanları aptekdən alıb gətirdi və mən evdə müalicə olunmağa başladım. Xəstə olduğuma görə, Əsəd Rusiyaya getməyi təxirə saldı. O, iki aya yaxın yanında qaldı. Sonra yaxşılaşdım. Əsəd mənim yaxşılaşdığını görün, Rusiyaya getdi. Həmin vaxt oğlum artıq 1-ci sınıf gedirdi. Amma oğlumun burnundan vaxtaşırı qan gəlirdi. Nə edəcəyimi bilmirdim. Bir müddətdən sonra Əsəd qayıdır gəldi. Qonşular, qohum-əqraba yiğişib bizə gəldilər. Qonşuluqda yaşayan Zakir adlı oğlanla ərim dostluq edirdi. Onun arvadı da bizə tez-tez gəlib-gedirdi. Ərim evdə bir həftə qaldıqdan sonra, yenidən mənə bir söz demədən, maşını minib harasa getdi.

Dörd gün olardı ki, Əsəddən xəbər yox idi. Həmin vaxt oğlum Nicatın burnundan yenə də qan gəldi. Mən əlacsız qalıb, Əsəddən xəbər tutmaq üçün ərimin dostu Zakirgilə getdim. O, evdə yox idi. Bu barədə Zakirin həyat yoldaşı Vəsiləyə söylədim. Ona dedim: “Əsəd evdən çıxanda haraya getdiyini mənə söyləməyib. Bəlkə, Zakir onun haraya getdiyini bilir. Nicatın burnundan tez-tez qan gəlir, nə edəcəyimi bilmirəm. Əgər Zakir Əsədin yerini bilirsə, ona oğlunun xəstə olduğunu çatdırırsın. Bundan sonra o, harada olsa, mütləq qayıdır evə gələr.”

Həmin vaxt bətnimdə artıq Əsədin ikinci uşağına daşıyırdım. Əvvəlki müalicələr də heç bir nəticə vermedi. Bu zaman Vəsilə çəkinə-çəkinə mənə söylədi ki, Zakir Əsədin harada olduğunu bilir. Cünki əri onun yanına tez-tez gedib-gəlir. Vəsilə onu da qeyd etdi ki, bu xəbərin ondan çıxdığın heç kəs bilməsin. Zakir yoldaşına tapşırıbmış ki, onun Əsədin yerini bildiyini Aybəniz duymamalıdır. Mən bunu başa düşə bilmirdim ki, Zakir Əsədin yerini məndən niyə gizlədir. Mən də qaynanama dedim ki,

kənddən Rusiyaya gedən digər uşaqlardan Əsədin yerini soruşsun. Bəlkə, başına bir iş gəlib. Yoxsa, bu qədər müddəti niyə evlə əlaqə saxlaması ki?! Qaynanamın da cəhd göstərməsi bir nəticə vermədi.

Bir gün küçədə təsadüfən Zakirlə rastlaşdım. Ondan Əsədin yerini bilib-bilmədiyini soruşdum. Zakir cavabında dedi: “Aybəniz, mən Əsədi səndən soruşacaqdım. Mən onun yerini bilmirəm. O, kənddən gedəni ondan xəbərim yoxdur.” Bu sözdən sonra daha ondan heç nə soruşmadım...

Nəhayət, Səliməgil mənim hamilə olduğumu bildilər. Onu da deyim ki, Rəsulgillə savaşandan sonra daha onlarla danışmirdim. Amma qonşulardan eşidirdim ki, Səlimə hər yerdə haqqımda olmazın iftiralarını, şər-böhtanlarını danışır. Mən isə bunlara qətiyyən əhəmiyyət vermirdim.

Bir gün oğlum Nicat qaça-qaça gəlib dedi ki, Səlimənin oğlu Akif bizim döşəmənin altında nəsə axtarır. Mən evə gələndə, Akif qaçıdı. O, qaçarkən ondan soruşdum ki, bizim döşəmənin altında nə axtarır? Akif dedi: “Anam deyir ki, mən onun oynashlarını qovuram.” Bunu eşidən qaynanam uşağın üstünə acıqlandı: “Küçük, o nə sözdür danışırsan? Ayib deyilmi? Rədd ol, bu həyətdən! Səlimə sizi də iyrənc əməllərinə şərīk edib?! Ona de ki, onun hiyləleri heç zaman baş tutmayacaq. Çünkü ən böyük şahid Tanrıdır. O, tutduğu çirkin əməllərinə görə, Allah qarşısında gec-tez hesab verəcək. Ona deyin ki, heç olmasa Allahdan qorxsun!”

Bir dəfə də Səlimə yenə uşaq göndərib ki, Aybənizi telefon'a çağırırlar. Mən onunla danışmadığımdan oğlumu göndərdim ki, görsün məni soruşan kimdir. Az keçməmiş oğlum Nicat qayıdır dedi ki, “telefonun dəstəyi yerindəydi, Səlimə bizi aldadır, sənə kimsə zəng vurmayıb.” Sonra o, yenə də uşaq göndərdi ki, onlara gəlim, guya mənə deyiləsi sözü var. Mən onunla danışmadığım halda, onunla necə söhbət edə bilərəm. Anladım ki, bütün bunlar mənim üçün qurulan yalançı planlar imiş. Onun bu dəfəki planı ondan ibarət imiş ki, mən

onlara gedim, sonra Səlimə də mənim yad bir adamla telefonla danışdığımın şahidi olduğunu yalandan qonşulara yaysın. Amma Səlimənin bu planı baş tutmadı.

Mən növbəti dəfə oğlum Nicatı rayondakı həkimə aparanda, dedi ki, uşağı hökmən Bakıya aparmaq lazımdır. Həkim mənə Bakıda kimin yanına gedəcəyimizi də söylədi. O, dedi ki, professor Asif Məmmədov bu sahənin ən yaxşı mütəxəssisidir. Mən qərara gəldim ki, iyunun 27-də Nicatı Bakıya qardaşımla aparım. Bir gün önce qardaşım bize gəldi. Sabah yola çıxacaqdıq. Yol tədarükü gördüm. Həmin gecə birdən-birə sıfət sinirlərim pozuldu, ağızım əyildi və qardaşım məni təcili rayon xəstəxanasına aparmalı oldu. Həkimlər bunu əsəbilərimin tamam korlanması ilə əlaqələndirdilər. On gün xəstəxanada yatdım. Evdən mənim yanımı cəmi bircə dəfə gəldilər. Xəstəxanadan çıxanda bir stekan suyu götürməyə gücüm çatmadı, yeməyi özüm yeyə bilmirdim. Mənim bu vəziyyətimi görən, qonşu kənddə yaşayan bacım məni öz evlərinə apardı və iki aya yaxın onlarda qalıb müalicə olundum. Özümü azca yaxşı hiss edən kimi, Nicatı da götürüb, yenidən kəndə, evimizə gəldik. Qohum, qardaş, qonşular hamı yanımı gəlib mənə ürək-dirək verir, halima acıyrı və təskinlik verirdilər. Nicatın atasından isə hələ də bir xəbər yox idi. İkinci övladım da dünyaya gəldi. Bundan sonra təkbaşına iki uşağı saxlamaq o qədər də asan deyildi.

1992-ci ilin mart ayında xəbər gəldi ki, Əsədi Qırğızıstanda tutublar. Məni və böyüklərimi oraya çağırırdılar. Mən hələ tam sağalmamışdım, həm də iki uşaqla soyuqda yola çıxa bilməzdim. Mən bir neçə ay yenə də müalicə olunduqdan sonra “nevropataloq” Piriyev qardaşımı məsləhət gördü ki, mən “iqlaterapeya” ilə müalicə olunum. Qardaşım məni Sumqayıt şəhərində yaşayan bacımgilə apardı. Məni orada təcrübəli həkim, həm də gözəl ana olan Əsmər xanım Talibova müalicə etdi. Bir kurs müalicədən sonra həkim dönə-dönə tapşırıdı ki, mənə qətiyyən əsəbiləşmək olmaz. Müalicədən

sonra mən bacım ilə birlikdə kəndə qayıtdım. Həyətə girəndə, üzüm tənəklərinin söküldüyünü, suyun ayağı axan iri həcmli dəmir su borusunun yerində olmadığını görüb, qaynatam və qaynanamdan bu turbaların haraya qeyb olduğunu soruştum. Onlar bütün bunların Rəsulun işi olduğunu söylədilər. Özü də Rəsul bunu ata-anasının sözünə baxmadan, onları saymadan edibmiş. Bunları görcək istər-istəməz yenidən əsəbilərim pozuldu. Gördüm ki, Rəsul həyətimdəki dəmir turbaları götürüb, özüne saray tikib, altına da mal-qarası üçün ot, qışda yandırmaq üçün isə odun yihib. Bundan başqa, mən xəstəxanada olduğum müddətdə qaynanam-qaynatam xəstələnib. Onların qulluğunu kimsə tutmayıb. Nə oğlu Rəsul, nə də ki, gəlini Səlimə bircə dəfə də olsun onlara baş çəkməyib, onlardan xəbər tutmayıb, onlara içməyə bircə stəkan su belə verməyib. Bunu görən qaynanam Sərvinaz qonşu kənddə ardə olan qızı Tahirəni onlara qulluq etmək üçün çağırmaq məcburiyyətində qalıb. Amma həkimin mənə dediyi məsləhətləri xatırlayıb, bu barədə nə Rəsula, nə də Səliməyə bir söz demədim. Onlar hər vasitə ilə çalışırdılar ki, məni bu evdə qovsunlar və bizim həyətimizə, ev-eşiyimizə sahib çıxsınlar. Rəsulla Səlimə mənə olmazın böhtanlarını atr, məni əxlaqsız söyüşlərlə təhqir edirdilər. Bütün bunlara rəğmən mən susurdum. Başımı aşağı salıb, qardaş və bacılarımın köməyi ilə xəstə canımla iki uşağımı saxlayırdım.

Qaynatam Rəsulla Səlimənin bu cür həyasızlığını görüb, həyətyanı təsərrüfatı mənim adıma yazdırdı. Mən bu evə 1983-cü ildə gəlin gələndə, evdə adicə nə bir plitka, nə də bir maşınka yox idi. Onlar yeməyi yay-qış həyətdə ocaqda bişirirdilər. Mən ata evində işlədiyim zaman xeyli pul mükafatı almışdım. Həmin pula 2500 ədəd qırmızı kərpic aldım. Analıq məzuniyyətimə aldığım pulla də sement, qum aldım. Qardaşlarımın və bacılarımın köməyi ilə mən bu ucuq daxmanı təmir edib, ev halına saldım. Mən qışda jaket, jilet, corab, çariq toxuyub, satıldım. Onların pulu ilə evə qaz çəkdirdim. Evdə

ayrıca mətbəx tikdirdim, evi suvaqlatdirdim, şüşəbənd düzəltdim, su bakı aldım, dəmir boru ilə su çəkdirdim, kalonka alıb, evi isti-soyuq su ilə təmin etdirdim. Tualet tikdirdim, evə saygac alıb, yenidən işiq çəkdirdim. Bütün bunları görən qaynatam Musa əmi haqqım olanı mənə vermişdi. Rəsul bunu eşidən kimi, dəliyə dönmüş və atasının üstünə qışqırmışdı. Qaynatam da demişdi: “Oğul, nahaq yerə qışqırırsan. Mən həm sənin, həm də Cəmilin payını lazıminca vermişəm. Daha bundan artıq nə istəyirsiniz? Gəlinim Aybəniz bu evə gələndən bəri, mənə həm oğul, həm də doğmaca qızım əvəzi olub. Unutma ki, sizin doğma ata-ananıza göstərmədiyiniz qayğını, hörməti, övladlıq borcunu gəlinim Aybəniz bizlərə göstərdi. De görüm, nə vaxt gəlib, biz qocaların kef-əhvalını soruştusun? Sən ancaq hər zaman özünü düşünmüsən, özünçün çalışmışsan, bu günə qədər kimseyə zərrə qədər də olsa, köməyin dəymeyib. Amma Aybəniz özü xəstə olduğu halda, yenə də bizim qayğımiza qalır, bizim hər cür nazımızı çəkirdi. Allah onun köməyi olsun. Onun bizə etdiyi yaxşılıqları unutmaq nankorluq olardı. O, xəstə olanda onu xəstəxanaya sən aparmalıydın. Çünkü o, qardaşının əmanətidir. Ona sahib çıxməq sənin borcun id. Amma Aybənizə çətin gündündə yenə də qardaşları, əmiləri, əmisi oğlanları, dayıları, bacıları həyan durdular. Buna görə sən xəcalət çəkməliydin. Sən isə gəlinimə arvadın vasitəsilə şər-böhtan atmaqla məşğul oldun. Bu haqsızlığın qarışılığını hökmən ödəyəcəksiniz! Gördüyün kimi, bu evi də Aybəniz təkbaşına öz pulu ilə tikdirdi. İndiyə kimi bizdə qaz, su olmamışdı. Onun sayesində evimizə qaz, su çəkild. Sizin görmədiyiniz kişi işini o, gördü. Hamam, tualet tikdirdi. Əslində onun bu evdə sizdən daha çox haqqı var. Sənin gözün isə həmişə başqalarının halal malında olub. Belə işlər Allah-Təalaya xoş getməz, oğul! Haqsız iş görməkdən, başqalarına böhtan, iftira atmaqdən vaz keçin, yoxsa bunun cəzasını gec-tez çəkəcəksiniz...”

O gündən sonra Rəsul ata-anası ilə qanlı-bıçaq oldu.

1992-ci il aprelin 20-də qaynatam rəhmətə getdi. Qonum-qonşular həyətə yiğişmişdilər, amma Rəsul həmin vaxt atasının ölümünü bilə-bilə maşını ilə İran sərhədinə müştəri aparmışdı. Yas mərasiminə də mollanı qonşular gedib gətirdilər. El-oba qaynatamı basdırıldıqdan sonra Rəsul həyətə gəldi...

Qaynatamın ölümündən sonra Rəsulgil mənə qarşı açıq erməni siyaseti aparmağa başladılar. Onlar mənim məktub və teleqramların Əsədə çatmasına, həm də Əsədin yazdığını məktubların mənə gəlməsinə hər cür maneçilik yaradırdılar. Onlar mənə gələn məktub və teleqramları poçtdan götürürdülər. Bir sözlə, mənimlə Əsəd arasındakı əlaqələrimizi hər vasitə ilə kəsirdilər. Mən məcbur qalaraq, Əsədə yazdığını məktubları Moskvaya gedən kəndçilərimizə verib, oradan yola saldırıldım.

Əsəd Bakıya gətiriləndən sonra onunla görüşə getdim. Mən görüş zamanı hiss etdim ki, Zakir mənim barəmdə Əsədə nəsə deyib. Sonradan məlum oldu ki, ərim hələ Qırğızıstanda türmədə olarkən kənd uşaqları onun yanına gedib və ikinci uşağının olduğunu Əsədə xəbər veriblər. Əsəd də sevindiyindən türmə yoldaşlarına qonaqlıq verib. Kimsə uşaqlardan gülərək deyib ki, Əsəd qanunsuz uşağına qonaqlıq verir. Bu sözdən sonra Əsəd mənim haqqımda şübhələnməyə başlayır. Mən isə Əsədə bu söz-söhbətlərin qardaşı Rəsul və onun arvadı Səlimə tərəfindən uydurulduğunu söylədim. Əsəd atasının ölümünü artıq bilirdi. Mən isə Rəsulun yaramaz hərəkətləri barədə bircə kəlmə də olsa, ona demədim. Sonra eşitdim ki, məndən bir həftə sonra Rəsul Əsədin yanına gedib. Bu xəbəri mənə oğlum Nicat söylədi. Nicata da Rəsulun oğlu deyibmiş.

Bir gün telegram gəldi ki, Əsəd xəstələnib. Mən Nicatı evdə qoydum, kiçik oğlumu da götürüb, bacının qızı ilə Bakıya getdim. O, texnikuma sənəd vermək üçün gedirdi. Əsəd 11-ci

kalonda yatırdı. Oraya gedib, görüş üçün ərizə yazdım. Məndən Əsədin nəyi olduğunu soruştular. Mən də dedim ki, həyat yoldaşıyam. Onlar mənə nədənsə təəccübə baxırdılar. Əsəd görüşə çox gec gəldi. Mənimlə çox soyuq görüşdü. Uşağı qucağımdan alıb, yerə qoydu və mənim niyə gəldiyimi soruştı. O, dedi: “Mən səni deyil, anamın gəlməyini istəmişdim. Anamı niyə getirmədin? Elə bilirdin ki, mən olmadığım zamanlarda sənin etdiyin əxlaqsız hərəkətlərdən xəbər tuta bilməyəcəyəm?! Artıq mən hər şeyi bilirəm. Onu da bilirəm ki, bu uşaq mənim deyil. Bu uşağın kimdən olduğunu da mənə sən söyləyəcəksən. Rəsul mənə hər şeyi anlatdı. Qardaşında hətta, sənin əxlaqsızlığının barədə şəkillər də var. Sən düşündün ki, mən türmədəyəm deyə, daha heç nədən xəbərim olmayıacaq? Amma sənin bütün hərəkətlərin barədə mənə hər şeyi xəbər verirdilər. Sən Zakirgildə verilən qonaqlıqda iştirak etmişən. Həmin qonaqlıqda boyunbağının necə qırıldığından da xəbərim var. Burdan birbaş rayona qayıdırısan və uşağın qan analizini mənə göndərirsən! Mən evə qayidana kimi, sən o evi tərk etməlisən! Mən türmədən çıxandan sonra səni evdə görməyim!..” Əsədi ilk dəfəydi ki, bu cür görkəmdə gördüm. Onun gözləri qanla dolmuşdu. Mən də nəsə demək istədim. Amma o buna imkan vermədi və dərhal çıxıb getdi.

Mən kor-peşman kəndə qayıtdım. Bütün əhvalatı olduğu kimi qaynanama danışdım. Qaynanam əsəbiləşdi, oğlunun dalışıyca əsib-coşdu. Rəsul və arvadı barəmdə yaydığı şərböhtan və iftiralar haqqında indiyə qədər nə qardaşımı, nə də əmilərimə birçə kəlmə də söz deməmişdim. Artıq əsəbilərimi cilovlaya bilmirdim...

Bir gün qonşuluqda toy idi. Mən isə əkin sahəsində işləyirdim. Günorta vaxtı idi, gördüm ki, qaynanam məni evə çağırır. Evə gəldim. Səlimə bizim eyvanda oturmuşdu. Mən onunla danışmadığımdan Səliməyə heç fikir vermədim. O, əlində bir kağız parçası tutmuşdu. Üzünü mənə tutub ucadan

dedi: “ Bunu sən yazmışsan?! Bilirəm ki, sən yazmışsan, çünkü sənin xəttini yaxşı tanıyıram!”

Mən qaynanamdan soruşdum: “Ana, bu nə danışır?”

Qaynanam dedi: “Qızım, nə danışdığını mən də anlamıram. Guya əlindəki kağıza sən nəsə yazmışsan, onu da sizin döşəmənin altından çıxardı. ”Səlimə qolumdan tutub, məni yanında oturmağa çalışdı. Mən ona qarşı müqavimət göstərməli oldum. Belə ki, onun əlini geri itələyərək, gedib aralıda oturdum. Bundan sonra Səlimə ağızına gələn söyüslərlə məni təhqir etməyə başladı. Mən hələ də nə baş verdiyini anlamırdım. Birdən yadımı düşdü ki, bir neçə gün bundan əvvəl Səlimənin kiçik oğlu Akif bizim döşəmənin altında nəsə axtarırdı. Bunu həm oğlum Nicat, həm də mən özüm görmüşdüm. Hətta, həmin vaxt Akif mənə qarşı pis ifadə işlətdiyi üçün Sərvinaz xala ona acıqlanmış və onu həyətdən qovmuşdu. Mən üzümü Sərvinaz xalaya tutub dedim: “Anacan, Səlimənin əlindəki məktubu özü yazıb. Buna siz də şahid olmuşdunuz. Yadınızdadırsa, bir neçə gün bundan öncə, Akif bizim döşəmənin altında guya nəsə axtarırdı. Bax, bu məktubu həmin vaxt bizim döşəmənin altına o, qoyub. Bütün bunlar Səlimənin oyunlarıdır.” Sərvinaz xala gülərək dedi: “Bilirəm, qızım, bilirəm. Görünən dağa daha nə bələdçilik.” Səlimə bu dəfə də yalanının üstünün açıldığını görüb, sifəti təndirdən təzəcə çıxmış çörəyin üzü kimi qızardı. Bu zaman Səlimənin oğlu və qızı da gəldi. Onlar dedilər ki, analarını evdə çağırırlar. Səlimə ayağa qalxıb gedəndə, birdən əl atıb mənim saçlarımdan tutdu və məni həyətdə sürüməyə başladı. Bunu görən oğlu Ramin və qızı Aygün də analarına kömək edərək, məni şillə-təpiyin altına saldılar. Səsim aləmi götürmüştü. Bunu görən qaynanam da əlindən heç nə gəlmədiyini görüb, başına-gözünə döyərək, haray-həşir qopardı və qonşuları köməyə çağırıldı. Körpə uşağım çığırmağa başladı. Az qaldı ki, uşaqq ayaqlar altında qalsın. Qaynanam bircə onu etdi ki, tez uşağı ayaq altından götürdü. Bu zaman qonşumuzun oğlu

gəlib, məni onların əlindən aldı. Sonra Səlimə qaynanama da ağızına gələni söylədi. Bu zaman Rəsul, oğlu Rasim, böyük əmim, bir də dayım oğlu Ramil həyətə girdilər. Onlara Rəsul qabaqcadan nəsə demişdi, çünkü onların hər ikisi pərt və əsəbi görünürdü. Əmmən mənə yaxınlaşdı və heç nə soruşmadan sifətimə bir şillə vurdu. Mən and-aman edərək bu işdə günahsız olduğumu onlara anlatmağa çalışdım, kimsə məni dinləmədi. Səlimə üzünü yol ilə gedənlərə tutub deyirdi ki, daha biz bu həyasızla bacara bilmirik, axırdı məcbur qalıb əmisini gətirdik ki, bu işi birdəfəlik yoluna qoysun. Sonra Səlimənin “jildomda” yaşayan bacıları Samirə və Minayə də gəlib, çəpərin qırağında dayanaraq mənə əxlaqsız söyüslər deməyə başladılar. Onlar səs-küyə toplaşmış adamlara yalandan deyirdilər ki, guya mən gedib Səliməni evində döymüşəm. Bu yalan idi. Əvvəla, mən onunla çıxdan idi ki, danışmirdim, ikincisi də mən onu döyə bilməzdəm, çünkü Səlimənin evində 6 böyük uşağı vardı. Belə olan halda mən onu necə döyə bilərdim.

Həmin gün əynimdəki təzə aldığım paltarımı Səliməgil cırıb lazımsız hala saldılar. Mən dedim ki, onlardan şikayət edəcəyəm. Onlar dedilər ki, hökumət var ki, şikayət də edəsən.

Həmin axşam dayım oğlu Rəsulu evlərinə çağırıb ki, mənim barəmdə çıxarılan şayiələrə aydınlıq gətirsin. Rəsul orada mənim haqqımda yayılan söz-söhbətlərin onun tərefindən yayılmasına qəti etirazını bildirmiş və demişdi ki, bu şayiələri guya Aybəniz özü yayar ki, kişilər onunla maraqlansın. Dayım deyib: “Rəsul, bu söz-söhbətlər heç kimsəyə yaraşan və baş ucalığı gətirən işlər deyil. Namus hər ikimizin namusudur. Aybəniz mənim bacım qızıdır, sənin isə qardaşın arvadıdır. Belə biabırçı söz-söhbətlərə birdəfəlik son qoyun! Bu işin axırı yaxşı olmaz! Yox əgər, sənin Aybəniz barəsində əlində dəlil-sübutun varsa, qoy ortalığa, biz də lazımı ölçü

götürək!” Bu sözlərdən sonra Rəsul daha bir kəlmə belə demədən çıxıb gedib.

Mən qaynanamla ikinci dəfə Əsədin yanına getdim. Qaynanam mənə qarşı olan haqsızlıqları, Rəsul, Səlimə və Zakir tərəfindən atılan iftira və böhtanları ətraflı şəkildə oğluna danışdı. Və mənim günahsız olduğumu Əsədin nəzərinə çatdırıldı. Bundan sonra Əsəd bərk əsbiləşdi və böhtançıların dalısıyca hədə-qorxu gələrək dedi: “Qoy bir burdan çıxm, kimin ailəsinə şər, böhtan atdıqlarını onlara göstərəcəyəm. Xüsusən də Zakirin anasını ağlar qoyacağam. Çünkü o, Aybəniz haqqında mənə olmazın yalanlarını danışmışdı. Hər dəfə yanına gələndə, o mənə ancaq Aybənizdən danışırı. Mən də onun yalanlarına inanmışdım. Onlar kimdilər ki, ailəmi, uşaqlarımı ləkələyirlər. Mən onlara göstərəcəyəm! Mənim ailəmə kimse bir söz deyə bilməz! Deməli, mən içərdəyəm deyə, hər kəs ağızına gələni danışır, eləmi? Burdan çıxandan sonra o, alçaqlardan bunun hamısının hesabını soruşacağam!”

Biz Əsədi güclə sakitləşdirirdik. Görüşdən sonra qaynanamla yenidən kəndə qayıtdıq.

Əsəd 24 avqust 1992-ci ildə türmədən buraxılıb evə gəldi.

Ertəsi gün səhər tezdən bir də gördük ki, Səlimə Əsədin gəldiyini bilib, yenə də həyəti başına götürüb, ağızına gələni danışır, mənim ardımca əxlaqsız söyüslər söyləyir. Əsəd bunu eşidən kimi, onlara yüyürmək istədi, amma qaynanam oğlunun qarşısını kəsib dedi: “Əsəd, bala sən o, ifritəyə baş qoşma, qoy nə qədər danışır, danışsın. O bu həyətə qan salmaq istəyir. Sən ona fikir vermə. Onun məqsədi hamımıza aydındır. Qoy o, it kimi hürsün özüyün. Sən onlara baş qoşma. O, çalışır ki, sən nəsə deyəsən, ondan sonra arılar kimi töküllüşsünlər bu həyətə. Ona görə də onun dediklərinə əhəmiyyət vermə. Başını aşağı salıb, öz işinlə məşğul ol, oğul.” Bundan sonra Əsəd anasının sözündən çıxmadı. Mən də həyətdə işimlə məşğul olmağa başladım. Əsədin türmədən çıxdığını eşidən bütün qohum-əqraba, tanışlar, qonşular, kənd

camaatı gəlib, ərimə “keçmiş olsun” dedilər. Rəsul isə qardaşının gəlişini eşitsə də, gəlib ona baş çəkmədi.

Cümə axşamı ailəlikcə həyətdə oturub söhbət edirdik. Bu zaman qonşumuz İlham bizə gəldi və Əsədə dedi ki, gedək bir az təmiz hava alaq. Onların gedişindən bir saat keçmişdi. Mən həyətdə axşam süfrəsi açdım. Bir də eşitdim ki, Səlimənin səsi İlhamgildən gəlir. O, yenə də mənim, əmilərimin, əmim qızlarının ünvanına əxlaqsız söyüşlər söyürdü. Bu zaman qaynanam şam namazını qılırdı. O, namazını qılıb, qurtarandan sonra Səlimənin bizim barəmizdə dediyi ləkəli söyüşləri eşitdi. Sərvinaz xala yenə də böyükük göstərib, Səliməyə fikir verməməyi tapşırıdı. Bir az keçəndən sonra Əsəd pörtmüs və əsəbi halda evə gəldi. Onun gözlərindən qan damırdı. Mən sakitcə yeməyi stolun üstünə qoyub, yataq otağına keçdim. Əsəd şam yeməyini yemədən yataq otağına gəldi və məni sorğu-suala tutdu: “Aybəniz, biliräm ki, sənin günahın yoxdur. Səni boşamayacağam, sənə bir çirtma da vurmayaçağam. Biliräm, səni kimsə aldadıb, çünki sən elə qadın deyilsən. Ancaq sən bir dəfə orada olmusan. Əgər mənə düzünü deməsən, səni öldürəcəyəm. De görüm, Səlimədən səni soruşan sürücü kim olub?”

Mən dedim: “Əgər bunu sənə Səlimə deyibsə, elə isə qoy həmin sürücünün adını da desin. Məni soruşan adam gəlib, mənim həyətimdə soruşardı. Əgər belə bir şey olardısa, bunu hökmən anan da bilərdi. Əgər mənə inanmırınsa anandan soruşa bilərsən. Mənim barəmdə söz-söhbəti niyə ancaq Səlimə yayır? Niyə başqaları bircə dəfə də olsun haqqımda artıq-əksik söz danışmayıb? Sən türmədə olanda, mənim hansı əzab-əziyyətlər çəkdiyimdən xəbərin olmadı. Mən ağır xəstə idim, əsəbimindən ağızım qulağımın dibinə getmişdi, gözüm çevrilmişdi, canımla əlləşirdim. Mənə ancaq əmilərim, bacılarım, dayılarım kömək etdiyər. Onlar olmasayırlar, mən çıxdan ölmüşdüm. Anan Allah şahididir. Bütün bu olaylar hamısı torpaq üstündədir. Qardaşın bizim həyəti də almaq

istəyirdi. Onlar məni bezdirib, bu evdən qaçırtmaq istəyirdilər. Rəsul ilə Səlimə başıma olmazın müsibətlərini gətiriblər. Amma rəhmətlik atan Rəsulun cavabını verəndən sonra o, atan ilə də düşmən kəsildi. Məni həyətdə döydülər, saçımdan tutub sürüdürlər. Anan olmasaydı, kiçik oğlum Səlimənin ayaqları altında qalacaqdı. Mən bütün olanları sənə deyib, qanını qaraltmaq istəmirdim. Sən isə yenə də başqalarının yalan sözlərinə inanıb, məni günahkar çıxarmaq istəyirsən. Bax, gör qardaşın mal-heyvan tövləsini harada tikib? Heç kimə demədən, o sənin yerində həm də tualet tikib. Atan qardaşlarının torpaq payını verib. Rəsul istəyir ki, sənin də torpağına şərīk olsun. O, deyirdi ki, onun dörd oğlu var və bu həyətdən onlara da pay düşməlidir. Torpaq üstündə Rəsul hər gün qoca atanla savaşırdı. O, istəmirdi ki, atan sənə bu həyətdən torpaq versin. Atanın bütün mülkünə o, sahib çıxmaq istəyirdi. Onlar mənim barəmdə yalandan böhtanlar, iftiralar söyləyirdilər ki, mən acıq edib, bu evdən gedim. Amma mən bu evdə atanın, ananın, uşaqlarımın və bir də sənin xatırını qaldım. Sizə görə bu evi tərk etmədim. Rəsul təkcə mənə deyil, hətta əsil əmimə də böhtan atmışdı. Guya, əmim gecə vaxtı onun qarajına girib. Halbuki yazılıq əmim yaxınlıqdakı bərbərxanaya gedənə qedər yarım saat vaxt çəkir.”

Həmin axşam Əsəd məni dinlədikdən sonra daha bir söz demədi. Səhərisi o, evdən çıxıb harasa getdi. Və axşamtərəfi yenidən qayıtdı. Əsəd yenə də əsəbi görünürdü. O məni yataq otağına çağırdı, qapını arxadan bağladı və bir söz demədən yumruğunu işə saldı. Ərimdən məni niyə vurduğunu soruşdum. O, dedi ki, mən ona düzünü deməmişəm, onu aldatmışam. Bildim ki, yenə də onun qulağını kimsə doldurub. Səsə qaynanam gəldi, oğlunun üstünə qışqırdı: “Bəsdir, Əsəd, bəsdir! Mən gəlinimə inanıram. Oğul, başqalarının sözü ilə oturub-durma. O, adamlar səni istəməyənlərdir ki, Aybənizin haqqında bohtanlar söyləyirlər. Sən onlara inanma! Onlar

sənin evini dağıtmaq isteyirlər. Sənin gül kimi iki balan var, heç olmasa onlara yazığın gəlsin!”

Bu dəfə Əsəd anasını dinləmədi. O, dedi:

- Ana, Aybəniz daha bu evdə yaşaya bilməz, çünki o mənə yalan söyləyib.

- Hardan bilirsən ki, Aybəniz sənə yalan söyləyib? Sənin qulağınızı yenə kim doldurub, evə göndərib? Başqalarının yalan sözlərinə inanmaqdan usanmadınmı?! Oğul, Aybənizdən ötrü müqəddəs kitabımız olan Qurani-Kərimə də and içə bilərəm. Gəl, sən Aybəniz barədə haqsız günaha batma, sonra peşman olarsan. Sənin evini öz əlinlə yıxməq isteyirlər. Niyə bunu görmək istəmirsin?! Rəhmətlik atanı da Rəsulla Səlimə çərlədib öldürdülər!

- Yox, ana, Aybəniz bu evdən getməlidir!

- Oğul, gəl daşı tök etəyindən. İnadkarlıq etmə! Ananı dinlə. Ana balasına heç zaman yalan söyləməz. Mənə inan! Aybəniz sənin kəndində ən namuslu, ən ləyaqətli, ən işgüzar, ən hörmətli, ən bacarıqlı, ən səliqəli və ən zəhmətkeş gəlindir, həm də çox mehriban, qayğıkeş anadır. Əsəd, gəl şeytana uyub, günah işlətmə!

- Ana, dedim ki, Aybəniz bu evdən bu gün, elə bu dəqiqə getməlidir! - Əsəd vəhşi heyvan kimi bağırıldı.

- Axi, niyə getməliyəm? Günahım varsa, onu sübut elə, mən də bilim. Əgər günahımı sübut eləsən, dimmzə-söyləməz uşaqlarımı da götürüb gedərəm.

- Sübut etməyə heç bir ehtiyac yoxdur. Sən burdan rədd olub getməlisən! Uşaqlar isə burada qalacaq. Tək gedəcəksən! - Əsəd yenə qəzəblə çığırdı.

- Uşaqlar mənsiz, mən də uşaqlarsız qala bilmərik, Əsəd. Sən Allah uşaqları da ver, özümlə aparım - dedim.

- Dedim ki, sən bu evdən təkcə itilib, getməlisən! Sənin burada daha yerin yoxdur! - Əsəd ucadan qışkırdı.

Mən mübahisə etməyin yersiz olduğunu anladım. Çünkü Əsəd barəmdə artıq qərarını vermişdi. Ona görə də

qaynanamla görüşüb, gecəykən əmimgilə gəldim. Gedərkən qaynanam məni qucaqlayıb ağladı və dedi:

- Qızım, sən heç narahat olma. Allah-Təala gec-tez sənə nahadandan böhtan atanların cəzasını verəcək!

Əmim məndən uşaqları niyə gətirmədiyimi soruşdu. Mən də əhvalatı olduğu kimi ona söylədim. Əmim əsbiləşdi:

- Deyəsən, bunlar lap ağını çıxardılar. Başa düşmürlər ki, kimsə sahibsiz deyil. Aybəniz, sən fikir eləmə. O, Əsəd də bir ay keçməz it kimi peşman olub, özü sənin ayağına gələcək. O zaman görəcəyik, o mənə nə cavab verəcək?

Mən analıq məzuniyyətində olan süpürgəçi Aynışanın yerində bir neçə aylıq işləməyə qərar verdim. Kimsəyə yük olmaq istəmirdim, zəhmətimlə qazandığım çörəyi yemək istəyirdim. Evdən ayrıldığımın on beşinci günü idi. Bir də gördüm ki, Əsəd gəldi və məndən utanmış kimi, başını aşağı dikib astadan dedi:

- Əlindəki süpürgəni at, evə gedək. Uşaqlar xəstədir, anam onları saxlaya bilmir. Balaca İlqar da aqlayaraq, hey səni soruşur.

Mən briqadımızə uşaqlarımın xəstə olduğunu, həyat yoldaşımın dalımcı gəldiğini ona söylədim və ondan getmək üçün icazə aldım. Avtobus dayanacağına kimi Əsədlə birlikdə gəldik. Tanış adamlardan kimsə qarşıma çıxmadı ki, ondan əmimgilə sıfariş göndərib, kəndə getdiyimi söyləyim. Dayanacaqda Mədine xalanı gördüm. Ona dedim ki, uşaqlar xəstədir, yoldaşım gəlib, onunla kəndə getdiyimi əmimgilə xəbər versin. Bu zaman yanımızda bir qırımızı rəngli maşın dayandı. Əsəd mənə dedi ki, evə bu maşınla gedəcəyik. Biz həmin maşına mindik. Maşın çaya yaxınlaşanda, Əsəd sürücüyü dedi ki, maşını meşəyə tərəf sürsün. Mən gördüm ki, sürücü maşını kənd yolundan kənara çıxarıb, başqa istiqamətə döndərdi. Mən bunu görcək ucadan qışqırdım:

- Qardaş, sən Allah oraya sürmə! Maşını saxla, mən düşüm, ərim məni öldürmək istəyir!

Bu zaman sürücü üzünü Əsədə tutub dedi:

- Bəs deyirdin, hər şey sakitliklə həll olunacaq?
- Maşını saxla, yoxsa özümü yerə atacağam! - deyə yenidən qışkırdım.
- Bacım, bir sakit ol! - sürücü dedi.

Mən maşının qapısını açmaq istədim, ancaq qapılar bağlı idi. Mən bir əlimlə “knopkanı”, bir əlimlə də qapının ruçkasını açdım. Əsəd bunu gördü və əl atıb, qolumdan tutdu. Sürücü maşını saxladı. Mən özümü yerə atdım, Əsəd də arxamca yerə düşdü. Mən dönüb maşının nömrəsinə baxmaq istədim, ancaq Əsəd buna imkan vermedi. O, tez əllərimi tutub, arxaya qavırdı və üzümü meşəyə tərəf çevirdi. Əsəd məni itələyə-itələyə meşənin dərinliklərinə tərəf aparmağa başladı. Mən ona müqavimət göstərirdim. Ona yalvardım ki, məni öldürməsin. Ona heç bir günahımın olmadığını söylədim, nahaqdan onun qatil olmasını istəmirdim. Ondan heç olmazsa balalarına yazığı gəlməsini rica etdim. Ərimə yalvardım ki, uşaqlarımı yetim qoymasın. Əsəd isə yalvarişlarımı məhəl qoymayaraq, məni sürüyə-sürüyə meşəyə tərəf aparırdı. Əsəd bərkdən bağırdı:

- Mən əvvəlcə sənin sağ qolunu, sonra isə sol qolunu sindiracağam ki, mənə düzünü deyəsən. Əgər düzünü deməsən, səni öldürəcəyəm. İndi de görüm, kiminlə olmusan? Düzünü desən, sənə heç bir şey etməyəcəyəm. De görüm, o, adam kimdir? Bilirəm ki, o, adam mənim düşmənimdir, mənə görə səni yoldan çıxarıb. Onun adını söyləsən, canını bağışlayacağam.

Mən andaman etdim:

- Əsəd, nəyə deyirsən and içim ki, mən sənə heç bir zaman xəyanət etməmişəm. Sənin qulağını yalanlarla doldurublar. Bu bohtanın, iftiranın adıma kim tərəfindən atıldığını sən də yaxşı bilirsən. Gəl, nahaqdan günaha batma! Əgər həmin adamı tanıyırsansa, söylə, mən də bilim. Əgər bu doğru olarsa, o zaman mən özüm-özümü öldürərəm. Bir də ki, mən kənddə

nəslimizin başını aşağılayan heç bir eksik hərəkət etmərəm. Heç vaxt isəmərəm ki, qardaşım, əmilərim, dayılarım, qohum-əqrabam el içində, kənd arasında rüsvay olsun. Rəsul getsin, bacısının dərdini çəksin, onun etdiyi əxlaqsız hərəkətlər barədə bütün kənd danışır. Rəsul da istəyir ki, nəslimizi ləkələsin. Əmilərim, qardaşım, dayılarım gəldi Rəsula dedilər ki, Aybəniz haqqında deyilənləri sübut etsin. Rəsul isə heç bir söz deyə bilmədi. Həmin vaxt gülməşəkər qardaşın başını aşağı salıb, susdu.

Sözümü qurtarmamış Əsəd qolumu mökəm burdu, hiss etdim ki, qolum sindi, aşğıdan bağırdım. Səsim meşədə eksədə verdi:

- Əsəd, bunu bilməlisən ki, sənin əsl düşmənin qardaşın Rəsul və onun arvadı Səlimədir. Mən sənə indiyə qədər nə vaxt yalan demişəm?! Sən uşaqlarımın atasısan, sənə necə xəyanət edə bilərəm?! Bir düşün! Sən hələ qardaşın arvadının necə qadın olduğunu yaxşı bilmirsən. Sən türmədə olanda, onların Sərvinaz xala ilə Musa əminin başına gətirdikləri olmazın oyunlarından sənin xəbərin yoxdur. Qardaşlar arasına qan düşməsin deyə, bütün bunları sənə söyləmədim. Bütün bunlar qardaşın arvadı Səlimənin uydurmasıdır.

Bu zaman Əsəd əl atıb boğazımdan yapışaraq, möhkəm sıxdı, nəfəsim kəsilirdi, xırıldamağa başladım. O, xırıldadığımı görüb, boğazımı buraxdı və yenidən sorğu-suala tutdu. Bu zaman o, səs eşitdi. Əsəd məni tez iri kolluğa itələdi ki, kimse görməsin. Amma deyəsən, gələn yox idi. O məni kolluqdan çıxardıb, yenidən işgəncə verməyə başladı. Mən taqətdən düşmüşdüm, ayaq üstündə dura bilmirdim, başım hərlənirdi. Birdən gözlərim qaraldı, başım üstə palçıqlı dərin kanala yixildim. Aylanda başımın üstündə Əsədin dayandığını gördüm. Deyəsən, o, etdiyi hərəkətə görə peşman olmuşdu. O, dedi ki, məni evə aparacaq. Üst-başım palçıq idi. Bu halda evə necə gedəcəkdəm?! Mən dedim ki, indi bu halda onlara

gedə bilmərəm. Yaxşı olar ki, əmimgilə gedim. İndi onlar məni axtarırlar. Mən saat 5-də evdə olmalı idim. Əsədə dedim:

- Əsəd, əgər məni kəndə aparsan, sənin barəndə şikayətçi olmaram. Bu barədə kimsəyə bir söz demərəm.

Əsəd razı oldu. O məni kəndə gətirdi.

Mən Rəsul və arvadı Səlimə barədə mənə bohtan atdıqlarına görə, dəfələrlə polisə şikayət etmişdim. Amma buna baxmayaraq, indiyə kimi onlar haqqında heç bir tədbir görməmişdilər. Sonradan məlum oldu ki, onlar polisləri də qandırıblar ki, guya mən əxlaqsız qadınam və mənə baş qoşmasınlar.

Bu hadisədən az müddət keçəndən sonra yerli hökumətlə özümə əyin-baş götürmək üçün evimə gəldim. Gördüm ki, evimin səliqə-sahmanı pozulub, qızıl-zinət əşyalarım, palaz, xalça, yorğan-döşək, divar örtüklərim, balışları, pərdələrim, 29 metrlik “daroska”larım, bir sözlə, evdə nə qiymətli əşyalarım varsa, hamısını daşıyıb aparıblar. Məlum oldu ki, Əsəd iştirakım olmadan, məhkəmə yolu ilə məni boşayıb, özü də harasa çıxıb gedib. Onlar kiçik oğlumu da məndən gizlətdilər və yerini söyləmədilər. Nicatı özümlə aparmaq istədim, amma onu da vermədilər. Mən kor-peşman yenidən əmimgilə qayıtdım.

1992-ci il dekabrın əvvəlində bir də gördüm ki, Nicat əynində bir mayka ilə əmimgilə gəldi. Mən onu bu halda görəndə, bir ana kimi ürəyim sizlədi, qəzəbləndim. Nicatı geri göndərdim ki, gedib paltarlarını alıb gətirsin. Nicat yenə də lüt qayıdırıb üstümə gəldi. Uşaq dedi ki, Rəsulun uşaqları ona paltarlarını vermədilər. Sonra Rəsul məndən polisə şikayət edərək bildirib ki, guya mən onun evinə daş atmışam. Məni polisə çağırıdlar. Mən də izahatımda yazıb göstərdim ki, Rəsulgil mənə bohtan atır və yalandan şikayət ediblər. Sonra mən südəmər körpəmi onlardan almaq üçün məhkəməyə müraciət etdim. Qanunla hər iki uşaq anada olmalı idi. Amma

onlar haqsız yerə uşaqları anadan zorla alaraq, qanunsuz hərəkətə yol vermişdilər. Üç dəfə məhkəmə oldu.

Nəhayət, 1993-cü ildə mən qanuni yolla uşaqlarımı onlardan geri aldım. Rəsulgil uşaqlarımı mənə qarşı öyrətmışdilər ki, guya mən onların anası deyiləm, onların anası olüb. Mən isə bütün bunlara dözür, səbr edirdim.

Bir müddət keçəndən sonra kənddən mənə xəbər göndərdilər ki, gəlib cehizlərini aparsın. Mən də dedim ki, evdə cehiz qoyublar ki, gedib nəsə gətirim? Sonra Əsəd deyib ki, bəlkə onun yenidən bu evə gəlmək fikri var. O bunu ancaq yuxusunda görə bilər. Bir də eştidim ki, min bir əzab-əziyyətlə tikdiyim evi yandırıblar. Daha bu qədər də vicdansızlıq olmazdı, onlar mənim başıma gətirdilər. Mənim illər uzunu çəkdiyim zəhməti heç eylədilər. Amma mən buna da dözdüm.

Bir dəfə yol ilə Nicatı məktəbə aparanda, Rəsulun oğlu Akif maşını üstümüzə sürdü. Oğlum Nicat bərk qorxmuşdu. Əsəd mənə dəfələrlə sıfariş göndərmişdi ki, gəlib məni qaldığım yerdə öldürəcək. Daha sonra öyrəndim ki, Rəsulgil məni analıqdan məhrum etmək üçün məhkəməyə müraciət ediblər. Rəsul dayısı oğlu Oktayla məhkəməyə gəlib, vəkillə mənim barəmdə olmazın haqsız söhbətlərini ediblər. Onlar vəkilə çoxlu pul təklif ediblər ki, məhkəmə məni analıqdan məhrum etsin. Amma vəkil nədənsə onlardan şübhələnib və onları otağında sorğu-suala çəkib. Onlar andaman ediblər ki, guya məndən daha boğaza yiğiliqlar, el içində biabır olublar. Guya mən əxlaqsızın, pozğunun birisiyəm, dayılarım, əmilərim, qardaşım, bütün qohum-əqrabam məndən üz döndərib. Bu zaman kəndçilərimdən biri notariusda sənəd təsdiq etdirilmiş. O, söhbətin mənim barəmdə olduğunu eşidib, ayaq saxlayaraq vəkillə onlar arasındaki danışığın şahidi olub. Axırda Rəsul vəkilə deyib ki, nə edirsənsə et, ancaq bizi bu qancığın əlindən qurtar. Bunu eşidən kimi, kəndçimiz İltifat içəri girib, üzünü Rəsula tutub onun cavabını layiqincə verib. O, deyib:

- Rəsul, Aybəniz sənin bacının tayı deyil. İndicə dediyin o əxlaqsız sözlərə Aybəniz deyil, bacın Tahirə layiqdir. Bütün kənd sənin bacını da, Aybənizi də yaxşı tanırı. Bəsdir, yaziq qız haqqında bu qədər bohtan atdınız! Sizin heç Allahdan qorxunuz yoxdur?! Niyə o, qızı evindən-eşiyindən didərgin salmınız? Niyə onların evini dağıtmışınız? Allah-Təala bu cür haqsızlığın əvəzini gec-tez sizdən alacaq!

Sonra İltifat Rəsulgilin mənim başıma gətirdikləri müsibətləri yerli-yataqlı vəkilə danışıb. Allah onun köməyi olsun. Bundan sonra vəkilə həqiqət aydın olub və işi götürməkdən vaz keçib.

Bir müddət keçdikdən sonra ailəmin dağılmışında, iki azyaşlı uşağımın qapılara düşməsində, əmlakımın dağıdılmasında, evimin yandırılmasında Rəsulun və onun ailə üzvlərinin günahkar olması barədə rayon məhkəməsinə şikayət ərizəsi yazdım. Məhkəmənin keçirilməsinə Rəsulgil bilərəkdən hər vasitə ilə maneçilik törətməyə çəslüşirdilər. Onlar məhkəməyə gəlməyərək, qəsddən onun müddətini uzadırdılar. Sonradan bizə məlum oldu ki, Rəsul məhkəməyə çoxlu pul verib. Ona görə də, iş bu qədər uzanırmış. Biz işin yubanması barədə məhkəməyə müraciət etdikdə, onlar dedilər ki, guya bu barədə hələ ki məhkəmə təhqiqatı davam edir.

Bir gün eşitdik ki, Rəsulun on dörd yaşlı oğlunu maşın vurub öldürüb. Mən ürəyiyumşaqlıq edib, məhkəməni təxirə saldırdım. Bu hadisəyə görə üzüldüm. Övlad acısı ağırdır. Allah heç düşmənim də övlad dağı göstərməsin.

Bir ildən sonra Rəsulu da narkotika üstündə həbs etdilər. Sonra Səlimə sağalmaz xəstəliyə duçar oldu. Həkimlər onun ömrünə 6-7 ay qaldığını söyləyiblər. İndi o, evdə oturub, həyatının son günlərini sayır...

Bu hadisədən sonra Əsəd Rusiyadan qaydırıb gəldi. O, əmimgilə gələrək, bizdən və əmimdən üzr istədi, mənə qarşı etdiyi hərəkətlərdən son dərəcə peşman olduğunu bildirdi. Əsəd etiraf etdi ki, bütün olanların əsas səbəbkarı qardaşı

Rəsulla onun arvadı Səlimə olublar. O zaman məni dirləsəydi, indi ailəsi bu günə qalmazdı. Hər halda ziyanın yarısından qayıtməq da xeyirlidir. Allah-Təala hər şeyi yoluna qoydu. İndi ailəmizlə yenidən bir yerdəyik. Həyatın bütün ağrı-acıları artıq geridə qaldı. Həyat yenə də əvvəlki tək öz axarıyla davam edirdi...

24.09.2013.

Həyat üzümə gülmədi

(Həyat hekayəsi)

‘İnsan öz varlığını, ölüm qorxusunu müəyyən edir. Daim həyəcanda və təhlükədə olmaq insanın yarandığı gündən ömrünün axınna kimi onun yol yoldaşıdır. İnsan heç zaman qorxudan xilas ola bilmir. Ən yaxşı halda belə o bu qorxunu bir qədər azalda bilir. Mən indi başa düşə bilirəm

ki, daim həyəcan keçirmək, qorxu və iztirablar içində yaşamaq insanın əsl mahiyyətidir.”

Mən də başqaları kimi həyatda sevib-sevilmək, xoşbəxt olmaq istəyirdim. Ancaq ailəmizdə elə vəziyyət yaranmışdı ki, kiminləsə ailə qurmaq məsələsini ancaq valideynlərim, xüsusən də atam həll edirdi. Ailədə üç bacı, iki qardaş idik. Ucqar dağ rayonunun bir kəndində yaşayırırdıq. O zaman kəndimizdə üçuq-sökük bir səkizzillik məktəb vardı. Kimsə bu məktəbi bitirdikdən sonra, təhsilini davam etdirmək istəyirdisə, o, bizim kənddən 7-8 kilometr aralıda yerləşən qonşu kənddəki orta məktəbə getməli idi. Mən isə kəndimizdəki məktəbin yalnız dördüncü sinfini bitirdim. Bundan sonra atam məni bir daha məktəbə getməyə buraxmadı. Mənim isə oxumağa böyük həvəsim vardı. Müəllimlərim də dəfələrlə evimizə gəlib, atamdan mənim məktəbə gəlməyimi xahiş etmişdilər. Amma hər dəfə də atam qapımıza gələn müəllimlərə: “Qız uşağı hara, oxumaq hara?!” deyərdi. Atam mən də daxil olmaqla, bacılarımın heç birisinin orta təhsil almasına imkan vermedi. Beləliklə, uşaqlıq arzularımızı, xeyallarımızı erkən yaşda qəlbimizdə əbədi dəfn etdik. Hər bir insan uşaqlığını yaşamalıdır, yoxsa yaşınamayan bu arzular gələcəkdə daxildə “travma”ya çevrilərək, yaşıdagının müddətçə sənə əzab verir. Bəzən belə “travma”lar sakit təbiətli adamı, aqressiv bir insana çevirə bilir. Məndən böyük bacılarımı atam ərə verəndən sonra növbə mənə çatdı. Digər bacılarım kimi, atam məni də sevmədiyim, xasiyyətinə bələd olmadığım, yaşça məndən 10 il böyük olan bir adama ərə verdi. Rəşid əvvəller Rusiyada olmuşdu, ancaq orada işləri düz gətirmədiyindən yenidən kəndə qayıtmışdı. Bilirsiniz ki, sevmədiyin birisi ilə yaşamaq hər bir bəşər övladı üçün cəhənnəm əzabıdır. Düzü, mən kəndimizə başqa yerdən gələn, məktəbimizdə riyaziyyat

fənnindən dərs deyən, mənlə həmyaşid olan cavan müəllimi sevirdim. Amma onun bu gizli sevdamdan xəbəri yox idi. Vaqif müəllim kənd soveti tərəfindən ona ayrılmış evdə, Pakizə xalagildə qalırdı. Pakizə xalanın iki oğlu var idi. Onların hər ikisi ali təhsil almışdır, şəhərdə yaşayırdılar. Oğlanları arada analarına baş çəkməyə gəlirdilər. Pakizə xala Vaqif müəllimin yeməyini hazırlayır, pal-paltarını yuyurdu.

Bir axşam mən evdəkilərdən xəbərsiz yemək hazırlayıb, Pakizə xalagılıq getdim və yeməyi xalaya verdim ki, Vaqif yedidirsən. Amma yeməyi mənim gətirdiyimi müəllimə bildirməməsini Pakizə xaladan dönə-dönə xahiş etdim. Bu hadisə hələ mən ərə getməmişdən əvvəl baş vermişdi.

Bir dəfə də Vaqif müəllim məktəbdə olanda Pakizə xalagılıq getdim. Gördüm ki, o, həyətdə müəllimin paltarlarını yuyur. Mən Pakizə xalaya kömək etmək məqsədilə ondan paltarları yumağımı xahiş etdim. Pakizə xala gülərək xahişimi yerə salmadı və əlini paltar yuyulan vannadan çəkib:

- Elə isə mən də bir çay dəmləyim, ana-bala içərik - dedi.
- Mən paltarları yuyub, qurumaq üçün ip üstünə sərdiyim zaman Vaqif müəllim gəlib çıxdı. Düzü, müəllimin qəfil gəlişindən Pakizə xala da çəşib qaldı. O, Vaqif müəllimdən soruşdu:
 - Oğlum, xeyir ola, bu gün nə tez gəldin?!
 - Pakizə xala, dərs zamanı nədənsə özümü çox pis hiss etdim. Həmkarım məni əvəz etdi. Direktor evə gedib, bir az dincəlməyimi məsləhət bildi. Başım bərk ağrıyır. Heç bilmirəm nədəndir. Tibb məntəqəsinə də getdim. Kənd həkimi Əflatun mənə bir ağrıkəsici dərman verdi, ancaq o da işə yarımadı.
 - Oğlum, sən heç narahat olma, mən onun çarəsini bilirəm. İndi sənə bir qəşəng kəklikotulu çay dəmlərərm, sən də içərsən. Ondan sonra baş ağrısından əsər-əlamət qalmayacaq.
 - Pakizə xala , deyirsiniz bu işə yarıyacaq?

- Əlbəttə, yarıyacaq. Bu resepti artıq xalan çıxdan sınaqdan çıxarıb. Hə, tanış etməyi unutdum. Vaqif, oğul, bu qonşumuz Nərgiz baladır. Bax, bu paltarların hamisini əlimdən alıb o, yudu, mənə imkan vermədi.

Mən utandığımdan başımı aşağı dikib, dərsini bilməyəm şagird kimi Pakizə xalanın yanında dayanmışdım.

- Çox şad oldum, Nərgiz xanım. Böyük zəhmət çekmisiniz.
- Heç bir zəhməti yoxdur, mən sadəcə Pakizə xalaya kömək etmək istədim, - deyə başımı qaldırmadan dilləndim.
- Pakizə xala, mən bir az uzanım, bəlkə başımın ağrısı ötüb keçdi. Məni bağışlayın, Nərgiz xanım, - Vaqif müəllim üzünü mənə tutub üzrxahlıq etdi.
- Yaxşı, oğlum, sən get, uzan, istirahət et. Mən də kəklikotulu çayı həmən dəmləyirəm. - Pakizə xala əl-ayağa düşdü.

Mən Pakizə xalaya sağollaşıb, evimizə getmək istərkən:
- Hara gedirsən, Nərgiz? Görmürsən, çay dəmləyirəm. Dəmlədiyim kəklihotulu çaydan içməmiş səni heç haraya buraxan deyiləm. - Pakizə xala mənə evə getməyə icazə vermedi.

- Pakizə xala, yaxşı düşməz, qonşulardan görən olar. Sonra adıma söz çıxararlar. Kəndimizin adamlarının xasiyyətini məndən yaxşı bilirsən ki. Atam eşidər, mənimcün heç də yaxşı olmaz, - deyə mən qalib, çay içməyə qəti etiraz etdim.
- Elə isə başqa zaman səni hökmən gözləyəcəyəm. Mən də tək qalib darıxıram, vaxtin olan kimi, bizə baş çəkərsən. Sən haqlısan, qızım. Yersiz söz-söhbətdən, dedi-qodudan mənim də zəhləm gedir. Yaxşı get, ancaq məni yaddan çıxarma ha! - Pakizə xala məni həyətin başına kimi ötürdü.

Evə gəldim. Yaxşı ki, atam evdə deyildi. Mən boş otaqların birinə girib, çarpayıda uzandım və Vaqif müəllim haqqında düşünməyə başladım. İçimdə indiyə qədər hiss etmədiyim, duymadığım qəribə hallar baş qaldırıldı. Hiss edirdim ki, ürəyim tez-tez döyüñür, həyəcanlanıram, üzümdə qəribə təbəssüm yaranır, gözlərimin önündə tez-tez Vaqifin gülümşəyən sıfəti

canlanırdı. Darıxmağa başladım, sıxıldım, otaq mənə darısqal gəldi, nəfəs almağım çətinləşdi, sanki otaqda hava çatışmındı. Tez yerimdən qalxıb, həyətə düşdüm, bağçaya girdim. Gülləri qoxuladım, dərindən bir neçə dəfə nəfəs aldım. “Axı məndə heç zaman belə bir hal olmamışdı. Niyə birdən-birə canım sıxıldı?” deyə düşündüm.

Ertəsi gün yenidən Pakizə xalagilə getmək istədim. Amma oraya getmək üçün bir bəhanə tapa bilmədim. Məni oraya çəkib aparanın hansı qüvvə olduğunu çox-çox sonralar anladım. Anladım ki, bu istək imiş, bu bir sevgi imiş. Yəni heç kimin bilmədiyi, duymadığı, hiss etmədiyi gizli bir eşq yaşamışam həmin vaxt. O zaman mən hara eşq, məhəbbət hara. Mən bütün bunları sonradan anladım. Mən hər dəfə Vaqif müəllimi görəndə, özümdən asılı olmayıaraq nitqim tutulur, danışa bilmir, bədənim titrəyirdi. Pakizə xala bunu Vaqifə utandığım üçün bu hala düşdüyümü izah edirdi. Vaqif müəllim isə həmin vaxt sadəcə gülümsəyərdi. O, güləndə sifəti daha da cəlbedici görünürdü...

Rəşidlə evlənməyimizdən 3 il keçməsinə baxmayaraq, hələ də uşağımız olmurdu. Hər ikimiz ayrı-ayrı həkimlər tərəfindən müalicə olunmağımıza baxmayaraq, nəticəsi olmadı. Conradan qadın həkimim dedi ki, problem sənin kişindədir. Mən bunu Rəşidə söyləyəndə, o mənim üstümə bərk qəzəbləndi. Dedi ki, onda heç bir problem yoxdur. Bir il də ötüb keçdi. Rəşid içkiyə qurşanmışdı. Buna görə atam onu bir neçə dəfə məzəmmət etmişdi. Amma ərim atamı da dinləmədi. Atama cavabında dedi ki, o, kefindən deyil, dərdindən içir. Beynimdə heç kəsin ağlına gəlmədiyi bir fikir dolaşırdı. Əlbəttə, bu çox riskli bir plan idi. Bu işi etsəydim və kimsə bundan xəbər tutsaydı, o zaman gərək özümü öldürərdim. Amma gələcəkdə ailəmin dağılmaması üçün mən bu planı həyata keçirməyə qərar vermişdim. Biz qadınların beyninə nə düşdüsə, onu etmək üçün hər vasitəyə əl atırlar. Hətta, bu onların həyatı bahasına başa gəlsə belə.

Bir gün yuxu dərmanı əldə etdikdən sonra, bir bəhanə ilə yenə də Pakizə xalagilə gəldim. Pakizə xala məni görcək çox sevindi, onu yaddan çıxarmadığımı görə mənə dualar etdi. O, uşağımın olmadığını bildirdi. Ona görə də Pakizə xala Allahdan mənə tez bir zamanda bir övlad verilməsini istədi və bunun üçün əlini Tanrıının dərgahına qaldırdı. Həmin vaxt Rəşid nəyə görəsə Bakıya getmişdi. Mən ev işlərində Pakizə xalaya kömək etdim. O, dedi ki, bir azdan Vaqif müəllim də məktəbdən gələcək, ona yemək hazırlamaq lazımdır. Mən dedim ki, yeməyi özüm hazırlaram. Pakizə xalaya dedim ki, oturub bir az istirahət etsin. Bir saatdan sonra Vaqif müəllim də gəldi. Yemək artıq hazır idi. Vaqif müəllim məni görcək dedi:

- Nərgiz xanım, xoş gəlmisiniz. Çoxdandır ki, görünmürsünüz. Pakizə xaladan soruşurdum sizi.

- Cox sağ olun, Vaqif müəllim. Düzdür, çoxdan idi ki, gələ bilmirdim. Cəmi bir neçə dəfə gəlmişdim, o zaman siz də məktəbdə idiniz. Amma Pakizə xala üçün çox darıxmışdım. Ona uzun müddətdir ki, kömək əlimi yetirə bilmədiyimə görə utanırdım. Bilirsınız də kənd yeridir, hərənin ağızından bir hava çalınır. Ərli qadının belə yerə gəlməsinə yaxşı baxmırlar.

- Haqlısınız, Nərgiz xanım. Doğrudan da, kəndinizin qəribə xüsusiyyətləri var, - deyə Vaqif müəllim həyətdəki vannikdə əl-üzünü yuyub, paltarını dəyişmək üçün evə girdi.

Vaqif müəllim yeməyini yedikdən sonra dedim:

- Pakizə xala, indi bir çay dəmləyim, birlikdə içək.
- Yaxşı, qızım, dəmlə içək. - Pakizə xala tez dilləndi.

Xəyalılımda isə nəyin bahasına olursa-olsun kimsəyə məlum olmayan planımı gerçəkləşdirmək idi.

Çayı dəmlədikdən sonra mən həm Vaqif müəllimin, həm də Pakizə xalanın stəkanına yuxu dərmanı atdım. Çayı içdikdən 10 -15 dəqiqə sonra Pakizə xala dedi ki, nədənsə yuxusu gəlir. Vaqif müəllim də mənimlə sağıllaşıb, otağına keçdi. Bildim ki, onun da yuxusu gəlir. Mən də dedim ki, artıq gedcir, evə gedim. Vaxt keçsin deyə, ayağa qalxıb, stəkanları yığışdıraraq

mətbəxə apardım. Qəsdən bir neçə dəqiqə mətbəxdə yubandım. Gördüm ki, Pakizə xalanın xorultusu eşidildi, Vəqif müəllimin də səsi gəlmir. Mən asta addımlarla Vəqifin otağına yaxındılaşdım. O da çarpayışında yuxuya getmişdi. Mən fürsəti əldən verməyərək, tez otağa girdim və Vəqifin həqiqətən də yatığına tam əmin olmaqdan ötrü onu bir neçə dəfə səslədim. Ondan cavab gəlmədiyini görüb, Vəqifin yanında uzandım...

Sonradan nə baş verdiyini o, hiss etməsin deyə, hər şeyi səliqə-sahmana saldım.

Ertəsi gün ərim şəhərdən qayıtdı. Həmin axşamı Rəşid yenə içmək istədi, amma mən qoymadım. Ona dedim:

- Rəşid, bu içki səni kişilikdən də salıb. Heç olmasa bu axşam içmə! Gəl bu gecəni bir-birimiz üçün yaşayaq. Bəlkə, bunun bir nəticəsi oldu. "Allahdan ümid kəsilməz!" deyirlər.
- Demək, sən indiyə kimi kişiliyimə şübhə etmisən?! Elə isə bu gecə mən sənə necə kişi olduğumu göstərəcəyəm! - Rəşid qızmış aslanlar tək bağırdı.

O gecə Rəşid mənə sübh çağına qədər yatmağa imkan vermədi, sanki bütün illərin ağrı-acısını canımdan çıxarırdı. O, bədənimdə sağ yer qoymamışdı, hər tərəfim gömgöy idi.

Bir sözlə, həmin gecə Rəşid mənə yaxşı "dədəlik" etdi...

Mən bir ayın gəlib keçməsini səbirsızlıklı gözləyirdim. Amma vədə tamam olanda, gözlədiyim olmadı, yenə də xəstələndim. O qədər "zəhmətim" də hədər getdi. Bu arzum da içimdə qaldı.

Rəşid rayonda özünə münasib iş tapa bilmirdi. Bir axşam o mənə dedi:

- Nərgiz, rayonda iş tapmaq çətindir. Bəlkə, şəhərə gedək, orada tikintidə hökmən iş olar.
- Nə deyirəm, əgər Bakıda iş tapa biləcəksənsə, gedək. - Mən də razı oldum.

Bakıya gəldik. Kirayə ev tutduq. Rəşid bir neçə gün iş axtarmalı oldu. Nəhayət, tikintilərin birində iş tapdı. Ərimin aldığı maaş ancaq ev kirayəsinə və yeməyə güclə çatırıldı.

Bir axşam şam yeməyində Rəşidə dedim:

- Rəşid, evi təkbaşına dolandırmaq sənin üçün çətindir. İcazə versəydi, mən də bir iş tapıb işlərdim. Bu yenə də dolanışığımıza kömək olardı.
- Olmaz! Sən qadınsan, ev işləriylə məşğul olsan yetər! Bir də ki, iş haradadır? Görmədinmi, mən zorla iş tapdım. Qadının yeri evdir, mətbəxdir! - Rəşid əsəbi halda üstümə qışqırdı.

Altı ay işlədikdən sonra Rəşid bir gün dedi ki, bu cür yaşamaq olmaz. O, məsləhət gördü ki, Rusiyaya gedək. Hər halda orada burdan yaxşı olar. Mən ərimin qərarına qarşı çıxmadım:

- Sən necə istəyirsən, elə də olsun, Rəşid. Mən Rusiyaya getməyimizin əleyhinə deyiləm, amma elə et ki, oraya gedəndən sonra peşman olmayasan - dedim.
- Çelyabinskaya gedəcəyik, çünkü orada köhnə tanışlarım var. Vaxtilə onlara çox köməyim dəyib, bəlkə onlar mənə iş qurmaqda köməklik etdilər. Bir də ki, özüm onlardan əksik oğlan deyiləm ki. Onların hər birindən bacarıqlıyam. Çətinini əlimi bir yerə iliştirdim, sonrası işləri yoluna qoyacağam. - Rəşid özünə arxayınlıqla dedi.

... Bir ay olardı ki, Çelyabinskə gəlmışdım. Rəşid iş tapmışdı, yaxşı da qazanırdı. Amma qazandığının evə faydası yox idi. Çünkü o, yoldaşlarıyla demək olar ki, hər gün içirdi, axşam evə gələndə özündə olmurdu. Ona verdiyim öyünd-nəsihətlər isə boşuna gedirdi. Son vaxtlar Rəşid qumara da qurşanmışdı. Əvvəllər o mənə pul verirdisə, qumar oynayandan sonra daha ondan da əlim üzüldü. Hətta, bəzən elə gün olurdu ki, Rəşid gecələr evə gəlmirdi. Bundan sonra narahatçılığım artdı. Ondan gecələr evə niyə gəlmədiyinin səbəbini soruşduqda:

- Bu səni maraqlandırmaz. Harada gecələdiyimi bilmək üçün sənə hesab verməliyəmmi?! Arvadsan, qaxıl otur yerində! Kişidən hesab sormaq arvad işi deyil! Mən harada gecələmək lazımlı olduğunu özüm bilərəm - dedi.

Bir axşam isə Rəşid yoldaşı və dostlarıyla bərabər bize gəldilər. O, dedi ki, qumarı bu dəfə bizdə oynayacaqlar. Mən buna etiraz etdikdə, o, başıma bir yumruq ilışdırdı. Başım gicəlləndi, yere yixildim. Handan-hana özümə gəldim. Buna baxmayaraq Rəşid məndən çay dəmləyib, qonaqlara verməyimi əmr etdi. İlk dəfə olaraq Rəşiddən iyrəndim, qəlbimdə ona nifrət etdim. Onu da deyim ki, ərim mənə içki içməyi də öyrətmişdi. Axşamlar şam yeməyində onunla yoldaşlıq edim deyə, mənə də məcburən spirtli içki içirdi. Mən artıq bu cür yaşamaqdan bezmişdim. Tənhaliqdan sıxılırdım, dərdini kiminlə paylaşacağımı bilmirdin; qərib ölkə, yad insanlar...

Bir gün Rəşidə dedim ki, artıq buralarda qala bilmirəm, məni Bakıya yola salsın. Rəşid isə sanki bu sözü məndən çıxdan gözləyirmiş kimi güle-güle dedi:

- Bakıya getmək istəyirsənə, günü sabah səni yola salaram. Pal-paltarını hazırla, sabah Vətənə gedəcəksən.

Mən əvvəlcə bunu zarafat sandım. Amma ertəsi gün Rəşid doğrudan da məni qatarla Bakıya yola saldı. Yola salarkən o, dedi:

- Nərgiz, narahat olma, hər ay sənə pul göndərəcəyəm.

Amma həmin gündən sonra nə Rəşidin özünü gördüm, nə də ki pulunu.

Mən Bakıya çatandan sonra Sumqayıtda ərdə olan bacımgılə getdim. Rayona getmək istəmədim. Yeznədən mənə bir iş tapmasını xahiş etdim. O mənə mağazaların birində satıcı işi tapdı. İki ay olardı ki, mağazada işləyirdim. Sonra Çelyabinskden xəbər gəldi ki, Rəşid qumar oynayarkən "yoldaşlar"ıyla mübahisə edərək onlardan birini bıçaqla ağır yaralayıb. Rəşidi həbs ediblər. Bu xəbəri eşidəndə, heç vecimə də olmadı. "Su səhəngi suda sınar" deyə düşündüm. Mən anladım ki, sevmədiyin birisi ilə ailə həyatı qurmaq ən böyük işgəncədir. Həm də başa düşdüm ki, bu cür işgəncələrdən qurtulmaq üçün ətrafında baş verə biləcək hər

hansi hadisələrə seyrçi münasibət bəsləyib, onlara laqeyd yanaşmaq lazımdır. Beləliklə, həyatımı dəyişmək qərarına gəldim. Daha əvvəlki tək sadəlövh, hər kəsə inanan, müti, söz eşidən, buyruq qulu olmaq istəmirdim. “Bu həyatda mən də varam!” deyə özümü təsdiq etmək istəyi baş qaldırdı. Və bundan sonra həyatda mücadilə etmək yolunu seçdim.

Bu arada rayondan xəbər gəldi ki, atam xəstələnib. Mən, bacım və yeznəm birlikdə rayona getdik. Həkimlərin dediyinə görə, atamın təzyiqi qalxdığından beyninə qan sızmış, sol tərəfi iflic olmuşdu, danışa bilmirdi. O bizə baxır, nəsə demək istəyirdi. Amma danışa bilmədiy üçün gözlərindən yaş axaraq, qırışmış yanaqlarında donub qalırdı. Atamı bu halda görəndə, içim acıdı, ona yazığım gəldi...

Üç gündən sonra atam rəhmətə getdi. Atamın yeddisini verib, yenidən Sumqayıta qayıdırıq. Avtobus dayanacağına gedərkən, küçədə təsadüfən Vaqif müəllimlə rastlaşdırıq. O məni görçək: “Nərgiz xanım, Allah rəhmət eləsin! Başınız sağ olsun!” deyə başsağlığı verdi. Vaqif müəllimə qarşı etdiyim hərəkətdən utandığım üçün başımı qaldırıb, onun üzünə baxa bilmədim. Sadəcə, astadan: “Çox sağ olun, Vaqif müəllim” deyib daha durmadan yolumuza davam etdi.

On gündən artıq idi ki, işə getmədiyimdən mağazanın müdürü məni işdən azad etmişdi. O, haqlı idi, çünkü müdir mənə cəmi üçgünlük icazə vermişdi. İşimi itirdiyim üçün kefim yox idi. İşdə yenə də başım qarışındı, günün nə vaxt keçdiyindən xəbərim belə olmurdu. İş olmayanda, insan tənha qaldığından sıxılmağa başlayır, qəlbindən, beynindən ağılaşığımız fikirlər keçir. Bəzən həyata gəldiyinə peşman olursan, yalqız qalmaq istəyirsən, insanlardan qaçırsan, onlara nifrət edirsən. Sonra da bütün qadağaları vecinə almadan, həyatı öz istədiyin kimi yaşamağa davam edirsən. Və bu zaman sən tamam başqa bir adam olursan. Əvvəlki sadə, təmiz, əxlaqlı, utancaq, məsum, inancıl olan “mən”i qəlbində birdəfəlik dəfn etməli olursan. Bu dəfə üzünə tamamilə fərqli bir maska taxıb, başqa bir “mən”lə

həyatını davam etdirirsən. Yox, əger sən dəyişmək istəmirsənsə, onda bircə yoluñ qalır. İntihar!

Bacımgilin qonşuluğundakı qızla işlədiyim mağazada tanış olmuşdum. Qız mənim işdən çıxdığımı biliib, mənə yaxın tanışının yanında işləməyi məsləhət gördü. İradəyə ailə həyatım haqqında danışmışdım. O, yeni işim barədə qısaca məlumat verdi. Kiçik bir ofisdə müdirin katibəsi işləyəcəkdir. Amma iş yeri Bakıda idi. Mən razi oldum.

Ertəsi gün yeni iş yerinə İradə ilə birlikdə getdik.

İradə müdirin yanına mənimlə birlikdə girdi. İradə salam-kəlamdan sonra qımışaraq dedi:

- Vüqar müəllim, sizə dediyim Nərgiz xanım budur.

Müdir mənə baxıb gülümsədi. Sonra üzünü İradəyə tutub soruşdu:

- İradə xanım, pis deyil. Amma deyin görək, sözə baxandırı, yoxsa...

- Vüqar müəllim, narahat olmayıñ, Nərgiz xanım sözə baxan xanımlardandır. Sizə necə lazımdır qulluq göstərəcək, - deyə İradə gülümsəyərək mənə göz basdı.

- Yaxşı... Nərgiz xanım, ali təhsiliniz varmı?

- Xeyr, Vüqar müəllim. Ali təhsilim yoxdur, - deyə utana-utana dedim.

Bu arada təhsil ala bilmədiyimə görə, rəhmətlik atamı qınadım. Mən o zaman anladım ki, təhsili, ali savadı olmayan adamin nə hörməti olur, nə də ki, sözünün kəsəri. Savadsız insan istər-istəməz kiminsə quluna, nökərinə çevrilir. Digər tərəfdən də həqiqət savadsızdan çox-çox uzaqda olur, yaşıdagı həyatı dərk etmək imkanı olmur. O, həyatə şüurlu deyil, seyrçi mövqedən baxır, həyatdan küsür, uzun müddət onun çətinliyinə alışa bilmir. Ona görə də ağır günlər yaşamaq məcburiyyətində qalır. İnsanlardan get-gedə uzaqlaşmağa başlayır, içində qapanır, çıxış yolu tapa bilmədiyindən fikir və düşüncələr girdabında çabalayıb qalır. Məntiqdən uzaq insanlar yalnız duyularla, hissərlə yaşıyır. Bu zaman o,

hisslərinin əsirinə çevrilərək, dənizdəki yelkənsiz qayığı külək istədiyi istiqamətə apardığı kimi, onu da həyatın iştənilən səmtinə ata bilir. Bəzən isə birdən-bire həyatın heç cür çıxa bilməyəcəyin girdabına düşürsən. Və oradan çıxmaq üçün ömrün boyu çırpinib durursan. Elm, savad isə həyatı başa düşmək, həqiqəti axtarış tapmaq deməkdir. Bilik duyğulardan üstündür, gələcək yolun göstəricisidir, xoşbəxtliyinin açarıdır. İndi mən gələcək xoşbəxtliyini itirmiş, küləyin qovduğu səmtə gedən, sükanı əldən vermiş gəmi kapitanına bənzəyən, yazıq, zavallı birisiydim. Bəli, bugünkü durumum mənə kiminsə qulluğunda durub, ona itaet etməyimi diqtə edirdi. Nə etməliydim?! Çörəyimin xatirinə hər şeyə hazır idim...

Bir axşam işdən çıxarkən Vüqar mənə dedi:

- Nərgiz xanım, bu gün mən də Sumqayıt tərəfə gedirəm. Səni də maşınla aparacağam, həm də yolda kafelərin birində birlikdə şam da edərik.

Mən müdirimin ilk təklifini rədd etmədim. Sumqayıta gedən yolda kafelərin birində şam etmək üçün müdirim maşını saxladı. Ayrıca kabinetdə oturduq. Otaqda bir divan da vardı. Az keçməmiş xidmətçi oğlan stolun üstünü müxtəlif salat və yeməklərlə doldurdu. Müdir məndən soruşdu:

- Nərgiz xanım, nə içəcəksiniz?
- Siz nə içsəniz, mən də ondan içəcəyəm - dedim.
- Əhsən sizə, Nərgiz xanım. İlk dəfədir ki, sizin kimi cəsarətli xanıma rast gəlirəm, - deyə Vüqar gülərək əllərini bir-birinə vuraraq şəqqıldıdatdı.

Əvvəldə dediyim kim, İçkini mənə Rusiyada olarkən ərim öyrətmışdı. Mən içməyəndə, o məni şapalaqlayırdı. Amma bu zəhrimardan heç xoşum gəlmirdi. Vüqar ilk badəni mənim sağlığma qaldırdı. Sonra badələr bir-birinin ardınca dolub-boşaldı...

Vüqar lətifə danışır, hər ikimiz bərkdən gülürdük. Sonra o, ayağa qalxaraq, əlimdən tutub özünə tərəf çekdi. O, hər iki əliylə məni möhkəm qucaqladı. Bu zaman mən artıq özümdə

deyildim. Vüqar acgözlükle dodaqlarımı ağızına salıb sorurdu. Bundan sonra bütün vücudum müdirimin ixtiyarında oldu. Vüqar məni divana uzandırdı. Mən ona daha müqavimət göstərmədim, əksinə bunu mən özüm də istəyirdim. Çünkü Rusiyadan gələndən bəri kişi üzünə həsrət qalmışdım. Hər ikimiz xoş anlar yaşayırdıq. Bu zaman qəfildən qapı açıldı və iki polis içəri girdi. Onlardan biri gülərək:

- Bəh, bəh! Nə gözəl vaxtda gəlmışik. Amma deyəsən, kişilərin məhəbbətinə mane olduq. Buna görə sizlərdən üzr istəyirik. Bura sizinçün nədir, ay binamuslar?! Sevişməyə başqa yer tapa bilmədiniz?! - dedi.

Polislərin qəflətən otağa daxil olmalarından hər ikimiz çəşib qalmışdıq. Nə edəcəyimizi bilmirdik. Mən qorxmuşdum, Vüqarın isə rəngi avazımışdı.

- Tez olun, paltarlarınızı geyinin! Bunu sizin burnuzdan fitil-fitil gətirəcəyik! Vüsəl, deyirəm bunları əvvəlcə ayrı-ayrı dindirək.

- Düz deyirəsən, Rəşad. Mən erkəyi bayırı çıxardıram, orada söhbət edəcəyəm, sən isə hələlik bu fahişə ilə əylənərsən.

Vüqar tez şalvarını geyindi, polis onun qolundan tutub bayırı çıxardı. Mən də geyinmək istərkən Rəşad adlı polis dedi:

- Daha geyinməyə nə ehtiyac var! Elə birinci sualımızı sən paltarını geyinmədən həll edək, - deyə o məni divana uzatdı...

Mən isə susurdum. Sonra polis nəşəli halda ayağa qalxıb dedi:

- Canın yanmasın, pis deyilmişsən. Bura bax, sənə bir təklifim olacaq. Bu təklifimi qəbul etsən, bundan sonra işlərin "xod" gedəcək. Əgər razı olmasan, o zaman gününü qara edəcəyəm! Səni doğulduğuna peşman edəcəyəm!

- Mənə nə təklif edəcəksən? - Üst-başımı səliqə-sahmana saldıqdan sonra astadan soruşdum.

- Mənə işləyəcəksən. Mən nə dedimsə, ona əməl edəcəksən. Bundan sonra sənin kimsədən qorxun olmayacaq. Anladınmı, əzizim? - Rəşad mənə yaxınlaşıb, əlini sinəmdə gəzdirdi.

Mən fikirləşmədən Rəşadın təklifini qəbul etdim. Həmin axşam Rəşad maşını ilə məni bacımgilə gətirdi. O, maşındaca mənim bütün “danni”larımı götürdü. Mən maşından düşərkən məni bir daha xəbərdar etdi ki, ondan qaçmağa cəhd göstərməyim, yoxsa bu işin sonu heç də xoşagələn olmaz. O gündən sonra Rəşad məni daha Vüqarın yanında işləməyə qoymadı. “Səni daha sanballı bir yerde işə düzəldəcəyəm!” dedi. O mənə Bakıda kirayə bir ev tutdu. Əlbəttə, kirayə pulunu Rəşad özü verirdi. Bu yolla bacımgildən uzaqlaşdım. Bundan sonrakı həyatımdan çox iyrəndim. Çünkü Rəşad məni elə işlər görməyə məcbur edirdi ki, bu cür hərəkətlər insanlıqdan çox-çox uzaq idi. Rəşadın təkidilə günahsız insanlara şər-böhtan ataraq, onları həbs etdirmək, ləyaqətli şəxsləri təhqiqə məruz qoyaraq onları alçatmaq, vəzifəsini layiqincə icra edən vəzifə sahiblərini ləkələmək, biznesmenlərlə yaxınlıq edib, onların maliyyə qaynaqlarını öyrənib, lazımı adamlara məlumat vermək, müxalifətdə olan gənc siyasətçilərdən “donos” toplamaq, onları narkotika ilə, əxlaqsız təkliflərdə bulunmaqdə suçlayaraq barələrində müxtəlif cinayət işlərinin açılmasında göstərdiyim “köməkliyə” görə özümü heç cür bağışlaya bilmirdim. Amma mən qorxduğum üçün məcbur qalıb, Rəşadın çaldığı havayla oynamalı idim...

Bütün bunlara görə, Rəşad məni “mükafat”landırırdı; palpalar alır, cibxərcliyi verirdi. Mən artıq Rəşadın alətinə çevrilmişdim.

Bir gün o, gəlib məni maşına mindirib, “28 may” metrosunun qarşısına gətirdi. Maşından düşmədən, mənə kitab satılan yerin sağ tərəfində dayanıb, kimisə gözləyən bir gənci göstərib dedi:

- Nərgiz, növbəti “qonağımız” bax, o, cavan oğlan olacaq. Nə edirsən, et, onunla yaxından tanış ol, onun və onun ətrafi barəsində geniş məlumat əldə etməyə çalış. Axşam isə onu hökmən gecə barların birinə apar. Yerdə qalan təlimatları

barda alacaqsan. Mən sizin hər dəqiqənizi izləyəcəyəm. Bunu unutma.

Mən maşından düşüb, oğlana tərəf getdim və gəlib ondan beş metr aralıda dayandım. Özümü elə apardım ki, guya mən də kimisə gözləyirəm. Amma gözümü oğlandan çəkmirdim. O bunu hiss etdi və mənə baxıb gülümsədi. O, tez-tez saatına baxırdı, deyəsən gözlədiyi adam gecikirdi. Mən bundan istifadə edib, ona yaxınlaşdım. Saati soruşdum. Cavan oğlan tez qolundakı saata baxıb dedi:

- Xanım, saat on ikiyə iyirmi dəqiqə qalır.
- Çox sağ olun.
- Xoşdur.
- Deyəsən, sizinki də gecikir, - mən söz atdım.
- Bəli, elə görünür. Amma dostum görüşə heç zaman gecikməzdi. Ondan görünməyən işdir. - Oğlan təəccübünü gizlədə bilməyib, yenidən saatına baxdı.
- Mənim rəfiqəm isə görüşə gecikməyi adət edib - dedim.
- Demək, rəfiqəniz ciddi adam deyil. - Cavan oğlan mənə baxıb güldü.
- Haradasa haqlısınız - dedim.

Bu zaman oğlanın telefonuna zəng gəldi. O, deyəsən dostu ilə danışındı. Çünkü dostunun təcili işi çıxdığından görüşə gələ bilməyəcəyini deyirdi. Oğlan telefonla danışığının bitirib, üzünü mənə tutub dedi:

- Deyirəm də, dostum görüşə gecikməzdi. Zəng edən o idi. Təcili işi olduğuna görə, məndən daha gözləməməyi xahiş etdi.
- Belə görürəm ki, mənim tənbəl rəfiqəm də gəlməyəcək. Mən də onu burada nahaqdan gözləyirəm.
- Xanım, hər ikimiz boş olduğundan, bəlkə bağdakı çayxanada oturub bir çay içək, əlbəttə, əgər etiraz etmirsinizsə. Yox, işiniz varsa...

- Xeyr, xeyr! Elə də vacib işim yoxdur. Mən sizin təklifinizə etiraz etmirəm. Gedəyin, - deyə oğlanın bu qədər asanlıqla tora düşəcəyinə inanmadım.

- Elə isə gəlin tanış olaq, adım Səbuhi dir.

- Sevda! - əsl adımı demədim. Çünkü Rəşad mənə tapşırılmışdı ki, bu cür “əməliyyat”larda heç zaman əsl adımı söyləməyim.

Mən Səbuhi ilə çayxanada bir saatə yaxın söhbət etdim. Danışığından vətənsevər, qeyrətli, haqsızlığa qarşı barışmaz, prinsipial və mübariz bir gənc olduğu anlaşıllırdı. O, bu gün cəmiyyətdəki haqsız durumdan, idarəetmə sistemindəki harınlaşmış məmurlardan, kasib təbəqənin nümayəndələri barədə çox danışdı. Səbuhi respublikada gedən inkişafın yalnız insanları aldatmaq üçün zahiri bir görüntü olduğunu vurğuladı. Bunun arxasında isə nələr baş verdiyindən xalqın xəbəri olmadığını bildirdi. Mən ona siyasetin mənlik olmadığını bildirdim. Və sonda ondan soruşdum:

- Səbuhi, axşam gecə klubların birində görüşəkmi? Görürəm ki, maraqlı adama bənzəyirsınız.

- Bağışlayın, Sevda xanım mən gecə klublarına getmirəm, əxlaqım buna yol vermir. Siz allah inciməyin, məni başqa cür başa düşməyin. - Səbuhi təklifimi centlmensayağı rədd etdi.

- Yaxşı, bəs siz haranı təklif edirsiniz? - Ondan əl çəkmək istəmədim.

- Sevda xanım, sizin təklifinizə indi deyil, axşamüstü telefonla sizə bildirəcəyəm, - deyə Səbuhi sanki məndən şübhələnirmiş kimi cavab verdi.

Biz ayağa qalxanda, telefon nömrələrimizi bir-birimizə verdik. Onu da qeyd edim ki, hər bu cür “tanışlıq”dan sonra Rəşad mənim telefon nömrəmi dəyişdirirdi. Bunun səbəbini soruşanda, o, deyirdi ki, bu izi azdırmaq üçündür.

Axşamtərəfi Səbuhi mənə zəng edib, harada görüşəcəyimizi dedi. Mən görüş barədə Rəşadi məlumatlandırdım. O mənə kiçik kağıza bükülmüş narkotik maddə verib dedi:

- Bunu gizlicə onun cibinə qoyacaqsan, gerisilə işin olmayıcaq. Mən səni izləyəcəyəm.

Axşamtərəfi Səbuhi ilə onun dediyi gənclər kafesində görüşdük. Kafedəkilərin doğrudan da hamısı gənclər idi. Səbuhi məni kafenin qarşısında qarşıladı. Küncdəki stolda əyləşdik. Rahat olsun deyə, o, kurtkasını çıxarıb stulun başına keçirdi. Bununla Səbuhi işimi bir daha asanlaşdırıldı. Söhbət zamanı o, yenə də siyasi məsələlərdən danışdı. Yarım saatdan sonra o, icazə alıb tualetə getmək istədiyini bildirdi. Mən də fürsətdən istifadə edib, Rəşadın mənə verdiyi kağıza bükülmüş narkotik maddəni Səbuhinin qoltuq cibinə qoymurdum. Az keçməmiş yeni tanışım qayıdıb gəldi. Beş dəqiqədən sonra Rəşad iki nəfər mülkü şəxsə kafeyə daxil oldu. O, əvvəlcə qapının yanında oturmuş gənclərdən şəxsiyyət vəsiqələrini tələb etdi. Gənclər də heç bir söz demədən şəxsiyyət vəsiqələrini ona təqdim etdi. Rəşad vəsiqələrə baxıb yenidən onlara qaytardı. Sonra o bizim stola yaxınlaşdı. O, Səbuhinin başının üstündə dayanıb ondan da şəxsiyyət vəsiqəsi tələb edərkən Səbuhi soruşdu:

- Bağışlayın, kim olduğunuzu bilmək olarmı? Siz əvvəlcə özünüzü təqdim etməyi unutdunuz.

Rəşad gülərək özünü təqdim etdi. Bundan sonra Səbuhi şəxsiyyət vəsiqəsini Rəşada verdi.

- Demək, Səbuhi Kərimli sizsiniz?! - Rəşad mənalı-mənalı soruşdu.

- Bəli, mənəm, necə bəyəm?

- Görürəm ki, vaxtinizi pis keçirmirsiniz. Sizin haqqınızda bizdə məlumat var, cavan oğlan.

- Necə məlumat var? Müxalifətçi olduğum barədə? – Səbuhi gülərək soruşdu.

- Xeyr, narkotik maddədən istifadə etdiyiniz barədə! - Rəşadın sıfəti ciddiləşdi.

- Sizə yanlış məlumat veriblər, cənab rəis. Mən hara, narkotika hara! - Səbuhi arxayıncı dilləndi.

- Əlbəttə, əvvəlcə hamınız elə deyirsiz, amma sonra... Ayağa qalx! Hal şahidlərinin yanındaca üstünüzə baxış keçirəcəyik! - Rəşad səsinin tonunu oğlanın üstünə qaldırdı.

Səbuhi də:

- Buyurun, yoxlayın! - dedi.

Polis əvvəlcə oğlanın şalvar ciblərini, sonra köynək cibini, daha sonra isə kurtkasının ciblərini yoxladı. O, kağıza bükülüyü əlində tutub Səbuhidən soruşdu:

- Bu bükülü nədir belə?
- Cibimdə elə bir bükülüünün olmasını xatırlamıram. Bu kağız mənə aid ola bilməz! Çünkü ciblərimdəki hər bir şeydən xəbərim var. Amma əminliklə deyə bilərəm ki, bu kağız mənim cibimdə olmamalıydı. - Səbuhi təəccübə bildirdi.
- Yaxşı, elə isə sənin yanında və digər şahidlərin iştirakı ilə bu kağızı açacayıq. Baxaq, görək bu nədir belə? - Rəşad kağızı açıb, onun içindəkini hamiya göstərdi. – Demək, bizə verilən məlumat doğru imiş. Siz narkotik maddədən istifadə etdiyiniz üçün bizimlə şöbəyə gedəcəksiniz. Bu xanım da bizimlə getməlidir, çünki o da şahid kimi ifadə verəcək.

Səbuhibin rəngi qaçmışdı. O, gözlərini zilləyib mənə baxdı və ikrah hissiylə dedi:

- Demək, bu sizin işinizdir?! Siz necə də...
- Mən isə özümü müdafiə etmək üçün:
- Mənim bundan xəbərim yoxdur - dedim.
- Yaxşı, gedək, başqalarını günahkar çıxarma! - Rəşad polis yoldaşlarına göz etdi ki, Səbuhibi götürsünlər.

Beləliklə, ilk “əməliyyat” uğurlu alındı. Amma mən həmin gecəni səhərə kimi yata bilmədim, vicdanım mənə rahatlıq vermirdi...

Bu hadisədən sonra Rəşad məni bir idarə müdirinin yanında işə düzəltdi. O, işimi bir telefon zəngi ilə həll etdi. O məni təlimatlandırdı ki, bacardıqca müdirə yaxın olmalı, onun etibarını qazanıb, idarədəki “bəzi maliyyə” qaynaqlarını öyrənməliyəm. Mənim o sahədə savadım olmadıqından bu

sirləri müdirin özündən almalıydım, təbii ki, ona yaxınlıq göstərməklə. Bu dəfə işə başqa adla deyil, öz adımla gedəcəkdir.

Mən ilk gün işə gələn kimi müdir məni kabinetinə çağırıldı. O məni sakitcə ayaqdan başacan diqqətlə süzdükdən sonra soruşdu:

- Nərgiz xanım, siz Rəşad müəllimin nəyi olursunuz?
- İsgəndər müəllim, Rəşad müəllimin yaxın qohumuyam - dedim.

Müdir daha dərinə getmədi. O mənim ali təhsilli olmadığını bilib, hələlik mənə katibəsinin yanında oturmasını tapşırıdı və qeyd etdi ki, tezliklə mənə münasib bir iş təşkil edəcək.

Buraya gəldiyimdən artıq bir həftə keçmişdi. Rəşad məndən idarədəki vəziyyət barədə soruşdu. Ona ürəkaçan nəsə söyləyə bilmirdim. Nə deyəcəkdir ki. Ona yalnız hələ də katibənin yanında oturdugumu söylədim. O, əsəbiləşdi. Amma Rəşad mənə bəzi göstərişlər verdi...

Ertəsi gün işdə olarkən mühasibatlıqda işləyən cavan oğlanın qılığına girməli oldum, onun üzünə gülümsədim, ona xoş rəftar göstərdim. Axşam işdən çıxanda cavan oğlan məni ötürməyə icazə istədi. Etiraz etmədim. Onunla yaxından tanış olmalıydım. Bu tanışlıq vasitəsilə oğlandan bəzi maliyyə məlumatları əldə etməliydim.

Üç gündən sonra Elnur məni restorana, şam yeməyinə dəvət etdi. Elnurun məni şam yeməyinə dəvət etməsini müdirin katibəsinə də söylədim. Mən bunu qəsdən etdim ki, Sevda mənim Elnurla şam yeməyinə getdiyimizi müdürü xəbər versin. Şam yeməyində Elnurla ən çox mühasibatlıqda hansı işlə məşğul olduğunu öyrənməyə çalışdım. O mənə bəzi məlumatları verməsinə baxmayaraq, onları yadda saxlaya bilmədim. Daha doğrusu, maliyyə işlərinə anlamadığımdan rəqəmləri tez unutdum. “Bəs nə etməli? Rəşada nə cavab verəcəyəm?” deyə düşündüm. Məcbur qalıb Elnurdan heç

maliyyə fırıldaqları edib-etmədiyini soruştum. O, şübhələnməsin deyə, gülərək əlavə etdim:

- Elnur, özün də bilirsən ki, indi elə bir idarə tapmaq çətindir ki, orada gizli maliyyə maxinasiyaları edilməsin.

- Düzdür, idarələrin eksəriyyəti istər-istəməz gizli maliyyə fırıldaqları edirlər. Çünkü bunsuz onlar şəxsi qazanc əldə edə bilməzlər. Amma bizim idarədə bu mümkün deyil. Çünkü bizim müdir halal adamdır. Qazandığının əvvəlcə vergisini ödəyir. Hamımızda da təmiz işləməyi, haramdan uzaq olmayı tövsiyə edir. Açığın deyim ki, İbrahim müəllim işçilərinin qayğısına qalan adamdır.

Bu sözlərdən sonra daha Elnurdan nəsə soruşmağa lüzum qalmadı.

Ertəsi gün Rəşad mənim qaldığım evə gəldi və vəziyyətin nə yerdə olduğunu xəbər aldı. Mən Elnurun söylədiklərini olduğu kimi ona anlatdım. Rəşad əsəbileşdi:

- Bu ola bilməz! Orada hökmən nəsə fırıdaq işlər olmalıdır. Çünkü bizə bəzi məlumatlar çatdırıblar.

- Bəlkə, sizə düzgün bilgi verməyiblər? Bəlkə, bu məlumatları həmin idarənin müdirini istəməyən biriləri uydurub ki, onu ləkələsin - dedim.

- Xeyr, bu işin içində nəsə başqa bir əmma olmalıdır! – Rəşad sağ əli ilə alını ovaşdurdu. - Bəs müdirin özü ilə əlaqə yarada bilmədin?!

- Xeyr, müdir məni yaxınına buraxır ki, onunla da əlaqə saxlayım. İbrahim müəllim çox ciddi birisinə bənzəyir, başqları kimi deyil. O, bacardıqca qadınlardan uzaq olmağa çalışır, - deyə Rəşada həqiqəti söyləmək zorunda qaldım.

- Yaxşı, onda sabahdan bir daha o idarəyə getmirsən. Deməli, İbrahimə də bir quş. Onunku qalsın sonraya. Onun da çarəsinə baxarıq. Hələlik bundan da vacib işlərimiz var. Zəngimi gözlə! Səni bu yaxınlarda bir iş adamı ilə tanış edəcəyəm. Yağlı müştəridir, bu adam əlimizdən qurtula bilməyəcək! - Rəşad gülərək əllərini bir-birinə sürdü.

Demək olar ki, bütün “əməliyyat”ların ssenarisini Rəşadgil hazırlayırdı. Onların arxasında “böyük adamlar” dayandığından, söhbət eyni zamanda böyük pullardan gedirdi. Mən isə bu oyunlarda şahmat taxtasındaki hər an qurban veriləsi olan “piyada” rolunu oynayırdım.

İki gündən sonra Rəşad mənə zəng edib, təcili onun yanına gəlməsini bildirdi. Həmən saat ona getdim. Rəşad mənə bir şəkil göstərib dedi:

- Nərgiz, bu adam bizim yeni qurbanımız olacaq. Axşam bu adamlı “Hilton” hotelinin restoranında görüşəcəyik. Sən də orada olmalısan. Özümü ona bir iş adamı, səni isə yeni referentim kimi təqdim edəcəyəm.

- Mənə bu rolu oynamaq çox çətin olacaq, çünkü mən ingilis dilini bilmirəm. Mən biləni, referent ən azından iki-üç dil bilməlidir, - deyə mən tərəddüd etmək istədim.

- Bu barədə narahat olmağa dəyməz. Çünkü o adamlı ən uzağı iki gün məşğul olacaqsan. İlk gün tanışlıq, ikinci gün isə sauna. Bundan sonra onunla sənin işin tamamlanmış olacaq. - Rəşad məni əmin etdi.

Həmin axşam hotelin restoranında iş adamı Rəcəblə görüşümüz baş tutdu. Rəşad məni onunla tanış etdi. Görüş zamanı Rəşad onunla iş birliyi qurmağı təklif etdi. Rəcəb isə bu məsələ barədə düşünəcəyini bildirdi. Onlar sağlığımı badə də qaldırdılar. Ayrılarkən Rəşad Rəcəbə dedi:

- Rəcəb bəy, əgər mənimlə əlaqə yaratmaq istəsəniz, Nərgiz xanım sizə yardımçı ola bilər.

Bu zaman mən tez vizit kartımı çıxarıb, Rəcəbə uzatdım. Vizit kartını mənim üçün Rəşad hazırlatmışdı. Mən kartı ona verərkən qəsdən əlimi onun əlinə toxundurub bir neçə saniyə saxladım və əlimi geri çəkərkən Rəcəbə göz vurdum. Rəcəb gülümsədi və mənə:

- Tanışlığımıza xeyli məmənun oldum, Nərgiz xanım - dedi.

Düşündüm ki, ən azından ertəsi gün Rəcəb mənə zəng vuracaq. Fikrimdə yanılmamışdım. ertəsi gün o mənə zəng

vuraraq, görüşmək istədiyini bildirdi. O mənə görüş yeri təyin etdi. Bu barədə Rəşada xəbər verdim. Rəşad mənə kiçik dinləmə və çəkiliş üçün video cihazları verərək, bunlardan istifadə qaydalarını da öyrətdi.

Həmin axşam Rəcəblə görüş zamanı özümü onu çoxdan tanıyırmışam kimi göstərdim. Stol başında onunla çox səmimi oldum, qətiyyən sıxlımadım. Rəcəblə çəkinmədən bəzi açıq-saçıq söhbətlər də etdik, məzəli lətifələr danışdıq. Rəcəb onu da qeyd etdi ki, Rəşad heç də iş adamina bənzəmir. Mən isə Rəşadın yaxşı bir iş adamı olduğunu söylədim, hətta, onun bir neçə xarici şirkətlərlə iş birliyində olduğunu da yalandan demək məcburiyyətində qaldım. Amma bütün danışqlar Rəşadın mənə verdiyi cihazlar vasitəsilə qeydə alındı. Şam yeməyindən sonra hər ikimizin kefi yüksək idi. Sözarası: “Bu gözəl yeməkdən sonra yaxşıca duş qəbul etmək yerinə düşərdi” deyə Rəcəbə eşitdirdim.

- Bu nə sözdür, Nərgiz xanım. İstəsəniz, saunaya gedə bilərik. Əgər siz etiraz etməsəniz, - Rəcəb bic-bic gülümsədi.
- Pis olmazdı, Rəcəb müəllim, - işvə-nazla dedim.

Mən saunadaki bütün hərəkətlərimizi, yalnız sıfətim görünmədən el çantamdağı video cihaz vasitəsilə qeydə aldım. Rəcəbin bundan xəbəri olmadı.

Ertəsi gün mən video və audio cihazını Rəşada verdim. Axşam tərəfi Rəşad bize gəldi və gülərək işlərin əla getdiyini söylədi. Mənim yaxşı iş bacardığımı və bu videodan çoxlu para qazanacağımızı bildirdi. Rəşad Rəcəb məndən şübhələnməsin deyə, onunla iki gün sonra görüşmək qərarına gəldi. Bu günləri Rəşad mənə heç yerə çıxmamağı tapşırıdı.

Bir həftədən sonra o bizə gəldi, mənə çoxlu pul verib dedi:

- Get, özünə istədiyin pal-paltarı al. Sənin sayəndə Rəcəbi yaxşıca “tərlət”dik. Bir bilsəydin Rəcəb videounu görəndə, nə hallara düşdü?! O, diskı məndən almaq üçün necə yalvardığını kaş ki, kənardan seyr edəydi. O ciddi, alicənab, qürurlu Rəcəbdən əsər-əlamət qalmamışdı.

- Mən buna görə vicdan əzabı çəkirəm - dedim.
- Narahat olma, Rəcəb səndən şübhələnmədi. Çünkü Rəcəblə görüşə mən deyil, həmkarım getmişdi, mən də onları kənardan izləyirdim, - deyə Rəşad məni sakitləşdirməyə çalışdı.

Bir neçə dəfə Rəşaddan xahiş etdim ki, daha bu cür iyrənc işlərdən məni uzaq eləsin. Amma o, gülərək dedi:

- Bu işdən qaçmaq yoxdur. Nə qədər ki, mən varam, sən də mənimlə bərabər çalışacaqsan.

- Rəşad, sən buna çalışmaq deyirsən?! Bu ki insanlığa yaraşmayan işlərdir. Nə vaxtdan ev yıxməq, günahsız insanları həbsə atdırmaq, övladları atasız qoymaq, ləyaqətli adamları ləkələmək iş hesab olundu?! Amma bilirəm ki, bunların axırı heç də yaxşı olmayıcaq. Allah-Təala gec-tez bizim hər ikimizin cəzasını verəcək.

- Ay qız, ağızını xeyirliyə aç! - Rəşad mənə üzünü bozardı.

Bir neçə gündən sonra Rəşad yanına gəlib, mənə məhkəmədə bir nəfər tanımadığım adamın üzünə durmağı tapşırıdı. Mən etiraz etmək istədim, alınmadı. Məhkəmədə günahsız bir adamın haqsız yerə üzünə durmaq məcburiyyətində qaldım.

Məhkəmə prosesindən üç gün sonra, gecə vaxtı naməlum adamlar mənzilimə girərək, ağızımı dəsmalla bağlayıb harasa götürdülər. Məni qaranlıq bir zirzəmiyə gətirdilər. Onlar məni növbə ilə zorladılar. Onlardan alçaqboylusu gülərək dedi:

- Günahsız insanlara iftira atıb, həbsə göndərməyin aqibəti bax budur!!!

Mənə orada iki gün işgəncə verdilər. İki gündən sonra Rəşad gəlib məni qurtardı. Oğlanların başıma gətirdikləri oyunları Rəşada söylədim. Rəşad tez bir zamanda həmin adamların kimliyini öyrəndi və onları tutub başlarına pis iş gətirdi.

Bir həftədən sonra Rəşad məni başqa bir “əməliyyata” cəlb etdi. Tapşırığa əsasən mən bir nəfər iş adamının bağ evindəki pulunun yerini öyrənməliydim. On beş günə mən bu “əməliyyat”ı da uğurla başa çatdırıldım. Rəşad bu dəfə də mənə çoxlu pul verdi.

Həmin hadisədən bir ay keçəndən sonra yenə də bir nəfər siyasetçini şərləyib həbsə göndərtdim. İki gündən sonra Rəşad mənə məhkəmədə bir nəfərin üzünə durmağı tapşırırdı. Mən Rəşada daha bu işlərdən yorulduğumu söyləyəndə o, qəzəblənib dedi:

- Özün bil, növbəti qurban sən ola bilərsən və o zaman “icəridə” yatmağın nə demək olduğunu anlarsan.

Mən yenə də susmali oldum. Əlimdən nə gələ bilərdi ki. Mən daha bu oyundan çıxa bilməzdim. Çıxsayıdım da məni yaşatmazdılar. Amma həmin məhkəmə prosesini heç zaman unuda bilməyəcəyəm. Məhkəmədən bir gün öncə Rəşad məni təlimatlandırdı. Sən demə, üzünə duracağım adam mənim yaxın qohumlarımdan biriymiş. Mən bunu gec anladım. Mən Yasəfin əleyhinə yalan ifadə verəndən sonra o məni nifrət dolu baxışlarıyla sözüb dedi:

- Mənə atdiğın bu iftiraya görə, gec-tez Allah sənin cəzani verəcək! Yazıqlar olsun sənə! Kimlərinə əlində alətə çevrililib, evlər yixib, uşaqları atasız qoymaq sizin vicdanızı heç sizlatmırımı? Ancaq vicdanınız var ki?! Sənin kimi qohumu Allah yox eləsin! Nərgiz, sabah mən həbsdən çıxandan sonra mənim və qohum-əqrəbaların üzünə necə baxacaqsan? Sənin heç Allahdan qorxun yoxdurmu?! Niyə bu yollara düşdün? Mən sənin İdris kişinin qızı olduğuna heç cür inana bilmirəm! Rəhmətlik atanız yaxşı insandı. Yaxşı deyiblər: “Oddan kül töreyər!” Ancaq sən...

Mən daha onu dinləməyib, əllərimlə üzümü tutub bayıra çıxdım. Havam çatışmındı, üreyim sıxıldı, başım hərləndi, yixiləməq istərkən kimsə mənim qolumdan tutdu. Rəşad idi. O, halımın pisləşdiyini görüb maşınla evə gətirdi. O, inandırmağa çalışdı ki, həmin adamin qohumum olduğunu bilmirmiş.

Bu əhvalatdan sonra Rəşad mənə iki ay “iş” tapşırmadı, istirahət edib, özümə gəlməyi gözlədi. O, indiyə kimi, bütün olub-keçənləri unutmağı mənə tövsiyə etdi. Amma bunları unutmaq mümkün idimi?!

Bir axşam yenə də Rəşad yanına gəldi. Könlümü almaq üçün mənimlə xeyli zarafat etdi. Sonra yeni təlimat verdi.

Təlimata əsasən mən atası məmur olan bir oğlanla tanış olmalı, onun etibarını qazanmalı və evimə gətirməliydim. İçkisinə yuxu dərmanı qatıb, onu yuxuya verməliydim. Qalan işləri Rəşadın adamları görəcəkdilər.

Mən bu “əməliyyat”ı da yerinə yetirdim. Amma qorxurdum. Oğurlanmış oğlanın atası məni tapıb, aradan götürə bilərdi. Ona görə də Rəşad mənim bu evi təcili satıb, başqa bir ünvanda yeni ev almağı məsləhət bildi. Elə də etdim; bu evi satıb, nisbətən şəhərin mərkəzindən uzaq bir yerdən yeni bir mənzil aldım. Rəşadgil bu adam oğurluğundan çoxlu pul qazanmışdır. Bunu mənə Rəşad özü söylədi. Bu “iş”də mənim də payım az olmadı...

Bir axşam Rəşadla birlikdə onun bağ evindən gəlirdik. Rəşad içkili idi. Mən ona bağda qalıb sabah şəhərə getməyi məsləhət gördüm. O isə məni dinləmədi. Dedi ki, ona çox mühüm bir zəng gəlib, hökmən getməlidir. Bu zəngdən sonra hiss olunurdu ki, kefi kök idi. Rəşad, hətta dedi ki, bu zəngi o, çoxdandır gözləyir. O, onu da vurğuladı ki, bundan sonra həyatı büsbütün dəyişəcək, böyük vəzifə sahibi olacaq. Bundan sonra əmrləri o, verəcək...

Amma həmin gecə baş verən dəhşətli maşın qəzası Rəşadın bütün gələcək arzularına və eləcə də həyatına son qoydu. Qarşidan gələn maşınla baş-başa toqquşduq. Həmin anda mən ancaq bərkdən qışqırdım...

Gördüm ki, atəş içində yanırıam. Hər tərəfimi od-alov bürüyüb. “Yanırıam! Kömək edin!” deyə bağırrıram. Məndən kənarda çoxlu adamlar dayanıb, mənə baxıb gülürdülər. Kimsə mənə kömək etmək istəmirdi. “Demək, cəhənnəmdəyəm” deyə düşündüm. Bütün vücudum sizlayırdı. Ağrilara dözə bilməyib, yenidən qışqırdım. Ayıldım. Gördüm ki, başımın üstündə həkimlər dayanıb. “Özünə gəldi!” dedilər. İndi anladım ki, xəstəxanadayam. Həkimin dediyinə görə, başım əzilmiş, qılçamın biri dizdən aşağı qırılmış, iki qabırğam sınmışdı. Həkimlər mənə Rəşadın öldüyünü söylədilər.

Bu dəhşətli qəzada möcüzə nəticəsində sağ qalmağımın yegane səbəbi hər dəfə olduğu kimi, Rəşadın yanında deyil, maşının arxa oturacağında əyləşməyim oldu.

Bir ay xəstəxanada yatdım. Sağalandan sonra evimə getdim. Bundan sonra bütün pis işlərə tövbə etdim. Etdiyim hərəkətlərə görə, yaxınlarımın üzünə baxa bilmirəm, onlardan qaçıram. Məhkəmədə Yasəfin mənə dedikləri hələ də qulaqlarımda səslənir. Yaxşı ki, qardaşlarım və qohumlarım yeni yaşadığım ünvanı bilmirlər. Məni tanıyanların hamısından qaçmağa cəhd göstərsəm də, vicdan əzabından qaça bilmirəm. Küçəyə çıxmağa utanıram. Mənə elə gəlir ki, küçədə hamı məni göstərib deyir: "Baxın, bu o qadındır!..."

17.10.2013.

Nakam məhəbbət

(Həyat hekayəsi)

"Eşq qadının həyatında bir romandır, kişidə isə tek bir hissədir."

(Konfutsi)

Mən Ədalətlə bir sınıfda oxuyurdum. O, əlaçı idi, müəllimlər xətrini çox istəyirdi. Riyaziyyat, ədəbiyyat, rus dili və ingilis dili fənlərinən yoxlama yazı işi olanda hamımız Ədalətdən kömək gözləyirdik. Düzü, Ədalət heç kimin qəlbini

qırmazdı, özü yazışb qurtaran kimi, uşaqlara kömək edərdi. Müəllimlərin onu dəfələrlə məzəmmət etməsinə baxmayaraq, Ədalət elə həmin Ədalət idi. O mətni həmişə ayrıca vərəqdə yazışb mənə ötürərdi. Ədalət kimya, fizika və biologiya fənlərini daha yaxşı oxuyardı. O, həmin fənlərdən rayon və respublika olimpiadalarında iştirak edərdi. Biz 9 - cu sinifdə oxuyarkən Ədalət kimya fənni üzrə respublika olimpiadasında üçüncü yer tutmuşdu. Məktəbdə hamı onu “Eynşteyn” deyə çağırardılar.

Açığın deym ki, məndə kimya və biologiya fənlərinə qarşı maraq və həvəsi Ədalət oyatmışdı. O mənə həmişə deyərdi ki, səndən yaxşı həkim olar. Çünkü mən də Ədalət kimi bütün insanlarla dil tapmağı bacarırdım, onlara tez isinişirdim. Ən çətin adamla belə, ünsiyyət qurmağı bacarır, onların qəlbinə yol tapa bilirdim. İnsanlarla həmişə təbəssümlə danışardım. Hətta, qızlarımız deyirdi ki, təbəssümlü baxışlarına görə sənə qibə edirik.

Sinif qızlarımızın bəziləri bir-birindən gizli Ədalətə sevgi məktubları yaziirdi. Cox-cox sonralar Ədalətin özü bunları mənə etiraf etdi. Məndə isə Ədalətə qarşı qızlardakı kimi sevgi hissi deyilən şey yox, rəğbət və hörmət hissi vardı. Ədalət heç zaman kimsəni özündən incik salmazdı. Amma gördüm ki, o, başqa qızlara nisbətən mənə daha çox diqqət və qayğı göstərir. Hiss edirdim ki, Ədalət mənə qarşı biganə deyil.

Bir dəfə məktəbdən evə gedərkən Ədalət məni ötürməyə icazə istədi. Etiraz etmədim. Həmin gün Ədalət yol boyu mənə kimya və biologiyadan “dərs keçdi.” Ədalətin bir xasiyyətindən daha çox xoşum gəlirdi. O, sırr saxlamağı bacarırdı, kimsənin sözünü kimsəyə danışmazdı. “Ötürmə” hadisəsindən sonra Ədalət hər bazar günü bize gələr, dərslərimizi birlikdə hazırlardıq. Anam da Ədalətin xətrini çox istəyirdi. Çünkü o bilirdi ki, məndə dərs oxumaq istəyini Ədalət yaradıb. Get gedə Ədalətə daha da isinişməyə başlamışdım. İçimdə ona qarşı artıq qəribə hissələr baş qaldırırdı. Etiraf edim ki, əvvəllər

belə hisslerdən uzaq idim. Onun danışiq tərzi, davranışısı, baxışları, əllərinin hərəkəti, mən nəyisə başa düşməyəndə, gülərək həmin şeyi yenidən izah etməsini bir anlığa yaddaşimdə təkrar edirdim. Mən Ədaləti nə qədər çalışırdım ki, əsəbiləşdirim, ancaq o, əsəbiləşmək əvəzinə sadəcə mənə gülümsərdi. Onun mənimlə bu qədər mülayim və xoş rəftar etməsini sonralar anlamağa başladım. Mən də təmkinli olmağı sevərdim. Ədalət mənə demişdi ki, həkim hər şeydən öncə, təmkinli olmalı, çətin vəziyyətdən çıxməq üçün ağıllı və operativ qərar qəbul etməyi bacarmalıdır. O mənə insanlarla münasibətin düzgün qurulmasından, hər bir adama özünəməxsus yanaşma tərzindən, xəstəyə xəstə kimi deyil, sağlam və normal insan kimi yanaşmadan söz açardı. Mən isə deyərdim: “Ədalət, elə danışırsan sanki artıq orta məktəbi də, ali məktəbi bitirmiş və hansısa böyük bir xəstəxanada uzun illərdən bəri işləyən təcrübəli həkim sən.” Bir dəfə ondan bunları haradan oxuduqlarını soruşdum. Dedi ki, zamanı çatanda o, oxuduğu kitabları mənə də verəcək. Nəsə... Ədalət bizdən gedən kimi, birdən-birə evdə özümü tək-tənha hiss etməyə başlayırdı, baxmayaraq ki, atam, anam, bacı və qardaşlarım hamısı evdə, yanında idilər.

Ədalətin evdə mənimlə dərslərə birgə hazırlaşmağımızı artıq sinfimizin qızları da bilirdi. Ona görə də, onlar məni görən kimi bir-biri ilə piçıldışmağa başlayırdılar. Bu piçıldışmalar istər-istəməz məni hövsələdən çıxarırdı. Ancaq əsəbiləşən kimi, Ədalətin sözlərini xatırlayır, qızlara qarşı olan hırsım tez də soyuyurdu...

Artıq orta məktəbin sonuncu sinfində oxuyurduq. Ədalətə o qədər öyrəşmişdim ki, onu bircə saat belə görməyəndə darixirdim. Artıq bu hissin sevgi olduğunu anlamışdım. Dərk edirdim ki, sevgi insana nə göylərdən gələn bir güc, nə də insanlara zorla qəbul etdirilən bir duyğudur. Sevgi qaranlıqda yandırılan məşəl kimidir. O, insana yol göstərir, amma uzaqda nə olduğunu bildirmir. Dərk etdim ki, sevmək, sevdiyin insanın

limanı olmaqdır. Sevmək sevdiyin insana bir nəfəs kimi, bir hava, su kimi lazımlı olmaqdır. Sevmək sevdiyin insanın baxdığı yerdə, susduğu yerdə olmaqdır. Sevmək bir-birinə qəlbən inanmaqdır. Sevmək bir-birinə vurğunluqdur.

Mən başa düşdüm ki, Ədaləti heç kimin sevə bilmədiyi böyük bir qüvvə ilə sevirəm. Çünkü mən onun yanında olanda özümü hamidan güclü hesab edirdim. Bu tükənməz gücү, qüvvəni mənə verən Ədalətin sevgisi, eşqi idi. Ədalətlə aramızda olan isti münasibətlərdən artıq bütün məktəbin xəbəri vardı. Hətta, müəllimlər Ədalətə demişdilər ki, o, həyatda ən düzgün seçimini edib.

Bir dəfə sınıf yoldaşım Nazlı mənə:

- Solmaz, sən dünyanın ən xoşbəxt adamısan - dedi.- Çünkü sənin Ədalət kimi sevgilin var. Açığı, sənə qibtə edirəm. Onu bil ki, məktəbin qızlarının çoxu Ədalətə tor atdlar, amma o, tora düşmədi. Sən isə tor atmadan belə, onu özünə məftun etdin. Ədalət sənin alın yazın imiş. Allah sizi xoşbəxt etsin!

8 mart bayramında Ədalət mənə çox maraqlı bir kitab, bir də fransız ətri bağışlamışdı. Ona dedim ki, gülləri də çox sevirəm. Bununla demək istədim ki, bəs mənə gül niyə almayıb. Ədalət bu sözü gözləyirmiş kimi cavab verdi:

- İncimə, sənə heç bir zaman gül, çiçək almayacağam.
- Niyə?! - təəccübə soruşdum.
- Güllər, çiçəklər tez solur. Onların ömrü şox az olur. Heç vaxt istəmərəm ki, sən o solmuş güllərə baxıb kədərlənəsən. Bizim sevgimizin əbədi olması üçün hər şeydən keçməyə hazırlam. Lazım gəlsə, bu yolda canımı belə əsirgəmərəm, - Ədalət əllərimi ovcuna alaraq gözlərimdən öpdü. Həmin an tutuldum. O bunu duydı:

- Bağışla - dedi və lalə tək qızarmış üzünü yana çevirdi.
... Bağılmızın ayaq tərəfindən həyətyanı sahələri sulamaq üçün kiçik bir kanal axırdı. Həmin kanalın üstündə böyük söyüd ağacı vardı. Biz Ədalətlə axşamlar həmişə məhəbbətimizin şahidi olan həmin söyüd ağacının altında görüşərdik. Ədalətlə

ömrümüzün ən xoşbəxt anlarını o ağacın altında keçirmişəm desəm, səhv etmərəm. Söyüd ağacının altında sanki bütün dünyani bize bağışlayırdılar. Aramızda Günəşlə Ayı bölüşdürümdükdür. Günəş mənim, Ay isə Ədalətin idi. Sonradan Ədalət: "Qoy, ulduzlar da sənin olsun" demişdi.

Bir gün məktəbdən evə gələndə kəndimizin kolxoz sədrinin arvadını bizdə gördüm. Mən Sənəm xalaya "xoş gəlmisiniz" deyib otağıma keçdim. Paltarımı təzəcə soyunmaq istəyirdim ki, anam içəri girdi.

- Qızım, Sənəm sənin üçün elçi gəlib, - deyə anam astadan dilləndi.

- Ana, bütün kənd bilir ki, biz Ədalətlə bir-birimizi sevirik. Bunu Sənəmgil də yaxşı bilir. Qaldı ki, Rüstəmdən ilanın yarızdan zəhləsi getdiyi qədər zəhləm gedir. O, çox kobud, lovğa, davakar və əxlaqsızın birisidir. Dərs oxumaqla da arası yoxdur. Atasına arxayın olub, kənddə söz atmadığı qız qalmayıb. Rüstəmin qızlarla kobud davranışına görə Ədalət onu hətta, təpiyin altına salmaq istəyib, mən imkan verməmişəm.

- Bilirəm, qızım. Elə mən də Sənəmə sənin Ədaləti çıxdan sevdiyini anladım, amma o, israr etdi ki, sənin də fikrini öz dilindən eşitmək istəyir. Deyir ki, Rüstəm səndən ötrü dəli-divanədir. Nuh deyir, Peyğəmbər demir. Rüstəmin anasına son sözü bu olub: "Solmazı mənə almasanız, özümü də, onu da öldürəcəyəm!"

- Sənəm xala Ədaləti sevdiyimi mənim dilimdən eşitmək istəyirsə, onda bu dəqiqə onun özünə də söylərəm, - daha paltarımı soyunmadan iti addımlarla o biri otağa keçdim.

- Solmaz, qızım, yəqin ki, anan gəlişimin məqsədini sənə anlatdır? İstəyirəm ki, məni bu evdən əliboş, ümidsiz qaytarmayasan. Rüstəm səndən ötrü dəli-divanədir. Bilirəm, Ədaləti istəyirsən. Amma Rüstəm...

- Sənəm xala, sizə qəti sözümü deyəcəyəm. Sevgidə, məhəbbətdə hökm verən ürəkdir. Mən öz hökmümü artıq

vermişəm. Ədalətlə bir-birimizi sevirik. Qəlblərə, könüllərə zor etmək olmaz! - dedim.

Sənəm xala hırslı halda ayağa qalxıb, bəd ağızını açdı:

- Məni və oğlumu məyus etdiyin üçün görüm, sənin üzün gülüb, eynən heç zaman açılmasın! Sənə heç bir zaman xoşbəxtlik və sevincli günlər arzulamıram!
- Sənəm, dilin necə gəldi, qızımı qarğıdın?! - Anam Sənəmə bərk qəzəbləndi. - Dediklərinin hamısı dilindən uçunub qoynuna tökülsün!

Ertəsi gün Sənəmin bizə gəldiğini Ədalətə söylədim. O, gülərək dedi:

- Yəqin ki, sən də razı oldun?! Niyə də razı olmayasan, kolxoz sədrinin gəlini olmaq hər adama nəsib olmur. Həm də bu sizin üçün bir şərəf olardı.
- Əlbəttə, razı oldum. Rüstəm də, maşallah kənddə sayıbsəciliən oğlanlardandır. Heç bir şeydən korluq çəkmir. Atasının canı sağ olsun. Onun hesabına istədiyimiz kimi firavan yaşayacaqıq da, - mən də Ədalətə qıcıq vermək istədim.

Ədalət məni yaxşı tanıdığınından və dediklərimin zarafat olduğunu başa düşdüyündən daha başqa bir söz demədi. O, dərhal mövzunu dəyişd:

- Solmaz, təhsil məsələsində qərarımda dəyişiklik etmişəm. Rusiyada oxumağı üstün tuturam. Bu barədə sənin də fikrini bilmək istəyirəm.
- Mən sənin çıxardığın qərarların həmişə tərəfdarı olmuşam. Amma belə çıxır ki, ali təhsil yollarımız ayrılır.
- Niyə ki? Tətillərdə yenə də birlikdə olacaqıq. Bizi bir-birimizdən heç kəs ayıra bilməz.

Bir neçə gündən sonra bildim ki, Rüstəm "şayka"ları ilə birlikdə Ədaləti "razborka"ya çağırıblar. Onlar bıçaq çıxarıb, Ədalətin boğazına dirəyiblər ki, məndən əl çəksin. Ədalət də deyib ki, Solmazın yolunda ölmək, onun üçün şərəfdir. Çünkü Solmazla onu yalnız ölüm ayıra bilər. Ədalətin cəsarətini və

sevgisinə olan sədaqətini görən Rüstəmin yoldaşları bundan sonra ona heç bir söz deməyərək, onu rahat buraxıblar...

Mən tibb institutuna, Ədalət isə Moskvada Lomonosov adına universitetə qəbul oldu. Tez-tez məktublaşırdıq. Tələbələrin qış tətilində Ədalət kəndə gəldi. Həmin vaxtda biz bütün günü bir yerdə olurduq. Amma yenə də Ədalətdən doymurdum. Ədalətin bacısı bir gün mənə zarafatıyan dedi:

- Solmaz, bu qədər istək, bu qədər məhəbbət olmaz, axı. Vallah Leyli-Məcnun sizin yanınızda yalandır. Bax, budur sizə deyirəm. Axırda sizə göz dəyəcək.

Qış tətili qısa olduğundan onun nə vaxt başa çatdığını xəbərimiz belə olmadı. Sabah ikimiz də Bakıya yola düşəcəkdik.

Şərtləşdiyimiz kimi, şam yeməyindən sonra söyüd ağacının altına tələsdim. Ədalət artıq orada məni gözləyirdi. Mən ona yaxınlaşan kimi, o, ehmalca məni qucaqlayıb özünə sıxdı. Biz bir-birimizə sarlaşdıq. Dodağımız bir-birinə toxunduqda Ədalət müvazinətini itirib yixıldı. Düşündüm ki, Ədalət mənimlə zarafat edir. Amma bunun heç də zarafat olmadığını fərqinə vardım.

- Ədalət, canım, sənə nə oldu belə?! - həyəcanla səsləndim.

Ədalət başını tutaraq yerdə ilan kimi qırılırdı. Onun başını dizimin üstünə qoysam da, nə edəcəyimi bilmir, göz yaşlarına güc vermişdim. Ancaq anamız namaz üstə imiş, Ədalət tez ayılıb ayağa qalxdı və:

- Bağıشا, Gülüüm, səni də qorxutdum, - deyib məni öpdü.
- Ədiş, düzünü de, nəyin var sənin, məndən niyə gizlədirsin?
- Çaşqın halda dilləndim.
- Bu üçüncü dəfədir. İki dəfə Moskvada tutdu. Uşaqlar təcili yardım çağırıldılar. Həkim baxdı, amma heç nə başa düşmədi. Həmin vaxt həkim dedi ki, beyin yorğunluğundandır. Həddindən artıq çox oxuyurdum, gərgin anlarım çox olurdu. İstirahətin nə olduğunu bilmirdim. Həm rus dilini öyrənir, həm də fənləri sərbəst qavramağa çalışırdım. Sözün qisası,

beynimə çox yorurdum. Nəsə, boş ver. Ötüb keçəcək. - Ədalət yenidən məni öpüşlərə qərq etdi.

- Ədiş, sən bunu boş şey hesab edirsən, ancaq bu ciddi məsələdir. Moskvaya qayıdan kimi, mütləq müayinədən keçərsən. Hər bir xəstəliyin qarşısını vaxtında almaq lazımdır ki, sonradan müəyyən fəsadlar törətməsin.

- Əzizim, sən artıq əməlli-başlı həkim olmusan ki.

- Zarafat etmirəm. Söz ver ki, gedən kimi müayinədən keçəcəksən.

- Sənə komsomol sözü verirəm, yoldaş həkim. Moskvaya gedən kimi özümü həkimə göstərəcəyəm. Bu barədə heç narahat olma. Səni bura çağırmaqda məqsədim var. Evdə bizimkilərlə belə qərara gəldik ki, bu yay tətilində sənə nişan gətirək. Nə vaxta kimi subay gəzəcəyik? Hə, bu xeyir işə nə deyirsən?

- Nə deyəcəyəm ki?! Qoy bu məsələni valideynlərimiz həll etsinlər. Mən sənin barəndə sözümü atama, anama demişəm. Son qərarı onlar verəcək, - gülərək Ədalətin boynuna sarıldım.

Ertəsi gün biz qatarla Bakıya yola düşdükdə, Ədalətin başındakı ağrı bir də tutdu, amma bu dəfə tez ötüb keçdi. Mən anladım ki, bu cür tutmalar beyin yorğunluğundan əmələ gələn ağrılar deyil. Çox məyus oldum. Ədalət qəməgin olduğunu görüb könlümü almaq istəyirdi. Amma mən xəyalə dalmışdım, Sənəmin dediyi sözlər yadına düşdü. Ona görə də qəlbimə Ədalətlə bağlı qara fikirlər doldu. Mən çalışırdım ki, üzərimə "hükum" çəkən qara buludları dağıdım. İçimdə sıxıntılar baş qaldırır, sanki məni məngənəyə salaraq yavaş-yavaş sıxırı. Ədalət məni əyləndirməyə nə qədər cəhd göstərsə də, alınmırıdı. Nə qədər çalışımsa, özümü ələ alım, bacarmadım. Məndə labüb ruh düşgünlüyü yaranmışdı...

Ədalət gecə reysinə bilet almışdı. Mən onu yola salacaqdım. Amma Ədalət icazə vermədi. O məni başdan-ayağa süzdükdə və həmişəlik ayrılmış kimi məni acgözlükə

öpməyə başladı. Öpüşlərdən məst olub, onun qolları arasına düşdüm...

Bir ay ərzində artıq dördüncü məktub idi ki, Ədalətə göndərirdim, ancaq cavab ala bilmirdim. Yəqin etdim ki, Ədalətə nəsə olub, yoxsa o, cavabı bu qədər gecikdirməzdi. Rayona, evimizə xəbər göndərdim. Onlar da gülüb demişdilər ki, nə əl-ayağa düşmüşəm. Ədalətin getdiyi heç bir ay deyil. Amma içimi şübhələr didib - parçalayırdı.

Bir axşam çox qəribə bir yuxu gördüm. Gördüm ki, kolxoz sədrinin arvadı Sənəm qara geyimdə, başında da qara yaylıq, sıfəti eybəcər formada mənə doğru gəlir. O mənə yaxınlaşdı və boğazımdan yapışır qışkırdı: "Sevgilin kimi sən də ölcəksən, ölcəksən!..."

Hiss edirdim ki, get-gedə nəfəsim kəsilir, gözlərimə qaranlıq çökür. Can verən insan kimi xırıldayırdım. Birdən ayıldım. Qan-tər içindəydim. Daha da narahat olmağa başladım. Bazar günü danışiq məntəqəsinə gedib, kəndlə danışmağı qət etdim.

Nə qədər çalışırdımsa, gördüğüm yuxunun təsirindən çıxa bilmirdim. Bazar günü kəndlə danışa bildim. Atam mənə hər şeyin qaydasında olduğunu, narahatçılığa heç bir əsas olmadığını bildirdi. Ədalətgildə də salamatçılıq olduğunu dönə-dönə söylədi. Atamla danışandan sonra bir az rahatlandım. Amma həmin axşam yenidən çox qarışiq yuxu gördüm. Gördüm ki, iki nəfər ağ palтарlı adam Ədalətin qolundan tutub harasa aparırlar. Ədalət isə getmək istəmir. O, əllərini uzadıb məni köməyə çağırır. Mən də əllərimi uzadaraq ona tərəf qaçıram. Bu zaman haradansa Sənəm arvad peyda olur və qarşımı kəsir. Nə qədər çırpınsam da, Ədalətin imdad üçün uzanmış əllərini tuta bilmirəm...

Həkimlər Ədalətin beynində şiş olduğunu aşkar ediblər... Ədalətin böyük qardaşı və atası məsələdən xəbər tutan kimi, Moskvaya uçurlar. Həkimlər deyib ki, o, mütləq əməliyyat olunmalıdır. Amma sağ çıxıb-çixmayacağına zəmanət

verməyiblər. Həkimlərin zəmanət vermədiyini görən valideynlər Ədalətin əməliyyat olunmağına uzun müddət tərəddüd ediblər. Həkimlər valideynlərin tərəddüd etdiyini görüb, onlara deyiblər ki, əməliyyat olmasa da, xəstənin ömrünə bir ay ancaq qalıb.

Ədalətin valideynləri naçar qalıb, əməliyyata icazə veriblər. Ədalət əməliyyata girməmişdən öncə, qardaşına mənə çatacaq məktub verib, özü isə əməliyyat stolundaca keçinib...

Bir gün dərsdən çıxıb yataqxanaya gələndə, atamı otağımızda gördüm. O, təəccübləndiyimi görüb dedi:

- Qızım, narahat olma. Anan bir balaca soyuqlamışdı, dedi ki, get, Solmaza icazə al, gətir evə.

- Ata, uşaq deyiləm ki, məni bu cür sözlərlə aldadasan. De görüm, evdə, kənddə nə hadisə baş verib?! Anam sağdırımı? Ona bir şey olmayıb ki? - Təlaş içində soruştum.

- Qızım, Allaha and olsun ki, anan sağ-salamatdır.

- Ata, bəlkə, Ədalətə nəsə olub?!

- Ay qızım, dedim ki, hamı sağ-salamatdır.

- Ədalət bir aya yaxındır ki, məktublarımı cavab vermir axı.

- Qızım, özün də bilirsən ki, Ədalətin məktuba cavab yazmağa vaxtı olmur. O, heç evlərinə də məktub yazmayıb.

Axşam qatarı ilə rayona yola düşdü. Səhər tezdən artıq rayon mərkəzindəydik. Atam yol boyu nədənsə dinib-danişmirdi. Avtobusun son dayanacağı Ədalətgilin evinin yaxınlığında idi. Mən onların həyətlərində çoxlu adam toplaşdığını gördüm. Atam birdən hönkürtü çəkib ağladı. Sanki ürəyimin saplağı qırıldı. Gözlərimi açanda, başımın üstündə həkimləri gördüm...

Ədalətin dəfnindən sonra iki dəfə özümü öldürməyə cəhd göstərdim, ancaq bizimkilər imkan vermədilər. Onlar intihar edəcəyimi bildiyindən məni tənha buraxmirdılar, daimə nəzarətdə saxlayırdılar...

Dünyalar qədər sevdiyim insanın qırxi çıxdı. Onun qardaşından göndərdiyi son məktubunu aldım. Məktubda dörd bəndlilik şeir vardı:

**Ölürəm, Sevgilim son sözüm budur,
Nakam eşqimizə yas saxlaysan.
Ağlaya-aglaya gündə neçə yol,
Gəlib məzarımı qucaqlayarsan.**

**Töküb göz yaşını qəbrimin üstə,
Mənə eşqimizdən salam deyərsən.
Sənin gelişini anlayım deyə,
Yaralı-yaralı bir ah çəkərsən.**

**Mənim əvəzimə daş məzarımı,
Sixarsan sinənə əzizləyərsən.
Məzarda tək-tənha qalmayım deyə,
Qəbrimin üstünə bir gül əkərsən.**

**Bu gül sevgimizin olsa da sonu,
Qoyma ki, o gülü soldura həsrət.
Məni sevdiyin tək sevərsən onu,
Adını qoyarsan “Nakam Məhəbbət.”**

Mən Ədalətin şeirdəki vəsiyyətinə əməl edib, qəbri üstündə bir qızıl gül əkdim. O qızıl gülü solmağa qoymadıım...

İnstitutu bitirdikdən sonra şəhər xəstəxanalarının birində işə düzəldim. Sonra valideynlərimin xahişi ilə istəmədiyim, sevmədiyim bir qohumumuzun oğlu ilə ailə həyatı qurmali oldum. Zahid çox qısqanc, qəlbinqara, anlayışsız, özünü işə verməyən, insanlarla yola getməyən, hər zaman özünü haqlı sayan, kobud, bədbin xasiyyətli birisi idi. Kəsəsi, biz bir-birimizlə tamam fərqli dünyadan adamları idik...

Bir dəfə xəstəxanaya ucqar dağ rayonundan xəstə oğlan uşağı gətirmişdilər. Vəziyyəti kritik idi. Təcili konsilium keçirdik. Otaqdan çıxanda uşağın atası gözləri dolmuş halda mənə yaxınlaşdı:

- Həkim, qurbanın olum, Ədalətimi xilas edin! O mənim yegane övladımdır - dedi.

Beynimdə sanki ildirim çaxdı. Özümü zorla ələ alıb, atanın ürəyinə su səpməyə çalışdım.

- Narahat olma, əmi. Göydə Allahın, yerdə həkimlərin köməyiilə sizə övlad dağı çəkməyə qoymayacaqıq.

Və Allahın adı ilə bir ay sərasər kiçik Ədalətin müalicəsinə qatıldım...

Ədalətin sağalıb ayağa qalxdığı gün özümü bir anlıq dünyanın ən xoşbəxti sandım. Sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Buna bənzər sevinci son dəfə sevgimizin şahidi olan söyüd ağacının altında Ədalətlə birlikdə yaşamışdım...

İşə getməyim fikrimi dağıdırdı, azca da olsa, qəm-kədər yükündən azad olurdum. Amma evə gələn kimi, həyat yoldaşımın üzünü görçək, istər-istəməz əhvalım dəyişirdi. Bunu o da bilirdi. Mən ondan həmən ayrılardım, ancaq ortada iki övladımın olması məni bu fikirdən daşındırırdı. Qadınların əksəriyyəti bər-bəzəyi, şan-şöhrəti, mal-dövləti sevən olurlar. Mən isə əksinə, həmişə sadə həyat tərzi keçirməyi, sakit bir guşədə sadə bir evim, məni sevən, məni anlayan və məni qəlbən duya bilən bir həyat yoldaşım olmasını arzu etmişəm.

Bir gün xəstəxanamıza cavan bir oğlan yaşılı anasını gətirdi. Həmin qadın təzyiqdən və şəkərdən əziyyət çəkirdi. Mən oğlana dedim ki, anası bir müddət burada bizim “qonağımız” olmalıdır. Cavan oğlan etiraz etmədi. Dedi ki, yetər ki, anası bu bələlərdən qurtulsun. Mən də onu əmin etdim ki, anasının sağalması üçün əlimdən gələni edəcəyəm.

Artıq on gün idi ki, Dilşad xalanı müalicə edirdik. Xəstənin orqanizmi müalicələrə müsbət reaksiya verirdi. Deməli, Dilşad xalanın bu xəstəliklərdən sağalmasına ümid çox idi. Dilşad

xalanın oğlu Asəf hər gün anasına baş çekirdi. O, ixtisasca hüquqşunas idi. Onun danışığından və davranışından məlum olurdu ki, Asəf həm anasını, həm də peşəsini çox sevir. Mən onların arasındaki ana-bala münasibətlərinə heyran qalmışdım. Onlar bir-bir ilə nə qədər səmimi, mehriban, qayğıkeş davranırdılar.

Növbəti gün Dilşad xalanı yoxlayan zaman gördüm ki, Asəf də yanındadır. O məni görcək, oturduğu yerdən qalxaraq mənə gülümsədi və dedi:

- Solmaz xanım, hər şey üçün sizə dərin təşəkkürümüz bildirirəm. Anamın dilindən düşmürsünüz. Elə hey sizi tərifləyir. Amma əlbəttə ki, bir həkim kimi deyil, həm də bir qayğıkeş insan kimi. Şükür Allaha ki, anamın səhhəti də günü-gündən yaxşılığa doğru gedir. Bütün bunlar sizin sayənizdə oldu, Solmaz xanım.
- Bu nə sözdür, Asəf müəllim. Xəstələrə hərtərəfli yanaşmaq bizim peşə borcumuzdur - dedim.

Ertəsi gün Asəf yenə də anasına baş çəkməyə gelmişdi. Bu dəfə o mənə hədiyyə olaraq, Fransız parfümeri olan "Şanel"dən etir və bir qızıl braslet vermək istəyəndə, etiraz etdim:

- Asəf müəllim, lütfən siz məni başqları ilə səhv salmayın. Mən bunları sizdən heç cür qəbul edə bilmərəm. Belə olan tərzdə özümü çox narahat hiss edirəm.
- Siz nə danışırsınız, Solmaz xanım? Bunlar sadəcə sizə kiçik bir hədiyyədir. Bunu başqa cür başa düşməyin. Əgər bunları məndən qəbul etməsəniz, sizdən inciyərəm, - deyə Asəf israr etdi.

Bu zaman Dilşad xala da oğluna qahmar çıxdı:

- Qızım, oğlumun sözünü yerə salma. Onsuz da Asəf hədiyyəni sənə verməyincə el çəkməyəcək. Bu sənin mənə etdiklərinin müqabilində nədir ki!
- Solmaz xanım, heç olmazsa anamın sözünü yerə salmayın.
- Asəf yenidən dilləndi.

- Yaxşı, elə isə Dilşad xalanın xətrinə ancaq ətri götürə bilərəm, - deyərək Asəfin əlindəki ətri aldım.
- Solmaz xanım, əgər etiraz etməsəniz, sizinlə bir nahar yeməyi edərdik. - Asəf dedi.
- Asəf müəllim, inciməyin, bu bir az müşkül işdir. Çünkü mən ərli qadınam. Ərli bir qadının subay oğlanla birlikdə nahar etməsinin nə demək olduğunu hər halda anlamamış deyilsiniz. Kimsənin barəmdə dedi-qodu yaymasına əsla yol verə bilmərəm - dedim.
- Mən isə burada elə də qəbahət görmürəm. Çünkü cinsindən asılı olmayaraq, hər bir ictimaiyət adamı belə yerlərdə görünməsi təbii hal olmalıdır. Siz də ana olmaqla yanaşı, həm də peşənizə görə bir cəmiyyət adamısınız. Başqalarını bilmirəm, mən bu işlərə normal baxıram. Hər şey insanın özündən asılıdır. Çox şükür ki, qadınlarımızın əksəriyyəti harada olmasından asılı olmayaraq, hər mənada özlərini müdafiə etməyi bacarırlar. Digər tərəfdən də biz artıq XXI əsrde yaşayırıq. Bu gün qadınlarımız cəmiyyətimizdə hər sahədə; siyasi, iqtisadi, elmi, səhiyyə və hüquq sahəsində fəal iştirak edirlər.
- Sizin fikrinizlə razıyam, amma bu zaman real milli mentalitet məsələsini də unutmaq olmaz, Asəf müəllim.
- Mən elə mentalitetimizi nəzərə alıb danışıram. Yaxşı, Solmaz xanım, təkid etmirəm. Sadəcə, bu mənim tərəfimdən sizə centlmensayağı bir təklif idi. İstədiyiniz vaxt sizin qulluğunuzda durmağa hazırlam.
- Çox sağ olun, Asəf müəllim - dedim.

Həmin günün axşamı Asəf haqqında düşünməyə başladım. Onun xoş təbəssümü, alicənablılığı, səmimi davranışları, qadınlara qarşı hörmət, nəzakət və həssaslıqla yanaşması diqqətimdən qaçmamışdı. Fikirləşdim ki, bu axşam günün xoş təsiri altında bir az rahat nəfəs ala bilərəm. Amma Zahid buna imkan vermədi. Evə gələrkən ona siqaret almadığımı bəhanə edib, heç nədən yenə də evdə qanqaraçılıq mühiti yaratdı.

Ona anlatmağa çalışdım ki, sıqaret almağı unutmuşam. O, sıqareti özü də gedib ala bilərdi. Zahidin hər cür xırdaçılıqla varması məni cana doydurmuşdu, amma uşaqlarına görə susmaq məcburiyyətində qalırdım.

Bir gün səhər işə gedərkən yanında bir maşın saxladı və tanımadığım adam mənə:

- Solmaz xanım, hər halda xəstəxanaya gedirsiniz? Buyurun əyləşin, aparım. Mən də xəstəxana tərəfə gedirəm - dedi.
- Bağışlayın, sizi tanımadım - dedim.
- Mən xəstəxananzla üzbeüz olan binadakı ofisdə işləyirəm, eyni zamanda üç ay bundan önce, siz mənim qardaşımı müalicə etmişdiniz, - deyə tanımadığım adam təbəssüm etdi.

Mən onun sözünü yerə salmayıb, maşına əyləşdim. Həmin axşam evə gələn kimi, Zahid üstümə qışkırdı:

- Sən tanımadığın bir adamın maşınına necə əyləşə bilərsən?! De görüm, onunla yol boyu nə danışdın?
- Demək, sən məni izləyirsən, eləmi? - Əsəbi halda mən də səsimi onun üstünə ucaldıdım.
- Bəli, mən səni hər gün, hər saat, hər dəqiqə izləyirəm, - deyə Zahid bağırdı.
- Zahid, daha bəsdir! Sənin bu qısqanlığın məni lap boğaza yiğib! Artıq buna son verməyin vaxtı çatıb! Əgər məni hər kəsə qısqanırsansa, o zaman işdən çıxıb evdə oturacağam. Bundan sonra zəhmət çəkərsən, başqa kişilər tək işləyib ailəni saxlayarsan. Hara işə düzəldinsə, orada bir aydan artıq işləyə bilmədin. Sən heç kəslə yola gedən insan deyilsən. Hər dəfə də başqalarını günahkar çıxardırsan. Amma bütün problemlərin özündə olduğunu görə bilmirsən, daha doğrusu, görmək istəmirsən - dedim.
- İş oldu ki, işləmədim? Bir də ki, işləməməyimi nə tez-tez başıma qaxanc edirsən? Nə olsun ki, sənin ali təhsilin var, özünü hamidan ağıllı sanırsan. Gec-tez mən də bir iş tapacağam, görəcəyik o zaman mənə nə deyəcəksən?! Hələlik

dövran sənindir. Demək, ali təhsilin var deyə, məni istədiyin kimi alçalda bilərsən, hə?!

- Sən söhbəti niyə başqa səmtə yönəldidin, Zahid? Mən nə deyirəm, sən nə başa düşürsən. Aramızdakı münasibətləri sən qəlizləşdirirsən, söhbəti tamamilə anlaşılmaz bir məcraяa yönəldirsən - dedim.

- Kəs səsini! Yenə də özünü haqlı çıxardırsan. Söhbətin səmtini sən dəyişdirdin, mən deyil. Sənə sordum ki, bu gün işə gedərkən tanımadığın maşına niyə mindin?! – Zahidin gözləri sanki hədəqəsindən çıxacaqdı.

- Maşınınə mindiyim adam xəstəxanada müalicə etdiyim xəstənin qardaşı idı. Məni tanıdığından maşını saxladı, o həm də bizim xəstəxananın yanındakı ofisdə işləyir. Sabah mənimlə həmin yerə gedib, gözlərinlə görə bilərsən. - Mən də əsəbi halda mübahisəyə nöqtə qoymaq istədim...

Bu söz-söhbətə görə Zahidə bir həftə küsülü qaldım. Onsuz da onunla ilin doqquz ayını küsülü qalırırdıq.

Bir gün qısa müddətə boş olduğum üçün kabinetdə oturub xəyalə dalmışdım. Bu zaman qapı döyüldü. “Gəlin!” deyə astadan dilləndim. Asəf içəri girdi.

- Xoş gördük, Solmaz xanım.

- Xoş gəldiniz, Asəf müəllim.

- Dediinizə görə, anamı bu gün xəstəxanadan çıxarmalıyam. Anamı uzun sürən xəstəlikdən qurtardığınıza görə sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Amma mən özümü sizin qarşınızda xəcalətli hiss edirəm. Sizə borclu qaldım, Solmaz xanım.

- Asəf müəllim, bu nə sözdür danışırsınız. Siz nəyə görə mənim qarşında xəcalətli olursunuz. Məgər sizin mənə qarşı bir qəbahətiniz oldumu?! Xəstələrə şəfa vermək peşə borcumuzdur. Əksinə, mən bu günlər ərzində Dilşad xanımdan çox şeylər öyrəndim. Sizin aranızdakı ana-bala münasibətlərinə doğrudan da heyran qaldım. Onu da deyim ki, ananız sizi çox istəyir. Allah hər kəsə sizin kimi ana-balalıq qismət eləsin. Amin!

- Solmaz xanım, xoş sözlər üçün təşəkkürlərimi bildirirəm. Ən önemlisi odur ki, anam məni başa düşür, qəlbimdən keçənləri dərhal anlayır. Onunla ana-balalıqdan savayı, həm də ən yaxın sirdaşlıq. Solmaz xanım, sizinlə birlikdə bir nahar etmək hələ də qüvvəsində qalır. Heç olmazsa bunu mənə çox görməyin. - Asəf yalvarıcı tərzdə dedi.

- Yaxşı, görürəm ki, çox israr edirsiniz. Deyəsən, sizinlə nahar etmədən, məndən əl çəkməyəcəksiniz. Elə isə bu gün işdən tez çıxacağam. Siz əvvəlcə Dilşad xanımı evə aparın, sonra da mənə zəng vurarsınız. Bu da mənim vizit kartım. İndi gedək, mən də ananızla sağollaşım - dedim.

Mən onları evlərinə yola saldıqlandan sonra qayıdır kabinetimə gəldim. Pəncərədən bayırə baxarkən sanki Zahidin küçədə dayanıb, otağıma baxdığını gördüm. Mən gözlərimə əmin olmaq üçün pəncərənin pərdəsini geri çəkdim. Amma orada kimsəni görmədim.

Bir saatdan sonra Asəf mənə zəng etdi. Bildirdi ki, o, gəlib məni maşınla xəstəxanadan götürəcək. Amma nədənsə özümü çox narahat hiss edirdim. Yarım saatdan sonra Asəf gəldi və birlikdə onun qabaqcadan sıfariş etdiyi restorana getdi. Hiss etdim ki, Asəfin həm də gözəl seçim zövqü var. Asəf stolun üstünə qoyulmuş menyu kitabını götürüb, seçim etməklə məşğul olarkən, mən də ikinci kitabdakı yeməkləri nəzərdən keçirməyə başladım.

- Solmaz xanım, daha burada sizə nəyəsə görə təkid etməyəcəyəm. Çünkü yemək seçiminizdə sizə tam sərbəstlik verirəm.

- Anladım, Asəf müəllim, - gülerek dedim.

Bizdən sağ tərəfdəki stolda iki nəfər cavan cüssəli oğlan da oturmuşdu. Ofisiant oğlan seçdiyimiz yeməkləri stola təzəcə düzmişdi ki, bu zaman hardansa Zahid qarşımızda peydə oldu. Onun belə gözlənilməz gelişindən rəngim qaçıdı, nitqim tutuldu.

- Demək, sən məni aldadırımsan! Günlərin kişilərlə restoranlarda keçirmiş?! İşə getmək bəhanə imiş! Bunu sənə heç cür bağışlamayacağam, fahişə! - Zahid vəhşi kimi bağırdı.

Asəf cəld ayağa qalxbıb, Zahidə tərəf yeridi. Mən ona mane olmağa çalışdım.

- Solmaz xanım, dayanın bir görüm, bu nadürüst, nakişi nə deyir belə.

Bu zaman Zahid ani olaraq cibindən bıçağı çıxararaq, Asəfin qarın nahiyyesindən iki zərbə vurdu. Asəf yerə yixilmamaq üçün hər iki əli ilə stoldan yapışdı. Sonra Zahid qızmış pələng kimi üstümə gəldi. Bu vaxt qonşu stolda əyləşmiş həmin iki gənc cəld ayağa qalxbıb, Zahidi qamarlaşdırılar və dərhal restorandan bayırə apardılar. Məlum oldu ki, bunlar polis işçiləri imiş. Restoranın işçiləri tez təcili yardımə zəng etdilər. Asəfi qan aparırdı. Allahdan təcili yardım tez gəldi. Mən Asəflə birgə xəstəxanaya getdim. Mən maşına minərkən Zahidi aparan oğlanlardan biri gəlib mənə vizit kartını verərək, Nizami rayon Polis idarəsinə gəlməyimi bildirdi. Mən xəstəxanadan çıxandan sonra onlara baş çəkəcəyimə əmin etdim. Asəfə təcili 3-cü qrup qan lazım oldu. Xösbəxtlikdən mənim də qan qrupum 3-cü idi. Asəfə qan verdim. Həmkarlarım mənə qorxulu bir şey olmadığını söylədilər. Mən indi Asəfin anasına bunu necə xəbər verəcəyim barədə düşünürdüm. Amma Asəfin xəstəxanada olması xəbərini Dilşad xalaya hökmən çatdırılmışdım. Nəhayət, özümdə güc toplayıb, Asəfin xəstəxanada olmasını Dilşad xalaya xəbər verdim. Amma hələlik həqiqəti ondan gizlətmək məcburiyyətində qaldım. Dilşad xalaya bunun bir qəza olduğunu söylədim. Onsuz da Asəf hələ reanimasiyada idi. Mən xəstəxanadan çıxbıb, birbaş polis idarəsinə getdim və orada yalnız həqiqətləri söylədim. Zahidi artıq həbs etmişdilər.

Asəf özünə gələndən sonra mənim xatirimə Zahiddən şikayətçi olmadığını müstəntiqə bildirdi. Amma buna baxmayaraq müstəntiq işi öz bildiyi kimi apardı...

Mən hər gün Asəfə baş çəkirdim. İçimdə ona qarşı qəribə hissələr baş qaldırılmışdı. Bütün günü bu hissələr burulğanından xilas olmağa səy göstərsəm də, bacarmırdım. Asəfi bircə gün görməsəydim, onun üçün dəriixirdim. Həmişə onun yanında olmayı arzulayırdım. Asəf də mənsiz qala bilmirdi. Bunu özü mənə etiraf etdi. Qısa zaman kəsiyində biz Asəflə birlikdə xəstəxanada iradəmizdən asılı olmayaraq bir eşq macərası yaşadıq. Amma bu eşqin, bu sevdanın reallaşmasının qeyri-mümkin olduğunu hər ikimiz bilə-bilə yenə də bir-birimizdən vaz keçmək istəmirdik. Asəf bu eşqinə daim sadıq qalacağına söz versə də, mən bu sevdanın əbədi olacağına heç vəclə inana bilmirdim. Çünkü aramızda çox yaş fərqi vardı. Asəf isə hər şeyi qəbul etməyə hazır idi. Mən sanki iki dünya arasında qalmışdım, nə edəcəyimi bilmirdim. Mənim bir psixoloq rəfiqəm vardi. Bu sevdanı ona anlatdım. Asəfdən necə aralana biləcəyimin yollarını ondan soruştum. Rəfiqəm mənə çoxlu məsləhətlət verdi. Amma ən əsası günü-gündən düşünülmüş formada mən Asəfdən uzaqlaşmalı, onu daha sevmədiyimi hərəkətlərimlə anlatmali, onunla rəftarımı kobudlaşdırımlı, tez-tez ona yalanlar söyləməli, hər gün ayrı-ayrı rollara girməli idim. Psixoloğun mənə söylədiklərinin heç birisi xarakterimə uyğun gəlmirdi. Amma bunları etməliydim. Etdim də! Günbəgün onun məndən soyuduğunu hiss etdim. Sonda Asəf dedi ki, o məni yaxşı tanıya bilməyib, mənim barəmdə yanılıb. Bunula, mən Ədalətdən sonra qəlbimdə Asəfə qarşı ikinci dəfə təzəcə baş qaldırılmış məhəbbət hissini də əbədi gömdüm.

Arada şikayətçinin olmamasına baxmayaraq, məhkəmə həmişə olduğu kimi, Azərbaycan reallıqlarından çıxış edərək, Zahidi 4 il azadlıqdan məhrum etdi. İndi mən bu işin sabahından daha çox qorxuram. Bəs Zahid həbsxanadan çıxandan sonra mən nə edəcəyəm?! Dörd il daim qorxu içində yaşamaq, mənim üçün o qədər də asan olmayıacaq. Amma özümə onunla təsəlli verirəm ki, bu hadisə olmasaydı, mənim Zahidlə boşanmaq məsələm çox müşkül olacaqdı. Bu

xoşagəlməz olay bizim ailə həyatımıza son vermək üçün əsas səbəb olacaq.

Düşünürəm ki, indi azadlıqda olsam da, mən sanki həyatın bu amansız ağrı-acılarını, qəm-kədərini, çəkməyə, bir-birini əvəz edən uğursuz və üzüntülü günlərini yaşamağa məhkum edilmiş bir varlığam.

Hər axşam səksəkə içində yatarkən uşaqlarımı baxıb, özümə deyirəm: “Bu necə bir taledir yaşayıram, İlahi!..”

15.11. 2013.

Açı tale

(Həyat hekayəsi)

«Qadınların ən yaxşısı nəcib, mömin, uşaqlarına mehriban, ərinin malına və sərvətinə ürək yandırındır»

Məhəmməd Peyğəmbər (s.ə.s.)

Onlar hələ orta məktəbdə, 8-ci sinifdə oxuyarkən ürəklərini bir-birinə açmışdır. Sevinci ilk dəfə məhəbbət aləminə «səyahətə» Rəhman dəvət etmişdi. Qızın qara, iri gözləri, uzun saçları, cazibədar bədəni var idi. Onu ilk dəfə görənlər bu gözəl qızı biganə qala bilmirdilər. Hətta, rəfiqələri də Sevincin gözəlliyinə həsəd aparırdılar.

Orta məktəbi qurtaran kimi, elçilər Sevincgilin qapısını döyməyə başladılar. Elə gün olmurdu ki, Sevincə elçi gəlməsin. Qız isə heç kimə razılıq vermirdi, çünkü Rəhmanla artıq əhd-peyman bağlamışdılar. Sevincin valideynləri oğlanın ailəsini yaxşı tanıdları üçün qızlarını Rəhmana vermək istəmirdilər. Ancaq Sevinc inadından dönmədi. Valideynlərinə isə son sözü bu oldu: «Mən ancaq Rəhmana ərə gedəcəyəm!» Sonra da valideynlərinin bu işə razi olmadıqları təqdirdə özünü öldürəcəyini bildirmişdi. Çarəsiz qalan valideynlər gənclərin bu evliliyinə xeyir-dua vermək məcburiyyətində qaldılar.

Toydan bir il keçəndən sonra evdə söz-söhbət başlandı.

Qayınana gənc ailənin işlərinə yerli-yersiz müdaxilə edir, Sevinc isə Rəhmanın xatırınə qayınanasının bütün hərəkətlərinə, iynəli sözlərinə dözməli olurdu. Sevinc bir dəfə də olsun, qayınanasının üzünə ağ olmamışdı, ona qarşı etdiyi

haqsız hərəkətlərə qarşı ona cavab qaytarmamışdı. O, bacardıqca ailədə hamının qulluğunda durmağa çalışırı. Sonradan Sevincə məlum oldu ki, bu söz-söhbətlər hamısı uşaq üstündə imiş.

Sevincin bir gəlin kimi ailədəki səmimiliyini, qayınataya, qayınanaya və ailənin digər üzvlərinə göstərdiyi qayğıkeşliyini təəssüf ki, Rəhmanın ailəsi nə lazıminca görə bildi, nə də qiymətləndirə bildi. Əksinə, Sevinc hiss edirdi ki, getdikcə bu evdə o, lazımsız bir adama çevrilir. Bunu Rəhman da duymuşdu. Ailənin Sevincə qarşı bu cür haqsız münasibəti Rəhmanı Sevinc qarşısında xəcalətli etmişdi. O, çıxılmaz vəziyyətdə qalsa da, indiyə kimi evdə olan söz-söhbətə bircə dəfə də olsun qarışmamışdı.

Sevinc başa düşürdü ki, Rəhman nə onun, nə də ki, anasının xətrinə dəymək istəyir. Buna görə də o, dözürdü. Anası Rəhmana uşağı olmadığına görə hər dəfə Sevinci boşamasını təkid edəndə, Rəhman anasının yersiz təklifini eşitməzliyə vururdu. O, hər vasitə ilə çalışırı ki, anası ilə aralarında olan ana-oğul münasibətləri pozulmasın və uşaq barəsindəki söhbəti Sevinc eşitməsin.

Son zamanlar Rəhmanın anası boşanma söhbətini ailədə daha da tez-tez eşitdirirdi. Anasından dəfələrlə bir daha bu mövzuya qayıtmamasını xahiş edən Rəhman, artıq təngə gəlmışdı. Digər tərəfdən, evdə yaranmış bu vəziyyətə görə onun Sevincə həm də yazığı gəlirdi. O, hətta bir dəfə: «Əgər Sevinc başqası ilə ailə həyatı qursayıdı, bəlkə də xoşbəxt olardı» - deyə düşünmüşdü. Əsl həqiqətdə isə Rəhman ilk məhəbbətini heç cür itirmek istəmirdi.

Evdə uşaq söhbəti başlayandan sonra Rəhmanın Sevinci müalicə etdirmək üçün müraciət etmədiyi həkim qalmamışdı. Amma bunların da heç bir faydası olmamışdı.

Rəhmanın son günlər işdən evə gec gəlməsi, gələndə də həmişə fikirli görünməsi, Sevinci bərk narahat edirdi. O, başa düşürdü ki, Rəhman uşaq istəyir, onun valideynləri babalığın

nəfəsini duymaq istəyirlər. Amma, heç kəs başa düşmək istəmirdi ki, Sevinc hamidən çox özü uşaqqı həsrətindədir. Ana olmağın anlaşılmaz hissini yaşamaq üçün o, əlindən gələni edirdi. Həkimlərin bütün məsləhətlərini ciddi səylə yerinə yetirirdi.

Sevinc anlayırdı ki, “uşaqsız ev suyu sovrulmuş dəyirman” kimidir. Onun Rəhməna da, özünə də yazığı gəlirdi. Rəhman iki daşın arasında qalmışdı. Sevinci də çox istəyirdi, valideynlərindən də vaz keçə bilmirdi.

Hətta bir dəfə Sevinc qaynanaşının Rəhməna; “oğlum, uşaqqı doğmayan qadını boşamaq lazımdır” dediyi sözləri də eşitmışdı.

Sevinc bu barədə anasına məsləhət üçün müraciət etmişdi. Anası isə qızına səbr etməyi tövsiyə etmişdi: “Səbirli insan Allahın dostudur, canım balam. Allah Kərimdir. Hər dəqiqə üçün bir hökm verir”...

Ən sonda evdəki bu mənasız danışqlardan cana doymuş Rəhman Sevinclə kirayə ev tutub, orada yaşamaq qərarına gəldilər. Düşünürdülər ki, artıq söz-söhbətlərdən canları qurtardı, ancaq sən demə, əsl mərəkə bundan sonra başlayacaqmış.

Kirayədə qalmaq Sevincgilə çətin olsa da, onlar bu çətinliyə dözməyə məcbur idilər. Amma bir neçə həftə keçəndən sonra, Rəhmanın anası onları burada da rahat buraxmadı. O, iki gündən bir gəlib, oğluna açıq-aşkar Sevinci boşamasını təkid edirdi. Ana oğlunu inandırmağa çalışırdı ki, əgər o, Sevinci boşayarsa, ona daha gözəl-göyçək qız alacaq. Canı boğaza yiğilmiş Rəhman içkiyə qurşanmağa məcbur oldu. Hər gün axşam evə sərxoş gələrək, vaxtilə həyatını belə sevgilisindən əsirgəməyən Rəhman indi Sevincin gününü qara edərək, onu hər axşam səbəbsiz yerə təhqir edirdi. Bir müddət keçəndən sonra Sevinc ərinin narkomaniyaya qurşandığını başa düşdü. Bundan sonra Sevincin narahat günləri daha da artdı.

Sevincin atası qızını bu cəhənnəm əzabından xilas etmək üçün Moskvaya müalicəyə aparır. Həkimlərin dəqiq diaqnozundan məlum olur ki, Sevinc ancaq ağır cərrahiyə əməliyyatından sonra ana ola bilər. Əks təqdirdə o, heç vaxt ana ola bilməyəcək. Ata isə gözü görə-görə qızını bıçaq altına verməyə ürək etmir. Ümidini itirən Sevinc Moskvadan kor-pesman qayıdarkən yol boyu göz yaşı axıtmışdı.

Sevinc artıq son ümidiñin də boşça çıxdığını görəndən sonra, artıq nə edəcəyini götür-qoy etmişdi. O, övladlığa uşaq götürməyi qərara almışdı. Sevinc bu fikrini Rəhmana bildirəndə: «indiyə kimi bu, mənim ağlıma niyə gəlməyib?» - deyə onun üzündə təbəssüm parladı.

Bir ay ərzində Sevincə Rəhman qanun çərçivəsində övladlığa bir oğlan uşağı götürdülər. Artıq Sevinc çoxdan bəri ana olmaq arzusuna qovuşmuşdu.

Doğrudan da, körpə evə gələndən sonra söz-söhbətlərə son qoyuldu. Uşağın adını Anar qoydular. İndi Sevinc həyatının ən xoş anlarını yaşayırırdı. Anarın gəlişi ailə üçün uğurlu oldu; onlar birotaqlı mənzil də aldılar. Rəhman da körpəyə əsil atalıq edirdi...

Beş ay idı ki, gənc ailədə həyat öz axarı ilə davam edirdi. Ancaq bu rahatlıq çox da uzun sürmədi. Sən demə, Rəhman yenə də gizlice narkotik maddənin satışı ilə məşğul olmuş. Bir gün Rəhman polis əməkdaşları tərəfindən yaxalandı. Amma Rəhman “dostları”nın köməyi ilə həm özünün nəyi vardısa, həm də Sevincin bütün qızıl-zinət əşyalarını sataraq, bu dəfəlik polisin əlindən qurtula bildi.

Sevinc Rəhmana yardım etməkdə məqsədi körpə Anarın atasız böyüməməsi idi. O, elə başa düşdü ki, Rəhman bundan sonra peşmançılıq hissi keçirəcək və bir daha belə işlərlə məşğul olmayıcaq. Ancaq hadisələrin sonrakı gedisi heç də Sevincin düşündüyü kimi olmadı. Az keçməmiş, Rəhman yenə də “könə peşəsi”nə qayıtdı.

Yenə Sevincin qara günləri başlandı. O, hər gün nəşələnmiş əri tərəfindən təhqir olunurdu. Ailə daxilində olan belə xoşagəlməz hallar gün-gündən daha kəskin xarakter alırdı. Hər dəfə narkotik maddənin təsiri gedəndən sonra Rəhman Sevincdən dönə-dönə üzr istəsə də, iynəni damarına vurandan sonra hər şeyi tezliklə unudur, əvvəlki hərəkətlərini təkrar etməkdən çəkinmirdi. Rəhmanın Sevincə nahadın verdiyi işgəncələrə baxmayaraq o, Sevincsiz heç cür yaşaya bilməyəcəyini dəfələrlə bildirmişdi. Sevinc isə gözləri qarşısında ərinin uçuruma necə yuvarlandığını özünə bağışlaya bilmirdi.

Bir gün Rəhmana növbəti iynənin dəmi gələndə, Sevinc körpə Anarı qucağına alıb düz onun qarşısında dayandı.

-- Rəhman, səni and verirəm bircə balamızın canına, bu iyrənc işdən əl çək. Bununla sən həm bizi, həm də özünü məhv edirsən. Gəl, bu bələli yoldan qayıt, yoxsa sən məni həmişəlik itirə bilərsən, - deyə Sevinc sonuncu cümləsini deyəndə səsinin tonunu dəyişdi.

Rəhman Anarı çox istəyirdi. O, bir tərəfdən bu anddan keçə bilmirdi, digər tərəfdən isə narkotik maddəyə olan tələbat onu həmin andı pozmasını məcbur edirdi.

Ərinin bu hərəkətlərindən sonra Sevincin daxilində inidye kimi xəyalına gətirmədiyi hissələr baş qaldırırdı. O bu hissələrdən sanki xəcalət çəkirdi. İndi onun Rəhmana qarşı olan əvvəlki məhəbbət atəşinin son közərtiləri qalırdı. Bu közərtilər də artlıq get-gedə sönmək üzrə idi. İndi hansısa bir nifrət hissi onun məhəbbətinin üstünü qara bir bulud kimi almaqdaydı...

Rəhman bir ay olardı ki, Moskvaya gedib-gəlirdi. Hər sefər müddəti də 10 gün çəkirdi. Həmin günləri Sevinc tənhalıqdan bezdiyindən yaxın rəfiqələrinin birindən ona münasib bir iş tapmasını xahiş etmişdi. Rəhmanın bundan xəbəri yox idi. Sevinc bilirdi ki, Rəhman onun işləməsinə heç cür razılıq verməyəcək. Sevinc də hələ bu tezlikdə işə düzəlmək fikrində deyildi, Anarın bağçaya getməsini gözləyirdi...

Bir gün Sevinc ərinin kefinin yaxşı olduğu vaxt, işləmək istədiyini ona bildirəndə, elə bil ki, Rəhmanın başına bir qazan qaynar su tökdülər. Rəhman ilan vurmuş kimi yerindən dik qalxıb «heç vaxt!», - deyə əsəbi halda pəncərəyə tərəf getdi. Sevincin isə ərini yumşaltmaq üçün yağlı dilini işə salmaqdan başqa çarəsi qalmadı.

-- Rəhman, burada qəbahət nə var ki? İndi bütün qadınlar işləyirlər. Həm də dolanışığımızın belə çətin bir vaxtında mənim də işləməyimin ailəmizə ancaq xeyri dəyə bilər. Sənə də çox ağırlıq düşməz, - Sevinc Rəhmanın fikrindən daşınmasına cəhd göstərdi.

Rəhman isə arvadının sözlərindən daha da əsəbileşdi:

-- Mən arvad çörəyinə göz dikən kişilərdən deyiləm. Sən ev işləri və Anarın yaxşı tərbiyə olunması ilə məşğul olsan, bu elə böyük şeydir. Qaldı ki, evin ağırlığı məsələsinə, bu ağırlığı da evin kişiçi çəkməlidir. Mən qala-qala sənin işləməyinə heç cür razi ola bilmərəm. - Rəhman Sevincə qəti fikrini bildirdi.

Sevinc bir müddət fikrə getdi və bir azdan nəsə tapmış kimi gülə-güle Rəhmana dedi:

-- Rəhman, mən bütün bunları başqa mənada demək istəmirəm, sadəcə, ayın əksər günlərini evdə olmadığına görə mən tək darixiram.

-- Tək niyə olursan, bəs Anar nədir? – Rəhman tez dilləndi.

-- Onu düz deyirsən, Anar olmasayı, təklikdən bağrimon çatlardı. Onsuz da valideynlərim də sənə görə məndən üz döndərib. Rəhman, əger sən məni həqiqətən sevirsənsə, onda mənə icazə ver, ən yaxın rəfiqələrimin birinin yanında işə düzəlim. Sən Anarın canı, mənim sözümü yerə salma, - deyə Sevinc Rəhmana yaxınlaşdı və onun əllərindən tutub, yalvarış dolu nəzərlərlə gözlərinin içində baxdı.

Rəhman bu baxışlardan sanki tutuldu və bir anlıq ilk dəfə olaraq, Sevincə könlünü açan zaman qarşılaşlığı həmin gözləri xatırladı. Rəhman bu baxışlardan keçə bilmədi...

Sevinc hər gün səhər tezdən Anarı bağçaya qoyub, rəfiqəsinin onun üçün düzəltdiyi işə gedirdi. O, artıq darixmirdi.

Bir gün müdir işçilərlə söhbət edərkən gözü arxada əyləşmiş Sevincə sataşdı. O, sinayıcı nəzərlərlə Sevincə baxıb, yanında oturmuş müavininin qulağına nə isə dedi. Bundan sonra hər gün müdir Sevinc işləyən sexə gəlib, xüsusişlə də onun işlədiyi dəzgahın yanında dayanıb Sevincin işləməsinə deyil, onun cazibədar gözlərinə baxırdı. Müdir bunu ətrafdakılara sezdirməsə də, Sevincin yoldaşları artıq bunun nə demək olduğunu anlaşmışdır. Onlar bilirdilər ki, müdirin Sevincdən xoşu gəlir.

Üç gündən sonra müdir yenidən Sevincin yanına gələrək, ona mühəsibatlıqda yaxşı bir iş təklif etdi. Sevinc də müdirin bu təklifini tərəddüd etmədən qəbul etdi.

İkinci ay idı ki, Sevinc mühəsibatlıqda işləyirdi. Bir gün nahar fasılısı zamanı işçilərdən biri yarızarafat Sevincə söz atdı:

-- Canın yanmasın, ay Sevinc, burası geldiyin heç 3 ay olmaz, amma səndən ötrü əldən-ayaqdan gedənlərin sayı-hesabı yoxdur. Heç bilirsən, səninlə daha çox kimlər maraqlanır?!

Sevinc iş yoldaşının, Rahilənin bu sözlərindən tutuldu. O, başa düşdü ki, müdirin onu mühəsibatlığa gətirməsi kollektivdə söz-söhbətə səbəb olub:

-- Rəhile, elə şeylərdən tez xəbər tutursan. De görək, kimlərdir məndən ötrü əldən-ayaqdan gedənlər? Əvvələn, bilirsən ki, mənim ailəm var, ikincisi də ki, kollektivdə bu cür söz-söhbət yaratmaq yaxşı hal deyil.

-- Ay qız, özünü tülkülüyə qoyma. Guya bilmirəsn ki, burada səninlə ən çox kim maraqlana bilər?

-- Mən bu barədə heç nə bilmirəm.

-- Necə yəni bilmirəsn. Bəs səni sexdən buraya kim gətirdi?

-- Əlbəttə ki, müdir.

-- Bəli, ay bəxtəvər, Fazilin səndən xoşu gəldiyi üçün iş yerini dəyişdi.

-- Bəsdir sən allah, ay Rahilə.
-- Sevinc, doğru sözümdür. Sən bura gələndən sonra Fazıl müəllim daha bizə «vnimaniye» vermir. Ancaq əvvəller axşamlar işdən çıxanda, boş vaxtında bizi maşınla evə aparırdı. İndi isə... Nəsə, kişilərin hamısı bir bezin qırğıdır. Atalar yaxşı deyib: «Təzə gəldi bazardan, köhnə düşdü nəzərdən», - Rəhilə bu dəfə kinayə ilə dedi.

Bu vaxt daxili telefon zəng çaldı. Dəstəyi Rəhilə qaldırdı və tezçə də yerinə qoydu.

-- Ay bəxtəvər, müdir səni istəyir, - deyə o Sevincə tərəf döñərək eyhamla bildirdi.

-- Məni?! - Sevinc təəccübə soruşdu.

-- Bəli, səni!

Sevinc əvvəlcə elə bildi ki, Rəhilə onunla zarafat edir. Buna görə, o, başını aşağı salıb öz işilə məşğul oldu. Bunu görən Rəhilə Sevinci acıladı:

-- Ay qız, kişi səni gözləyir, sən isə öz kefindəsən. Mən zarafat etmirəm.

Sevinc ayağa durub, müdirin yanına gedərkən, qapıdan çıxar-çıxmaz arxadan nisbətən onlardan yaşılı olan Məryəm xanımın dediyi sözləri aydınca eşitdi: «Görəsən bu, tora tez düşəcək, yoxsa hələ çox naz-qəmzə satacaq?»

Sevinc müdirin qəbul otağına girəndə, katibə qız əlindəki karandaşla dodaqlarını boyayırdı. Qız başını yuxarı qaldırmadan, «keçin, Fazıl müəllim sizi gözləyir», - deyə Sevincin içəri keçməsinə işaret etdi.

Sevinc müdirin qapısını döyüb içəridən cavab gəlməsini gözlədi. Bunu görən katibə qız yenidən dilləndi:

-- Ay qız, keç də!

Sevinc qapını açıb içəri keçəndə, müdir kreslosuna yayxanmışdı. O, Sevinci görən kimi, özünü düzəldərək «gəlin, gəlin, Sevinc xanım» - deyə stolun siyirməsindən bir məktub çıxarıb qarşısına qoydu.

-- Gəlin, əyləşin. Deyin görək, təzə işiniz xoşunuza gəlirmi? Narazılığınız yoxdur ki?

-- Xeyr, Fazil müəllim, heç nədən narazılığım yoxdur. Yeni işə görə sizə təşəkkürümü bildirirəm.

-- Əgər narazılığınız yoxdursa, onda bu məktubu götürün. Bu sizin bir aylıq mükafatınızdır, - deyə müdir stolun üstünə qoyduğu məktubu götürüb Sevincə uzatdı.

Sevinc düzü, bu təklifdən çəşib qaldı. Axi, o bilirdi ki, əlavə mükafat əvvəlcə mühasibatlıqda hesablanır, sonra isə xəzinədar tərəfindən işçilərə verilir. İndi isə müdir şəxsən təkcə Sevincə mükafat verirdi.

-- Fazil müəllim, bəs o biri işçilərə mükafat düşmür? - Sevinc utana-utana soruşdu.

-- Sən bu barədə narahat olma. O biri işçilər mükafatlarını səndən qabaq alıblar. İndi təkcə sənin mükafatın qalıb. Bundan sonra nə çətinliyin olsa, çəkinmədən mənə müraciət edə bilərsən.

Sevinc daha heç nə soruşmadan, müdirin ona uzatdığı məktubu alıb, «çox sağ olun, Fazil müəllim» - deyərək asta addımlarla qapiya tərəf getdi. Bu zaman müdir arxadan Sevinci ehtiras dolu baxışları ilə ayaqdan başacan süzdü və qız qapını açarkən özündən asılı olmayıaraq dedi:

-- Sevinc xanım, bax, yenə sənə deyirəm, nə çətinliyin olsa, yalnız mənə deyərsən. Müdirlikdən əlavə, mən sənə hər cür kömək etməyə hazırlam. Günün istənilən vaxtı məni narahat etməyə sənə icazə verirəm. Bir də ki, çalış ki, bu məktubdan yanındakı yoldaşların xəbər tutmasın. Deyərsən ki, müdir şəhid ailələrinə edilən yardımın nəticəsilə maraqlanırdı.

-- Yaxşı, Fazil müəllim, - deyə Sevinc pörtmüz halda cavab verdi və qapını arxasında örtdü.

Sevinc otağa girən kimi Rəhilə onu sorğu-suala tutdu:

-- Sevinc, müdir sənə nə dedi? Səni niyə çağırmışdı?

-- Heç, elə-bələ. Şəhid ailələrinə edilmiş yardımla maraqlanırdı. - Sevinc inandırıcı çıxsın deyə, fikirləşmədən cavab verdi.

-- Bəs bunu baş mühasibdən niyə soruşmur, səndən soruşur? – Rəhilə hiyləgərcəsinə Sevincə baxdı.

Qız Rəhilənin suallarından xilas olmaq üçün «daha onu mən bilmirəm» - deyə qısa cavab verdi.

Rəhilə 3 il idi ki, ərindən ayrılmışdı. Dediyiñə görə, ali təhsilli olmasına baxmayaraq, ailəni maddi cəhətdən təmin edə bilmirmiş. Rəhilə də, «bir kişi ki, 3 nəfər ailəni saxlaya bilməyə, o nə kişidir», - deyib uşağı da götürüb ərindən ayrılmışdı. Onun fikrincə, yalnız sərbəst insanlar rahat yaşaya bilər. Daimi nəzarət insanı müstəqil hərəkət etməkdən məhrum edir. Rəhilə də özü üçün «müstəqillik yolunu» seçmişdi, necə istəyirdi, eləcə də yaşayırırdı. Kollektivdə Rəhilənin bilmədiyi şeyə qurd düşərdi. Ona görə də onu aldatmaq, yaxud ona yalan satmaq müşkül işdi. Bu dəfə Rəhilə Sevinc barəsində daha dərinə getmək istəmədi. Düşündü ki, onsuz da bu məsələdən gec-tez xəbər tutacaq. Müdirlərin təzə balığa necə tor atdıqlarını artıq o, hamidan yaxşı bilirdi.

Rəhilənin Sevincin gözəlliyinə doğrudan da paxillığı tuturdu. Bunu hətta, Sevincin özünə də bir neçə dəfə sözgəlişi eşitdirmişdi. Axşam evdə Sevinc müdir verdiyi məktubu açanda gördü ki, burada onun aylıq əmək haqqından iki dəfə çox pul var.

Məryəm xanımın sözləri onun yadına düşdü. İndi Sevinc yavaş-yavaş anlamağa çalışırdı ki, bunların arxasında nələr dayanır.

Bir gün Sevinc işdən evə gedərkən Rəhilə onu arxadan səslədi:

-- Sevinc, bu gün mən də səninlə metroya qədər gedəcəyəm. Sənə deyiləsi vacib sözüm var.

Yolda Rəhilə birbaşa əsas mətləbə keçməyi qərara aldı:

-- Sevinc, mən uzunçuluğu sevmirəm, həmişə konkret danışıram. Sən elə başa düşmə ki, müdirlə aranızda olan söhbətdən xəbərim yoxdu. Sən desən də, deməsən də mən hər şeyi bilirom.

-- Yaxşı, ay Rəhilə, mənə vacib söz deyəcək din axı, - deyə Sevinc Rəhilədən sözünün mustafasını gözlədi.

-- Ay qız, mən sənə şad xəbər vermək isteyirəm. Bunun üçün sən mənə «xələt» də verməlisən. Sənə deyəcəyim vacib söz ondan ibarətdir ki, müdirimizin səndən xoşu gəlir.

-- Bu nə sözdür danışırsan, ay Rəhilə. Bilirsən ki, mənim ərim, uşağım var?!

-- Ay qız, nə olsun ki. İndi o qədər ərli qadınlar var ki, xoşları gəldikləri kişilərlə də gəzirlər. O ki qaldı hələ müdir ola. Mən bilirom ki, sən ərini sevmirsən. Düzdür, əvvəllər aranızda sevgi, məhəbbət olubsa, indi bu sevgidən əsər-əlamət qalmayıb.

-- Rəhilə, hardan bilirsən ki, mən ərimi sevmirəm?

-- Mən çox şey bilirom, Sevinc. Əger istəsən, sənin həyat tarixçəni də başdan-ayağa danışaram. Hissiyatsız bir adamla yaşamaq məgər sənin üçün cəhənnəm əzabı deyilmə? O, narkomanda nə görmüsən? Kobud ifadəmə görə səndən üzr isteyirəm, Sevinc. Biz qadınlar cavankən özümüzə qiymət verməyi bacarmırıq. Əxlaq normaları xətrinə sevmədiyimiz, istəmədiyimiz bir adamla ömür-gün çürütmək məcburiyyətində qalırıq, özümüzlə riyakarcasına davranırıq.

Sevinc başını aşağı salıb susurdu. Rəhilə Sevincin susduğunu görüb, oxunun hədəfə dəydiyini anladı. Və dərhal əlavə etdi:

-- Ay qız, Fazıl müəllimin səndən həqiqətən də xoşu gəlir. Sən gəl, bu bəxt quşunu özündən uzaq salma. Müdir adamdı, bütün istəklərin sözsüz yerinə yetiriləcək. Heç bir şeydən korluq çəkməyəcəksən.

-- Yox, yox, Rəhilə, mən buna heç cür razı ola bilmərəm. Ərim bilsə, məni tikə-tikə doğrayar. Bir də ki, ərim məni doğrudan da çox istəyir.

-- Bəs sən necə, onu sevirsənmi?

Sevinc ilk dəfə idi ki, həm özünü, həm də Rəhiləni aldatmaq istəmədi. O, bu sualı cavabsız qoydu.

-- Susursan. Mən bilirəm ki, o səni sevsə də, sən artıq onu sevmirsən. Ən böyük qəbahət də ailədə bir-birilə riyakarcasına yaşamaqdır. Sən gözəlsən, Sevinc. Sən xoşbəxt olmağa layiqsən. Yadda saxla ki, gözəllik də əbədi deyil, ondan vaxtında istifadə etmək lazımdır. Mənim sənə deyəcəyim odur ki, bu fürsəti əldən versən, gələcəkdə peşman olarsan. Bu barədə yaxşıca fikirləş. Əger bu təklifi qəbul etsən, bazar ertəsi mənə deyərsən. Bu söz ancaq ikimizin arasında qalmalıdır. Yaxşı, avtobusum gəldi, - deyə Rəhilə Sevincə sağollaşib tərpənməkdə olan avtobusa mindi. Sevinc isə Rəhilənin dediyi sözdən sonra xeyli müddət yerində hərəkətsiz qaldı.

Sevinc hər gün işdən çıxandan sonra Anarı bağçadan götürüb evə gedirdi. Bu gün isə o, Rəhilənin dediyi sözlərin təsirindən çıxa bilmədiyindən, fikirləşə-fikirləşə bağçaya deyil, birbaşa evə tələsirdi. Yolun yarısında, anasının əlindən tutub gedən uşağı görəndə, Sevinc elə bil yuxudan ayıldı. O, cəld geri dönüb, bağçaya tərəf tələsdi. Bütün uşaqları valideynləri aparmışdı, təkcə müəllimə ilə Anar qalmışdı. Sevinc gecikdiyi üçün müəlliməyə üzrxahlıq edərək, Anarı da götürüb evə gəldi.

Sevinc qapını açıb içəri girəndə, Rəhmanın gülüş səsini eşitdi. Anar anasının əlindən çıxb, «atam gəlib!» deyə özünü Rəhmanın üstünə atdı. O, evdə tək deyildi, qonağı da var idi. Sevinc onlara, «xoş gəlmisiniz» deyib mətbəxə keçdi. Stolun üstündəki bulaşiq qablardan və boş araq şüşəsindən aydın olurdu ki, onlar yeyib-içiblər. Rəhman həm oğlunu, həm də Sevinci qonağa rusça təqdim etdiyindən məlum oldu ki, qonaq Rəhmanın rus «dostlar»ındandır. Rəhman kefləndiyindən ağızına gələni üyüdüb tökürdü. Sevinc tezçə bir çay dəmləyib

onlara apardı. O, stolun üstündəki bulaşiq qabları götürüb mətbəxə keçəndə, Rəhman Sevincdən soruşdu:

- İşdən neçədə çıxırsan?
- Saat 5-də.
- Bəs indi saat neçədir? - Rəhman divardakı saata baxaraq Sevincdən soruşdu.

Sevinc Rəhmanın xasiyyətini bildiyindən ərinin suallarına müəllim qarşısında dayanıb, dərs danışan şagird kimi cavab verdi. O bilirdi ki, Rəhman sərxiş olanda sözünün qabağına söz deyəndə, dərhal özündən çıxır. Sevinc də divardakı saata baxaraq gülə-gülə dedi:

- Saat 7-yə 15 dəqiqə qalıb. Rəhman, bu gün gecikməyimin səbəbini sonra sənə izah edərəm. İndi yaxşı deyil, evdə qonaq var, axı.

Bu sözdən sonra Rəhman daha dərinə getmədi. O, hər dəfə Rusiyadan gələndə oğluna və yoldaşına hədiyyələr alıb gətirirdi. Bu dəfə isə Rəhman evə əliboş gəlmışdı. Çünkü balaca Anar ondan «Ata, mənə nə almışam?» deyə soruşanda, Rəhman əlini oğlunun başına çəkərək dedi:

- Balam, gələn dəfə sənə hər şey alıb gətirəcəyəm. Bu dəfə isə atanınkı gətirmədi.

Bir azdan Rəhman qonağı yola salıb qayıtdı O, gələn kimi divana uzanıb gözlərini tavana zillədi. Xeyli müddət sakitcə nəsə fikirləşdi. İlk dəfə idi ki, Sevinc Rəhmanı içəndən sonra bu görkəmdə görürdü. Ancaq o, bu sakitliyin çox da uzun sürməyəcəyinə əmin idi. Ona görə də ana oğluna tapşırdı ki, səs salmasın. Atası qoy bir az istirahət etsin. Anar isə anasını sorğu-sual tutmuşdu:

- Ana, ata bu dəfə mənə niyə tüfəng almayıb? Gedəndə demişdi ki, sənin üçün tüfəng alıb gətirəcəyəm. Mənə heç konfet də almayıb.

-- Alacaq, oğlum, alacaq. Gələn dəfə atan sənə nə istəsən, alıb gətirəcək.

Sevinc ərinin bu dəfəki narahatçılığının səbəbini öyrənmək məqsədi ilə ona yaxşıca bir çay dəmləyib apardı. O, çayı stolun üstünə qoydu. Özü isə gəlib divanda, Rəhmanın yanında oturdu və gülümsəyərək yavaşcadan dedi:

- Dur, çayını iç. Rəhman, bu dəfə nədənsə çox fikirli görünürsən. Bir şey olub-eləməyib ki? Bəs, niyə belə gec gəldin?

Rəhman Sevincin suallarına cavab vermədi. O, ərinin ona cavab vermədiyini görüb, bildi ki, Rəhman ona daha əsəbileşməyəcək. Ona görə də Sevinc ərinə nəvazış göstərmək xətrinə, ərinin sağ əlini əlleri arasında möhkəm sıxaraq yenidən soruşdu:

-- Görürəm ki, çox fikirlisən. Sənsiz yaman darixmişdiq, Rəhman. Anar elə hey soruşdurdu ki, ana, bəs atam nə vaxt gələcək. Açığın gəlməsin, Rəhman. O rus oğlan kim idi?

Rəhman yenə də heç bir söz demədən divandan durub, Sevincin gətirdiyi çayı içmək üçün stulda əyləşdi. Anar qaçaqaça gəlib atasının qucağına girmək istədi, ancaq Rəhman onu kənara itələdi. Uşaq məyus halda anasının qucağına siğındı. Rəhmanın Anara qarşı bu cür hərəkəti Sevincə bərk təsir etdi. O, bir söz demədən ayağa qalxdı və Anarin əlindən tutub yenidən mətbəxə keçdi.

Bir azdan Rəhman boş fincanı gətirərək, özü üçün çay süzdü. Sevincin dili bu dəfə də dinc durmadı:

-- Rəhman, bu dəfə gəmiləri dəryada qərq olmuş adama bənzəyirsən. Niyə dinib-danişmırısan? De görək, nə olub? Hiss edirəm ki, bu səfərdə sənə nəsə olub, amma məndən gizlədirsin.

-- Yaxşı olar ki, sən öz işinlə məşğul olasan. Bu, kişi işidir. Bir də ki məni az sorğu-suala tut! Nə olub, nə olmayıb daha onun sənə dəxli yoxdur. Nə olubsa, mənə olub, - deyə Rəhman acıqlı halda çayını da götürüb otağa keçdi. Sevinc ondan əl çəkmək istəmədi. O, stulu çəkib Rəhmanla üzbəüz oturaraq, düz onun gözlerinin içində baxdı:

-- Rəhman, məndən niyə gizlədirsin? Bəlkə, sənə bir köməyim dəydi.

Rəhman bu gözlərə çox şeyi qurban vermişdi. O bu gözlərə heç vaxt yalan söyləməmişdi. Bu dəfə də o, qara, çılgın baxışlı gözlərə yalan satmaq, onu aldatmaq istəmədi.

-- Mən bu dəfə borca düşmüşəm. 3 gün müddətinə min dolları qaytarmasam... - Rəhman sözünü tamamlamadı. Sevinc canfəşanlıqla soruşdu:

-- Əgər qaytarmasan nə olacaq?!

Daha Rəhman Sevincə heç nə demədi. Sevinci fikir götürdü. Üç gün müddətinə o qədər pulu haradan tapacaqdı Rəhman. Bütün qohum-əqrəba da Rəhman narkomaniyaya qurşanandan bəri ondan üz döndərmişdilər. Bu puldan ötrü kiminsə yanına gedib, ondan xahiş ediləsi adam da yox idi. O, yenidən divanda uzanaraq əllərini başının arxasına daraqlayıb, divara vurduğu «Rembo»nun şəklinə baxırdı. Sevincin bu vəziyyətdə Rəhmana yazığı gəldi.

Bazar ertəsi Sevinc işə geləndə, Rəhilə ilə rastlaştı. O, Sevinci görən kimi soruşdu:

-- Hə, nə oldu, fikirləşdin?

-- Sən nə danışırsan, ay Rəhilə. Mən nə düşünürəm, sən nə düşünürsən.

-- Nə olub, ay qız? Sözlü adama oxşayırsan.

Sevinc istədi ərinin borca düşdүünü Rəhiləyə desin,ancaq tez də fikrindən daşındı. Bu zaman müdirin dediyi sözə yadına düşdü: «Nə vaxt çətinliyin olsa, çekinmədən mənə müraciət edə bilərsən». Sevinc düşündü ki, müdirdən başqa heç kim ona bu qədər pulu müəyyən müddətə qədər borc vermez. Odur ki, o, bir bəhanə ilə müdirin yanına girməli idi. Yoxsa Rəhman...

Nahar fasiləsinə 15 dəqiqə qalırdı. Daxili telefon zəng çaldı. Rəhilə dəstəyi qaldırdı və üzünü Sevincə tutub: «Fazıl müəllim səni çağırır», - deyib qımışdı. Sevinc elə bu fürsəti gözləyirdi.

O, cəld yerindən qalxıb otaqdan çıxdı. Müdir bu dəfə Sevinci xüsusi hörmət və ehtiramla qarşılıdı:

-- Sevinc xanım, əvvəlcə de görək, xüsusi kefin necədir? İşlərin necə gedir? Sənə çox iş tapşırımlar ki? Demişəm ki, səni çox da əziiyyətə salmasınlar. Yaxşı yadına düşdü. Sevinc, de görüm makina işini bacarırsanmı?

-- Bəli, Fazil müəllim. Yazmağı bacarıram. Bu sahədə kurs da keçmişəm.

-- Bu ki lap qiymət oldu, - deyə müdir nəsə qiymətli bir şey tapmış adam kimi sevincək əlini-əlinə vurdu. -- Sevinc, istəyirəm ki, mənim yanımıda katibə işləyəsən. Buna razı olarsanmı?

-- Fazil müəllim, sizin katibəniz var axı, - deyə Sevinc könülsüz halda cavab verdi.

-- Onu işdən azad edəcəyəm. Tənbəlin birisidir, işə də gecikir hər gün. Bir neçə dəfə xəbərdarlıq etmişəm. Nə deyirsən? Razısan, ya yox?

-- Fazil müəllim, bu təklifiniz barədə fikirləşərəm, - deyə Sevinc müdirin, əslində ürəyindən olan bu təklifindən sonra pul məsələsinə bugünlük toxunmadı.

-- Yaxşı, fikirləş, sabah mənə cavabını deyərsən.

-- Yaxşı, sağ olun, Fazil müəllim. Sabah gəlib fikrimi deyərəm, - Sevinc müdirin otağını tərk etdi.

Həmin gün Sevinc işdən çıxbıb birbaş evə gəldi. Anarı bağçadan bu gün atası götürməli idi. O, qapının zəngini basdı. İçəridən: «kimdir?» - deyə oğlunun səsini eşitdi. «Anandır» - deyə Sevinc cavab verdi. Qapını açan kimi Anar anasının boynuna sarıldı.

-- Bəs atan evdə deyil? - Sevinc tez soruşdu.

-- Evdədir, uzanıb.

Rəhman divanda uzanıb televizora baxırdı. O, heç arvadının «axşamın xeyir»inə cavab da vermədi. Sevinc tez mətbəxə keçdi, çay dəmlədi, çay dolu fincanları stolun üstünə qoyarkən Rəhman soruşdu:

-- Sevinc, qızıllarından heç qalmayıb?

-- Sən ki bilirsən, qızıllarımın hamısını o vaxt sənin işinə görə satdım. Bircə, barmağımdakı bu nişan üzüyür. Rəhman, əgər mən rəfiqəmdən o pulu götürsəm, sən onu hansı müddətə qaytara bilərsən? Rəfiqəm alvercidir, ondan götürə bilərəm. Ancaq bunun vaxtında qaytarılması məsələsi var.

Rəhman bu sözləri eşidəndə elə bil ki, dünyani ona bağışladılar. Tez durub stulda əyləşdi və tələsik dedi:

-- Əgər sən o pulu mənə çatdırısan, mən onu bir aya kimi qaytaracağam.

-- Bəs o pulu bir aya necə qaytaracaqsan?

-- Dedim ki, qaytaracağam. Necə qaytaracağam, daha onu özüm bilərəm. Təki sən sabah o pulu gətirib, mənə çatdır.

Sevinc nə qədər çalışdısa, ərinin nədən borca düşdüyünü öyrənə bilmədi. Axşam Sevinc Rəhmanın qılığına girib onu öyrənmək istədi, ancaq onun bu cəhdi də baş tutmadı. Əksinə, Rəhman üzünü divara çevirib özünü yatmışlığa vurdu. Sevinc ərinin bu hərəkətindən bərk hiddətləndi. O, ilk dəfə olaraq qadınlıq ləyaqətinin təhqir olunduğunu Rəhmana bağışlaya bilmədi.

Uzun müddət ayrıldıdan sonra Rəhmanın ona qarşı bu cür münasibəti Sevincdə istər-istəməz «intiqam hissini» alovlandırdı. Sevinc düşündü: «Rəhman həyatda hər şeyi itirdiyi kimi, deyəsən kişiliyini də itirib.»

Ertəsi gün işdə nahar fasiləsinə yaxın müdirdir yenidən Sevinci kabinetinə çağırıldı. O, müdirlərin qəbul otağına girəndə katibə qızı orada görmədi. Sevinc bu dəfə qapını döymədən açıb içəri keçdi. Müdirdən Sevinci görünən kimi qalxıb, onun əyləşməsi üçün yer göstərdi.

-- Hə, de görek, bizi bu gün sevindirirsən, ya yox? Dünən dediyim təklifə razısanmı? - Müdirdən gülə-gülə soruşdu.

-- Bəli, Fazıl müəllim, razıyam, - deyə Sevinc utanırmış kimi başını aşağı dikdi.

- Mən elə də bilirdim. Sən ağıllı qızı oxşayırsan, Sevinc, - deyə müdir Sevinci ehtiras dolu baxışlarla süzdü.
- Sabahdan artıq katibə kimi işə başlayacaqsan. Saat doqquz tamamda burada olmalısan, gecikmək olmaz!
- Fazıl müəllim, bəs katibə qız necə oldu?
- Onu dünən səndən sonra yanına çağırıb, ərizəsini yazmağı tapşırdım. Həyəsizən biriymiş. Qapını elə çırpdı ki...
- Yaxşı, Fazıl müəllim, mən gedim, - deyə Sevinc ayağa qalxıb getmək istədi. Ancaq müdir ona icazə vermədi.
- Biz hələ söhbətimizi qurtarmamışıq, Sevinc! Sənin təzə işini yalnız ikilikdə qeyd etmək lazımdır. Məncə, buna etiraz etməzsınız.
- Fazıl müəllim, bu yaxşı çıxmaz axı.
- Bilirəm, deyirsən ki, görə bilərlər? Burada bir balaca ağıl işlətmək lazımdır. İndi sənə deyəcəklərimə əməl etsən, heç kim bu sürprizdən xəbər tutmaz. Mən onu da bilirəm ki, iş yoldaşların sənin paxılılığını çəkirlər. Sən buradan çıxandan sonra rəfiqələrinə deyərsən ki, müdirdən iki saatlıq icazə alıb, evə baş çəkirsən. Evin açarını yaddan çıxarıb özünlə gətirmisən. Kimsənin görməməsi üçün küçənin tinindəki dayanacaqda məni gözləyərsən.
- Yaxşı, Fazıl müəllim, bir şey demək istəyirəm, ancaq utanıram.
- Nədən utanırsan, ay qız. Bəs sənə deməmişəmmi heç nədən çəkinib eləmə. Bir çətinliyin olsa, mənə de.
- Müdirin bu sözündən sonra Sevinc bir az üzəkləndi.
- Ərim borca düşüb, bu gün ona haradan olsa, min dollar təpib verməliyəm. Mən də ona söz verdim ki, iş yodaşlarının birindən borc alıb gətirərəm. Bir aydan sonra qaytaracaq. Ümidim ancaq sizədir, Fazıl müəllim. Bu işdə ancaq siz kömək edə bilərsiniz. Əgər həmin məbləğ səhərə kimi ona çatdırılmasa, ərimi nəsə xoşəgəlməz hadisə gözləyir. O, bunu məndən gizlədir.

Sevinc danışdıqca həyəcanlanırdı. Müdir isə onu diqqətlə dinləyirdi.

-- Ərini çox sevirsən? - Müdir soruşdu.

Gözlənilməz sualdan Sevinc tutuldu. Yalan söyləmək istəmədi:

-- Əvvəllər bir-birimizi çox sevirdik. Ancaq indi...

-- Aydındır, onsuz da indiki zamanda çox nadir hallarda xoşbəxt ailəyə rast gəlmək olur. Bəzən kənardan xoşbəxt hesab etdiyin ailəyə yaxından bələd olanda, görürsən ki, bu xoşbəxtlik də zahiri xarakter daşıyırmış. Bir də ki, pul sarıdan darıxma. O pulu sənə bu gün verəcəyəm. Min dollar sənin o qara gözlərinə qurban. O gözlərə nəyi desən, qurban vermək olar. Yaxşı, indi dur get, dayanacaqdə məni gözlə!

-- Yaxşı, Fazıl müəllim, - Sevinc tez durub otağı tərk etdi. Müdir dayanacaqdə onu gözləyən Sevinci maşına mindirib, tanış restoranlardan birinə gəldilər. Maşını özü süründü. Günorta olduğundan restoranın qabağında çoxlu maşın var idi. Fazıl orada işləyənlərdən birinə yaxınlaşıb soruşdu:

-- Kabinetlərdən boş olanı varmı?

-- Bəli, Fazıl müəllim. Sizin yeriniz boşdur, - deyə cavan oğlan qabağa düşüb onları boş kabinetə apardı.

İçəridə səliqə-səhman hökm süründü. Otaqda bir divan, bir stol, iki stul var idi.

-- Nə yeyəcəksiniz, Fazıl müəllim? - oğlan soruşdu.

-- Bu dəfə sıfarişi xanım verəcək, - deyə müdir Sevincə işarə etdi.

-- Fazıl müəllim, nə yesəniz, mən də ondan yeyəcəyəm, - Sevinc təklifdən yayınmaq istədi.

-- Yaxşı, onda əvvəlki qaydada, mənim sevimli yeməklərimi gətirin. İcməyə şampan şərabı da gətir. Qalan şeyləri də özün bilirsən.

-- Yaxşı, Fazıl müəllim. - Oğlan qapını arxadan örtüb getdi.

-- Sevinc xanım, mən ən çox istədiyim adamla bura gəlirəm.

-- Görünür, buraya tez-tez gəlirsiniz? - Sevinc yariciddi, yarızarafat müdirə eyham vurdu.

Bəşcə dəqiqə keçəndən sonra xidmətçi oğlan stolun üstünü yeməklərlə doldurdu.

Müdirin işarəsi ilə cavan oğlan şampan şərabını açıb qədəhlərə süzdü.

-- Hə, indi sən gedə bilərsən, - Fazıl xidmətçi oğlana bildirdi.

Müdir şərab dolu qədəhi əlinə götürərək, Sevincə də götürməyi məsləhət görüdü.

-- Mən içən deyiləm, Fazıl müəllim, - Sevinc etiraz etdi.

-- Mən elə bir sağlıq deyəcəyəm ki, siz istər-istəməz içmək məcburiyyətində qalacaqsınız. Sevinc xanım, adətən içəndə ilk dəfə kiminsə sağlığına badə qaldırırlar. Mənsə bu gün ilk badəmi sizi görən gündən məni özünə məftun edən, yuxumu ərşə çəkən, indiyə kimi heç bir gözəldə görmədiyim qara, çılığın baxışlı gözlərinizin sağlığına içirəm. Əger siz bundan sonra içməsəniz, demək, siz o, işvə dolu, canlar yaxan qara gözlərinizi lazıminca qiymətləndirmirsınız.

Bu sözlərdən sonra Sevinc içməyə bilməzdi...

Üçüncü qədəhdən sonra Sevinc hiss etdi ki, artıq başı dumanlanır. Bunu görən Fazıl ayağa durub, qapını içəridən bağladı. Onun ehtirasdan bədəni titrəyirdi. O, yaxınlaşış Sevincin əlindən tutdu. Bədəni gizildədi. Sevinc tez əlini çəkdi. Fazıl yenidən yerinə əyləşib, dördüncü qədəhi doldurdu.

Fazıl gördü ki, artıq Sevincin gözləri xumarlanır. Yerindən qalxıb, yenə də qızın əlindən tutdu və dartıb ayağa qaldırdı.

-- Yox, yox, başım hərlənir, Fazıl müəllim, - Sevinc etiraz etmək istədi.

-- Daha müəllimsiz. Müəllim qaldı idarədə. Burada sadəcə, sənin üçün Fazıləm, - deyə müdir qızın etirazına məhəl qoymadan özünə tərəf çəkərək onu divanda əyləşdirdi. – Bu anı mən çox gözləmişəm, Sevinc. Sən mənim bu dünyada ən çox bəyəndiyim mələksən...

Sevinc isə daha heç nə eşitmirdi. Fazıl qızı acgözlükle öpüşlərə qərq edərək, niyyətinə daha tez nail olmağa çalışırdı. Sevinc isə sərxoş olsa da, buna imkan vermək istəmirdi.

Ancaq bir az keçəndən sonra qadın zəifliyi özünü göstərdi və Sevinc daha müqavimət göstərmədən Fazilin qolları arasına düşdü...

Ertəsi gün Rəhman Sevincin Fazildən aldığı pulu götürüb, qatarla Moskvaya getdi. Gedərkən Rəhman Sevincə söz verdi ki, o, pulu dediyi vaxtda çatdıracaq.

Həmin gündən başlayaraq, Fazılə Sevincin gizli görüşləri başlandı. Müdir bu görüşlərin daha mənalı keçməsi üçün başqa bir yerdə kirayə ev də tutdu. Onların arasındaki gizli eşq macərası günü-gündən əndəzəni aşırıdı. Sevinc Fazılə artıq həyat yoldaşını unutdurmuşdu. Günlər keçdikcə Fazıl həyat yoldaşından soyuyurdu. Fazıl hər dəfə Sevincdən ayrılanдан sonra evdə heç bir səbəb olmadan arvadı Dilarənin üstünə qışqırır, əsəbileşir, bəzən isə ona qarşı təhqirəmiz sözlər belə işlətməkdən çəkinmirdi. Son zamanlar Fazilin ailədəki qeyri-adi hərəkətləri Dilarəni şübhələndirməyə başlamışdı. Evdəki dava-dalaşdan sonra Fazıl günlərlə arvadı ilə danışmirdi.

Bir gün iş vaxtının sonunda müdir Sevinci kabinetinə çağırıldı:

-- Gəl eyləş. Səninlə söhbətim var. Sevinc, ərin hansı müddətə Moskvaya gedib?

-- Evdən çıxanda dedi ki, 20-25 gündən sonra qayıdacaq. Necə ki?

-- Bu axşam sizə qonaq gəlmək istəyirəm. İcazə verirsənmi?

-- Nə deyirəm ki. Ancaq bu məsələdə ehtiyatlı olmaq lazımdır. Qonşularımız yanımıza gəlməyindən xəbər tutmamalıdır. Çünkü Rəhman aramızdakı münasibəti azca da olsa sezib-eləsə, hər ikimizi doğrayar.

-- Yaxşı, yaxşı, qorxutma bizi.

- Zarafat eləmirəm, Fazıl. Sən Rəhmanı tanımirsan. Onun əlindən hər nə desən gələr. Onsuz da həyatın onun üçün heç bir mənəsi yoxdur. Gəlsən, qabaqcadan zəng edərsən.
- Sevinc, daha səninlə gizli görüşmək istəmirəm. İsteyirəm ki, biz həmişə bir yerdə olaq.
- Elə biz həmişə bir yerdəyik də, - Sevinc gülümsəyərək bildirdi.
- Mən o mənada demirəm. Mən səninlə qanuni evlənməyi nəzərdə tuturam.
- Sən nə danışırsan, Fazıl. Axı, sənin arvadın var, - Sevinc təəccübə dilləndi.
- Arvadı boşamaq qərarına gəlmışəm. - Fazıl gülümsədi.
- Yox, yox, mən buna razı ola bilmərəm. Həm də sənin iki uşağın var. Bunu özümə əsla bağışlaya bilmərəm. Mən kiminsə ailəsini dağıtmak istəmirəm, - deyə Sevinc ciddi görkəm aldı.
- Yaxşı, yaxşı. Bu barədə sonra danışarıq. İndi get, işinlə məşğul ol. Axşam zəngimi gözlə!

Sevinc daha bir söz demədən müdirin kabinetini tərk etdi. Həmin gün axşamı Fazıl evdən çıxmışdan ötrü bir bəhanə axtarıb, arvadı ilə yenə mübahisə etməyi qərara almışdı. Düzdür, keçən dəfəki dava-dalaşdan sonra onlar küsüşmüdürlər, ancaq bu axşam necə olursa-olsun o, evdə yenə də mərəkə qoparmaq üçün bir səbəb tapmalıydı. Bu dəfə Fazıl evə həmişəkindən tez gəldi.

Dilarə ərinin belə tez gəldiyini gözləmirdi. O, mətbəxə keçib çaydanı qazın üstünə qoydu. O, həmişə əri paltarını dəyişən kimi, çayı hazır edərdi. Bu dəfə isə vaxt məhdudluğundan çayı vaxtında hazırlaya bilmədi. Dilarə çayı süzüb ərinin qarşısına qoyanda, artıq Fazıl stol arxasında oturub onu gözləyirdi. O, elə bil ki, bunu gözləyirmiş, tapança kimi açıldı:

- Bu evdə sənin gördüğün iş bir çay dəmləmək, bir də yemək hazırlamaqdır. Onun da öhdəsindən gələ bilmirsənsə, daha sən nəyə lazımsan?

-- Bu nə sözdür, Fazil? Əvvəllər hər şeyə lazım idim, indi heç nəyə lazım olmadım? - Dilarə üzünü turşutdu.

-- Bəli, indi sən bu evdə heç nəyə yaramırsan! – deyib Fazil bir qurtum çay içdi. – Bu da bunun dəmlədiyi çay. Heç bilmirsən çayıdı, yoxsa...

-- Sənin aldığın hind çayından dəmlənib. Görürəm ki, son vaxtlar bu evdə hər şey sənin üçün mənasını itirib.

-- Bəli, elə sən də mənimcün mənasını itirmiş bir varlığa çevrilmişən. Mən əvvəllər necə də ağılsız olmuşam ki, qadınları bir-birindən fərqləndirə bilməmişəm. Ancaq gec də olsa, anladım ki, səninlə keçirdiyim illər ömrümün ən mənasız illəri imiş.

-- Bəs bunu əvvəllər niyə demirdin? - Dilarəni od götürdü. – Deyəsən, son vaxtlar ömrünün mənalı günlərini tapmışan, axı?!

-- Bəli, bəli, tapmışam. Özü də sən onun əlinə su tökməyə belə layiq deyilsən, - deyə Fazil arvadına daha da açıq verdi.

Dilarə hirsindən haldan-hala düşürdü. O gördü ki, uşaqlar divanda sakitcə oturub, onların hərəkətlərinə tamaşa edirlər. Dilarə əvvəlcə uşaqları qonaq otağına apardı, sonra gəlib ərinin qarşısında dayandı:

-- Fazil, deməli, son zamanlardakı mus-musunun səbəbi bu imiş. Deyirəm axı, qara qızın dərdi varmış. Demək, təzə eşqə düşmüsən? Nə olar, Allah xeyrini versin.

-- Dilarə, sən bu rişxəndləri özünə saxla, mənsə onu həqiqətən sevirəm. Artıq onunla evlənməyi qərara almışam, - deyən Fazil arvadını dinləmək istəməyərək, otağına keçdi.

Dilarə isə uşaqlarının yanına getdi, onların hər ikisini qucaqlayıb bağırna basaraq, hönkürtü ilə ağladı.

Bu vaxt Sevinc telefonun yanında əyləşib, səbirsizliklə Fazilin zəngini gözləyirdi. Saat 10-a işləyirdi. Elə bu zaman telefon zəng çaldı. Sevinc tez telefonun dəstəyini qaldırdı. Səsindən tanıdı. Fazil idi.

-- Axşamın xeyir, Sevinc.

- Axşamın xeyir, Fazil.
 - Yarım saatə kimi gəlirəm.
 - Yox, yox, Fazil, bir az gec gəl. Anar hələ yatmayıb. On bire işləmiş evdən çıxarsan. O vaxta kimi, mən də Anarı yatızdıraram. Yaxşı, bəs evdən çıxanda arvadın hara getdiyini soruşmayacaq?
 - Narahat olma, o problemi artıq həll etmişəm. Yaxşı, gələrəm orda söhbət edərik.
 - Fazil, onda qapını açıq qoyacağam, zəngin düyməsinə toxunmağa ehtiyac yoxdur, çünki qonşular eşidə bilərlər. Sağ ol, gözləyirəm!
 - Saat on birdə sənin yanındayam, Canım -ciyərim.
- Sevinc telefonun dəstəyini yerinə qoyan kimi Anar anasından soruşdu:
- Ana, bizə kim gələcək? Atamlı danışıldın?
 - Yox, bala, zəng edən atanın dostu idi. Onunla danışirdim. Dedi ki, atan bu yaxınlarda gələcək. Sən tapşırığın tüfəngi də alıb, hələ üstəlik bir tapança da. Yaxşı, Anar bala, daha geddir, yatmaq vaxtıdır.
 - Yox, ana, hələ yuxum gəlmir.
 - Nə danışırsan, Anar? Gör bir saat neçədir. İndi bütün uşaqlar yatıb. Təkcə oyaq qalan sənsən. Əgər yatmasan, atan gələndə deyəcəyəm ki, Anar sözümə baxmırıdı. Atan da sənə aldıqları oyuncاقları başqasına verəcək.
 - Yaxşı, ana, yatıram. Bəs atam nə vaxt gələcək?
 - Əgər sən yatsan, onda tez gələcək.
 - Onda yataram.

Saat on bire beş dəqiqə qalırdı. Sevinc Anarı zorla yuxuya verdi. Anar yuxuya gedəndən sonra o, durub qapını içəridən açdı. Özü də gözlükdən pilləkənlərə baxmağa başladı. Evin işıqlarını söndürmüdü Sevinc. İndi onun daxilində bir-birinə qarşı döyüşən, dalğalar kimi sahilə hücum çəkən iki şər qüvvə çarşıçırdı. Saatin əqrəbi on birin üstünə yaxınlaşdıqca onun ürəyi daha tez-tez döyünməyə başladı. İndi Sevinci bir

tərəfdən ehtiras dolu hissələr, digər tərəfdən isə qorxu hissi bürümüşdü. O, bir-birinə yad olan iki hissədən xilas olmağa çalışırdısa da, bunu bacarmırdı.

Fazıl dediyi vaxtda Sevincgilibin qapısını döymədən açıb, gizlিং evə girdi. Sevinc astadan soruşdu:

- Görən olmadı ki, Fazıl?
- Xeyr! Kim görəcək? İndi hamı yatıb.
- Yox, aşağıdakı qonşum həmişə gec yatır. Yaxşı, gəl mətbəxə keçək.
- Bəs işığı niyə yandırmırsan? Anar yatıb?
- Hə, güclə yatızdırmışam. İstəyirsən, mətbəxin işığını yandırırm.
- Hələ bir dayan, əzizim, - deyə Fazıl Sevinci qucaqlayıb öpüşlərə qərq etdi. Şirin busələrdən tezcə məst olmuş Sevinc müvazinətini itirib, Fazılın qolları arasına düşdü...
- Bir azdan aşiq və məşuq stol arxasında əyləşib, şirin söhbət edirdilər. Birdən «Atam gəlib!» - deyə Anar yatağından qalxıb, bərkdən qışqıraraq mətbəxə cumdu. Ancaq anasının yanında yad kişini görəndə, yerindəcə dayandı. Gözlənilməz hadisədən həm Sevinc, həm də Fazıl tutuldu.
- Ana, bu əmi kimdir? - uşaq gözlərini ovuştura-ovuştura soruşdu.
- Anar, yaxın gəl, bala. Bax, bu əmi sənin atanın dostudur. Onun yanından gəlib.
- Bəs atam alan tapançanı gətirməyib?
- Atan dedi ki, Anar balaya aldığım hədiyyələri özüm aparacağam, - deyə Fazıl vəziyyətdən çıxış yolu tapdıği üçün gülümsədi.
- Bəs atam nə vaxt gələcək?
- Bir-iki günə gələr. – Fazıl tez cavab verdi. – Gəldim, deyim ki, darıxmayasız. Sən də yatmışdin, oyatmaq istəmədik. Anar bala, atan tapşırıdı ki, ananın sözünə baxasan. Anan nə desə, ona əməl et. Yaxşımı?
- Yaxşı, əmi.

-- Ay sağ ol. Deyəsən, Anar çox ağıllı oğlandır, - deyə Fazıl Anarı özünə tərəf çəkərək üzündən öpdü və cibindən çıxarıb ona iki onminlik uzatdı.

Anar dönüb anasına baxdı.

-- Yaxşı, götür. Sənin əmindir də. Kənar adam deyil ki. Sənə demişəm ki, tanımıdırıqın adamdan heç bir şey götürmə. Bu əmi isə atanın ən yaxın dostudur, - deyə Sevinc Anara Fazilin ona uzatdığı pulu götürməyi xahiş etdi.

-- Yaxşı, daha gecdir, mən gedim, - Fazıl ayağa qalxıb qapıya yaxınlaşdı.

-- Anar, əmiyə sağ ol de.

-- Sağ ol, əmi. Atama de, tez gəlsin.

-- Yaxşı, deyərəm.

-- Gecəniz xeyrə qalsın!

-- Xeyrə qarşılı! - Sevinc qapını astadan açdığı kimi, yavaşça da arxadan bağladı.

O gecə Sevinc fikirdən səhərə kimi yata bilmədi.

Səhər saat səkkiz olardı. Sevinc Anarın səhər yeməyini verib paltarını geyindirirdi. Bu vaxt qapının zəngi çalındı. «Səhər tezdən kimdir, görəsən?» - Sevinc düşündü. O, gözlükdən baxdı. İki nəfər polis işçisi qapıda dayanmışdı. Sevinc tez qapını açdı.

-- Sabahınız xeyir, xanım, - hər iki polis işçisi eyni vaxtda dilləndi.

-- Sabahınız xeyir! – Sevinc təəccüblə onlara baxdı.

-- Bağışlayın, Rəhman Muradov evdədirmi? - polislərdən biri soruşdu.

-- Xeyr, evdə deyil.

-- Bəs əriniz haradadır?

-- Moskvaya gedib.

-- Bilmirsiniz, neçə günlüyə gedib?

-- Gedəndə dedi ki, 20-25 gündən sonra qayıdacaq. Axi, deyin görün, nə olub? – Sevinc təlaş içərisində soruşdu.

-- Heç, bir məsələ barəsində onunla söhbət etmək istəyirdik. Bu, çox vacib məsələdir. Deyin görək, bu yaxınlarda ərinizin yad millətdən olan qonağı olmayıb ki?

-- Olub, necə ki? – Sevinc təəccübə soruşdu.

-- Yaxşı, sağ olun! – polis işçiləri daha heç nə soruşmadan pilləkənlərlə aşağı düşdülər.

Sevinci yenə fikir götürdü. Bir də divardakı saatə baxanda gördü ki, işə gecikir. O, tez Anarı geyindirib, tələsik evdən çıxdı. Sevinc bağçanın həyətinə çatanda Anarı saxlayıb yavaşcadan dedi:

-- Anar, anan sənə qurban olsun. Qulaq as, indi sənə deyəcəyim sözü heç kimə deməzsən. Yaxşımı?

-- Yaxşı.

-- Anar, yaxşı yadında saxla, gecəki əminin bizə gəlməyini atana söyləməzsən. Əgər desən, atanı həbs edə bilərlər.

-- Nə üçün, anacan?

-- Bəs, səhər gələn polis işçilərini görmədin? Əgər atanı çox istəyirsənse, əminin bizə gəlməsini ona demə. Başa düşdünüm? Sənə nə desən alacağam, - Sevinc Anarı dilə tutdu.

-- Yaxşı, anacan, demərəm.

Sevinc üstündən ağır bir yük götürülmüş kimi dərindən köks ötürdü.

Rəhmanın Moskvaya getməsindən bir aydan çox vaxt keçirdi.

Bir səhər Sevinc işə tələsəndə, sahə müvəkkili yolda onu saxlayıb soruşdu:

-- Əriniz Moskvadan hələ gəlməyib?

-- Xeyr, gəlməyib. Siz ərimlə niyə belə maraqlanırsınız? Keçən dəfə də iki polis işçisi ərimin haraya getdiyi ilə maraqlanırdı. Bəlkə, ona bir şey olub, mənə demirsiniz? Həm də onun mənə dediyi vaxtdan da keçib. Düzünü deyin, onu niyə belə axtarırsınız?

-- Kimisə soruşmaq, kimisə axtarmaq bizim vəzifəmizdir, xanım, – Sahə müvəkkili qımışdı. – Və sizə də məsləhət görərdim ki, «bəzi işləri» görəndə, bir az ehtiyatlı olasınız.

-- Başa düşmədim, nəyi nəzərdə tutursunuz? - Sevinc təəccüblə soruşdu.

-- Nəyi nəzərdə tutduğumu çox yaxşı bilirsiniz, - deyə Sahə müvəkkili sonuncu sözləri xüsusi vurğu ilə onun nəzərinə çatdırıldı.

-- Demək siz...

-- Bəli, bəli. Biz hər şeyi bilirik. Mən sizə xəbərdarlıq etdim. Bunların axırı sizin üçün heç də yaxşı qurtarmaz!

-- Bu, mənim şəxsi işimdir. Başqasının şəxsi həyatına qarışmaq da sizə qalmayıb, - deyə Sevinc səhərdən bəri onunla polis arasındaki danışığın mənasını anlamayan Anarın əlindən tutub, sıfəti qızarmış, əsəbi halda Sahə müvəkkilindən uzaqlaşdı.

Yolda Anar anasından soruşdu:

-- Ana, polis əmi sənə nə deyirdi?

-- Heç, bala. Atan barədə soruşurdu.

Birdən Sevincin axşamkı əhvalat yadına düşdü və tələsik əlavə etdi:

-- Bax, Anar, sənə o gün demişdim ki, atan evə gələndə, bizdə gördüğün əmi haqqında ona heç nə deməzsən. Polis əmi də elə o barədə danışındı. Əgər bu barədə bircə söz belə ağızından qaçırsan, o zaman polis atanı tutub aparar. Bəs onda, biz atansız nə edərik?

-- Yox, anacan, əminin bize gəlməsini atama heç vaxt demərəm. Ana, mən səni də, atamı da çox isteyirəm. Ana, sən də atamı çox isteyirsən?

-- Əlbəttə.- Ancaq Sevinc bu dəfə verdiyi cavaba özü də inanmadı.

Sevinc işə təzəcə gəlmışdı. Stolların üstünün tozunu alıb, dibçəklərə su tökdü, elektrik çaydanını doldurub şəbəkəyə

qoşdu. Müdir hələ gəlməmişdi. Bu zaman telefon zəng çaldı. Sevinc dəstəyi qaldırdı. Telefonda qadın səsi idi.

- Sabahınız xeyir!
- Sabahınız xeyir!
- Siz Fazıl müəllimin katibəsisiniz?
- Bəli.
- Sizdən xahiş edirəm ki, məni axıra kimi dinləyin, dəstəyi yerə qoymayın.
- Yaxşı, sizi eşidirəm, xanım, - Sevinc tanımadığı qadınla söhbətin uzun çəkəcəyini zənn edib əyləşdi.
- Məncə, sizin əriniz var, elədirmi? - Naməlum qadın soruşdu.
- Bəli, var. Necə ki?
- Övladınız da var, bu da doğrudurmu?
- Doğrudur. Bağışlayın, siz özünüzü təqdim etmədiniz.
- Məni axıra kimi dinləyin. Kimliyimi də axırda biləcəksiniz. Aydırındır ki, hər ana üçün övladı şirindir. Balanı atadan ayırmağın, onu atasız böyütməyin nə dərəcədə ağır olduğunu təsəvvür edirsinizmi?
- Düz deyirsiniz, xanım. Allah heç bir övladı atasız qoymasıń!
- Sevinc naməlum qadının fikri ilə razılaşdığını bildirdi.
- Bəs onda, deyin görək, nə üçün başqasının ailəsini dağdırıb, onu viran qoymaq istəyirsınız? Niyə balalarımı atasız qoymaq istəyirsınız? Niyə bizim şirin ailə münasibətimizə zəhər qatırsınız?
- Mən kiminsə ailəsini dağitmamışam və dağıtmaq da fikrim yoxdur. Siz səhv edirsiniz, xanım!
- Özünü tülkülüyə qoyma, ay həyasız! – Naməlum qadın əsəbileşərək özündən çıxdı. - Onsuz da sənin barəndə hər şeyi biliyəm. Gör bir, sənin başına nə oyun açacağam! Başqasının ailəsini dağıtmağın nə demək olduğunu sənə göstərəcəyəm, ay ...! - Qadın dişinin dibindən çıxanı Sevincə dedi.

Sevinc danışanın Fazılın arvadı olduğunu indi anlayaraq, daha onun təhqirəmiz sözlərini axıra kimi dinləyə bilmədi. Dəstəyi yerinə qoydu və əlləri ilə üzünü qapayıb, hönkürtü ilə

ağlamağa başladı. Bu vaxt qapı açıldı. Müdir içəri girdi. Sevinci bu halda görüb təəccübləndi.

-- Nə olub, Sevinc? Bir hadisə baş verməyib ki? - Fazil soruşdu.

Sevinc bir söz demədi. Dəsmalla gözlərinin yaşını sildi.

-- Sevinc, de görünüm nə olub? Kim sənin xətrinə dəyib? Niyə ağlayırsan? - Fazil bu dəfə amiranə şəkildə soruşdu.

-- Heç bir şey, - Sevinc hıçqıraraq astadan dilləndi.

-- Necə yəni, heç bir şey. Nəsə olub, amma gizlədirsən.

-- Bir nəfər zəng edib, telefonda mənə dışının dibindən çıxanı dedi, - Fazilin ondan əl çəkməyəcəyini görən Sevinc cavab verdi.

-- Bəs kimliyini öyrənə bilmədin?

-- Kimliyini demədi. Deyəsən, arvadın idi.

-- Nədən bildin ki, odur?

-- Danışığından.

-- Yaxşı, sən bu barədə narahat olma. Axşam onun dərsini verəcəyəm. Onsuz da bir bəhanə axtarırdım.

-- Sən Allah, lazımlı deyil, Fazil. Mənim kiminsə ailəsinə dağıtmak fikrim yoxdur. Mənə söz ver ki, bu barədə axşam arvadına heç nə deməyəcəksən, - Sevinc məsum baxışlarla Fazilə yalvardı.

Bu baxışlardan keçmək mümkün deyildi.

-- Yaxşı, - Fazil Sevincin yanağından öpərək kabinetə keçdi.

Həmin gün iş vaxtı qurtarana kimi Sevincin qaş-qabağı açılmadı. Fazil onu nahar yeməyinə dəvət etsə də, getmədi. O, makinada yaza-yaza fikrində səhər zəng edən qadının, Fazilin həyat yoldaşının düşdüyü vəziyyəti götür-qoy edirdi. Fazil onu hökmən boşayacağına söz vermişdi.

Buna görə də Sevinc iş vaxtının axırına yaxın müdirin kabinetinə girib ona sonuncu dəfə xəbərdarlıq etdi.

-- Fazil, əgər arvadını boşamaq fikrindən əl çəkməsən, mən daha burda işləməyəcəyəm. Səninlə də görüşümə birdəfəlik son qoyacağam!

- Yox, yox! Elə danışma, Sevinc. İnan ki, mən sənsiz qala bilmərəm.
- Niyə ki, Nə çoxdur mənim kimilər. Bilirəm ki, əvvəllər məndən də gözəl-göyçək qızlarla gəzmisən.
- Elə demə, Sevinc. Onların heç birisi sənin yerini verə bilməz.
- Siz kişilər hamınız beləsiniz. Bir başqa gözəl qız görən kimi əldən-ayaqdan gedirsiniz. Sabah bir başqasını tapanda, mən də yaddan çıxacağam.
- Boşla görək, bu mənasız söhbətləri, - deyə Fazıl Sevincin hər iki əlindən tutub özünə tərəf çekdi. – Təkcə sənin gözlərini min gözələ dəyişmərəm, əzizim.
- İnanmiram bu sözlərə. Daha kimsəyə inamım yoxdur.
- Niyə ki? Demək, sən mənə də inanmırısan? Nə deyirsən, səninçün eləyim də! – Fazıl Sevincə daha danışmağa imkan vermədi...

Həmin gün axşamı Sevinc Anarla yeməklərini təzəcə yemişdilər ki, qapının zəngi çalındı. Sevinc gözlükdən baxanda qapı arxasında Rəhmanı gördü. O, tez oğluna tərəf dönerək, «Anar, atan gəldi!» deyib qapını açdı.

- Axşamınız xeyir! – Rəhman gülə-gülə Sevinci salamladı.
- Xoş gəldin! – Sevinc də gülümsədi.
- Ata! – deyə Anar qaça-qaça gəlib, Rəhmanın qucağına hoppandi.

Rəhman Anarı bağrına basıb hər iki yanağından öpərək soruşdu:

- Anar, bala, de görüm, atan üçün darixmisanmı?
- Lap çox darixirdim, atacan. Hər gün anamdan səni soruşturдум. Ata, tapançanı gətirdinmi?
- Hə, indi düş yerə, gör bir atan sənə nələr alıb, - deyə Rəhman Anarı qucağından yerə qoyub, gətirdiyi şeyləri otağa apardı.

Sevinc isə mətbəxə keçib təzədən yemək hazırlamağa başladı.

Rəhman bu dəfə səfərdən yaxşı qayıtmışdı. O, dolu çantanın ağızını açıb, əvvəlcə Anara aldığı tapança və tüfəngi çıxarıb oğluna verdi. Anar sevincindən otaqda atılıb-düşündü. Sevindiyindən hər şeyi unudan Anar birdən ağızından qaçırdı:

- Ata, bunları bəs əmi ilə niyə göndərməmişdin?
- Hansı əmi ilə, Anar? – Rəhman bir anlıq şeyləri çantadan çıxaran əlini saxlayıb, şübhəli halda soruşdu. – Mən evdə olmayanda bize «əmi» gəlmışdı?
- Hə, gəlmışdı, ata, elə sənin yanından gəlmışdı də. O əmi dedi ki, atan sənə tapança alıb, özü gələndə gətirəcək. Ata, bizə polis də gəlmışdı!

Bu sözləri mətbəxdən eşidən Sevinc tez fincanlara çay süzüb otağa gətirdi.

- Anar nə danışır, Sevinc? – Rəhman ilan vurmuş kimi cəld yerindən qalxdı.
- Nə danışır ki? – Sevinc heç nədən xəbəri olmamış kimi təmkinlə soruşdu.
- Necə nə danışır? Deyir ki, buraya polis gəlibmiş, məni soruşub. Bir də ki məndən sonra burada hansı «əmi» olub? – Rəhman şübhəli tərzdə arvadına baxdı.
- Hə, Anar düz deyir. Səni 10-12 gün bundan əvvəl iki nəfər polis işçisi soruşurdu.
- Nə deyirdilər?
- Onlar sənin haraya getdiyinlə və bir də nə vaxt qayıdacağınla maraqlanırdılar. Daha bundan başqa heç nə soruştadılar. Bir də ki, sahə müvəkkili soruşub.

Rəhman bir xeyli susub, otaqda var-gəl etməyə başladı. «Deməli, artıq izimizə düşüblər. Onda aradan çıxmaq lazımdır!» - deyə Rəhman düşündü.

- Birdən o, nəsə xatırlamış kimi yenidən Sevincdən soruşdu:
- Yaxşı, bəs bizə gələn o, «əmi» kim idi?
- Arada fasılə yarandığından Sevinc artıq bu suala cavab tapmışdı.

-- Rəfiqəm eri ilə bizi gəlmişdi. Anar onu deyirmiş sənə. Bəs axı, sənə rəfiqəmdən alıb verdiyim pulun qaytarma müddəti keçmişdi. Mən də çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdım. Onları inandırdım ki, sən bir-iki günə gələcəksən. Yaxşı ki, bu gün gəldin. Sabah pulu hökmən rəfiqəmə çatdırımlıyam. De görüm, pulu gətirmisənmi?

-- İndi bir azdan gətirəcək.

-- Kim gətirəcək? – Sevinc narahat halda soruşdu.

-- Saşa gətirməlidir. Pullar ondadır. Bu barədə narahat olma. Yaxşı, acmışsam, yeməyə bir şey gətir!

Rəhman yenə də mətbəxə keçdi. Bundan istifadə edən Rəhman tez durub otağın qapısını örtdü və oğlunun qolundan tutub divanda əyləşdirilər. Arvadı eşitməsin deyə, Anardan astadan soruşdu:

-- Anar, bayaq dediyin əmi bizi gecə gəlmişdi?

-- Hə, gecə idi, ata, mən də yatmışdım.

-- Əmi ilə daha kim gəlmişdi?

-- Heç kim.

-- Yaxşı, get oyna, balam, get oyna!

Rəhman haldan-hala düşdü. Beynində sanki ildirim çaxdı. Birdən-birə beyninə duman çökdü, gözləri qaraldi. «Demək, mən evdə olmayıanda o, mənə xəyanət edirmiş!» - deyə düşünən Rəhman ayağa qalxaraq, çoxdan bəri şafın gözündə gizlətdiyi düyməli biçağı götürüb cibinə qoydu. O, hiss etdi ki, artıq özünü idarə edə bilmir. Hirsindən bədəni titrəyirdi. Bu vaxt Sevinc yemək dolu boşqabı gətirib stolun üstünə qoydu.

-- Demək belə, Sevinc xanım! Mən evdən çıxan kimi, sən də «öz işin»lə məşğul olurmuşsan?! Niyə də olmayasan, yaxşı deyiblər, «dərə xəlvət, tülkü bəy».

-- Sən nə danışırsan, Rəhman?! Başına hava gəlməyib ki? – Sevinc təlaş içində dilləndi.

-- Nə danışdığını çox gözəl bilirsən. Özünü tülkülüyə qoyma! Qaldı ki, başıma hava gəlməyinə, bax, onu düz deyirsən. Sənin mənə xəyanətini eşidənn kimi, başıma hava gəldi. De

görüm, həmin gecə sənin yanına gələn yad kişi kim olub? – Rəhman bərkdən qışqırdı.

-- Sən gedəndən sonra bizə ancaq rəfiqəm əri ilə gəlmışdı. Daha sənin kimi nəzərdə tutduğunu mən bilmirəm, - Sevinc ərinin gözlərində qəzəb qığılçımlarının parladığını görüb, səsinin tonunu dəyişdi.

-- Yalan danışırsan, ay fahişə! Onsuz da Anar mənə hər şeyi danışdı. Yaxşı deyiblər, «sözün doğrusunu uşaq söyləyər».

Sevinc bunu eşidəndə tutuldu, rəngi qaçdı. O, məyus halda dönüb oğluna baxdı. Anar anasının tənəli baxışlarından utanaraq başını aşağı dikdi. Sevinc bu vəziyyətdən çıxmaq üçün iki çıkış yolu göründü: birincisi, etiraf etmək, ikincisi, isə özünü axıra kimi inandırıcı dəlil-sübutlarla müdafiə etməli idi.

Birinci variant Sevinc üçün açıq-aşkar ölüm demək idi. İkinci variantı isə onsuz da bacarmayacaqdı, çünki Anar artıq işləri korlamışdı.

Rəhman isə Sevinci elə gecəykən öldürüb, aradan çıxmağı qərarlaşdırılmışdı. «Xəyanətkar hökmən cəzasına çatmalıdır!» - deyə Sevinc barəsində son hökmünü verən Rəhman arvadının üstünə yeridi. Sevinc ərinin niyyətini başa düşdü və evdən çıxıb qaçmaq istədi. Ancaq Rəhman buna imkan vermədi. O, şikarının üstünə şığıyan qızılıquş kimi arvadının qarşısını kəsərək, onun boğazından yapışdı:

-- De görüm, mənə xəyanət etməyə səni nə vadar etdi? – Rəhman Sevincin boğazını buraxaraq, onu möhkəmcə silkəldəti.

-- Ata, anama toxunma! – Anar qaçaraq atasının qılçalarını qucaqladı.

Elə bu vaxt qapı bərkdən döyüldü.

Rəhman tez Sevinci buraxıb qapıya yaxınlaşdı, gözlükdən baxdıqda iki nəfər polis işçisinin qapının arxasında dayandığını gördü. Ani olaraq nə edəcəyini götür-qoy etdi. «Bəlkə balkondan... Xeyr, bu mümkün olan şey deyil! Aşağı mərtəbə

olsaydı, aradan çıxməq olardı. Artıq gecdir!» - deyə Rəhman qapını açmaq istərkən qapı yenidən döyüldü.

-- Açıq qapını, Rəhman! Bilirik ki, evdəsən, - deyə polislərdən biri amiranə səslə ucadan dilləndi.

Rəhman çarəsiz qalıb qapını açdı. Qapı açılan kimi, polis işçiləri otağa daxil oldular.

Rəhman haradan biləydi ki, polis işçiləri üç həftə idı ki, binanı nəzaret altında saxlayaraq, onun Moskvadan gəlməsini gözləyirdilər. Polislər içəri girən kimi evdə axtarış aparmağa başladılar. Sevinc isə ölümün pəncəsindən xilas olduğu üçün dərindən köks ötürdü. Amma üzündəki qorxunun əlamətləri hələ də çəkilməmişdi.

-- Siz nə axtarırsınız, size nə lazımdır? – Rəhman təəccübə soruşdu. Ancaq qəlbində özünü məzəmmət etdi. Çünkü gətirdiyi «malları» imkan tapıb gizlədə bilməmişdi. Polislər narkotik maddəni çox axtarmalı olmadılar. Onlar Rəhmanın hələ şeyləri boşalmamış çantasının içərisindən narkotik maddələri tapıb götürdülər.

-- Yiğiş gedək! – deyə polislərdən biri Rəhməna əmr etdi.

-- Hara?

-- Yaxşı bilirsən, hara!

-- Mənim bundan xəbərim yoxdur, onun çantama necə düşdүünü də bilmirəm, - Rəhman etiraz etmək istədi.

-- Bura bax, bəsdir uzatdın! Dostun artıq şöbədədir və o, hər şeyi etiraf etdi. - Polis kapitanı Rəhmani «arxayıñ» etdi.

Rəhman artıq hər şeyin bitdiyini görüb, geyinməyə başladı.

Bayaqdan bəri polislərin qorxusundan anasına sıqınmış Anar, birdən cəsarətlənib onlarla birgə qapıya yaxınlaşan atasının üstünə atıldı və polislərə yalvarmağa başladı:

-- Əmi, atamı aparma da, no-olar!

Rəhman dözə bilmədi, əyilib Anarı qucağına aldı və son dəfə üzündən öpərək yerə qoydu:

-- Anar, balam, mən qayıdır gələcəyəm. Biz səninlə yenə də bir yerdə olacaqıq.

Rəhman bu dəfə nifrət və qəzəb dolu baxışlarını Sevincə tuşladı. Sevinc isə bu baxışlara tab gətirə bilməyib başını aşağı dikdi...

Müttehimlər kürsüsündə 4 nəfər əyləşmişdi. Onların arasında Rəhmanın Saşa adlandırdığı və bir dəfə Sevincgildə qonaq olmuş həmin rus da vardi. Bu dəfə məhkəməyə nə Sevincgilin, nə də Rəhmanın qohum-əqrəbalarından heç birisi gəlməmişdi. Məhkəmə boyu Rəhman bircə dəfə də olsun dönüb Sevincə tərəf baxmamışdı. Sevincsə məhkəməyə gəlməklə sanki azca da olsa, günahını «yumaq» istəmişdi. Qəlbində isə bu dəfə Rəhmana zərrəcə də olsa, nə yazığı gəlirdi, nə də onun üçün üzülürdü. Əksinə, onun daxilində heç kimin görüb, duya bilmədiyi bir rahatlıq, bir məmnunluq hissi vardi.

Məhkəmə prosesində məlum oldu ki, Rəhman narkotik maddələrin satışı ilə məşğul olan cinayətkar qrupla sıx əlaqədə olub, «malların» Türkmənistandan Bakıya gətirilməsinə köməklik edirmiş. Gətirilən narkotik maddələr Bakıdan Rusiyaya Rəhmanın dostu Saşa vasitəsi ilə ötürülürmüş. Həmişə olduğu kimi, bu dəfə də tora «xırda balıqlar» ilişmişdilər, «böyük balıqlar» isə...

Növbə Rəhmana çatanda məhkəmə sədrinin «bu işdə siz özünüüzü günahkar sayırsınızmı?» sualına başqa müttəhimlərdən fərqli olaraq, onun «Xeyr!» – deyə cavab vermesi zalda əyləşənləri istər-istəməz təəccübləndirdi.

-- Nə üçün? – sədr yenidən soruşdu.

-- Mən bu işdə özümü qətiyyən günahkar hesab etmirəm. Bu barədə ibtidai istintaq zamanı verdiyim izahatda da qeyd etmişəm. Bu gün mənim müttəhimlər kürsüsündə əyləşməyimin əsas səbəbkəni doğma anamdır. Mən ana «məhəbbəti»nin qurbanı olmuşam. O «məhəbbət» həm məni, həm də hər şeydən uca tutduğum ailə səadətimi məhv etdi. Daha bundan sonra deyiləsi sözüm yoxdur. Ancaq mən indi bir şeyə daha çox təəssüflənirəm...

Rəhman cüməsini tamamlamadan birinci və sonuncu dəfə Sevincə baxaraq yerində əyləşdi. Bu təəssüf hissini bir Rəhman, bir də Sevinc bildi. Ona görə də Rəhmanın sonuncu, yarımcıq cüməsindən Sevincin bütün bədəni titrədi.

Hakim Rəhma na on il müddətinə azadlıqdan məhrumetmə cəzasını oxuyanda, Sevinc bundan sonra rahat nəfəs aldı...

Fazilin rayonda yaşayan böyük qardaşı Nəriman gəlinləri Dilarənin sifarişi ilə onlara gəlmışdı. Dilarə bilirdi ki, Fazıl böyük qardaşının sözündən çıxmır. Nərimanın dediyi söz Fazıl üçün qanun idi. O, axşam işdən qaydırıp gələnə kimi, Dilarə qaynına Fazıl ilə katibəsi arasında olan münasibətləri artıq danışmışdı.

Fazıl qardaşının gelişindən çox sevindi, çünkü çoxdan idi ki, Nəriman şəhərə gəlmirdi. O, torpağa bağlı adam idи. Axşam yeməyindən sonra Fazıl videoya yaxınlaşıb qardaşı üçün bir kaset qoymaq istədi. Bu zaman Nəriman dedi:

-- Yoldaş müdir, son zamanlar qulağıma səndən nəslimizə yaraşmayan bəzi söz-söhbətlər gəlib çatır.

-- Necə söz-söhbət, qardaş? – Fazıl heç nədən xəberi olmamış kimi təəccübələ soruşdu və sonra dönüb arvadına baxdı. Dilarə isə Fazılə baxmadan dəmlədiyi çayı fincanlara süzməklə məşğul idi.

-- Eşitmışəm, yeni sevdaya düşmüsən? Heç uşaqlarından utanmırısan? Belə bir iyrənc fikrə necə düşə bilərsən?! Əger bu gündən sonra bir də Dilarəni üzən hər hansı səhv hərəkətə yol vermiş olsan, o zaman daha məndən mərhəmət gözləmə! Türkər demişkən, “canına oxuyaram!” bunu biləsən. Məgər gözlərin kor olub? Görmürsənmi, sənin başqalarına örnək olası gözəl-göyçək, əxlaqlı, ağıllı-kamallı həyat yoladaşın var?! Çalış ki, bir də bu söhbətə qayıtmayaq! Hə, indi videoonu işə sala bilərsən, - deyə Nəriman arxayıncasına divana yayındı.

Fazıl bu sözdən sonra qardaşına daha heç nə demədi. Axı, nə deyəcəkdi ki, Nəriman qardaşını haqlı olaraq məzəmmət etmişdi. Bir də ki Nərimanın xasiyyətini Fazıl yaxşı bilirdi. Nəriman sözü bircə dəfə deyirdi. Daha eyni mövzuya

qayıtmağı heç xoşlamazdı. Buna görə də, bu nəsildə onun sözündən heç vaxt kimse çıxmazdı. Çünkü zəhmli olduğu üçün Nərimandan hamı çəkinirdi.

Bundan sonra Fazıl həm qardaşının dediyi sözləri, həm də Sevincin təklifini çox götür-qoy etdi. O, nə isti yuvasını daşıtməq, əlbəttə ki, bu, qardaşının danlağından sonra oldu, nə də yaşıının bu çağında tapdığı «sevgisi»ni də asanlıqla itirmək istəmirdi...

...Bir ildən sonra Rəhman islah əmək müəssisəsinin xəstəxanasında cərrahiyə stolundaca böyrək çatışmamazlığından keçindi...

Rəhmanın ölümündən sonra Sevinc həyatını bildiyi kimi yaşamağa başladı. Belə ki, o, Fazilin arvadının telefonla dediyi təhqiramız sözlərə dözə bilməyib, ərizəsini yazıb müdirlənə verdi.

-- Mən səni buradan heç yerə buraxan deyiləm. Nə qədər ki, mən burada işləyirəm, sən də mənimlə olmalısan! – Fazıl Sevincə qəti sözünü dedi. Ancaq Sevinc fikrindən dönmədi:

-- Mən onsuz da getməliyəm. Bu olaylardan sonra mənim burada qalıb işləməyim heç cür mümkün deyil. Kiminsə ailəsinin dağılmışına səbəbkar olmaq istəmirəm.

-- Getmə, Sevinc! Bəs mən? - deyə Fazıl oturduğu stoldanayağa qalxdı.

-- Mənim kimilərdən tapmaq, sənin üçün elə də çətin deyil, - Sevinc sakit addımlarla qapıya yaxınlaşdı.

-- Sabah işə gələrsən, bu məsələyə hökmən bir çözüm tapacağam, Sevinc! – Rəhman Sevincin arxasında səsləndi.

-- Ertəsi gün Fazıl işə gələndə Sevinci yerində görmədi. O, kabinetə girəndə stolunun üstündə bir məktub gördü. Sevinc yazmışdı:

«Bağıışla məni, Fazıl. Nə qədər ağır olsa da, bu cür hərəkət etməyə məcburam. Məndən ötrü kiminsə həyatının məhv olmasına heç cür razı ola bilmərəm.

**Bir daha məni axtarma. Mən şəhərdən gedirəm. Səndən
son xahişim budur: əgər məni doğrudan da sevirdinsə,
həyat yoldaşını atma!**

**Heç vaxt kiminsə sənə olan ümidińi qırmağa çalışma.
Salamat qal! Sevinc.»**

Fazıl məktubu oxuyandan sonra bir az fikrə getdi. Sonra əlindəki kağızı cirib zibil qabına atdı, güldü və «bah, sən olmasan, daha dünya dağılacaq. İndi sən də yüzlərlə, bəlkə də minlərlə ərindən boşanmış qadınların cərgəsinə qoşulacaqsan. Bundan sonrakı taleyin daha sənin əlində olmayıacaq. Cəmiyyət sənin kimiləri bundan sonra «atılmışlar» siyahısına daxil edəcək. İradən başqalarının əlində olacaq. Sizlər artıq bu həyatda yelkənsiz qayıqlarsınız. Haraya gedəcəyiniz bəlli olmayıacaq.» - deyə stolunun siyirməsindəki sənədləri çıxarıb qarşısına qoydu.

Bir azdan o, müavinini yanına çağırıb dedi:

- Səid, sabahdan mənimcün bir katibə tap gətir, gözəgəlimli olsun!
- Fazıl müəllim, bəs Sevinc xanım?
- O, «quş» uçub getdi.
- Yaxşı, taparam, - deyə müavin otağı tərk etdi...

Məni qınamayın (Həyat hekayəsi)

“İnsan ehtiraslan oda bənzəyir, o bir tərəfdən həyat üçün zəruridir, digər tərəfdən ən dəhşətli daşııntılar yaratmağa qabildir”.

P. A. Holbax

Birinci hissə

Mən altıncı sinifdə oxuyanda bəzi şeyləri anlamağa başladım. Düzü, bu da heç məndən olmadı. Sinfimizdəki qızların bəziləri aralarında nə isə piçıldışib gülüşürdülər. Elə bil ki, nə isə yeni bir kəşf haqqında təəccübələ danişirdilər. Bu “kəşf” əlbəttə ki, ancaq qızlara məxsus idi. Sonradan yaxın rəfiqələrimdən biri məni kənarə çəkib, onların arasında gedən söhbətdən məni də hali etdi. Həmin söhbətə mən o qədər də əhəmiyyət vermirdim. Çünkü vaxtimın əksər hissəsini

dərslərimi hazırlamağa və musiqi ilə məşgul olmağa sərf edirdim. Demək istəyirəm ki, həmin günə kimi, yəni qızların o söhbətinə qədər mən belə məsələlər haqqında heç nə təsəvvür etmirdim. O söhbətdən sonra qeyri-ixtiyari mən də bu barədə düşünməyə başladım. Ancaq çox tez də unutdum. Çünkü kitabları oxumaq həvəsim böyük idi. Bir müddət keçəndən sonra həmin söhbətlər yenidən beynimdə canlanmağa başladı. Daxilimdə başqa hissələr baş qaldırdı. “Qadınlıq, qızlıq” söhbətləri məni rahat buraxmadı. Get-gedə oxumağa olan həvəsim sönürdü. Açığını deyim ki, orta məktəbdə oxuduğum vaxtlar o qədər də gözəgəlimli deyildim, ancaq şirin qız idim. Bunu hiss eləyirdim. Müəllimlərim də bu “şirinliyimə” görə məndən xoşları gəlirdi, həm də şıltaq qız idim. Xoşum gələn oğlanları döyürdüm. Nədənsə, onlar xətrimə dəymirdilər. Bəzən deyirlər ki, uşaqlıq məhəbbəti ötəri bir hissdir. Ancaq mən məhz o, ötəri hissə daha yüksək qiymət verirəm. Çünkü həmin vaxt hamı təmiz, riyakarlıqdan uzaq olan ülvi arzularla yaşayır, bir-birinə inanır.

O vaxt bir parta yoldaşımvardı. Onu tez-tez döyürdim. Məndən qorxurdu. Sonralar anladım ki, əslində o məndən qorxmurmuş, qız olduğum üçün sadəcə, mənə hörmət edirmiş. Bəlkə, buna görə də, sinifdə hamidan çox onu istəyirdim. Bircə dəfə də olsun, o, xətrimə dəyməmişdi. Fuad da zahirən gəşəng deyildi, ancaq suyu şirin oğlan idi. Düzünü deyim ki, ümumiyyətlə, o vaxtlar məni oğlanların gözəlliyi deyil, səmimiyyəti, düzgünlüyü, xoş rəftarı və davranışları maraqlandırırdı.

Yuxarı siniflərdə oxuyarkən valideynlərim ədəbiyyata olan həvəsimi görüb, mənə müəllim tutdular. O zaman instituta biliklə qəbul olanlar az idi, əksəriyyətinin taleyini pul həll edirdi. Valideynlərim də istəyirdilər ki, məhz sonuncu yolla məni instituta qəbul etdirsinlər. Savadsız qız deyildim. Həvəsim olanda dərslərə hazırlaşış, istədiyim qiyməti ala bilirdim.

Doqquz-onuncu siniflərdə başım dərslərə qarışlığından başqa şeylər barəsində, yəni bu yaşda qızların ən çox fikirləşdikləri “məhəbbət macəraları” barədə düşünməyə vaxtim yox idi.

Məni ədəbiyyatdan imtahana hazırlaşdırıran müəllimənin əri institutda dərs deyirdi. Elə onun vasitəsilə də həmin institutun filologiya fakültəsinə qəbul olundum

İnstituta qəbul olandan sonra müəlliməm məni qardaşına istədi. Oğlan xoşuma gəlmirdi. Hiss edirdim ki, o da məni istəmir. Amma bir müddət mənimcün gələn digər elçilərə razılıq vermədim. Üç il keçdi. Üçüncü kursda mənim bir kəsimrim oldu. Müəllim mənimlə prinsipə düşmüşdü. Nə qədər xahiş-minnət elədiksə, qiymət yazmadı və mən institutdan qovuldum. Sonradan məlum oldu ki, müəllim məni başqa qızla səhv salıbmış. Sən demə, həmin müəllim rektorun adamını kəsməli imiş. Çünkü elə hey məndən soruşurdu ki, mən rektorun adamıyam, ya yox! Nə isə, başqasının güdazına getdim.

Bir müddət boş-bekar gəzdim. Vaxtımın çoxunu ərdə olan bacımgildə keçirirdim. Bacım işlədiyindən onun qızını saxlayırdım. Darıxdığımdan hərdən uşağı da götürüb balkona çıxırdım. Üzbəüz binada yaşayan bir oğlan bloklarının qabağında durub həmişə mənə baxırıdı. Elə bil ki, balkona çıxmazımö gözləyirdi. Buna o qədər də fikir vermirdim. Sonradan hiss etdim ki, o, haradasa durub gizlincə biz tərəfə baxır. Çünkü mən balkona çıxan kimi, o da dərhal blokun qabağında peydə olurdu. Hərdənbir əli ilə mənə anlamadığım işarələr edirdi. Amma bütün bunlara biganə idim. Bacım işdən qayıdan sonra yenidən evimizə gedirdim.

Bir axşam yenə bacımgildən çıxbı, metroya tələsirdim. Bayırda yağış yağındı. Həmin axşam havanın pis olmasına görə bacım evə getməməyi məsləhət gördü. Ancaq mən plasımı geyinib, “Nə olacaq ki?” - deyib evdən çıxdım. Qonşu binanın yanından keçərkən:

- Qəşənq qız, olarmı sizi metroya kimi ötürürüm? - deyə arxadan naməlum səs eşitdim. Geri qanrıldım. Qaranlıq olduğundan onun sıfətini aydın görə bilmədim. Heç bir söz demədən addımlarımı yeyinlətdim.

- Deyəsən, tanımadınız, - həmin səsin sahibi təkrarən dilləndi.

Ayaq saxlayıb kimliyini bilmək istədim. O, da durdu. Yazıq bir görkəm alıb mənə baxdı. Birinci mərtəbənin pəncərəsindən düşən işqda onu tanıldım. Hər gün blokun qabağında durub oğrun-oğrun mənə baxan oğlan idi.

- Siz allah, məni bağışlayın. Belə havada tək getməyinizdən narahat oldum. Düzü, bir neçə dəfə sizə yaxınlaşmaq istəmişəm, ancaq bacarmamışam, - deyə cavan oğlan özündə bir balaca cəsarət tapdı.

- Siz bütün qızları beləcə izleyirsiniz?

- Başa düşmədim? - Oğlan gözlərini döyərək soruşdu.

Daha bir söz deməyib, yoluma davam etdim. Hiss edirdim ki, o da arxamca gəlir. Metroya kimi məni izlədi. Ona gülməyim tutdu.

Ertəsi gün o, yenə də mənə yaxınlaşıb əvvəlcə adımı, sonra da hər gün bacımgilə nə üçün gəlib-getdiyimi öyrənmək istədi. Bu dəfə onun suallarını cavabsız buraxmadım. O, əvvəlcə özünü təqdim etdi. Mən ondan heç nə soruşmadan Rauf özü haqqında bəzi məlumatlar verdi. Dostlarından, yoldaşlarından danışındı. Hiss edirdim ki, yalan demir. Çünkü, söhbət zamanı ciddi, səmimi görkəm alırdı. Ancaq nədənsə, valideynləri barədə heç nə danışmırıdı.

Həmin gündən sonra Raufla tez-tez görüşməyə başladıq. Bir-birimizə elə öyrəşmişdik ki, bir gün görüşməyəndə elə bilirdik ki, aylar keçib. Bir ay olardı ki, görüşürdük. Ciddi oğlan idi Rauf. Zarafatı xoşlamırdı. Mən isə bu bir ay ərzində həm özüm barədə, həm də valideynlərim barədə ona hər şeyi danışmışdım.

Bir gün axşamtərəfi dənizkənarı parkda oturub Raufla şirin-şirin söhbət edirdik. Bu vaxt qarşımızdan bir ana öz qızının əlindən tutub keçirdi. Hər şeydən əvvəl, bu balaca qızın yaşına uyğun olmayan yerişi diqqətimi cəlb etdi. Özümdən asılı olmayaraq Raufa tərəf dönüb:

- Rauf, bir onun yerisinə fikir ver! - dedim. Balaca qız bu zaman anasından ucadan soruşdu:
- Anacan, bəs niyə gəmiyə minmədik? Axı, evdən çıxanda sən dedin ki, gəmiyə minəcəyik.
- Qızım, karusellə çox fırıldadıq, ona görə də gəmiyə minməyə vaxtımız qalmadı. Sabah da gəlib gəmiyə minərik. İndi gedək evə.

Raufun sıfəti tamam dəyişmişdi. Bulud kimi dolmuşdu. Onun rənginin birdən-birə dəyişməsi məni təəccübləndirdi.

- Rauf, məndən nəyi isə gizlədirsin?!
- Nəyi gizlədəcəyəm ki? - O, üzümə baxmadan dilləndi.
- Mən səndən bir neçə dəfə valideynlərin barədə soruşmuşam. Hər dəfə də suallarımı sükulla qarşılıqlısan. Niyə valideynlərin barədə mənə bir söz demək istəmirsən? Atan harada işləyir? Anan nəcidir? Bacı-qardaşların varmı?

Rauf fikirli-fikirli dilləndi:

- Əgər bunlar səni bu qədər çox maraqlandırırsa, o zaman söyləyəcəyəm. Atam Neft Daşlarında mühəndis işləyir. Bir bacım var, ərdədir. Anam isə heç vaxt olmayıb, - deyə Rauf könülsüz halda cavab verdi.

Raufun sonuncu cümləsinə istər-istəməz gülməyim tutdu:

- Necə yəni anam heç vaxt olmayıb? Bəs sən göydən düşmüsən?
- Belə çıxır da. Bəzən həyatda elə an olur ki, insan doğulduğunu da danmaq məcburiyyətində qalır. Yaxşı, dur gedək, bu barədə başqa bir vaxt danışaram, - deyə Rauf gözləmədiyim halda qolumdan tutub ayağa qaldırdı. Mən isə inadkarlıq göstərdim:

- Xeyr, xeyr! Hər şeyi mənə bu gün, bu dəqiqə danışacaqsan, yoxsa bu bizim sonuncu görüşümüz olacaq.

O, əlimdən tutanda birdən-birə bədənimdən qəribə gizilti keçdi. Rauf bilmədim bunu hiss etdi, ya yox. Tez də qolumu buraxdı. Ancaq ürəyimdə onu qınamadım.

- Bağışla, bir az kobudluq etdim, - deyə o, üzürxahlıq etdi. - Yaxşı, əyləş. Əvvələn, sən də ana ilə onun qızı arasındakı danışığın şahidi oldun. Gördünmü, ana verdiyi sözə əməl etməyib. Hələ yalanın nə olduğunu bilməyən o, məsum körpəyə ana yalan danışıb. Ana gərək əvvəlcə uşağın arzusunu yerinə yetirəydi. Məncə, ananın yalan danışması bağışlanmaz qəbahətdir. Belə qəbahətlər gələcəkdə hətta, faciə ilə nəticələnə bilir. Elə xəyanətin özü də yalanın təməli üzərində cüccərib boy atır. Ailəmiz haqqında səninlə hər şeyi açıq danışacağam, çünki hər dəfə bu barədə məndən soruşanda, çıxılmaz vəziyyətdə qalıram. Mən indi atamlı yaşayıram. Anam atama, eləcə də ailəmizə xəyanət edib. Belərinə “ana” deməyə dilim gəlmir. Atam on beş gün dənizdə, on beş gün də evdə olurdu. Atam evdə olmayıanda, bazarlığı o, edirdi. Məhz həmin günlər evə çox gec gəlirdi. Bir də ki, hər gün bir şeyi bəhanə edərək evdən çıxırıdı. Atamın bazarlıq üçün evdə qoyduğu pulun miqdarını mən də bilirdim. Ancaq onun etdiyi bazarlığın dəyəri atamın verdiyi pullardan bir neçə dəfə çox olurdu. Təsadüfdənmi, ya hansısa bir qüvvənin, bəlkə də mənə məlum olmayan şübhədən o, bazara gedəndə, məni də özü ilə aparmağı təkid edirdim.

Rauf söhbətinə ara verib dənizə baxdı və dərindən köks ötürdü. Ona bu vəziyyətdə yazığım gəldi. Özümdən asılı olmayaraq, əllərini əllərimə aldım. Bu zaman o, gözlərini dənizdən çəkib mənə baxdı:

- Sən çox hissiyyatlı qızsan. Adamın ürəyindəkilərini sanki duyursan. Düzü, buna görə, səndən bir az ehtiyat edirəm. Ancaq səninlə olanda hər şeyi unuduram.

Rauf əllərini əllərimdən çekib, bir anlığa susdu və düz gözlərimin içine baxdı. Bu baxışlardan əvvəlcə qorxdum, bir az keçəndən sonra isə daxilimdə qəribə hissələr baş qaldırdı. Bu maqniti dəf etməyə özümdə qüvvə tapa bilmirdim. Rauf da sanki bunu gözləyirmiş. O, qüvvətli qolları ilə məni özünə tərəf çəkərək, ehtiraslı öpüşlərə qərq etdi...

Bir müddət bu odlu öpüşlərdən məst olaraq, onun qolları arasında sakitcə, müqavimətsiz qaldım...

Erəsi gün onu həmişəkindən daha tez görmək istəyirdim. Mənə elə gəlirdi ki, vaxt ötüb keçmir. Saatin əqrəbləri da çox ləng tərpənir. İçimdə bir təlaş vardı. “ Niyə gəlib çıxməq bilmir?!”- deyə bacının dalısıca deyinirdim. Tez-tez Raufgilin balkonuna baxırdım. Amma o, görünmürdü. Bu vaxt pəncərədən bacının gəldiyini gördüm. Cəld əynimdəki xalatı çıxarıb, paltarımı geyinməyə başladım. Qapının zəngi çalındı. Tez qapını açdım. Mənim hazır vəziyyətdə olduğumu görən bacım təəccübə soruşdu:

- Ay qız, bu gün nə olub, belə? Nə tez yiğişmişan?
- Bəs sən bu gün niyə gec gəldin? - tələsik soruştum.
- Nə danışırsan?! Saata bir bax! - Bacım gülərək divardakı saata işarə etdi.
- Divardakı saat düz işləmir! - özümü o yerə qoymaq istəmədim.

Bundan sonra bacım qolumdakı saata baxdı, daha heç nə demədən gülümsünüb, qızını qucağına götürüb öpdü. Ayaqqabılarımı tələsik geyindiyimi görüb soruşdu:

- Çörək yemisən?
- Yemişəm. Uşaqları da yedizdirmişəm. Yaxşı, sağ ol! - deyib tələsik qapıdan çıxdım.

Həyətə düşəndə artıq Rauf bloklarının qabağında dayanıb məni gözləyirdi. O, həmişə arxadan gəlib mənə çatırdı. Bunu mən ona demişdim, çünkü bacım bizi pəncərədən görə bilərdi.

Bir az getmişdim ki, o, arxadan yaxınlaşıb qoluma girdi:
- Axşamın xeyir, əzizim!

- Axşamın xeyir! Bəs bu gün niyə görünmürdün? - incik halda soruşdum.

- Bütün günü evdə gah çarpayıda uzanıb sənin barəndə fikirləşirdim, gah da pəncərənin qarşısında dayanıb, otağına baxırdım.

Mənsə hələ danışmirdim.

- Düzünü deyim ki, hələ də dünənki görüşün təsiri altındayam, - deyə o, susduğumu görüb yenidən dilləndi.

- Belə çıxır ki, dünənki görüşdən xeyli məmənun qalmışan. Bəs, o cür görüşlər bir də təkrar olmasa necə? - sınaycı nəzərlə Raufa baxdım.

- Elə demə, sən Allah! Mənə elə gəlir ki, həyatda nəsə itirmişdim, onu İndi-indi tapıram. Bunu da itirsem, birdəfəlik həyatın çıxılmaz, qaranlıq dibinə yuvarlanaram, - Rauf dərinəndən köks ötürdü.

- Demək, sən bu günə kimi bir neçəsini itirmisən, eləmi?

- Dünən mənimlə heç bu cür danışmirdin? Dünəndən bu günə nə dəyişiklik baş verdi ki? Bu gün çox soyuq görünürsən.

- Bəs bilmirsən ki, yaydan sonra payız gəlir, - deyə ciddi görkəm aldım.

- Sənə nə olub belə? Bəlkə, dünən sənə qarşı səhv etmişəm. Nəsə xətrinə dəymışəm? Əgər belə bir şey olubsa, üzr istəməyə hazırlam.

- Qorxaq kişilərdən xoşum gəlmir, - deyə mən onu yenidən sancdım.

- Elə mənim də qorxaqlardan xoşum gəlmir.

Rauf qolumu möhkəmçə sıxaraq, sıfəti pörtmüş halda özünə tərəf çəkdi.

- Qolumu burax! Bu nə kobudluqdur edirsən, Rauf! – əsəbi halda ona baxdım.

O, tez qolumu buraxdı.

- Bağışla! De görüm, nə olub? Niyə belə danışırsan?

- Heç nə olmayıb. Sadəcə, səni yoxlamaq istədim, - deyə gülümsədim.

- Sən güləndə daha gözəl görünürsən.
- Rauf, dünənki söhbətin yarımcıq qaldı. Ardını danış da.
- Yox, lazımdır.
- Danış! Mən ki, sənə hər şeyi danışmışam. Ailən haqqında hər şeyi bilmək istəyirəm. Aramızda olan münasibətin gələcəyi bundan çox asılıdır.
- Onsuz da hamisini danışmaq mümkün olmayıacaq.
- Eybi yoxdur. Ardını da birisigün danışarsan. Mənimcün bunlar çox maraqlıdır, Rauf, - deyə təkid etdim.
- Yaxşı, - deyə Raufun sıfətini elə bil ki, qara bulud örtdü.
- Bir gün anamın tez-tez bazara getdiyini atama söylədim. Atam heç bir söz demədi. Ancaq sıfəti dərhal dəyişdi. O, siqaretini götürüb, balkona çıxdı. Həmin axşam çörək də yemədi. Anam atamın o tərəf-bu tərəfinə nə qədər keçdisə, mümkün olmadı. Anam soruşdu.
- Birdən-birə sənə nə oldu belə? Xəstələnməmisən ki?
Atam isə susurdu...

Ertəsi gün səhər tezdən onun harasa hazırlaşdığını gördüm. Haraya gedəcəyini soruştum. Dedi ki, işə gedir. Dedim ki, işə getməyinə hələ iki gün var. Atam dedi ki, iş yoldaşlarından biri xəstələnib, onun yerinə işə getməlidir. Səsə anam da gözünü ovuşturdu -ovuşturdu durub gəldi.

- Hara belə? - soruştu.

Atam onunla daha danışmaq belə istəmirdi. Düzü, onun bu hərəkəti məndə təəccüb doğururdu.

- Bəs, niyə axşam demədin? Yemək hazırlayardım. Bura bax, dünəndən bəri qaş-qabağını tökmüsən. Nə soruşuramsa, cavab vermirsen. Xeyir ola?! - Anam cavab gözləmədən, əsəbi halda yenidən qayıdır otağına girdi və qapını da arxasında örtdü.

Rauf bir qədər susandan sonra:

- Qatar gəldi. Bu artıq üçüncü qatardır ki, minmirsen, gecikərsən, - deyə üzümə baxdı.

- Eybi yoxdur, evdə deyəcəyəm ki, bacımgildə ləngidim. Bu gün səhbətini qurtarmayınca evə gedən deyiləm, - deyə Raufa qəti fikrimi bildirdim.
- Yaxşı, - Rauf səhbətinə davam etdi. - Sonra atam evdən çıxıb getdi. Anam səhər yeməyini verəndən sonra paltarını dəyişməyə başladı.
- Yenə bazara gedirsin? Evdə ki, hər şey var. Atam təzəcə bazarlıq edib ki - dedim.
- Bankaya qoymaq üçün bibər almaliyam. Sən ki, bunu çox xoşlayırsan. Qışda yeyərsən - dedi.

Doğrudan da, bibər tutmasını çox xoşlayırdım. Daha heç nə demədim.

- Saat yarıma qayıdırıram, Rauf. Evi iyisiz qoyma! - Anam həmişə bazarlıq etdiyi zənbilini də götürüb evdən çıxdı.

Günorta vaxtı idi. Anam bazardan hələ qayıtmamışdı. Divanda uzanıb maqnitafona qulaq asırdım. Bu vaxt qapının zəngi çalındı. Tez durub qapını açdım. Atamı görəndə təəccübləndim. Onun sıfəti pötmüşdü, sanki təndirin alovu onun üzünü yalamışdı, rəngi dəyişmişdi.

- Ata, bəs işə getmədin? - tələsik soruşdum.

O, heç nə demədən, əlindəki çantanı yerə qoydu, ayaqqabılarını çıxarıb otağına keçdi. Düşündüm ki, yolda əhvali dəyişdiyi üçün işə getməyib. Çünkü rəngi saralmışdı. Dözə bilməyib arxasında otağa keçdim.

- Ata, xəstələnməmisən ki? Qızdırman yoxdur ki?
- Yox, Rauf. Qızdırımmam yoxdur. Mənə bir ürək dərmanı gətir. Bərk ağrıyır, - deyə atam paltarını soyunmadan çarpayıya uzandı.

Tez dolabdan validol gətirib atama verdim. O, dərmanı dilinin altına qoyub, gözünü yumdu.

Qapının zəngi yenidən çalındı. Bu dəfə gələn anam idi. Atamın işə getmədiyini, qayıdırıb gəldiyini ona deyəndə, anamın da rəngi qaçıdı.

- Bəs niyə getməyib? Bir şey olmayıb ki? - Anam astadan soruşdu.

- Ürəyi ağrıyır, dərman verdim. İndi çarpayıda uzanıb, - dedim.

Anam bazarlıq etdiyi zənbili mətbəxə apardı. Yenidən atamın yanına getdim. Arxamca anam da otağa girdi.

- Nə olub? Xəstələnmisən?

- Xəstələnməmişəm, sıkəst olmuşam. Sən məni ömürlük sıkəst etdin, nankor! - Atam bərkdən qışqırdı.

Anam da, mən də atamın bu müəmmalı sözlərindən heç nə anlamamış kimi, təəccübə gözlərimizi döyə-döyə qaldıq.

Mən onları otaqda qoyub həyətə düşmək istədim, ancaq atam arxadan məni çağırıdı:

- Rauf, getmə! Gəl sən də əyləş! Sən artıq uşaq deyilsən. Mən istərdim ki, bu xəyanətkar ananın ittihadında sən də iştirak edəsən! Dönüb anama baxdım. Onun rəngi avazımışdı. Məhz həmin gün dünyalar qədər sevdiyim, məhəbbət bəslədiyim bir adama qarşı məndə birdən-birə nifrat hissi baş qaldırdı. Həmin gün bir ailə səadətinə xəyanətkarlıq nəticəsində həmişəlik nöqtə qoyuldu. O vaxtdan başa düşdüm ki, həyatda təkcə uşaqlar səhv etmirlər. Valideynlərin günahı ucbatından biz övladlar da əzab və iztirab çekməli oluruq.

Rauf söhbətini bununla tamamladı. Mən başa düşdüm ki, bunları yenidən xatırlamaq onun üçün ağırıdır. İndi mənə hər şey aydın oldu. Onu da deyim ki, bu söhbət məni Raufa daha da yaxınlaşdırıcı, ona qarşı olan tərəddüdüm yox olub getdi.

Raufla münasibətlərimdə hər şey mənim istəyimlə olurdu. Bəzən o, mənə qarşı həddindən artıq ciddi olurdu. Belə görkəm alanda, ona olan inamım daha da artırdı. Onun qohumu texnikumda müəllim işləyirdi. Rauf da orada oxuyurdu, axşamlar isə həmin texnikumda gecə növbəsində qalırdı. Bir axşam o məni iş yerini göstərmək məqsədilə texnikuma apardı. Hər şey də elə həmin gecə baş verdi...

Özümə gələndə, artıq hər şey ötüb keçmişdi. Rauf günahkarcasına başını qaldırmadan dodaqaltı mızıldandı:

- İndi başa düşdüm ki, mən sənin həyatında ilk kişiyəm.

Bundan sonra Raufla tez-tez görüşsək də, onunla bir daha intim əlaqədə olmadıq. Daha doğrusu, buna mən razı olmadım. Bir-birimizə o qədər isinişmişdik ki, bircə an da olsa, ayrılməq istəmirdik. Həmişə bir yerdə olmağı arzulayırdıq.

Bir həfətədən sonra Raufun əsgər getmək məsələsi ortaya çıxdı.

Yola düşməzdən bir gün əvvəl yenə də görüşdük. Bu görüş zamanı düzü mən ondan nəsə gözləyirdim. Rauf mənə heç olmasa, bir söz deməliydi. Ancaq o, heç bir söz demədən sağıllasdı və əsgərliyə getdi...

...Yeni ilin sentyabrında yenidən institutun üçüncü kursuna bərpa olundum. Mənə bir neçə dəfə elçi geldi, razılıq vermədim. Sonra müəlliməm bizi qardaşı üçün elçi geldi. Ondan keçə bilmədim, çünki onlar instituta bərpa olunmağımdan ötəri çox əziyyət çəkmişdilər.

Onunla nişanlanmağa razılıq verdim. Amma sonra mənə dedilər ki, guya oğlan məni istəmirmiş, bacısının təkidilə mənimlə nişanlanıb. Onun başqa istəklisi varmış. Əlbəttə, bütün bunları çox-çox sonralar, yəni ondan ayrıolandan sonra bildim. Onunla görüşlərimizdə mənə qarşı olan soyuqluğunu heç zaman sezməmişdim. Daha doğrusu, o bunu mənə hiss etdirməmişdi. O, saatlarla institutun qabağında durub, dərsdən çıxmışımı gözləyirdi. O vaxtlar ona qarşı bir az şıltaqlıq edirdim. Nə deyirdimsə, hara getmək istəyirdimsə, o, sözsüz yerinə yetirirdi.

Altı aydan sonra Rauf əsgərlidən məzuniyyətə gəlmışdı. Mənimlə görüş zamanı barmağimdakı nişan üzüyünü görəndə:

- Sən məni belə sevirdin?! - deyib əsəbi halda məndən uzaqlaşdı.

Mən indi başa düşürəm ki, onların hər ikisindən bir müddət sadəcə, xoşum gəlmiş. Aramızda istək, sevgi deyilən bir şey olmayıbmış. Sonra müəlliməmin qardaşına ərə getdim.

Bir aya kimi bir-birimizlə “mehriban” yaşadıq. Sonradan o, etiraf etdi ki, məni istəmədən alıb. Bu sözdən sonra ona olan münasibətim tamam dəyişdi. Bundan da yaxşı oğlanlar dərdimdən “oldükləri” halda, onun bu sözü mənə bərk toxundu. Dedim ki, bundan sonra necə hərəkət etsə də, ondan zərrəcə olsa inciməyəcəyəm.

- Ayrısaq da? - O, gülə-gülə soruşdu.
- Ayrısaq da, - mən də özümü sindirmədan ciddi tərzdə cavab verdim. - Bir də mənim yanımda belə sözlər işlətmə! Mən yalvaran qadılardan deyiləm. Elə günü sabah gedib, boşanmamız barədə məhkəməyə ərizə verə bilərəm. Məni belə şeylərlə qorxutma! - deyə söhbətə son verdim.

Həddindən artıq təkəbbürlü idim. Ertəsi gün boşanmaq üçün məhkəməyə ərizə verdim. Bundan nə onların ailəsi, nə də ki, bizim ailə xəbər tutdu.

Məhkəmədə fikirləşmək üçün bizə 3 ay vaxt verdilər. Bu müddət ərzində ərim artıq əvvəlki istəklisi ilə görüşürdü. Bunu məndən gizlətmirdi.

Beləliklə, evlənməyimizin altı ayı tamam olan kimi, heç kimin xəbəri olmadan boşandıq. Amma nədənsə ikimiz də ayrılmışımızı gizli saxlamaq istəyirdik. Deyə bilmərəm, bəlkə də peşman olmuşduq. Bundan sonra altı ay da onunla bir evdə yaşadım. Onunla hər cür münasibətləri davam etdirirdik. Bir müddət keçəndən sonra başa düşdüm ki, bu cür münasibətlər çox davam edə bilməz, çünkü, artıq o mənim yatağıma ər kimi deyil, “oynaş” kimi girirdi. Ondan artıq iyrənirdim, intiqam almaq istəyilə alışib yanırdım.

Bundan sonra mən də xoşum gələn kişilərlə görüşməyə başladım. Açığını deyim ki, onun ailəsi xətrimi çox istəyirdi. O isə həmişə evdə elə münasibətlər yaratmağa çalışırıdı ki, aramızdakı səmimiyyət pozulsun. O zaman məndə bəzi

keyfiyyətlər hələ ki, qalmışdı. Məsələn, kim mənə böhtan deyirdisə, həmin adamın gizlin hərəkətini nəinki başqalarına, hətta onun üzünə belə vurmurdum. Amma indi elə deyiləm. Çox qürurluyam. Qüruruma heç kəs toxuna bilməz. Qürurumu qoruduguma görə də ondan boşandım. O zaman mənə bircə söz lazımdı ki, "axı, biz nə üçün boşanaq?" - deyim. Axırda o bunu etiraf etdi. Dedi ki, əgər mən desəydim "xeyr, mən boşanmırıram", onda biz boşanmayacaqdıq. Bəli, mən özümü onun qarşısında sindirmədəm.

Onunla ayrıldan sonra xoşum gələn bir neçə oğlanla görüşdüm. Çünkü artıq hissərimi cilovlaya bilmirdim. Düzünü deyim ki, yaxşı kişiyyə rast gəlməmişəm. Onların hamisində riyakarlıq görmüşəm. Ona görə də kişilərə qarşı inamım ölüb. Dəfələrlə özündə inam yaratmağa çalışsam da, sonradan bu inamı pis adamlar yox edib.

Ayrılıb evimizə gələndən sonra ərim əvvəlki isteklisi ilə evləndi. Mənimcün də bir neçə dəfə elçilər gəldi, amma ikinci dəfə əre getməyi özümə siğışdırıa bilmədim.

Ailə münasibətlərimizdə rəfiqəmin mənə qarşı etdiyi xəyanəti isə heç cür unuda bilmirdim. Aramızda heç bir gizli səhbət olmazdı. Bir-birimizə möhkəm inandığımız üçün aramızdan su da keçmirdi. Mən əre gedəndən sonra o bizə tez-tez gəlirdi, məni darıxmağa qoymurdu. Ərimi mənə tərifləyirdi. Onun xasiyyətinin xoşuna gəldiyini dəfələrlə mənə eşitdirmişdi. Sonralar nədənsə o, bir müddət bizə gəlmədi. Kef-əhvalımı ancaq telefonla soruşurdu. Ondan soruşanda ki, niyə biz tərəflərə gəlmir, deyirdi ki, işi çox olduğundan imkan tapmir. Sonradan aydın oldu ki, o, ərimlə gizli görüşürmüştə. Mənim Raufla gəzdiyimi də ərimə o, xəbər vermişdi. Ərim isə sadəcə ondan istifadə edirmiş. Bu məsələlərdən xəbər tutduğumu bilən rəfiqəmin bir daha nə zəng etməyə, nə də mənimlə üz-üzə gəlməyə cəsarəti çatmadı.

Ata evinə qayıdanan sonra ailəmizdə də vəziyyət dəyişdi. Evli qardaşım heç yerdə işləmirdi. Ondan kiçik qardaşım isə

narkomaniyaya qurşanmışdı. Atam təqaüdçü idi. Ailədə işləyən yalnız anam idi. Qardaşlarımın dərdi onu rahat buraxmırıldı. Son vaxtlar ürəyi də ağrıyırıdı. Başa düşdüm ki, bu cür ailənin ağırlığını çəkmək onun üçün çox çətindir. Bir tərəfdən mən də onlara yük oldum. Özümə iş tapmağa məcbur idim. Düşündüm ki, heç olmasa özüm-özümü dolandıraram. Amma quru maaşla indiki çətin vəziyyətdə dolanmaq, əlbəttə, olduqca ağırdır. Başqa çıxış yolu tapa bilmədim. Mən də başqaları kimi yaxşı geyinmək istəyirdim...

Bir dəfə tikinti trestində katibə işləyən rəfiqəmin yanına getmişdim. Onunla üzbezə oturub söhbət edirdik. Bu zaman otağa hündürboylu, dolubədənli, yaraşlıqlı bir oğlan daxil oldu. Rəisin yerində olub-olmadığını soruşdu. Mən də istər-istəməz qanrılib ona baxdım. Bunu görən kimi mənə salam verdi. Sonra isə rəisin yanına keçdi. Rəfiqəm dedi ki, indi sən gedən kimi, məndən elə hey sənin barəndə soruştacaq.

O, rəisin yanından çıxıb gedəndə, rəfiqəmi bircə dəqiqəliyə dəhlizə çağırıdı. Bir neçə dəqiqədən sonra rəfiqəm güle-gülə içəri girdi:

- Gördünmü, sənə dedim əl çəkməyəcək. Görən kimi vurulub,
- deyə rəfiqəm sağ əlini çınimə qoydu, - hə, nə deyirsən, xoşun gəldi ondan?
- Hələ demək olmaz. Bu onun imkanlarından asılıdır.
- O barədə narahat olma. İmkani hər şeyə çatan oğlandır. Bu gün-sabah özü də rəis olacaq, - deyə rəfiqəm göz vurdur.

Oğlanı yoxlamaq məqsədilə rəfiqəmlə xəbər göndərdim ki, razı deyiləm. O isə cavabında bildirir ki, məndən ötrü hər cür şərait yaratmağa hazırlıdır.

Bundan sonra onunla görüşməyə razı oldum. Həqiqətən də o, mənim üçün hər şey edirdi. Maddi cəhətdən mənə çox köməyi dəyirdi. O, bir müddət məndən evli olduğunu gizlətdi. Sonradan özü hər şeyi açıb söylədi. Mənə elə öyrəşmişdi ki, bəzən görüşmək üçün işini də atırdı. Baxmayaraq ki, onlarda iş rejimi çox ciddi idi. Hətta, bir dəfə qovulma məsələsini

kollegiyaya qoymaq istəyirdilər. Prinsipial oğlandı. İstədiyinə nail olmayıncı, əl çəkən deyildi.

Onunla tanışlıqdan sonra evə köməyim çox dəyirdi. Üst-başım da düzəlmüşdi.

Bir dəfə məni restorana aparmışdı. Daha doğrusu, yaxın tanışlarının birinin toyuna getmişdik. Hamı oturub bəylə - gəlinin gəlməsini gözləyirdi.

Bir azdan “Vağzalı” çalındı. Bir anlıq toy günümü xatırladım və özümdən asılı olmayaraq: “ Görəsən, bunların xoşbəxt günləri nə qədər çəkəcək?” - deyə düşündüm. Gəlin doğrudan da, gözəl idi. Bəy isə sakit təbiətli oğlan təəssürati bağışlayırdı.

Bəylə gəlin oturduğumuz stolun yanından keçəndə, Elçin özündən asılı olmadan: - Gülya?! - deyib başını aşağı dikdi. Sifəti haldan-hala düşdü.

- Nə oldu? Gəlini tanıdın? - soruştum.

O, dərindən köks ötürdü.

Mən onu rahat buraxmaq istəmədim. Elçini sancmaq məqsədi ilə yenidən soruştum:

- De görüm, gəlini hardan tanıyırsan? Niyə onu görən kimi sifətin dəyişdi?

- Əgər məni istəyirsənse, çox xahiş edirəm ki, sənə aid olmayan məsələləri bundan sonra bir daha soruşma. Lazım gələndə özüm sənə bəzi şeyləri deyərəm. Belə məqamlarda məndən nəyisə öyrənmək üçün heç vaxt təkid etmə! - deyə Elçin araq dolu qədəhi başına çəkdi.

Toy yenicə qızışmışdı ki, o, ayağa durub getmək istədiyini bildirdi. Mən də bir söz demədən, onunla birgə toy məclisini tərk etdim.

Tanışlığımızdan ay yarım sonra, həqiqətən, Elçini tikinti trestlərdən birinə rəis təyin etdilər. Rəis olandan sonra bir müddət görüşə bilmədik. Başa düşürdüm ki, işi çox olur. Buna görə Elçini qınamırdım. Söz vermişdi ki, idarədə hər şeyi yoluna qoyandan sonra məni yanında işə götürəcək.

Elçin məni sevdiyini bir neçə dəfə demişdi. Onu da deyim ki, uşaqlarını da çox isteyirdi. Bunu Elçinin söhbətlərindən hiss edirdim. Hətta, bir dəfə dedi ki, uşaqlarsız onun həyatının heç bir mənası yoxdur. Bundan sonrakı ömrünü ancaq uşaqlarına həsr edəcək. Düzünü deyim ki, Elçinlə birlikdə olandan sonra daha heç kəsə gözümün ucuyla da baxmıldım.

Anam xəstələndiyindən ev işlərini özüm görürdüm. Lazım olanda bazarlığı da mən edirdim.

Bir dəfə bazardan qayıdırıdım. Hər iki əlim dolu idi. Bu vaxt yanımıda bir "Jiquli" dayandı.

- Görürəm, yükünüz ağırdır, xanım qız. Əyləşin aparaq! - deyə sükan arxasındaki oğlan qımışaraq mənə söz atdı.

Onu tanıdım. Köhnə tanışlardan idi.

- Yaxşı oldu, yüküm onsuz da ağırdır, - deyə mən razılaşaraq qabaqdakı oturacaqda əyləşdim. Çünkü arxada tanımadığım oğlanla qız oturmuşdu.

- Çoxdandır görünmürsən? Haralarda olursan? Deyəsən, daha bizləri bəyənmirsən? Nə tez unutdun o, gözəl günləri, ay etibarsız! - Yalçın maşına əyləşən kimi soruşdu.

- İşləyirəm! - dedim.

- Bilmək olarmı, harada?

- Xeyr, bu "sekret"dir. Daha köhnə körpüləri sel apardı, - deyə ciddi tərzdə cavab verdim.

- Nə olar, səninçün yeni körpülər tikərik.

Artıq evimizin yanına çatmışdıq. Maşından düşməzdən qabaq Yalçın bildirdi ki, çımrılıyə gedirlər. Yaxşı olardı ki, mən də gedim. Razi olmadım. Arxadakı oğlanla qız da söhbətə müdaxilə etdilər. Çox yalvar-yaxardan sonra razılıq verdim.

Həmin gün hava, doğrudan da, çox bürkü idi. Nəfəs almaq olmurdu. Onlar məni maşında yarım saat gözləməli oldular. Rəfiqəmgilə getmək bəhanəsiylə birtəhər evdən çıxa bildim. Buzovna tərəfə getməyi qərara aldılar. Dedim ki, evə tez qayıtmalıyam, Buzovna çox uzaqdır.

- Maşın olandan sonra nə uzaq, nə yaxın? Buzovna uzaq olsa da, “zato” sakitlidir. Bize də ki, sakit bir guşə lazımdır, - deyə arxada oturan oğlan dilləndi.

Arxada oturan oğlanın yol boyu elə bil ki, dili açılmışdı. Elə hey ağızına gələni üydüb tökürdü.

Buzovnaya gəlib çatdıq. Burada da adam az deyildi. Ancaq Yalçın maşını adam az olan yere sürdü.

- Biz elə bildik ki, buralarda adam az olur. Sən demə, Bakının hamısı burada imiş, -Yalçın əsəbi halda dilləndi

Axır ki, bir münasib yer tapıb maşını saxladılar.

Bizdən sol tərəfdə heç kəs yox idi, ancaq iri sal daşlar vardi. Sağ tərəfimizdə, bizdən təxminən yüz metr aralıda bir qızla oğlan əl-ələ verib, sahil boyu gəzişirdilər. Oğlan şalvarının balağını dizinə qədər çırmamışdı, qız isə ayaqyalın idi. Bir az aralıqda ağ rəngli “QAZ-31” dayanmışdı. Görünür, onlarındakı idi. Hərdən qızın gülüşləri aydınca eşidilirdi.

- Hə, qızlar, siz süfrəni hazırlayın, biz də suya baş vurub gəlirik, -Yalçın tez soyunub yoldaşıyla dənizə tərəf qaçı.

Onlar hər şeyi maşından çıxarıb qumun üstünə yimişdilər. “Səfər”ə yaxşı hazırlıq görmüşdülər, lazım olan hər şeyi almışdılər. Bir sözlə, bugünkü istirahət üçün yaxşıca xərc çəkilmişdi.

Qız özünü mənə Aybəniz kimi təqdim etdi. Danışığından yelbeyin qız olduğunu dərhal duydum. Hər deyilən sözə, yeri gəldi-gəlmədi ucadan gülürdü.

Oğlanlar dənizdən çıxana kimi, biz süfrəni hazırlamışdıq. Yalçın stəkanlara araq süzdü. İçməyəcəyimi bildirdim. Aybənizin yenə gic gülməyi tutdu.

- A..a..., burada nə var ki, niyə özümüzü kişilərdən əksik hesab etməliyik? Onlar araq içirlər, biz də içərik, - dedi.

Mən isə qəti etiraz etdim.

- Yaxşı, bu məsələni də həll edərik. Şampanımız da var,- Yalçın dilləndi. - Tofiq, maşından şampanı gətir!

- Gəlin ilk qədəhləri xanımların sağlığına içək! Onlarsız bizim bir günümüz olmasın! - deyə Tofiq heç kəsə imkan vermədən sağlığı deyib, araq dolu stəkanı birləfəsə başına çəkdi.

Heç Aybəniz də Tofiqdən geri qalmadı. Mənsə şəmpandan azca içib, stəkanı yerə qoydum.

Sağlıqlar uzandıqca, araq şüşələri boşalıb qumun üstünə atılırdı. Artıq üç butulka boşalmışdı.

Tofiq birdən ayağa qalxaraq, Aybənizin qolundan tutdu və hər ikisi ləngər vura-vura sol tərəfdəki böyük sal daşların arxasına keçdiłər...

Yalçın hələ yeməklə məşğul idi. Mən isə dəniz sahilində əl-ələ tutub gəzən, özlərini bəlkə də dünyanın ən xoşbəxt adamları hesab edən bayaqkı gənclərə tamaşa edirdim. Bu vaxt Yalçın da baxdığım səmtə tərəf dönüb rişxəndlə:

- Gəlsənə, bu iki yetimi də çağırıraq, bir az bizimlə vursunlar, - dedi.

- Niyə elə deyirsən, Yalçın?

- Görmürsən, "kraxabor" un yekəsidir. O maşının sahibi, gərək o qız üçün burada restoran açayıdı. O isə qızın başını uşaq kimi sokla aldadır, - Yalçın ucadan güldü.

- Nə olsun ki... Ancaq onlar qibtə ediləsi gənclərdir.

- Bunların nəyinə qibtə edilməlidir? Olsa-olsa maşınlarına, - deyə Yalçın ağızını bützdü.

Mənsə onun bu danışçılarından get-gedə əsəbiləşirdim. Sərxoş olsa da, bunu dərhal hiss etdi. Məni qucaqlayıb öpməyə başladı.

- Yaxşı, bəsdir, - deyə onun qolunu boynumdan çıxarıb kənara itələdim.

- Necə yəni bəsdir?! Mən ki, sənə hələ bir şey etməmişəm,- Yalçın ikinci dəfə məni qamarladı.

- Bundan başqa heç bir şey olmayıacaq! - ona xəbərdarlıq etdim.

- Bəs onda bura niyə gəlmışık? - Yalçın bu dəfə bir az ağır tonla soruşdu.

- Sərinləməyə, bir də ki, təmiz dəniz havası udmağa!
- Yox, səhv edirsən, əzizim. Mən maya batıran oğlanlardan deyiləm, - deyə o, pələng kimi üstümə sıçradı.

Bərkdən qışqırdım.

- Bağırmıa, onsuz da köməyə gələn olmayacaq. Səsinə heyifin gəlsin,- deyə hırıldadı.

Müqavimət göstərmək istəsəm də, getdikcə gücümün tükəndiyini hiss edirdim. Yalçının əlini möhkəmcə dişlədim. O, bərkdən qışqırdı, qolları boşaldı. Bundan istifadə edib, onu kənara itələdim və ayağa durub, qızla oğlan tərəfə qaçmağa başladım. Arxadan üstümə elə bil ağır ağac düşdü. Üzüqyulu yixildim. Var gücümle:

- Kömək edin! - qışqırdım. O, əlinin arxasıyla alnımdan ağır bir zərbə endirdi. Düzü, kiminsə köməyimə gələcəyinə inanmadım. Artıq hər cür müqavimətin faydasız olduğunu hiss edirdim. Bu yandan da aldığım zərbədən süstləşdim. Heç nə hiss etmirdim. Birdən kimsə bu “ağacı” üstümdən götürüb kənara atdı.

Deyəsən, həmin oğlan idi. Əlini mənə tərəf uzatdı:

- Qalxın, bu əclaf sizə heç bir şey edə bilməz, - deyə əlimdən tutub ayağa qaldırdı.

Sanki bütün bunları yuxuda gördüm.

Bu zaman Yalçın ayağa qalxıb oğlanın üstünə cumdu:

- Alə, niyə gedib öz yalnız yemirsən? Başın gicisir? İndi sənə göstə...

Yalçın sözünü tamamlaya bilmədi. Oğlan ani bir zərbə ilə onu yerə sərdi.

- Siz daha bunlarla qala bilməzsınız. Gəlin, bizimlə şəhərə gedək. Bir də belə alçaqlarla bayıra çıxmayıñ! - deyə xilaskarım maşına tərəf addımladı. - Cəmilə, qızı da maşına gətir, - o, əsəbi halda qızı bildirdi.

- Arif, sən neylədin?! - Cəmilə təşviş içində soruşdu.
- Narahat olma, heç nə olmaz. Bir azdan özünə gələcək, - Arif qızı sakitləşdirdi.

Arif maşını işe saldı. Bu vaxt Yalçının yoldaşı əlində bıçaq bizə doğru qaçırdı. Mən Arifi tələsdirdim.

- Arif qardaş, siz allah bir az tez olun. Onlar sərخosdurlar. Heç nədən bir iş çıxar.

- Narahat olma. Belə küçüklerin qabağından qaçmaq, kişilikdən deyil. İcazə verin, onun da payını verim. Ondan sonra rahat yolumuza davam edərik, - deyə Arif maşından düşərək, ona tərəf qaçan Tofiqə sarı yeridi.

Mən arxadan:

- Onda bıçaq var, ax! - həyəcanla qışqırdım.

Arif cavab əvəzinə əlini yellədi.

Tofiq Arifə çatan kimi əlindəki bıçağı fırlatdı. Arif cəld aşağı əyildi. Bu zaman Tofiq top kimi qalxıb yerə sərıldı. Sonra Arif heç nə olmamış kimi, asta addımlarla gəlib maşına oturdu. Cəmilə təlaş içərisində soruşdu:

- Onlara bir şey olmaz ki?!

- Dedim ki, narahat olmağa dəyməz! - Arif bizi bir daha arxayıñ saldı.

Maşın şəhərə doğru istiqamət götürəndə Arifin gözü Aybənizə sataşdı.

- Bəlkə, o qızı da götürək? - deyə güzgündən bizə baxdı.

- Yox, yox, lazım deyil. Elə o da həmin bezin qıraqıdır, - tez dilləndim.

Arif maşının sürətini artırıldı.

İnanın ki, Ariflə Cəmilə indiyə kimi xatirimdən çıxmayıb və bundan sonra da çıxmayacaq. Həyatimdə müəyyən dönüşün yaranmasına səbəb məhz Ariflə Cəmilə olubdur. Sən demə, həyatda yaxşı adamlar da varmış, həm də bir-birlərini dəlicəsinə sevən sevgililər də. Sadəcə olaraq, onları görmək lazımdır.

Arif məni evimizə kimi gətirdi. Sağollaşıb maşından düşəndə, o mənə vizit kartını verdi:

- Nə çətinliyin olsa, mənə zəng edərsən, - deyə qayğıkeşliklə dilləndi.

- Hə, hə, nə lazım olsa, utanıb eləmə. Arif səninçün hər şey edər, - Cəmilə də nişanlısının sözlərini təsdiqlədi.

Özümü saxlaya bilməyib dilləndim:

- Heç bilmirəm, sizə necə təşəkkür edim. Bu ani tanışlıqla siz indiyə kimi mənim həyatımda dərin bir iz qoydunuz. Çalışacağım ki, bu izi həmişə qoruyub saxlayım. Çünkü sizin münasibətlərinizdən indiyə kimi dərk edə bilmədiyim çox şey götürdüüm. Əminəm ki, sizinlə bu tanışlığın gələcək həyatıma çox böyük müsbət təsiri olacaq.

- Çalışın ki, hisslerin heç vaxt ağlinı üstələməsin. Çünkü həyatda ən böyük qəbahətlər hisslerin ağlı üstələməsi ucbatından baş verir. Yaxşı, salamat qall! Lazım olsa, biz yenə də görüşərik. Bizi özünə yad adamlar hesab etmə! Həyatda hər şey ola bilər. Bugünkü hadisəni isə çalışın ki, tez unudasan. Çünkü iyrənc əməller barəsində düşünməyə dəyməz, - deyə Cəmilə maşının açıq pəncərəsindən əlini uzadıb qolumdan tutaraq özünə tərəf çekdi və üzümdən öpdü. Mən də doğma bacım kimi onun boynunu qucaqlayıb, hər iki yanağından öpdüm.

Maşın yerindən tərpəndi. Bir müddət yerimdəcə dayanıb onların arxasınca baxdım. Bir anlığa Cəmiləyə “paxılılığım” tutdu.Yol boyu bir-birləriylə elə səhbət edirdilər ki, kənardan baxan sanardı ki, bunlar sadəcə iş yoldaşlarıdır. Elə olurdu ki, Arifin fikirləri ilə Cəmiləninki düz gəlmirdi. Bu zaman gülə -gülə hər ikisi mənə müraciət edirdilər. Mənse: “Hər halda ikinizin eyni fikrə gəlməsi daha yaxşı olardı”, - deyə onları “sühlə” dəvət edirdim. Hiss edirdim ki, onlar bu səhbətlərlə həm də mənim fikrimi dağıtmaq istəyirlər. Ariflə Cəmilə eyni zamanda bi-biri ilə səmimi yoldaş və dost kimi rəftar edirdilər. Bir sözlə, onların bu münasibəti məni valeh etmişdi. Nə yaxşı ki, həyatda belə gənclərimiz də var. Həyatda əlini hər şeydən üzəndən sonra Arif və Cəmilə kimilərə rast gələndə, adamın itmiş inamı yenidən özünə qayıdır.

...Bir müddət sonra Arifi yoxlamaq istədim. Daha doğrusu, vəziyyət elə gətirdi ki, yoxlamalı oldum. Belə söz verib, sonra dediyindən qaçan kişiləri çox görmüşdüm. Bu dəfə isə Arifi sözdə deyil, iş görə bilməsində sınamaq istədim. Qardaşımın dolaşış bir işi var idi. Köhnə tanışlardan söz verənlər olsa da, bunu həll edə bilmədilər. Düzünü deyim ki, buna görə onlar məndən “nəsə” umurdular. Mənsə onları rədd etdim. Həmin vaxt kişilərə olan nifrətim daha da artdı. Birdən yadına Arifin verdiyi “vizit kartı” düşdü. Telefon nömrəsini tapdım. Düzü, o vaxtdan bəri etibarsız çıxdığım üçün özümü danladım.

Arif özü də vəzifə sahibi idi. Harada işləməsini mətləbə dəxli olmadığı üçün demək istəmirəm. Telefonda əvvəlcə məni tanımadı. Onu qınamaq olmazdı. Çünkü ilk tanışlıqdan xeyli vaxt keçmişdi. Tanışlıq verəndən sonra çox sevindi. Dedi ki, zəngimi çox gözləyiblər. Kef-əhvaldan sonra çəkinə-çəkinə nə üçün zəng vurduğumun səbəbini ona söylədim. Arif isə cavabında “narahat olma, düzələr” - dedi. Həqiqətən də iki gündən sonra qardaşımın məsələsini Arif həll etdi. Bundan sonra Arifə olan hörmətim birə min artdı və Arifgillə əlaqələrimi möhkəmlətdim. Tez-tez onlara gedib-gəlirdim. Hər dəfə də ora gedəndə, Cəmilə əldən-ayaqdən gedirdi. Cəmilənin bu hörməti qarşısında xəcalət çəkirdim. Bəzən elə olurdu ki, Arif işdən gələnə kimi Cəmilə məni buraxmırıdı. Onların mənə qarşı olan bu xoş münasibətin səbəbini bilmirdim. Düşünürdüm ki, yəni mən başqa “planetə” düşmüşəm? Sanki, yaşadığım bu cəmiyyətin adamlarına onların qətiyyən oxşarlığı yox idi. Son zamanlar onlara o qədər isinişmişdim ki, bir gün Cəmiləni, ya da Arifi görməyəndə özümə yer tapa bilmirdim.

Elçin ilə hələlik gec-gec görüşürdük. Hər dəfə də söz verirdi ki, tezliklə məni yanına işə götürəcək.

Bir gün yenə də Cəmiləgildə idim. Gec olduğundan ayağa durub evə getməyə hazırlaşırdım ki, telefon zəng çaldı. Cəmilə dəstəyi qaldırıb:

- Yəqin Arifdir, - dedi. Doğrudan da Arif idi. Cəmilə telefonda mənim də onlarda olduğumu bildirdi.

Cəmilə ilə sağıllaşış getmək istəyəndə:

- Hara gedirsən? Arif tapşırıdı ki, səni heç yerə buraxmayıbm. On-on beş dəqiqədən sonra gələcək, - Cəmilə gülə-gülə əlimdən tutub yenidən kresloya oturdu.

Cəmilə mətbəxə keçdi. Gördüm ki, yenidən yemək hazırlamağa başlayır. Bir az qabaq nahar etmişdik. Başa düşdüm ki, bu hazırlıq Arif üçündür. Cəmilə etiraz etsə də, yemək hazırlamaqdə ona kömək etməyə başladım. Bir azdan Arif gəldi, yanında da bir oğlan.

Arif mənimlə həmişə səs-küylə görüşürdü. Bu dəfə də elə oldu:

- Haralardasan, ay qız? Niyə bizləri gec-gec yad edirsən? Bəlkə, qəlbini kimsə dəyib? - zaraftla Cəmiləyə göz vurdu.
- Niyə elə deyirsiz, Arif? İnanın ki, sizə elə öyrəmişəm ki, bir gün görməyəndə elə bil nəyisə itirmişəm.
- Zarafat edirəm, qəlbini dəyməsin. Tanış ol, dostum Azərdir, - deyə yanındakı oğlunu təqdim etdi.

Hamımız süfrə başına əyləşdik.

Azərlə tanışlığım o gündən başladı. İlk baxışdan xoşum gəlməşdi. Rəftarı, davranışsı onun yüksək mədəniyyətə malik olmasından xəbər verirdi. Həmin axşam məni evimizə də Azər gətirdi.

Yol boyu bircə kəlmə də olsun dinib-danışmadı. Maşını eviminin yaxınlığına çatmamış saxlatdırıdım.

- Məncə, hələ dediyiniz ünvana çatmamışaq, - deyə Azər dilləndi.

Hiss etdim ki, şəhəri yaxşı tanıyor. Maşının qapısını açmaq istərkən:

- Zəhmət olmasa, dayanın! - deyə Azər çevrilib mənə tərəf baxaraq cəld maşından düşdü və gəlib oturduğum tərəfdən qapını açdı.

- İndi buyurun! - deyə gülümsəyərək, maşından düşməyə kömək etmək üçün əlini mənə tərəf uzatdı.
- Çox sağ olun, - deyib mən də nəzakət xatirinə onun əlindən tutub maşından düşdüm.
- Bəlkə evə kimi sizi ötürürüm? - Azər bu dəfə yavaşca soruşdu.
- Yox, yox.Yaxşı deyil, qardaşlarım küçədə olarlar, - dedim.
- Yaxşı necə istəyirsiniz. Bəs, biz bir də nə vaxt görüşəcəyik?
- Yol boyu bir kəlmə belə danışmayan Azərin dili sanki indi açılmışdı.
- Deyə bilmərəm, - mən də özümü o yerə qoymadım.
- Mən çox istərdim ki... - Azər fikrini tamamlaya bilmədi.
- Məni görmək istəsəniz, Arifgillə əlaqə saxlaysınız, - deyə xətrinə dəymək istəmədim.
- Çox yaxşı. Mən elə hər gün Ariflə bir yerdə oluram, - Azər sevincək bildirdi.
- Gecəniz xeyrə qalsın!
- Xeyrə qarşılı! - Azər yerindən tərpənmədən cavab verdi.

Onun mənimlə uşaqcasına etdiyi rəftara gülməyim tutdu. Əslində bu onun mənə qarşı göstərdiyi alicənablıq idi. Nədənsə həmin gecə səhərə kimi gözümə yuxu getmədi. Azər ilk dəqiqədən məndə qeyri-adi təəssürat oyatmışdı. Daxilimdə nədənsə başqa bir hiss də baş qaldırmışdı. Yəni ona başqa oğlanlara baxdığım kimi baxa bilmirdim.

Azərlə tanışlığımızdan iki gün sonra Elçin məni yanında işə götürdü. İş vaxtı özünü elə aparırdı ki, məni guya heç tanımır. Onunla görüşlərimiz işdən sonra olurdu. Hər dəfə də məni restorana aparırdı. Tezliklə ayrıca ev alacağına da söz vermişdi. Bir neçə həftə sonra o, verdiyi vədinə əməl etdi. Metronun yaxınlığında ikiotaqlı mənzilin açarını mənə verəndə, sevindiyimdən uşaq kimi onun boynuna sarıldım:

- Ay Allah! Gör bir sən neyləmisiən! Elçin... Ay Elçin, axı, mən sənə necə təşəkkür edim?! - qəhərləndim.

- Yavaş, ay qız. Mən nə etmişəm ki! Bu mənim borcumdur. Hə, yaxşı, düzünü de görüm, bu sevincin təkcə evə görədir? - deyə Elçin sınaycı nəzərlərə mənə baxdı.

- Sən nə danışırsan, Elçin? Guya səni nə qədər sevdiyimdən xəbərin yoxdur? Belə sözlərlə xətrimə dəyirsən, - sıfətimi turşutdum.

- Yaxşı, yaxşı. Səninlə zarafat da eləmək olmur, - bu dəfə Elçin məni qucaqlayıb öpdü. - Amma təzə evin qonaqlığını sən verəcəksən.

- Qonaqlıqdan qaçan deyiləm, - deyib Elçinin üzündən öpdüm.

Bir müddət gizlicə Elçinlə təzə evdə yaşadıq. Ailəmizin bundan xəbəri yox idi. Çünkü gecələr evimizə gəlirdim. Başqa yerdə evimin olduğunu heç kim bilmirdi.

Bir gün Elçin dedi ki, artıq o, yoldaşı ilə boşanmaq qərarına gəlib. Uşaqları isə özü saxlayacaq. Əgər onu həqiqətən sevirəmsə, uşaqlara doğma övladlarım kimi baxmaliyam. Elçinin bu şərtlərini böyük həvəslə qəbul etdim.

Bu söhbətdən bir neçə gün keçmişdi. Yaxın rəfiqələrimdən biri yanına gələndə Elçin onu gördü.

Bir az keçəndən sonra mənə telefonla bildirdi ki, "rəfiqəni də götür, işdən sonra restorana gedəcəyik". Mən də rəfiqəmi evə getməyə qoymadım. Dedim ki, Elçin bu axşam bizə qonaqlıq vermək istəyir. Səbinə buna etiraz etmək istədi, amma xahişimdən keçə bilmədi.

Həmin axşam restorandan çıxanda, Elçin əvvəlcə məni evimizin yanında düşürdü. Sonra isə Səbinəni apardı. Rəfiqəm bir az uzaqda olurdu.

Ertəsi gün səhər tezdən telefon zəng çaldı. Elçin hələ gəlməmişdi. Dəstəyi qaldırdım. Azər idi. Telefonumu Cəmilədən öyrənmişdi. Nə vaxt görüşə biləcəyimizi soruşdu. Dedim ki, heç cür imkanım yoxdur. Onun telefon nömrəsini aldım və zəng vuracağımı bildirdim. Dəstəyi yerinə təzəcə

qoymuşdum ki, Elçin içəri girdi. Gülə-gülə salam verib əlindəki şokalad qutusunu stolumun üstünə qoydu.

İki gündən sonra Səbinə yenə yanına gəlmişdi. Elçin həmin vaxt nazirlikdə idi.

- Elçinə inanırsanmı?- Səbinə birdən-birə soruşdu.
- Əlbəttə, inanıram. Necə ki? Aramızda olan münasibəti təkcə sən bilirsən, Səbinə. Bu yaxınlarda evlənməyi də qərarlaşdırmışıq.
- Bunları mən də başa düşürəm. Səndən indiyə kimi heç bir şey gizlətməmişəm. Ancaq onu deyim ki, Elçindən xoşum gəlmədi, - deyə Səbinə ciddi tərzdə bildirdi.
- Nə olub ki, Səbinə? Deyəsən, səndə söz var? - təlaşla soruşdum.
- Elçin məni evə aparanda bəzi hərəkətlərindən xoşum gəlmədi. Düzü, bunu ondan gözləmirdim. Bunu səndən gizlətsəydim, özümü sənin qarşında günahkar hesab edərdim. Görünür, kişilərə etibar yoxdur.

Rəfiqəmdən bu sözləri eşidəndə dünya başıma fırlandı. Səbinə ilə aramızda olan söhbəti Elçinin üzünə vurmadım.

Bundan sonra Azərlə görüşməyi qərara aldım. Elçin artıq günü - gündən gözümdən düşürdü.

Bir dəfə Azər mənimlə ailə həyatı qurmaq fikrində olduğunu bildirdi. Elçinin acığına Azərlə evlənməyə razılıq verdim.

Elçin Azərlə tanışlığımdan sonralar xəbər tutmuşdu.

Azər toyumuz üçün hər şeyi hazırlamışdı. Bu işdə Ariflə Cəmilə yaxından köməklik göstərirdilər. Hamidan çox sevinən də onlar idi. Ancaq həmin gün, gəlinlik paltarını geyindiyim gün hər şeyi alt - üst etdim. O, gözəl insanların arzularını ürəklərində qoydum.

Həmin gün Azəri çıxılmaz vəziyyətdə qoyub, Elçinin aldığı evə qaçdım və oradan da köhnə sevgilimə - qısaş almaq istədiyim Elçinə zəng vurdum. Həmin an özümlə bacara bilmədim. Azərin paklığı, alicənablılığı qarşısında xəcalət çəkdirdim. O cür təmizqəlbli insanı aldatmaq istəmədim.

Baxmayaraq ki, onun keçmişindən xəbərim yox idi. O, mənə dəfələrlə xatırlatmışdı ki, onu adamların keçmiş qətiyyən maraqlandırırmır.

İndi-indi anlayıram ki, əvvəldən axıra kimi səhv addımlar ata-atə getmişəm. Daha doğrusu, hisslərimin əsiri olmuşam. Axı, o zaman təmiz hisslərlə yaşayırdım. Hamiya inanırdım. Amma indi...

Bütün bunlara görə özümə haqq qazandırmaq istəmirəm. Çünkü birinci dəfə səhv addımı doğrudan da, bilmədən, adamlara inandığım üçün atmışdım. Düzdür, bu addımı atmamaq da olardı. İndi görürəm ki, səhvlerin çoxusu sadəlövhüyümdən olub. İndi heç kimə inanmırəm. Qəlbim intiqam hissi ilə alışib yanır, kişilərdən intiqam almağa başlamışam. Demək olar ki, kişilərin əksəriyyəti şorgözdür. Buna görə də, onları hər vasitə ilə qarşısında alçaltmaqdan zövq alıram. Elə gün olurdu ki, üç-dörd kişini aldadıb, barmağıma dolayırdım. İndi özümə də nifrət edirəm.

Qızlarımıza əsas məsləhətim budur ki, hisslərinin əsiri olmasınlar! Çox arzulardım ki, onları aldatmasınlar! Əslində qızlar oğlanlardan təmiz olurlar. Qızların əksəriyyəti oğlanlarla münasibətlərini son nəticəyə görə qururlar. Son nəticə isə ailədir.

Elə qəşəng, şirindil oğlanlar var ki, sadəlövh yox, hətta ayıq-sayıq qızları minbir dillə aldadır, ailə quracaqlarına inandırırlar. Sonra bir müddət gəzib aradan çıxırlar. Amma, həmin oğlanlar bu zaman doğma bacılarını gözlərinin qabağına gətirmirlər. Sonra yeni oğlan peydə olur. Yenə də aldanmaq, onun iztirabları başlayır. Yara sağalanda, digəri meydana çıxır... O da...

Adam fikirləşir ki, bəs biz neyləyək ki, bu əxlaqsız, etibarsız oğlanların ucbatından “gəzəyən” qızlara çevrilirik. Axı, biz xoşbəxt ləkəsiz, başlıca necə ailə həyatı quraq?!.

Hansısa qəşənq və şirindil oğlan da onun bacısını yoldan çıxardır və sonra siqaret kötüyü kimi hara gəldi tullayıր.

Oğlanlar var ki, əlli-altmış qızla gəzib aldatdıqlarını fəxrlə deyirlər...

İkinci hissə

*Məhəbbət və nifrət eyni ürəkdə qoşa qaynayan iki
çeşmədir. Birinin dili şirin, digərininki acı da olsa, hərəsi
bir dərdə şəfa verir.*

Bir həftə olardı ki, Elçin Sevda adlı bir qızı da işi götürmüdü. Zahirən çox cəlbedici, sakit təbiətli bu qızın açığı paxılığım da tuturdu. Çox danışmağı da xoşlamırı Sevda. Həmişə fikirli olardı. Bu qızın gözlərinin dərinliklərində kədər bir topa bulud kimi yüksilib qalmışdı. Məni Sevdaya yaxınlaşdırın da elə onun kədərli gözləri oldu. Özümdən asılı olmadan Sevdaya qarşı nədənsə rəğbətim artırdı. Onunla səhbətləşmək üçün fürsət axtarırdım. Bu qızın "sirli dünya"sına olan marağım məni rahat buraxmırıdı.

Bir axşam restoranda şam edərkən Elçindən soruşdum:

- Təzə işçindən razısanmı?
- Nə manada deyirsən?
- Elə hər mənada.
- Hər mənada nəsə demək, hələ çox tezdir.
- Belə çıxır ki, təzə ceyranı hələ “dişinə vura” bilməmişən?
- Bura bax, qurtar bu tikanlı sözləri! Yenə başlama! O qızı yaxın dostumun xahişi ilə işə götürmüşəm. Düzünü bilmək istəsən, Sevda sən düşündüyün qızlardan deyil. Bir il olar ki, ərinin nahaqdan tutublar. Kimsə ona şər atıb. On üç yaşlı bir qızları da var. Təmiz ailədəndir. Əvvəlki iş yerində müdir onu gözümçixdıya salıbmış. Sən demə, Sevdadan xoşu gəlirmiş. Qız bunu bilən kimi, ərizəsini yazıb işdən çıxıb. Bu qədər, əzizim. Məlumatım səni qane etdimi? Bilirəm, onsuz da Sevdadan hər şeyi öyrənəcəksən.
- Məlumatına görə çox sağ ol. Ancaq son zamanlar səndə bəzi dəyişikliklər görülürəm. Hər dəfə səndən bir şey soruştanda, nədənsə məcburiyyət qarşısında qalmış adamlar tek cavab verirən. Görünür, get-gedə səninçün adiləşirəm.
- Burax, bu boş söhbətləri! Sən soruştun, mən də sənə ətraflı məlumat verdim. Daha bunu başqa yerə yozmaq nə üçün?

Bundan sonra Elçindən heç nə soruştadım. Hiss edirdim ki, yenə nəsə soruşsam, əsəbiləşəcək...

Bir gün işdən çıxandan sonra Sevdayla yarım saatlıq yoldaşı oldum. Onsuz da bu qaradınməz qızla ikilikdə söhbət etmək üçün fürsət axtarırdım. Fikrimdə tutmuşdum ki, Elçinin mənə söylədiklərinin nə dərəcədə doğru olub-olmadığını Sevdadan öyrənim.

- Sevda, bize işə girən gündən sənə fikir verirəm. Həmişə kədərli, dalğın görünürsən. Elə bil dəryada gəmin qərq olub. Mən deyib-gülən adamam. Yanımda kimsə qaşqabaqlı, dinməz oturanda, özümü çox narahat hiss edirəm. Bir neçə dəfə səninlə söhbət etmək istəmişəm, ancaq imkan olmayıb. Düzünü deyim ki, məndə sənə qarşı nədənsə, heç kəsə

bəsləmədiyim rəğbət hissi oyanıb. Biz qadınlar dərdimizi-sərimizi kiməsə danışmayınca rahat ola bilmirik, - deyə Sevdayla söhbətə ilk olaraq mən körpü salmalı oldum.

- Rəna, (bu hissədə adının çəkilməsinə özü razi oldu - C.Z.) mənim qəşqabaqlı görünməyimə baxmayaraq, yoldaşlığı, dostluğunu lazımlıca qiyamətləndirməyi bacarıram. O ki, qaldı həmişə kədərli olmağıma, məncə indi dərdsiz, qəmsiz adam tapmaq olmaz. Rəna, sənin o fikirnlə razıyam ki, bu ağır günlərdə bir-birimizin dərdinə, sərinə şərik olmasaq, onda laqeydlik hamımızın axırına çıxa bilər. Məni ən çox dəhşətə salan tanış-bilişlərin, dost-yoldaşların arasında inamın, etibarın get-gedə itməsidir. Axı, adamları bir-birinə yaxınlaşdırın, çətinlikləri birgə aradan qaldırmağa imkan yaradan əsas şərtlərdən biri elə inamdır.

Zənnimdə yanılmısdım. Onun ağıllı mühakimələri məni susmağa məhkum etmişdi. Artıq avtobus dayanacağına gəlib çatmışdıq. Düzü, bu gün Sevdadan belə tez ayrılmış istəmirdim.

- Sevda, maraqlı adama oxşayırsan. Səninlə söhbət etmək mənə xoşdur, - deyə onu yenidən söhbətə çəkmək istədim.

- Rəna, maraqlı adamlar həyatda çoxdur. İndiki zəmanədə isə dediyin maraq dünyasının qapıları çoxlarımızın üzünə bağlanıb.

- Sevda, indi kimə təmiz qəlblə, xoş niyyətlə yaxınlaşırsan, bunun əvəzində həmin adamdan pislikdən savayı heç nə görmürsən. Çünkü bu cür alçaq niyyətli əməllərin dəfələrlə şahidi olmuşam. Hətta, ən çox inandığım, etibar etdiyim yaxın rəfiqəm belə, son anda mənə xəyanət edib. Bundan sonra kimə inanasan?! Kimə ürəyini açıb, sərr verirsən əvəzində çirkin niyyətlərlə qarşılaşmalı olursan. Bizləri aldatmaq çox asandır. Həyat boyu buraxdığımız səhvələrin əzabını ömürlük çəkməli oluruz.

- Səni başa düşürəm. Görürəm ki, dərdlisən. Sabah işdən çıxandan sonra bizə gedərik. Oturub dərdləşərik. Rəna, bir

şeyi demək istəyirəm. Bunu həmişə götür-qoy etmişəm. Hansısa filosof deyib ki, insan yalanı həqiqət bilir. Odur ki, həqiqət yalan cildində gizlənməli olur və çox vaxt təsirsiz qalır. Bunu yalnız fəhmlə duymaq gərəkdir. Açığını deyim ki, qızlarımız səhv addımları nəticəsində aldanırlar. Hamını qınamaq olmur, axı. Bu gün düşündüyüümüz kimi deyil, həyatın məcbur etdiyi kimi yaşayıraq. Nə isə... Deyəsən, çox danışdım, - deyə Sevda gülərək sözünü tamamladı.

- Nə danışırsan, Sevda? Sənin söhbətin mənə çox xoş gəlir, - deyə onu inandırmaq istədim.

Bu vaxt Sevdanın gözlədiyi avtobus gəldi.

- Yaxşı, Rəna. Sabah görüşərik, - deyə o, tələsik avtobusa mindi.

Həmin gecə heç cür Sevdanın söhbətinin təsirindən çıxa bilmirdim. Onun doğrudan da ağıllı, hissiyyatlı bir qadın olduğuna inandım. İlk baxışdan məndə qaradınməz təəssüratı oyatmış Sevda, indi birdən-birə gözümdə tamam başqlaşmışdı.

Ertəsi gün işdən çıxandan sonra Sevda məni evlərinə dəvət etdi. Qapını üzümüzə orta yaşılı, gülərz, mehriban bir qadın açdı.

- Salam!
- Xoş gəlmisiniz, qızım. Keçin içəri, səhv etmirəmsə, adınız Rənadır, Sevda ilə bir yerdə işləyirsiniz, - deyə o, məni içəri - qonaq otağına dəvət etdi.
- Düz tapmışınız. Deyəsən, Sevda mənim barəmdə artıq sizə danışıb.
- O qədər də yox. Dünən demişdi ki, bu gün evə iş yoldaşımıla gələcəyəm.
- Rəna, tanış olun. Fəridə xanım mənim qayınanamdır.
- Sevda, qayınana sarıdan deyəsən, bəxtin yamanca gətirib, - mən gülərək zarafat etmək istədim.

- Düz deyirsen, Rəna. O cəhətdən mən xoşbəxtəm. Biz bu evdə gəlin-qayınana kimi deyil, ana-bala kimi dolanırıq, - deyə Sevda ciddi görkəm aldı.
- Yaxşı, yaxşı. Siz keçin əyləşin, işdən gəlmisiniz. Mən bu dəqiqə sizə çay gətirim, - deyə Fəridə xanım tez mətbəxə keçdi. Sevda arxadan:
- Anacan, bəs Zərifə haradadır? - soruşdu.
- Otağındadır, qızım, dərslərini hazırlayır. Gəldiyinizdən xəbəri yoxdur. Deyəsən, ingilis dili ilə məşğuldur.
- Rəna, sən əyləş, mən bu dəqiqə, - Sevda tələsik qonşu otağa keçdi.

Evdə səliqə-səhman göz oxşayırdı. Qonaq otağı xüsusi zövqlə bəzədilmişdi. Divardakı xalçanın üstündə iki böyüdülmüş şəkil asılmışdı. Onlardan biri Sevdanın gəlinlik paltarında əri ilə, ikincisi isə onun gözəl bir qızla çəkdirdiyi şəkil idi.

- Rəna xala, xoş gəlmisiniz, - deyə Sevdanın qızı gülə -gülə yanımıza gəlib, əlini mənə uzatdı.
- Zərifə?! Maşallah, düşündüyümdən də gözəl qızsan. Neçənci sinifdə oxuyursan, Zərifə? - deyə onu qucaqlayıb hər iki yanağından öpdüm.
- Altıncı sinifdə.
- Dərslərini yaxşı oxuyursanmı?
- Bəli.
- Yaxşı, Zərifə balam, xalanla görüşdün, indi otağına keç, dərslərinlə məşğul ol, - Sevda meribancasına qızının başını tumarladı.
- Yaxşı, sağ olun, Rəna xala, - Zərifə mənimlə sağollaşıb otağına keçdi.
- Sevda, niyə qoymadın Zərifə ilə bir az oturub söhbət edək? Maşallah, böyük qızdır.
- Rəna, Zərifə bundan sonra səni o qədər yorsun ki, axırda özün ondan qaçmaq istəyəcəksən. Hər şeylə maraqlanan

qızdır. Onun suallarından lap boğaza yiğilmişam. Bir az da qalsayıdı, üstünə ağılagəlməz suallar yağacaqdı.

- Nə olsun ki? Əksinə, mənim belə uşaqlardan xoşum gəlir.
- İndi keçək mətbəxə. Anam bizi gözləyir.
Mətbəxə keçdik. Fəridə xanım əməlli-başlı süfrə açmışdı.
- Bu nə əziyyətdi çəkmisən, Fəridə xala?- deyə dil-ağız elədim.
- Nə əziyyəti var, qızım? Birinci dəfədir ki, bizə gəlirsiz. Buranı öz eviniz bilin. Sevdanın yoldaşı, mənim də canım-ciyərimdir. Heç nədən çekinməyin. Nuş olsun! - deyə Fəridə xanım bizi mətbəxdə ikilikdə qoymaq istədi. Mən isə:
 - Bəs siz, Fəridə xanım? Bizimlə əyləşmək istəmirsiz? - soruşdum
 - Qızım, sən heç narahat olma. Biz Zərifə ilə yenicə yemişik. Siz söhbət edin. Mən görüm Zərifə balam dərsləriylə nə edir, - deyə Fəridə xanım nəvəsinin yanına keçdi.
 - Rəna, o, həmişə belədir?!
 - Sevda, doğrudan da gözəl qayınanan var. Həm özü gözəldir, həm də xasiyəti.
 - Rəna, inanırsanmı, bu evə gəlin gəldiyim gündən ondan bircə kəlmə də olsa, acı söz eşitməmişəm.Yoldaşımıla bəzi məsələlərdə mübahisəmiz düşəndə də, o, ikimizi də sakitləşdirməyə çalışıb. Hətta, səhv məndə olanda belə, oğlunu günahkar çıxarırdı.
 - Gördüm, Sevda. Yaxşı adamlar elə ilk baxışdan tanınır. Sevda, bilirsən səndən nə soruşturmaq istəyirdim? O, şəkildəki qız kimdir?
 - Bu barədə sonra, Rəna. İndi başla görək, - ilk olaraq Sevda əlini süfrəyə uzatdı.
 - Sevda, bəs ərin işdən nə vaxt qayıdır? - Bu dəfə Elçinin Sevdanın əri barəsində söylədiklərinin nə dərəcədə doğru olub-olmadığını öyrənmək istədim.

Sevda bu sualı gözləmədiyindən tutulan kimi oldu. Azca fikrə getdi. Sifətinin rəngi dəyişdi. Yersiz sual verdiyim üçün özüm də utandım.

- Rəna, heç nəyin üstündə Samiri səkkiz aydır ki, tutublar. Bu barədə yuxarılara dəfələrlə şikayət etməyimə baxmayaraq, heç bir nəticəsi olmayıb. Axırda hüquq qəzetlərinin birində şikayət ərizəmi çap elətdirməyə nail oldum. Bu yaxınlarda Samirin işinə Ali Məhkəmədə baxılacağı barədə mənə rəsmi cavab gəlib. Bu müddət ərzində Samirlə birçə dəfə görüş almağa imkanım olub. Nələrlə rastlaşmadım?! Danışılışı deyil, Rəna. Allah heç kəsi həbsxana qapısına salmasın. Adamın orda günahsız yerə yatması ən böyük acidır, ən böyük dərddir. Bu pis zəmanədə ailə-uşaq nə çəkir, onu başına gələn bilir. Sonra da görüşə gedirsən, anadan əmdiyyin süd burnundan gəlir. Pulun da gedir, abrin da. Yenə kişi xeylağı dözə bilir. Vay onda ki, dustağın arvadı, bacısı görüşə gedə. Əgər o, gözətgəlimlidirsə... Nəsə...

- Vay-vay, ay Rəna, heç onların Allahdan qorxusu yoxdur bəyəm!?

- Eh, sən nə danışırsan. Onlarda qorxu-filan hardayı!

- Samir mənə bir də o tərəflərə gəlməməyi tapşırıdı. Tam dərəbəylikdir. Hər kəs öz kefinin bəyidir. Qanunları da istədikləri kimi fırladırlar. Onu da deyim ki, bu barədə bir məqalə yazıb qəzetə verdim. Ancaq həmin məqaləni çap etmədilər. Dedilər ki, buna görə başımıza oyun açarlar. Ancaq başqa bir hüquq qəzetində çap elədilər. Görünür, dünya yaxşı adamlardan xali deyil. Danışdıqca adamın dərdi təzələnir...

Yeməyimizi yedikdən sonra Sevda dedi:

- Yaxşı, Rəna, keçək albomdakı şəkillərə baxaq. Bəlkə, bir az fikrimiz dağıldı.

Yenidən qonaq otağına keçdik.

- Bu qızı deyirdim, Sevda. O sənin nəyindir?- divardakı şəkilə işaret etdim.

- O mənim rəfiqəm idi, - deyə sanki Sevdanın boğazında nəsə ilışib qaldı.

Sevda mebelin siyirməsindən qalın bir albom çıxarıb stolun üstünə qoydu. O, albomdakı şəkillərlə bir-bir məni tanış etməyə başladı. Çox yerdə Sevdanın əri Samirlə rəfiqəsinin birlikdə çəkdirdikləri şəkillərə rast gəldim.

- Bilirom, Rəna, soruşacaqsan ki, bəs niyə eksər şəkillərdə rəfiqəm Samirlə bir yerdədirlər? Mən sənə hər şeyi danışacağam. Çünkü buna söz vermişdim. Ötən dəfə rəfiqənin sənə etdiyi xəyanəti eşidəndə düzü, çox da təəccübəlmədim. Belə hadisələrin mən də şahidi olmuşam. Çoxları deyir ki, indi əsl dost, yoldaş yoxdur. Mən bu fikirlə qətiyyən razı deyiləm. Həyatda əsl dost da var, əsl yoldaş da. Sadəcə olaraq, bunu qazanmaq çətindir. Biz Zərifə ilə həyatda dost, əsl rəfiqə idik. O, hətta öz xoşbəxtliyini də mənə qurban verdi. Özü isə ...

Bu yerdə Sevda sözünün gerisini getirə bilməyib, ağlamağa başladı. Onu sakitləşdirmək üçün cəhd göstərmədim. Düşündüm ki, qoy ürəyini boşaltsın. Bəlkə, bir az yüngülləşər.

- Zərifə həyatda hər şeyini mənə əmanət qoyub getdi, - deyə Sevda gözlərinin yaşını silərək təəssüflə bildirdi. - Mən də həmişə çalışmışam ki, onun əmanətlərini lazımlıca qoruyub saxlayım. Zərifənin mənə həyatda qoyub getdiyi ən böyük əmanət Samirdir.

Sevda sözünü tamamlaya bilmədi. Onu qəhər boğurdu. Ayağa qalxıb otaqda azca gəzindi.

- Rəna, məni bağışla. Bütün olanları yenidən xatırlamaq mənimcün çox çətindir. Çünkü həmin anları yaşamaq, mənə daha çox əzab verir, - Sevda gözlərinin yaşını silərək əlavə etdi.

- Sevda, bəlkə söhbətimizi başqa bir vaxt davam etdirək.
- Yox, Rəna. Bunu onsuz da danışmağa söz vermişdim. Məgər gedəcək yerin var? Əgər evdən narahat olarlarsa, zəng et ki, bizdəsən. Evdən razı olsalar, elə gecəni də bizdə qalarsan.

Mən gecəni qalmağa etiraz etdim. Amma evə zəng vurdum ki, bir az gec gələcəyəm, narahat olmasınlar.

Bir azdan Fəridə xanım bizimcün yenə də çay gətirdi.

- Bu nə zəhmətdir çəkirsən, ay Fəridə xanım. Bizə ləp xəcalət verirsiniz - dedim.

- Xəcalətli düşməniniz olsun, qızım! Siz işinizdə olun. Sevda, qonağı darixmağa qoyma, - deyə Fəridə xanım gülümsəyərək, yenidən o biri otağa keçdi.

- Rəna, biz Zərifə ilə bir yerdə oxuyurduq, həm də yataqxanada bir otaqda qalırıq. Hamı bizim dostluğumuza həsəd aparırıdı. Çünkü bir-birimizə möhkəm inanırıdıq.

Samirlə Zərifə bir-birini dəlicəsinə sevirdilər. Qrupumuzun uşaqları bu sevgiyə qibtə edirdilər. Onlar doğrudan da, bir-biri üçün yaranmışdır. Samirlə Zərifə hər cəhətdən bir-birilərini tamamlayırdılar. Deyirlər ki, sevənlər qısqanc olurlar. Ancaq mən nə Samirdə, nə də Zərifədə heç vaxt qısqanlıq hiss etmədim. Onların bir-birilərinə olan inamı qısqanlıq hissini tamam yox etmişdi. Nə Samir, nə də Zərifə məndən heç nə gizlətmirdilər. Bütün söz-söhbətlərimiz bir yerdə olardı. O zaman Samir hər ikimizin havadarı idi. Bizi birlikdə dərsə gətirir, dərsdən sonra da yataqxanaya aparırıdı. Dərslərə başımız qarışlığından gəzməyə ancaq istirahət günləri vaxtimız olurdu. Nəhayət, bir gün Samir dözə bilməyib dedi:

- Olmazmı bir qədər az oxuyasınız? Onsuz da müəllimlərin çoxu oxulanla, oxumayan arasında fərq qoymur.

Samirin sözündə həqiqət var idi. Biz gecə-gündüz yatmayıb, imtahanlara hazırlaşırıq, o biri qızlar isə istədikləri kimi gəzir, əylənirdilər, imtahanqabağı bircə dəfə də olsa, kitab üzü açmırıdlar. Amma imtahanda bizdən aşağı qiymət almırıdlar. Onlardan imtahana niyə hazırlaşmadıqlarının səbəbini soruşanda: "Day-dayımın canı sağ olsun, o ola-ola gözlərimizi indidən niyə xarab edək? Bircə dəfə zəng etməklə "zaçotnik" də istədiyimiz qiymət yazılır," - deyə cavab verirdilər.

Oğlanlar bizi rahat buraxmırıldılar. Bize “cüt sonalar” deyirdilər. Zərifə heç vaxt söz altında qalmazdı. Deyirdi ki, “oğlanların cavabını dərhal vermədinsə, sonra onların əlindən rahat ola bilməyəcəksən.”

Bir sözlə, Zərifə çoxlarını elə ilk andaca pərt edib, yola salırdı. Bu cəhətdən o məni də həmişə oğlanlardan xilas edirdi. Zərifə gözəl idi. Ona görə də oğlanlar ona biganə qala bilmirdilər. “Gözəllik başa bəladır”, deyirlər.

Samirin oğlanlarla mübahisəsi həmişə Zərifənin üstündə olurdu.

Bir dəfə dərsdən yataqxanaya ikilikdə getməli olduq. Həmin gün Samir nədənsə, bizi ötürməyə gəlməmişdi. İnstitutun qabağında on dəqiqəyə kimi Samiri gözləməli olduq.

- Yaxşı, gedək, Zərifə. Artıq gecdir. Yəqin işi olub ki, gələ bilməyib, - dedim. Qrup yoldaşım Eldar bizim dayanıb Samiri gözlədiyimizi görəndə ayaq saxladı:

- Görürəm ki, Samir bu gün gecikib. Bəlkə sizi bu gün mən ötürürüm?
- Yox, yox, Eldar, sən zəhmət çəkmə. Çox sağ ol. Samir gələcək, - deyə Zərifə etiraz etdi.

Bir qədər də gözləyəndən sonra Zərifə dilləndi:

- Gedək, Sevda. Deyəsən, Samir bu gün gələsi olmadı. Ancaq Samir demişdi ki, gələcəyəm.

Qış olduğundan hava tez qaralmışdı. Hiss edirdim ki, Samirin gəlməməsi Zərifəni bərk narahat edib.

Biz bir az getmişdik ki, ağ rəngli bir “Volqa” maşını düz bizim yanımızda dayandı. Fikir vermədik. Ancaq maşın dayanan kimi, bir oğlan düşüb qarşımızı kəsdi.

- Gözəllər, əvvəlcə axşamınız xeyir olsun. İkincisi, biz sizin qulluğunuzda hazırlıq. Hara deyirsiniz, apara bilərik. Sizin kimi gözəllərin belə bir havada piyada getməsinə heç cür razı ola bilmərik, - deyə özündən razı oğlan əda ilə bizə maşına oturmağı təklif etdi.

- Cavan oğlan, əvvəla, ünvanı səhv salmışan, ikincisi də yolumuzdan çəkil! - deyə Zərifə əsəbi halda dilləndi.
- Zərifə xanım, daha əsəbiləşmək nə üçün? - Oğlan gülümsədi.
- Adımı hardan bilirsən? - Zərifə təəccübə soruşdu.
- Mən sizin barənizdə çox şey bilirəm, Zərifə xanım. Sizi görəndən bəri gecələr yuxum ərşə çəkilib.
- Bilirsən, onları özünə saxla, lazımlar olar. O ki, qaldı yuxunuzun pozulmasına, məsləhət görürəm ki, "Sedalgin" qəbul edəsiniz, - Zərifə rişxəndlə dilləndi.
- Paho, həkimliyin də varmış ki! Amma dərman təyinatın düz olmadı. Mənim dərmanım sedalgin yox, Zərifəgindir.- Oğlan elə bil hazırlıqlılarından həvəslənib ucadan güldü.

Və o, əl atıb Zərifənin sol qolundan yapışdı.

- Niyə naz edirsən, ay gözəl? Səninçün nə desən edərəm. Gəl, sən məni rədd etmə, - deyə oğlan həddini aşmaq istədi.

Bu zaman Zərifə dartinib onun əlindən çıxdı və var gücü ilə oğlanın sıfətinə bir sillə vurdu.

- Əclaf! Sənə demədimmi yolumuzdan çəkil! - Zərifə bərkdən qışqırıldı.

Bu vaxt yoldan ötənlər istər-istəməz ayaq saxlamalı oldular.

- A-a-z, sən məni vurursan?!

Oğlan sözünü tamamlaya bilmədi. Hansısa güclü zərbədən yerə sərildi. Adamlar çoxaldığından aradan çıxmağa çalışırdıq ki, bu vaxt Samirin səsini eşitdik:

- Alçaq, nakiş! İş o yerə çatıb ki, qızlara əl qaldırırsan? - deyə Samir qışqırıldı.
- Ə-ə, sən kimə əl qaldırırsan? - ikinci oğlan cəld maşından düşüb Samirin üstünə cumdu.

Samir ani olaraq gözlənilməz zərbə ilə onu da yerə sərdi. Bu zaman hardansa iki nəfər milis işçisi peyda oldu.

Zərifə ilə mən Samirin qoluna girdik.

- Gəl gedək, Samir. Daha bəsdir, heç nədən işə düşərik, - deyə biz Samiri aparmağa çalışdıq.

- Bir dayanın görək, bu əclaflar sizdən nə istəyirdilər, - Samir inadkarlıq göstərdi.

Özündən razı oğlan yerdən qalxan kimi, əlini arxa cibinə aparıb bıçaq çıxardı.

- İndi sənə göstərərəm, küçük, - deyə Samirin üstünə cumdu.

Bu vaxt milislər onu qamarladılar. Hamımız milis şöbəsinə getməli olduq. Orada hər birimiz izahat yazdıq. Bizim yanımızdan keçərkən özündən razı oğlan ayaq saxlayıb, qəzəb dolu baxışlarla Samiri süzərək onu hədələdi:

- Yaxşı, səninlə bizimki qalsın sonraya! Bu heyfi səndə qoymayacam! Harda olsan, səni tapıb hökmən borcunu qaytaracağam!

Bu hadisə ilə əlaqədar Samirin başı çox ağrılar çəkdi. Sonradan aydın oldu ki, həmin oğlanın atası "Qorotdel"də işləyirmiş. Onların ən böyük zərbəsi mənə də dəydi. Bunları deməkdə əsas məqsədim odur ki, Samirin bu gün heç nədən həbsxanada yatmağının əsas səbəbi də həmin hadisə ilə bağlıdır. Həmin oğlan o vaxtlar Samiri öldürməyə bir neçə dəfə cəhd göstərmmişdisə də, baş tutmamışdı. Samir həmişə ehtiyatla hərəkət edirdi, onların qurduğu tələyə düşmürdü. Oğlanın bir neçə dəfə cinayət əməli törətməsinə baxmayaraq, həmişə cəzasız qalırdı. Çünkü yuxarıdan zəng olan kimi, onu dərhal buraxırdılar.

Böyüklerin uşaqları üçün hər yerdə yaşıl işıq yanırı. Bu ənənə elə indinin özündə də davam etməkdədir. "Yuxarılar" üçün qanunlar sanki onlara məxsus tərzdə cilalanır.

- Sevda, sən dedin ki, onların ən böyük zərbəsi sənə də dəyib. Bunu nə mənada deyirsən?

- Rəna, Samirin yanındakı bu oğlani görürsenmi? - Sevda Samirlə birgə çəkilən gəşəng bir oğlanın şəklini mənə göstərdi.

- Bu oğlan mənim nişanlım idи. Sonuncu kursun axırlarında toylarımız bir yerdə olacaqdı. Həmin vaxtlar özümüzü necə də xoşbəxt sanırdıq. Dördümüz də gözəl arzularla yaşayırdıq. Rauf Samirin ən yaxın dostu idи. Bizi elə bir-birimizlə Samir

tanış etmişdi. Hələ Raufla tanış olmazdan əvvəl, Samir həmişə zarafatıyanə mənə deyərdi: “ Mən heç vaxt yol verməyəcəyəm ki, sənin kimi gözəl bir qız başqasına qismət olsun. Tezliklə səni özünə layiq bir oğlanla tanış edəcəyəm. Görəcəksən ki, həyatda necə təmiz qəlbli, sadə, ağıllı, xoşxasiyyət oğlanlar var ” . Zərifə də Samirin sözünə qüvvət verirdi: “ Samir düz deyir, Sevda. Biz istəyirik ki, gələcəkdə səni qəlbən sevən, başa düşən, qədrini bilən oğlanla həyat qurasan. Bu cəhətdən Rauf əsl sənə layiq oğlandı. İndi o, Moskvada aspiranturada oxuyur. Bu ayın axırlarında gələcək ”.

Raufun həqiqətən də gözəl xasiyyəti var idi. Onunla bütün fikirlərimiz, demək olar ki, üst-üstə düşürdü. Dünyagörüşlü oğlan idi. Tezliklə onunla nişanlandıq. Nişan günü Samirlə Zərifə çox sevinirdilər. Amma... Haradan biləydik ki, bu sevinc çox uzun sürməyəcək, - deyə Sevdanın sıfəti yenidən dəyişdi. Sanki bir topa qara bulud günəşin üzünü tutdu. Bir müddət danışmadı, dərin fikrə getdi. Hiss etdim ki, Sevda indi öz aləmindədir. Mənim burada olmağımı da unudub. Ona mane olmaq istəmədim. Sevda haldan-hala düşdü. İstər-istəməz araya çökmuş sükütu pozmağa çalışdım:

- Yaxşı, Sevda. Görürəm ki, keçmiş xatırlamaq sənin üçün çətindir. Əgər bilsəydim ki, sənə bu qədər əzab verəcəyəm, bütün bunları danışmağına heç razi olmazdım, - deyə Sevdanı fikirlər məngənəsindən xilas etmək istədim.
- Eybi yoxdur, Rəna. Məni bağışla. Nə qədər çalışıram ki, hissə qapılmayım, mümkün olmur. Özümdən asılı deyil. Dönə-dönə həmin anları yaşamağa məcbur oluram. O günləri xatırlamaq bir tərəfdən mənə rahatlıq, məmnunluq gətirir, digər tərəfdən isə əzab verir.
- Sevda, səninçün nə qədər ağır olsa da, bunu səndən soruşmaliyam. Nəyə görə Raufla ayrılmalı oldunuz? Düzünü deyim ki, bu məsələdə mənim üçün çoxlu müəmmalı şeylər ortaya çıxır.

- Darıxma, Rəna. Sənin üçün heç nə qaranlıq qalmayacaq. Bu axşam hər şey sənə aydın olacaq. Söz vermişəmsə, buna hökmən əməl edəcəyəm, - Sevda ağır-ağır dilləndi. - Raufla xoş günlərimiz çox da uzun sürmədi. Bir ay olardı ki, nişanlanmışdıq. Rauf evdəkilərin də xoşuna gəlmışdı. Toylarımızın bir gündə, bir yerdə olması ideyasını da Samir irəli sürmüdü.

Bir axşam Zərifə mənə dedi:

- Sevda, nədənsə Samir barəsində çox narahatam. Qəlbimə sizib, elə bil ki, nəsə olacaq. Son günlər tez-tez qorxulu yuxular görüürəm. Ötən gecə görürəm ki, həmin oğlan Samiri tapança ilə vurub öldürür. Nə qədər qışqırıramsa, heç kəs köməyə gəlmir. Bilirəm, onlar Samirdən əl çəkməyəcəklər.

Onlar Samirə heç nə edə bilməzlər, Zərifə. Sən heç narahat olma. Samir ehtiyatlı oğlandır. O ki, qaldı qorxulu yuxular görməyinə, bu da fikirli yatmağınla bağlıdır. Belə fikirləri birdəfəlik başından çıxart, - deyə Zərifəyə təskinlik verdim.

Son vaxtlar Zərifə onda kəskin ağrıların olmasını da mənə söyləmişdi. Nə qədər çalışdımса, onu həkimə apara bilmədim.

“Həkimlik nə var ki? Tezliklə ötüb keçəcək”, - deyə mənə narahat olmağa qoymurdu. Zərifə mənə möhkəm tapşırılmışdı ki, bu barədə Samirə bircə kəlmə də söz deməyim. Beləcə, bir müddət Zərifədəki ağrıları hamidan gizli saxladıq. Bəlkə də, bu, bizim ən böyük səhvimiz idi.

Dərsdən sonra hər gün bizi Raufla Samir qarşılayırdılar. Maraqlı filmlər olanda axşam seanslarına birgə gedirdik. Rauf mənə qarşı həddindən artıq diqqətli və qayğıkeş idi. Məndə çatışmayan bir şey olanda, Raufun nəzərindən yayınmadı. Qrupdakı qızlarımızın ad günlərində və institutda keçirdiyimiz gecələrdə Samirlə Rauf həmişə iştirak edirdilər. Raufun mədəni rəftarı qızların çoxunun xoşuna gəlirdi. Bəzən qızlar zarafatyana mənə söz atırlılar: “Sevda, Raufdan möhkəm yapış, yoxsa əlindən alarıq. Raufun “müştəri”ləri günü-gündən çoxalır”. Mən isə bunları dostcasına deyilmiş, səmimi sözlər

kimi qəbul edirdim. Ancaq sonradan mənə məlum oldu ki, qızlarımızdan birisi Raufa doğrudan da vurulubmuş. Həmin qız guya hansısa mövzunu başa düşməkdə çətinlik çekdiyini Raufa bildirib. Sonra da Raufdan ona kömək etməyi xahiş edərək, nişanlımı evlərinə dəvət edib. Rauf da qızı məmmuniyyətlə kömək edəcəyinə söz verib. Ancaq Rauf qızın niyyətini başa düşəndən sonra, onu özündən incik salmamaq şərti ilə çox mədəni tərzdə cavabını vermişdi. Ərtəsi gün qız hərəkətinə görə Raufdan üzr istəməli olub. Bunu sonralar bildim. Deyəsən, əsas məsələdən kənara çıxdım.

Bir gün xəstə olduğum üçün dərsə gedə bilməmişdim. Müəllimdən icazə almağı da Zərifəyə tapşırılmışdım. Həmin axşam Zərifə dərsdən evə gələndə, onun üzündə həyat nişanəsindən əsər-əlamət yox idi. Sifəti meyid rəngində idi. O mənə diqqətlə baxdı və özünü saxlaya bilməyib, hönkürtü ilə ağlamağa başladı. Sonra özünü üstümə ataraq, məni möhkəm-möhkəm qucaqladı. Heç nə anlamadım. Tez soruşdum:

- Zərifə, sənə nəsə olub?
- . . .
- Səninləyəm, de görüm nə olub?
- . . .

Mən soruştuqca Zərifə daha da bərkdən, hönkürtü ilə ağlayırdı. Düşündüm ki, bəlkə yenə də ağrıları tutub. Sonradan fikirləşdim ki, Zərifənin ağrıları tutanda əksinə, onun azca da olsa, səsi çıxmırıldı. O, ağrıdan ilan kimi qırılında belə, səsini eşitməmişdim. Dərmanı içəndən sonra sakitləşirdi. İndi isə Zərifənin hönkürtüsü aləmi götürmüştü. Birdən - birə içimdə şübhə oyandı: “ Deməli, nəsə baş verib?!” - deyə həyəcanlandım.

- Zərifə, bir dayan görüm. Özünü ələ al! Ürəyim dayındı, axı! De görüm, nə hadisə baş verib? - deyə ucadan qışqırdım.

Bundan sonra Zərifə azca sakitləşdi. Ayağa qalxıb bir stekan su gətirdim. Zərifə suyu içəndən sonra bir az özünə gəldi. O, başını qaldırıb üzümə baxdı:

- Sevda, Rauf...

Zərifə sözünün gerisini gətirə bilməyib, hönkürtü vuraraq, yenidən boynuma sarıldı.

- Rauf?! De görüm, Raufa nə olub? - yenidən qışqırdım.
- Sevda, Raufu maşın vurub, xəstəxanadadır, - deyə Zərifə zorla dilləndi.

...Mən xəstəxanaya çatanda, Rauf artıq keçinmişdi. Zərifə olmasaydı, bəlkə də özümü öldürəcəkdir. O məni bircə an da olsa, tək buraxmırkı.

Həmin günlərdə Raufun dostları da mənə həyan dururdular. Heç cür unuda bilmirəm onu. Çox ağırdır mənimcün o günləri xatırlamaq, Rəna.

- Yaxşı, Sevda, başa düşürəm səni. Məni daha çox səninlə Samirin münasibəti maraqlandırır.

- Rəna, həyatda bəzən elə anlar olur ki, öz istəyinin əleyhinə getməyə məcbur olursan. Mən də hər şeyi rəfiqəmə, onun ruhunun şad olmasına qurban vermək məcburiyyətində qaldım. Ancaq onu da deyim ki, buna görə peşman deyiləm. İndi Raufun ətrini Samirdən alıram, ona görə Rauf mənimcün heç vaxt ölməyib, onu həmişə yanında hiss edirəm. Raufdan sonra heç cür özümü ələ ala bilmirdim. Bəzən Zərifə yatmadığımı görüb yuxu dərmanı verirdi mənə. Əcaib yuxular gördüm, tez-tez diksinib ayılırdım. Hiss edirdim ki, get-gedə məndə insanlara qarşı soyuqluq, biganəlik yaranmağa başlayır, heç kimə qaynayıb-qarışa bilmirdim. Məndə baş verən bu dəyişikliklər Samirlə Zərifənin nəzərlərindən qaçmırkı. Onlar hər şeyi hiss edirdilər. Elə buna görə də məni bircə an da olsun, yalqız buraxmaq istəmirdilər, hara gedirdilərsə, məni də özləri ilə aparırdılar. İndi başa düşürəm ki, bu gün həyatda yaşamağım üçün Samirlə Zərifəyə

borcluyam. Çünkü Raufdan sonra yaşamamağa and içmişdim. Ancaq andıma xilaf çıxdım. Bunun səbəbkərini isə rəfiqəm oldu.

Bir gün Zərifə dedi ki, dərsə gedə bilməyəcək, özünü yaxşı hiss etmir. Həkimə gedəcəyini bildirdi. Mən də onunla getmək istədiyimi deyəndə, qəti etiraz etdi, dərsdən qalmamağımı məsləhət gördü. Onu da əlavə etdi ki, həkimə getdiyini Samirə deməyim.

Həmişə olduğu kimi, dərsdən çıxanda Samir məni qarşılıdı, Zərifəni soruşdu. Dedim ki, Zərifə üçün bu gün icazə almışam, özünü bir balaca narahat hiss edirdi.

- Necə narahat hiss edirdi?! Bəs sənə bir söz demədi ki, nə olub?- Samir təəccübə soruşdu.
- Narahat olma, elə ciddi bir şey yoxdur. Əgər inanmırınsa, gəl gedək, özün gör,- deyə Samiri sakitləşdirməyə çalışdım.
- Sevda, məndən nəsə gizlədirsiniz, çünkü bu birinci dəfə deyil.
- Ay Samir, axı səndən nəyi gizlədəcəyik?
- Hiss edirəm ki, Zərifə xəstəliyi barədə məndən nəsə gizlədir.
- Yaxşı, səndən gizlətdi, məndən ki, heç nəyi gizlətməz. İstəyirsən and içim, - deyə Samirin şübhələrinə son qoymaq istədim.
- Lazım deyil, Sevda. İnanıram hər ikinizə...

Biz otağa girəndə, Zərifə çarpayıda uzanıb kədərli bir musiqiyə qulaq asırdı. Samiri görcək, hönkürərək onun boynuna sarıldı.

- Zərifə, nə olub? - Samir Zərifənin əllərini yavaşça boynundan götürüb əlləri içərisində sıxaraq soruşdu.

O, göz yaşlarını silib, gülümsəyərək:

- Narahat olmağa dəyməz. Əyləşin, nahar hazırlamışam. Bilirdim ki, hökmən gələcəksən - dedi.

Zərifə stolu hazırlamağa başladı. Həmin gün rəfiqəm olduqca şən görünürdü. Samiri gülərzülə yola salandan sonra narahat halda soruşdum:

- Həkimə getməmişdin?!

- Getmişdim. Dedi ki, bir balaca soyuqdaymən var.
Sən demə, bu rəfiqəmin mənə dediyi sonuncu yalanmış.
Xərcəng xəstəliyinə tutulduğundan xəbəri varmış. Son ana qədər bu barədə nə mənə, nə də Samirə heç nə deməyib. Biz bunu sonralar bildik.

Ertəsi gün dərsdən çıxıb üçümüz evə gəlirdik. Yolda Zərifə dedi ki, kitab mağazasına baş çəkək. O burada bir şəkil görüb, bu gün onu almalıdır. Mağazaya girdik.

- Samir, bax bu şəkili mənə al, - deyə əli ilə “ Məcnun Leylinin qəbri üstündə” adlı şəkilini göstərdi.

Samir heç vaxt Zərifənin sözünü yerə salmazdı. Bu dəfə də təəccübə çiyinlərini çəkib:

- Əgər xoşuna gəlirsə, demək o, sənin olmalıdır, - deyə Samir şəkili aldı.
- Daha nə istəyirsən, əzizim? İstəyirsən mağazanın bütün şəkillərini alım səninçün, - deyə Samir kədərlə şəkli o tərəf-bu tərəfə çevirən Zərifənin könlünü almaq istədi.

Sonra dərindən ah çəkib şəkili bükdü.

- Bəs sənin üçün nə alım, Sevda? - Samir mənə tərəf çevrilərək soruşdu.
- Heç bir şey, Samir. Zərifə demişkən, sənin sağlığın elə bizim üçün bəsdir, - deyə mən çıxış qapısına tərəf addımladım.

Samir arxadan qolumdan tutdu:

- Bura gəl, görün! Əgər mənə bir şəkil aldırmasan, səndən möhkəm inciyəcəm. De görün, hansı şəkil ürəyindən keçir?
- Ürəyimdən heç nə keçmir, Samir. Sən Allah, gəl gedək, - deyə bu dəfə mən Samirin qolundan yapısdım.
- Sevda, Samirin xasiyyətini bilmirsən? Onsuz da səndən əl çəkən deyil. Yaxşısı budur, hansı şəkil könlünə yatır, onu göstər Samirə, - deyə Zərifə də təkid etdi.

Məcbur olub hind artisti Rişi Kapurun şəklini göstərdim.

Samir şəkili alana kimi Zərifə mağazadan çıxıb, küçədə bizi gözləyirdi. Küçəyə çıxanda, o bizə baxıb gülərək:

- Bir-birinizi necə də yaraşırınız! - deyərək yaxınlaşış hər ikimizin əlindən tutdu.

Düzü, rəfiqəmin bu sözündən incidim.

- Bu nə sözdür, Zərifə? - soruştum.

- İncimə, Sevda. Zarafat etmək istədim. Sənə də söz demək olmur. Hər şey xətrinə dəyir, - Zərifə tezçə könlümü aldı.

Bir səhər mağazadan çörək alıb qayıdanda, gördüm ki, Zərifə divara vurduğu həmin şəkilin qarşısında dayanıb, gözləri də qızarıb. Məni görcək, tez gözlərini ovuşturdu.

- Nə olub, Zərifə? - soruştum.

- Heç, elə-belə. Bu şəkli çox görmüşdüm, Sevda. Hələ orta məktəbdə oxuyanda ədəbiyyat kitabında da rast gəlmışdım. Ancaq bu səhnə indiki qədər mənə heç cür təsir etməmişdi. Sanki Leylinin yerində özümü görürəm indi, - deyə dərindən köks ötürdü.

- Nə danışırsan, Zərifə? Son günlər səni heç tanıya bilmirəm. Elə bil ki, əvvəlki Zərifə deyilsən, çox kövrək olmuşan. Bəlkə, bunun səbəbini rəfiqənə anladasan. Biz ki, indiyə kimi bir-birimizdən heç nəyi gizlətməmişik, - deyə ilk dəfə olaraq ciddi tərzdə Zərifənin düz gözlərinin içində baxdım.

- Mənə bu cür niyə baxırsan, Sevda? Bilmirsən ki, həyatda iki nəfər istədiyim adam varsa, onun da biri sənsən. Sadəcə olaraq, elə şeylər var ki, onların mənalarını indi-indi dərk etməyə başlayıram. Bir də onu da anladım ki, həyatda elə hadisələr olur ki, o, təkcə sənin özünə aid olur və bu qeyri-adi hadisələrdən heç kəs xəbər tutmamalıdır. Əlbəttə ki, müəyyən müddətə qədər.

- Mən səni anlaya bilmədim. Son zamanlar deyəsən, filosofluğa meyl edirsən, - zarafatca bildirdim. - Yox, yox, deyəsən yavaş-yavaş başa düşürəm. Axır vaxtlar səndəki bu dəyişikliklərin səbəbi ancaq məhəbbətin gücündən irəli gəlir. Çünkü yalnız dərindən sevənlər həyatın dərkolunmaz tərəflərini dərk edib anlaya bilirlər, - deyə əlavə etdim.

- Sən həmişə haqlı olursan, Sevda. Ancaq bu dəfə deyəsən, sən mənə çox-çox uzaqlardan nəzər yetirdin.

Nəsə... Daha bu barədə bəsdir. Yaman acmışam, gəl yeməyimizi yeyək, - Zərifə bu müəmmalı söhbətə yekun vurdu.

- Səni yormuram ki, Rəna? - Sevda qayğıkeşliklə soruşdu.

- Sən nə danışırsan? Əksinə, indiyə kimi bu qədər şirin və maraqlı söhbət eşitməmişdim. Bu gün mən sənin və eləcə də Zərifənin barəsində hər şeyi bilməyince evə gedən deyiləm. Görürsən də, necə səbirsizliklə səni dirləyirəm, - deyə Sevdaya söhbətini yarımcıq saxlamamağı xahiş etdim.

- Yaxşı, onda yaddaqalan və təsirli məqamları sənə danışacağam. Çünkü baş verən hadisələrin hamisini ardıcılıqla nəql eləsəm, gərək biz bir neçə gün beləcə vaxt keçirək. Bir də ki, dedim axı, həmin anları yenidən yaşamaq mənim üçün çox çətindir.

- Səninlə raziyam, qadası. Yadda qalan ən maraqlı məqamlarını danış, - Sevda ilə ümumi razılığa gəldik.

- Ertəsi gün Samir konsertə üç bilet almışdı, - Sevda söhbətinə davam etdi. - Zərifə heç cür gözləmədiyimiz halda konsertə getməyəcəyini bildirdi. Əvvəl elə bildik ki, zarafat edir.

- Yaxşı, bir az cəld olun, gecikirik, - Samir bizi tələbsdirdi.

- Mən getmirəm, Samir. Nədənsə, özümü pis hiss edirəm. Yaxşı olar ki, Sevda ilə ikiniz gedin, - Zərifə mənə tərəf çevrilərək, yalvarış dolu nəzərlərə üzümə baxdı.

Onun getməyəcəyi halda, mən də getməyəcəyimi bildirdim.

- Sənə nə olub, Zərifə? - Samir soruşdu.

- Heç nə olmayıb, əzizim. Sən heç narahat olma. Sadəcə, özümü yorğun hiss edirəm, bir az yatıb dincəlmək istəyirəm. Bir bura gəl, - deyə Zərifə Samiri azca kənara çekdi. İlk dəfə idi ki, onlar mübahisə edirdilər.

Bir azdan Samir əsəbi halda mənə yaxınlaşıb, qoluma girərək dedi:

- Sevda, bu gün konsertə Zərifəsiz getməli olacaqıq.

- Yox, Samir. Zərifə getmirsə, mən də gedə bilmərəm, - etiraz etdim.

Fikirləşdim ki, yəqin rəfiqəmin yenə ağrıları tutub, amma bu dəfə mənə demək istəmir. Zərifə etiraz etdiyimi görüb güldü:

- Heç inana bilmirəm ki, sən Samirin sözünü yerə salarsan. Məndən nigaran olma, hər şey yaxşıdır. Bilirəm, narahatsan, amma narahat olası bir şey yoxdur. Zərifə, Samirin xətrinə dəymə, get onunla, - rəfiqəm məni zorla Samirlə konsertə getməyimi təkiddi etdi.

Çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdım. Nə edəcəyimi bilmirdim. Getməsəm, həm Zərifə, həm də Samir inciyəcəkdilər. Mən bunu nəzərə alıb, Samirin təklifini qəbul etdim. Düzünü deyim ki, Samirlə olanda heç vaxt darixmirdim. Çünkü o, sən, zarafatçı və eyni zamanda çox ciddi oğlandı. Həmin axşam konsertdən qayıdanınan sonra Zərifəni evdə çox qəminqin gördüm. Kefini bir az qaldırmaq istədim. Amma gördüm ki, rəfiqəm mənimlə incimis adamlar kimi danışır. Gözləyirdim ki, içəri girəndə, Zərifə konsertin necə keçdiyindən, Samirdən söz salacaq. Buna görə onu qınamadım. Düşündüm ki, axı onun nişanlılığıla konsertə getmişdim. Zərifəni belə görəndə, özümü qınadım. Fikirləşdim ki, getməməliydim, Zərifə məni Samirə qısqandığı üçün belə hərəkət edir. Ancaq bir azdan düşüncələrimdə yanıldığımın şahidi oldum. Zərifə dedi ki, yenə də mədəsinin ağrısı tutmuşdu. Ona görə bir az kefsizdir. Sonra o məndən yanında oturmağımı xahiş etdi.

- Sevda, bunu səndən çoxdan soruşmaq istəyirdim. Bizim necə rəfiqə olduğumuzu çoxları bilirlər. Biz bunu aramızda olan etibar və inamın sayesində qazanmışıq. Bilirəm ki, sən mənim həyatda ancaq xoşbəxt olmayı arzulayırsan...

- Bu nə sözdür, Zərifə? - deyə rəfiqəmin sözünü kəsdim.

- Dayan bir, hövsələn olsun, hələ fikrimi sənə çatdırmamışam, - deyə Zərifə onu axıra kimi dinləməyi məsləhət görüdü.

- Sevda, düzünü de görüm, Samirlə ailə həyatı qurmağıma dəyərmi?
- Zərifə, elə qəribə sual verirsən ki, necə yəni Samirlə ailə həyatı qurmağa dəyərmi?! Bu məsələni artıq həll etmişik. Sən həyatda ən xoşbəxtlərdən birisən. Çünkü sənin Samir kimi gözəl, nəcib, qayğıkeş, diqqətli və xeyirxah bir həyat yoldaşın olacaq. Gələcəkdə mən də bu xoşbəxt ailə ilə fəxr edəcəyəm. Hələ toyunuzda gör bir nə edəcəyəm?! - deyə Zərifəni qucaqladı.
- Sevda, onu demək istəmirəm. Deyirəm ki, əger sən mənim yerimdə olsaydın, Samirlə ailə həyatı qurardınmı? Sən mənim canım, bu suala düzgün cavab ver, - Zərifə gözlərimin içində baxdı.

Rəfiqəmin gözlənilməz sualından tutuldum. Necə cavab verəcəyimi bilmədim. Düşündüm ki, bəlkə Zərifə məni sınamaq istəyir.

- Zərifə, çətin sual qarşısında qoyursan məni, - bir xeyli susandan sonra dilləndim.
 - Sevda, bu sualı başqa yerə yozma. Bu cavabın mənim üçün böyük əhəmiyyəti var. Ona görə də, bu barədə riyakarlığa lüzum yoxdur, - Zərifə mənalı nəzərlərlə mənə baxdı.
 - Əlbəttə, Samirlə ailə həyatı qurardım,- deyə özüm də istəmədən rəfiqəmdən "xilas" olmağa çalışdım.
 - Düzdür, Sevda. Samir gözəl insandır. Ancaq deyəsən, bu xoşbəxtlik mənə nəsib olmayıacaq. - O, dərinində köks ötürüb, ayağa durdu.
 - Sən nə danışırsan, Zərifə? Axır vaxtlar doğrudan da, tanınmaz olmusan, çox bədbinləşmişən. Mətləbə dəxli olmayan, qeyri-adi ifadələr işlədirsin. Bütün bunlar sənin təbiətinə yad olan xüsusiyyətlərdir. Artıq məndə şübhələr baş qaldırıb. Çünkü hiss edirəm ki, məndən nə isə gizlədirsin.
- Zərifə bərkdən güldü:
- Sizdən nəyi gizlədəcəyəm? Mənim sizdən gizlədiləsi nə sirrim ola bilər ki? Mən yenə də əvvəlki Zərifəyəm. Ancaq son

vaxtlar həyat mənə əvvəlkindən daha şirin gelir. Bəzən də həyatın bu şirinliyinə təəssüflənirəm.

- Zərifə, səni heç cür tanıya bilmirəm, - mən də ayağa qalxıb stolun üstünü sahmana saldım.

Həmin axşam Zərifə çox danışdı. Söhbətinin əsas qayəsini də kədər, qüssə, ayrılıq notları təşkil edirdi.

Yay semestri başa çatmışdı. İmtahanları verib, iki aylıq Bakıdan ayrıldıq. Hər kəs öz rayonuna yola düşməyə hazırlaşırıdı. Zərifə məndən bir gün əvvəl yola düşəcəkdi. Onu yola salmağa Samir də gəlmüşdi. Rəfiqəm nədənsə dinib, danışmırıdı. Samirin zarafatlarına bir o qədər də məhəl qoymurdu. Gözlərində sanki bir həsrət vardı. Samir dözə bilməyib dedi:

- Günəşin üzünü yenə də qara buludlar alıb.

- Düz deyirsən, Samir. Deyəsən, günəşin bir daha bu qara buludlar arxasından çıxa bilməyəcək, - deyə Zərifə dərindən köks ötürdü.

- Sənə nə olub, canım? Axi, mən səni son vaxtlar heç cür başa düşə bilmirəm. Əvvəllər səndən heç vaxt bu cür bədbin fikirlər eşitməzdim. Hiss edirəm ki, məndən nəsə gizlədirsin, amma bir-birimizdən heç bir şey gizlətməməyə and içmişdik., - deyə Samir təkidlə Zərifədən nəyişə öyrənmək istədi. Rəfiqəm isə bütün bunların müqabilində yavaşça əyilib Samirin üzündən öpdü. Sonra gülərək əlavə etdi:

- Mən indi başa düşürəm ki, həyat necə də gözəlmiş. Ancaq nədənsə həyatın bu gözəlliyini, şirinliyini son anda duyuruq. Sən demə, həyatın gözəlliyini insan son məqamda dərk edir, onun şirinliyini son anda görə bilir. Bu gözəlliyi isə hər ikinizə əmanət qoyub gedirəm.

- Yenə də başladı... Zərifə, de görək, sənin nəyin var ki, bizə demək istəmirsin? - soruşdum. - Biz yenə də heç nə anlaya bilmirik. Bu cür söhbətlərancaq əbədi ayrılan sevgililər arasında olur. Biz isə bir-birimizdən cəmisi iki ay müddətinə

ayırılıq. Onu da bilmək olmaz. Bir də gördün ki, iki gündən sonra Samir sizin qapınızı döyür.

- Yaxşı, avtobus yola düşür,- Zərifə hər ikimizi qucaqlayıb öpdü.

Bizdən ayrılib avtobusa minmək istədi, amma o, bir anlığa ayaq saxlayıb, yenidən geri qayıtdı. Və astadan dedi:

- Siz həqiqətən də bi-birinizə çox yaraşırsınız!

Sonra Zərifə gülərək heç bir cavab gözləmədən, yola düşməkdə olan avtobusa mindi. O, pəncərədən bizə əl elədi. Onun gözləri dolmuşdu.

Sən demə, bu bizim vida görüşümüz imiş...

Yay tətilində bir-birimiz üçün darixdığından biz həmişə məktublaşırırdıq. Birinci məktubu da Zərifə yazdı. İki həftə idi ki, kəndə gəlmişdim. Amma rəfiqəmdən məktub gəlmirdi. Narahat olmağa başladım. Məcbur olub Zərifəyə birinci mən məktub yazmali oldum, ancaq ondan cavab gəlmədi.

Fikirləşdim ki, bəlkə məktubum çatmayıb. İkincisini yazdım. Yenə də cavab üçün iki həftə gözləməliydim. Zərifədən yazdığını məktublara cavab almayanda, narahat olmağa başladım. Yəqin etdim ki, rəfiqəm məndən nəyə görəsə inciyib.

Dərslərin başlamasına iki gün qalmış Bakıya gəldim. Zərifə həmişə məndən bir gün tez gəlirdi Bakıya. Amma bu dəfə gecikmişdi.

Axşam Samir gəldi. Fikirli görünürdü. Zərifənin hələ gəlib çıxmadığını söyləyəndə, o, dərindən köks ötürərək, günühkar adam kimi, başını aşağı dikərək astadan dilləndi:

- Sevda, rəfiqən daha gəlməyəcək. O bir də bu otaqda səninlə birlikdə olmayıacaq, çünkü Zərifə indi bizdən çox-çox uzaqlardadır.

- Başa düşmədim, Samir. Zərifə harasa gedib?!

“Demək Zərifə yay tətilini evdə olmayıb, ona görə də məktublarım cavabsız qalırmış,” - deyə düşündüm.

- Sevda, demək isteyirəm ki, Zərifə bir daha geri qayıtmayacaq,- Samir sözünü yarımcıq kəsərək, cibindən bir məktub çıxarıb mənə uzatdı.

Mən heç nə anlamayaraq, tələsik məktubu açıb ürəyimdə oxumağa başladım. Zərifə yazmışdı:

“Mənim əzizlərim! Sizi ürəyimdəki lərlə tanış etmək üçün gücüm ancaq buna çatdı. Bilirəm, bu sətirləri oxumaq sizin üçün ağır olacaq. Bir zamanlar özümü dünyanın ən xoşbəxti sanırdım. Çünkü Samir kimi bir oğlan gələcək həyat yoldaşım olacaqdı, Sevda kimi də etibarlı, məni özüm kimi anlayan bir rəfiqəm vardi. İndi hər ikinizdən əlim üzülür, sizinlə qalmaq, sizi itirməmək imkanım xaricindədir. Çünkü bu dəhşətli xəstəlikdən xilas olmaq onuz da mümkün deyil. Bunu hər ikinizdən gizlədirdim. Hardan biləydim ki, taleyimə qaçılısı, mümkün olmayan bir xəstəlik düşəcək? İndi anlayıram ki, sonradan heçlik dünyasının sakini olmaq kimi bir bələdan qorunmaq, xoşbəxt anlanmanın ömrünü uzatmaq üçün həmin anlara bir az şadlıq qatmaq lazıim olmuşdur. Təəssüf ki, bunu gec dərk etdim. Həyatda tamamilə xoşbəxt olmaq mümkün deyilmiş.

Bu xəstəlik sizi məndən, məni isə bu gözəl dünyadan ayınr. Sizi dünyalar qədər sevdiyim üçün bu xəbərlə məyuslaşacaq çöhrənizi görmək istəməzdəm. Son zamanlar birdən-birə dəyişməyimin səbəbi də bu idi. Sizi bilərəkdən özümdən usandırmaq, uzaqlaşdırmağı düşünərək, bununla da itki yükünün ağırlığını bir az azaltmaq istəyirdim. Buna görə məni bağışlayın. Sizin hər ikinizə vəsiyyətim, hər ikinizdən son xahişim budur: Evlənin! Sizin xoşbəxtliyiniz mənim xoşbəxtliyimdir. O vaxt ruhum şad və rahat olar ki, siz bir-birinizi qovuşasınız. Əgər bu vəsiyyətimi yerinə yetirməsəniz, ruhum həmişə narahat olacaq və siz də həyatda xoşbəxtliyin nə olduğunu heç vaxt bilməyəcəksiniz. Ona

*görə də, siz həm xoşbəxt olmaq üçün, həm də ruhumun
rahat olması naminə ailə həyatı qurmalısınız! Axi, siz
həqiqətən də bir-birinizə yaraşırısnız. Son vəsiyyətimə
əməl etməyi unutmayın!*

Əlvida, mənim əzizlərim!

Ruhu həmişə sizinlə olacaq, Zərifə”.

Məktubun sonuncu cümlesi oxuyandan sonra həyecandan huşumu itirmişəm. Gözlərimi astända gördüm ki, qızlardan biri başımın üstündə dayanıb. Sol tərəfimdə isə Samir stulda əyləşib, əllərimi ovuşturur. Otaq adamlı dolu idi. Qızlar da ayaqlarımı ovuştururdular. Məlum oldu ki, özümdən getmişəm. Samir tez qonşu otaqlardan qızları səsləyib, özü isə təcili yardımə zəng etməyə qaçıb.

Zərifənin yoxluğuna inana bilmirdim. Öz-özümə təsəlli verirdim ki, hardansa bir-iki günə Zərifə də gələcək, yenə də birlikdə gülə-gülə dərsə gedəcəyik. Ancaq bu dərs ilinin ilk gününü həmin yolları Zərifəsiz addımlamaq mənimçün çox çətin idi. Göz yaşlarını saxlaya bilmirdim. Hər dəfə sevincə qarşıladığımız dərs gününü bu dəfə dərin hüzünlə keçirdik. Uşaqların çoxu Zərifənin ölümünə inana bilmirdi. Qrupumuzun tələbələri iki günlüyü dekanlıqdan Zərifənin valideynlərinə başsağlığı vermək üçün rayona getməyə icazə aldı. Samir də bizimlə getdi.

Uşaqlar məni Zərifənin qəbri üstündən zorla ayırdılar.

Zərifənin anası məni kənara çəkib, qızının ölüm ayağında dediyi sözləri mənə çatdırıldı.

- Qızım, Zərifə sənin barəndə bizə çox danışardı. Biz səni övladımız, Zərifənin bacısı sanırıq. Bilirəm ki, qızımın sizə yazdığını məktubu oxumusuz. Tətil zamanı yazdığını məktubları almışdıq, o zaman Zərifə artıq həyatda yox idi. Məktublara cavab yazmağa cəsaretimiz çatmadı. Ağır dərddir, qızım. Allah heç kəsə övlad dağı göstərməsin! Görünür, taleyin qisməti beləymış. Onun xəstəliyindən heç kimin xəbəri yox imiş. Əgər

bilsəydik, bəlkə də dərdinə bir çarə tapardıq. Qızımın xəstəliyi barədə ancaq bize yazdığı bir parça kağızdan xəbər tutduq. O zaman artıq gec idi. Məktubları yazandan sonra bir ovuc dərman içmişdi. Xəstəxanaya çatanda, hələ daha da pisləşdi. Həkimlər səy göstərsələr də... Xəstəliyini ona deyən həkimi həmişə qarşıyacağam. Həkim gərək xəstəlik barədə xəstəyə deyil, onun yaxınlarına məlumat versin. Məni bu ölümündə bir şey yandırır. Qızım özünə qəsd etməklə, Allah-təala qarşısında böyük günah işlətdi. Ancaq bununla yanaşı, qızım böyük ürək sahibiymiş. Zərifənin son nəfəsində dediyi sözlər bu oldu: "Ana, Sevdayla Samirə özün xeyir-dua verərsən". İndi mən elə buradaca, qızımın qəbri üstündə onun son vəsiyyətinə əməl edirəm. Samirlə sənə bir ana kimi xeyir-dua verirəm. Allah sizi həyatda xoşbəxt eləsin. Qızım, inan ki, Zərifənin ətrini bundan sonra səndən alacağam. Mənim də sizə deyəcəyim son sözüm odur ki, Zərifəni yaddan çıxartmayın, onu həmişə özünlə yaşadın. Bizləri də unutmayın, elə bilin ki, bir eviniz də buradadır. İstədiyiniz vaxt gələ bilərsiniz, biz də çox şad olarıq. Sizin taleyiniz də bir-birinə oxşayırıdı, qızım. Allah sizə yar olsun!

- Nə danışırsan, Mənzər xala. Zərifəni necə unuda bilerəm? Biz bu həyatda ikiyə bölünmüş bir ürək idik. Mən də burada-rəfiqəmin qəbri üstündə söz verirəm ki, Zərifənin yarımcıq qalmış arzularının həyata keçməsinə çalışacağam. Onu həmişə özümlə yaşadacağam,- deyə hönkürtü vuraraq Mənzər xalanın boynuna sarıldım...

- Hə, Rəna, gördüğün kimi mən sözümə xilaf çıxmamışam, rəfiqəmin adını indi qızım Zərifədə yaşıdırıam. Hər il Novruz qabağı Samirlə birlikdə Mənzər xalaya baş çəkməyə gedirik. Zərifənin qəbri üstünə təzə, tər çiçəklər qoyuruq. Balaca Zərifəni də özümlə aparırıq. Bilirsən, Mənzər xala Zərifəni necə çox istəyir?! Hər dəfə ora gedəndə, Zərifəni buraxmaq istəmir.

- Sevda, bu gecənin təəssüratı mənə çox şey verdi. Sanki şirin bir yuxudan ayıldım. Nə yaxşı ki, həyatda etibarlı, sədaqətli dostlar var, yoxsa adamın bütün ümidi, inamı itər. Amma nə edəsən ki, Zərifə kimi rəfiqə tapmaq indi çox çətindir. Sevda, daha gecdir, mən gedim, - deyə ayağa durdum.
- Rəna, heç vaxt ümidini itirmə, səbri ol! Əgər həyatda tələsik, fikirləşmədən, nəyə görə addım atsan, onun acısını da tez dadacaqsan. Heç vaxt kişilərin şirin vədlərinə aldanma!
- Sevda, səndən nə gizlədim. Mən Elçini sevirəm. Hiss edirəm ki, o da məni sevir.
- Rəna, mən sənə indi heç nə demirəm. Vaxt gələr, bu gün sevdiyin oğlana sabah nifret edərsən. Ona görə deyirəm ki, tələsik qərar çıxarma. Sənin xətrini istədiyimdən bunu deyirəm.
- Sevda, məndə şübhə oyadırsan. Elə bil ki, Elçini tanıyan adam kimi danışırsan.
- Yox, Rəna. Mən sənin Elçinini tanımirəm, sadəcə olaraq bu qısa müddətdə onu səndən daha yaxşı tanımişəm. Onu sevdiyin üçün tam görə bilmirsən, çünkü buna hisslerin imkan vermir.
- Bəlkə, Elçin məndən gizlin nəsə başqa iş görür? Axı, mən hər gün onunlayam. Məndən heç nə gizlətmir. Mənimlə tezliklə evlənəcəyinə kişi sözü verib. O mənimcün ayrıca ev də alıb.
- Sən çox sadəlövhəsən, Rəna. Yaxşı, mən mərdimazarçılıq etmək fikrində deyiləm. Səhv etmirəmsə, bunu sənə sözgəlişi bir dəfə də demişdim.
- Yaxşı, bəs mən nə edim, Sevda?
- Rəna, Elçinin sənə dediyi sözlərin səmimiliyini yoxla. Onsuz da mən o idarədə çox işləməyəcəyəm, çünkü məndən əvvəl o idarədə çoxlu saxtakarlıqlar olub. İndi də belədir. Samirin həbsdən çıxmاسını gözləyirəm. Biz heç vaxt haram tikə yeməmişik. Ancaq sənin Elçininin mayası haramla yoğrulub. O cür adamlar heç vaxt sözündə və əməlində səmimi ola bilməzlər. Nəsə, mən səni bu gecə yamanca yordum.

- Yox, yox. Əksinə, bu gecədən çox şey götürdüm. O ki, qaldı Elçinə, bundan sonra... Yaxşı, çox sağ ol, Sevda. Sabah işdə görüşərik, gecəniz xeyrə qalsın! - deyib Sevdanın anasıyla da sağıllaşış onları tərk etdim.

Yol boyu Sevdanın Elçin barəsində dediyi sözləri götür-qoy edirdim. Hələlik bir nəticəyə gələ bilmirdim. "Hər halda bundan sonra Elçinin bütün hərəkətlərinə diqqət verməliyəm," - deyə qəti qərara gəldim.

Ertəsi gün işə gələndə, qapıda Sevdayla qarşılaşdım. O, gülərək dedi ki, Elçin işə təzə gözəlcə götürüb, mühasibatlıqda işləyəcək. Adı Gülnarədir. Deyir ki, müdürü çoxdan tanıyor, əvvəllər bir həyətdə yaşayıblar. Rəna, məlumatların doğru olub-olmadığını yoxlaysan. Düzü, Sevdanın sözlərindən əsəbiləşdim. Çünkü Elçin işə götürdüyü qızlar barədə qabaqcadan mənə deyirdi. "Demək, Gülya, onun köhnə tanışlarındanandır"- deyə düşündüm. Təzə işçini görmək üçün mühasibatlığa girdim. Zahiri görkəmi pis deyildi. Təzə işçi olmasına baxmayaraq, özünü burada çoxdan işləyən adamlar kimi aparırdı. Sevdanın sözlərini işə unutmamışdım. Nədənsə, həmin gün Elçin işə gec gəldi. Qanı qara idi. Salam vermədən kabinetinə girəndə:

- Məşğulam, yanımı heç kimi buraxma! - dedi.

Bir az keçəndən sonra çay aparmaq bəhanəsiylə içəri girdim. Qarşısında bir yiğin kağız vardı. Tez- tez onları vərəqləyirdi, elə bil ki, nəyisə axtarırdı.

Çayı stolun üstünə qoymuş:

- Nə olub, Elçin? Görürəm, əhvalın yaxşı deyil, ancaq bunun salam verməyə heç bir aidiyyatı yoxdur. Müdir hissələrini biruzə verməməlidir. Çünkü işçiləri hər şeyi çox tez görürler.

- Get, öz işinlə məşğul ol! Dedim ki, yanımı heç kimi buraxma! Bu gün çox məşğul olacağam.

- Təzə işçin də pis deyil, - deyə Elçini sancdım.

- Ay qız, sənə dedim ki, get işinlə məşğul ol! Hər yerə burnunu soxma! - deyə mənə qapını göstərdi.

Heç nə demədən, sakitcə kabinetin tərk etdim. Elçini birinci dəfə idi ki, bu cür kobud gördüm. Elçinin buyunuza qarnındaymış.

Bir saatdan sonra o, məni yanına çağırıldı.

- Gəl otur, - dedi. - Rəna, bilirom incidin məndən. Bu gün məni nazirlikdə möhkəmcə danladılar. Ona görə sənə qarşı bir az kobud davrandım.

O, ayağa durub, qapını arxadan bağladı. Məni kabinetdən içəri açılan qonaq otağına apardı.

- Soyun! - dedi.

- Dəli olmusan? İndi olmaz axı.

- Dedim ki, soyun! Bəs, əsəbilərimi sakitləşdirmək istəmirsin? - Elçin şirin dilini işə saldı. Mən də tez yumşaldım. O, sanki, nazirlikdəkilərin əvəzini məndən çıxırdı...

Bu məqamdan istifadə edib, yenə də araya təzə işçini - Gülyanı atdım.

- Onunla nə işin var sənin. Yetim qızdır, xahiş etdilər, mən də "atkaz" etmədim, - deyə Elçin məst olmuş halda yavaşça dilləndi.

- Bəs deyirlər, köhnə tanışlarındanandır.

- Onu səndən başqa kim deyirsə, qələt eləyir! Axşam toyaya gedəcəyik. Bilirsən də hansı paltarını geyəcəksən, axırıncı dəfə alduğum yaşıl rəngli donunu. Özünə də bir balaca əl gəzdirərsən. Onsuz da qəşəngsən, elə-bələ deyirəm. İstəyirəm ki, o toyda bütün xanımlardan seçiləsən. Çünkü orada məni gözügötürməyənlər də olacaq...

Elə hər şey də bu toyda alt-üst oldu. Axşam Elçinin dediyi paltarı deyil, öz xoşuma gələn qara donumu geyinmişdim. Elçin paltarı əynimdə görən kimi, əsəbindən heç bilmədi nə etsin. İş o yerə çatdı ki, o məni təhqir etməkdən belə çəkinmədi. Dedi ki, bunu mən qəsdən etmişəm. Bütün toy uzunu qaş-qabağı açılmadı. Bircə dəfə də olsun, durub mənimlə oynamadı. Onun acığına dostları ilə yorulub əldən düşənə kimi rəqs etdim. Restorandan çıxıb evə gələnə kimi,

Elçin mənimlə bircə kəlmə də danışmadı. Çırtma vursaydın, qanı çıxardı. Qapını açıb:

- Gecən xeyrə qalsın! - dedim.
O isə cavabında:
 - Sabah işə gələndə ərizəni də yazıb gətirərsən, - dedi.
Mən də özümü sindirmədan:
 - Baş üstə, - dedim.
 - Rəna, işdən çıxıram. Keçən axşam Samiri buraxdırılar, - deyə Sevda sevincək bildirdi.
 - A-a, nə yaxşı oldu! Təbrik edirəm, axır ki, haqq-ədalət yerini tapdı, - deyə Sevdanın sevincinə şərık oldum.
 - Çox sağ olun, Rəna. Yaxşı, mən bir azdan gələrəm, - Sevda tezçə qapını örtüb çıxdı. Sevdanın Elçin barəsində dediklərində həqiqət varmış. Görünür, hissələrim Elçini hərtərəfli tanımaqda mənə imkan verməyib. Əgər gələn kimi könlümü almasa, birdəfəlik hər şeyə tüpürəcəyəm", - deyə düşündüm.

Bu zaman qapı açıldı, Gülya içəri girən kimi salamsız-kəlamsız:

- Elçin yerindədir? - soruştı.
Əsəbiləşdim:
 - Elçin yox, Elçin müəllim! - dedim
 - O mənim üçün sadəcə Elçindir. Baxır, kimlər üçün müəllimdir, - qız əda ilə dilləndi.
 - Belə çıxır ki, siz Elçin müəllimi çoxdan tanıyırsınız. Ona görə bu cür danışırsınız?
 - Əlbəttə, çoxdan tanıyıram. Yaxşı, siz deyən olsun, Elçin müəllimə deyin ki, Gülya səni görmək istəyir.
 - Elçin müəllim hələ gəlməyib.
 - Bunu əvvəlcədən deyə bilməzdin?! Səhərdən bəri əngə veribsən, - deyə Gülya qəzəblə qapını çırıp getdi.

Qızın bu ədası mənə bərk təsir etdi. İstədim arxasında gedim, elə işçilərin yanındaca onun mədəniyyətsizliyini çırpmı üzünə. Sonra “lənət şeytana!” deyib fikrimdən vaz keçdim.

Telefon zəng çaldı. Rayon prokurorluğunundan Elçini soruşurdular. Rəisi müdafiə etmək üçün onun nazirlikdə olduğunu bildirdim. “Bu gün nə olub belə görəsən, onu orqan işçiləri axtarır? Hər halda onlar adamı xeyirliyə axtarmırlar”, - deyə düşündüm.

Bu vaxt qapı açıldı, Gülya yenidən içəri girdi.

- Rəna, bir az bundan əvvəl, düzü, mən də əsəbi idim. Səninlə kobud danışdım. Sevda bunu eşidəndə, mənə sənin barəndə, eləcə də Elçinlə aranızda olan münasibətdən danışdı. Mən sözü üzə deyən adamam. Düzünü bilmək istəsən, Elçin yaxşı adam deyil. Həyatda bir neçə nəfərə hədsiz nifrətim var. Onlardan biri də sənin Elçinindir. O, səni aldadır, nə qədər gec deyil, ayıll! Bir vaxtlar mən də onun şirin dillərinə aldanıb özümü bədbəxt etdim. Vaxtı ilə onunla bir həyətdə yaşayırıq. Dəfələrlə məni sevdiyini bəyan edirdi. İnandım. Birlikdə gəzdik. Tez bir zamanda elçi göndərəcəyini də vəd etdi. Mən də evdəkilərə Elçini sevdiyimi, onun da məni sevdiyini söyləmişdim.

Bir gün o, istədiyinə nail olandan sonra məndən soyudu, birdən-birə dəyişdi. Hər gün mənə zəng edib, görüşə çağırın Elçin, daha mənə zəng vurmurdu. “İşlə əlaqədar başım möhkəm qarışıqdı” - deyə hər dəfə bir bəhanə gətirirdi. Aydın hiss edirdim ki, o, məndən qaçırl. Qəfəsdə qalmış quş kimi çırpinırdım. Elçinlə olduğum gündən bir ay keçirdi. Bunu hamidan gizli saxlayırdım.

Bir səhər Elçinqilin ev əşyalarını maşına yükləyən gördüm. Tez telefona qaçıdım. Bu vaxt anam mənə istehza ilə: “Gülnarə, deyəsən, sənin Elçinin köçür,” - dedi. Telefona cavab verən olmadı. Hırsimdən az qalırırdı ürəyim partlaşın. Elçin isə görünmürdü. Onların köçü gedəndən iki gün sonra Elçin zəng etdi, mənə ürək-dirək verdi. Yeni işə keçdiyindən

söhbət açırdı. Bir sözlə, könlümü almağa çalışırdı. Hər şeyin yaxşı olacağını vəd edirdi. Nəsə, bütün bunların hamısı boş sözlərmiş. Bax, beləcə həyatım açılmamış çıçək tək solub, məhv oldu. Açığını deyim ki, bura Elçindən intiqam almaq üçün gəlmışəm. Görürəm ki, o, köhnə peşəsindən əl çəkməyib. Gör indiyə kimi o, neçə-neçə qızları bədbəxt edib. Sən isə, əlbəttə, nə birincisən, nə də axırıncı. Bilmirəm, bunları bilirsən, ya yox. Amma dediklərimin hamısı həqiqətdir. İstəsən, sənin yanında bunları Elçinin üzünə də çırpa bilərəm.

İndi aydın oldumu, mən ona nəyə görə “müəllim” demədim? Çünkü o bu sözə layiq deyil. Özünü yuxarıdan aparmağına baxma. Qorxağın bividir, həm başı, həm də içi boşdur. Bu vəzifəyə isə yaltaqlıqla, riyakarlıqla, rüşvətlə, başqasının evini yıxməqla gəlib çıxıb. Sənin Elçinin bu yolla çox uzağa gedə bilməyəcək. Rəna, “sevənin gözü kor olur”, deyənlər doğru deyiblər. Demək istəyirəm ki, biz qadınlar hər şeyi kişilərə qurban verəndən sonra, peşmançılıq hissi keçirməyə başlayırıq. Bunu sənə deməyi özümə borc bildim.

Gülya gedəndən bir müddət sonra da özümə gələ bilməmişdim. Əgər həmin vaxt Elçin içəri girsəydi, pələng kimi sıçrayıb, onun boğazından tutub qışqırdıım; “Oclaf, de görüm, həyatda nə qədər qızı bədbəxt etmişən?! Məni də özün üçün oyuncaq sanırsan?!“

Bu vaxt rayon polis idarəsindən zəng vurub, yenə də Elçini soruştular. Onlara Elçinin hələ gəlmədiyini söylədim.

Bir az keçmişdi Sevda gəldi və yenidən Elçinin gəlib-gəlmədiyini soruşdu.

- Sevda, nədənsə Elçin bu gün gecikir.
- Rəna, Samir tapşırıb ki, bu gün işdən çıxmağım barədə hökmən ərizə verim. Deyəsən, rəis bu gün nədənsə gecikir, - deyə Sevda gülərək bildirdi. O, həm də halımın dəyişdiyini hiss edib soruşdu:
- Rəna, bu gün gözümə yaxşı görünmürsən. Nəsə bir şey olub?

Mən Sevdanın xətrini istədiyimdən ondan heç nəyi gizlətmədim:

- Sevda, bu gün deyəsən çox ağır gündür. Elə mən də ərizəmi yazıb işdən gedirəm. Daha doğrusu, ərizəmi artıq yazmışam. O, gələn kimi stolunun üstünə qoyacağam.
- Sənə nə oldu birdən-birə?!
- Sevda, Elçin barədə sən haqlıymışsan. Gülya onun barəsində mənə nələr danışmadı?! Doğrudan da, Elçini tanımamışam. Belə çıxır ki, bu günə qədər o məndən istifadə edirmiş.
- Bu barədə daha sənə heç bir söz deyə bilmərəm, Rəna. Qəti qərara özün gəlməlisən. Hər halda sənincün hələ gec deyil, - deyə Sevda dərindən köks örtürdü.
- Sevda, bilsəydin mən onu necə sevirdim, ona necə inanırdım. Ancaq dünənki toyda onda indiyə kimi görmədiyim ən murdar xüsusiyyətlər müşahidə etdim. Elçin həqiqətən də, məkrli və hiyləgər adam imiş. Öz mənafeyi naminə ən alçaq, iyrənc hərəkət edən bir insanmış. Mənimcün nə qədər ağır olsa da, bu gün hər şeyə tüpürüb, burdan gedəcəyəm, - deyə özümü saxlaya bilməyib göz yaşı axıtdım.
- Rəna, özünü ələ al. Ağlamaq acizlik əlamətidir. Sən onunla ayrılanada gərək peşman olduğunu hiss etdirməyəsən. Sən gözəlsən, həyatını yenidən başlamaq üçün hələ gec deyil. Amma çalış ki, bu dəfə aldanmayasan. Evimiz sənin üzünə həmişə açıqdır. İstədiyin vaxt gələ bilərsən. Onu da deyim ki, Elçin işlədiyi müddətdə bu idarədə saxta yolla çoxlu tikinti materiallarını satıb, yeyibdir. İnanmiram ki, bütün bunların altından o, çıxa bilsin. Buradan nə qədər tez çıxıb getsəm, bir o qədər mənimcün yaxşı olar. Rəna, yerimdəyəm, əgər gəlsə, zəng edərsən, - deyə Sevda sağollaşıb, qapını astaca arxasında örtdü.

Bir azdan Elçin gəldi. Salam verdikdən sonra kimlərin zəng etdiyini soruşdu. Mən də rayon prokurorluğunundan və polis

idarəsindən onu soruşduqlarını dedim. Sifəti dəyişdi. Tez kabinetinə keçdi.

Hər səhər onunçün gül dəstəsi alıb gətirirdim. Təkcə bu gün almamışdım. Axşamdan bəri yazdığını ərizəni götürüb Elçinin yanına girdim. Dinməzçə ərizəmi onun qarşısına qoydum. O, əvvəlcə ərizəni oxudu, sonra qələmi götürüb dərkənar qoydu. Düzü, Elçinin bu cür hərəkət edəcəyini gözləmirdim.

- Görünür, sən məni hələ yaxşı tanımadısan, Rəna.
- Düz deyirsən, məndən başqa hamı səni çox yaxşı tanıyırmış. Təkcə mən tanımadısam səni. Yaxşı ki, bu gün tanıdım. Sən əsl Don Juansan! Həyatda o qədər mənimtək qızları aldadıb, bədbəxt etmişən ki...
- Kimi aldatmışam ki?
- Sən alçaq adamsan, Elçin!
- Danışığına sərhəd qoy! Deyərsən, həddini aşırsan. Mənim bir sözüm iki olmamalıdır. Dünən gecə də məni saymadın, əksinə, hələ bir yanmışlıq da verdin mənə. O, hərəkətinlə deyirdin ki, Elçin, görürsən, təkcə sən deyilsən kişi, səndən də yaxşılıarı var.
- Bəli, yaxş ki, onu hiss etmişən. İndi o sözləri birbaşa üzünə deyirəm. Sən kişi deyilsən!
- Belə de... mən ki, onu sənə dəfələrlə sübut etmişəm. Nə tez çıxdı yadından mənim kişiliyim? İstəyirsən, gəl, keçək yan otağa. Göstərim sənə kişiliyimi.
- Sən necə də iyrənc adamsan, Elçin?! Sən həyatda heç vaxt xoşbəxt ola bilməyəcəksən!
- Səhv edirsən, xanım qız. Mən özümü həyatda ən xoşbəxt adam hesab edirəm. Çünkü nə istəyirəmsə, ona da nail oluram. Bu yaşimdə hər şeyim var. Sənin kimilərdən isə yüzlərədir. İndi neçəsini istəsən, sənin acığına zəng edib gətirərəm bura, - deyə Elçin murdarcasına qımışdı.

- Daş düşsün o nazirliyin başına ki, sənin kimi qanmazı, əxlaqsızı, rüşvətxoru və qansız bir adamı belə bir idarəyə rəhbər təyin edib.
- Ay qız, sənə dedim ki, həddini aşma! Yoxsa...
- Yoxsa, nə?! Nə edəcəksən?! Sən qorxaqsan, Elçin, həm də mütisən. Səninkimilərə yazığım gəlir. Bu gün səni daha yaxından tanımışam. Yaxşı ki, xeyirxah adamlar gözlərimi açdılar, yoxsa kor-koranə sənin ardınca gedib uçuruma düşəcəkdim.
- Bilmək olarmı, sənin gözlərini açan kimdir?
- Xeyr, olmaz?!
- Elə isə, vaxtımlı almayıñ. Sabah gəlib mühasibatlıqdan son haqq-hesabınızı alarsınız.
- Şəninlə olan bütün şəkillərimi gətirərsən.
- Yaxşı, sürücüyə tapşıraram, ondan götürərsən, - deyə o, söhbətin bitdiyinə işaret vurdur.

Daha heç bir söz demədən, boğulmuş halda otaqdan çıxdım. Ona çox söz deyəcəkdim, amma hırsımdən hamısı böğazında ilişib qaldı.

Kabinetdən çıxbı, şeylərimi yiğışdıraraq mühasibatlığa - Sevdanın yanına getdim. Dedim ki, rəis gəlib. Qızlarla sağıllaşdım. Dəhlizə çıxan kimi, Sevda ilə Gülya arxamca qaçıdlar.

- Bir dayan görək, Rəna. Nə oldu? Ərizəni verdin? - onlar birnəfəsə sualları yağırdılar.
- Bəli, hər şeyə nöqtə qoyuldu. Daha mən Elçin adında adam tanıdımram.

Gülya zarafatla məni qucaqladı:

- İndi gördünümü Elçin necə əclaf adamdır?
- Axi, mən onu sevirdim, - özümü saxlaya bilməyib ağladım.
- Yaxşı, sakit ol, Rəna. Özünü ələ al! Sevilməyə layiq olmayan bir adamı sevməyə dəyərmi? - Sevda məni sakitləşdirməyə çalışdı.

- Yaxşı, mən getdim. Sabah gələcəyəm. Gülya, sən burdasan. Bir xahişim var səndən. Bu mənim ev telefonumdur, onun barəsində nə eşitsən, mənə çatdırarsan. Bilirəm ki, qəlbimə toxunan adam çox uzağa gedə bilməz.
- O barədə narahat olma, Rəna. Hər nə bilsəm, sənə zəng edib bildirəcəyəm, - Gülya məni arxayın etdi.

Qızlarla öpüşüb ayrıldan sonra, ağır addımlarla avtobus dayanacağına gəldim. Ancaq bu dəfə dayanacaqda deyil, bir az aralıda dayandım. Elçini heç cür bağışlaya bilmirdim. Onunla keçirdiyim ən xoş anlar gözlərim öündən gəlib keçdi. O mənə nələr vəd edirdi... Yəni hər şey bitdimi?!

Bu zaman qarşımda xarici markalı bir maşın dayandı. Hara gedəcəyimi soruşdu. Mən də tərəddüd etmədən maşına əyləşdim və ev ünvanımı söylədim. Yol boyu xeyli səhbət etdik. Gördüm ki, mədəni oğlandır. Almaniyada yaşayıb, iş adamıdır. Respublikamızda böyük bir şirkət açıb. Həmin şirkətin prezidentidir. Mən maşından düşərkən o, vizit kartını çıxarıb mənə təqdim etdi. Bir də nə vaxtsa görüşə biləcəyiminin mümkün olub-olmadığını soruşdu. Telefonumu yazıb, ona verdim. Birisi gün zəng etməsini tapşırdı.

Ertəsi gün şəkilləri almaq üçün yenidən idarəyə getdim. Şəkillərimin bircəciyini də Elçində qalmasını istəmirdim. Çünkü onunla hər cür şəkillərim var idi. Əvvəlcə istədim onu şantaj edim. Sonra fikrimdən daşındım. Mənim yerimdə Gülya oturmuşdu. Məni görcək dedi ki, Elçin yerindədir, yanında heç kim yoxdur. Gülya telefonla deyil, özü içəri girib, mənim gəldiyimi Elçinə bildirdi.

Açıq qalmış qapıdan Elçinin sözləri açıq-aydın eşidildi:

- Biz onunla qurtarmışıq, yenə nə istəyir? De ki, məşğulam, vaxtim yoxdur, - deyə əsəbi halda cavab verdi.

Dözə bilməyib, icazəsiz içəri girdim. Gülya tez otaqdan çıxıb, qapını örtdü. Təklif gözləmədən, stullardan birini çekib onunla üzbəüz oturdum.

- Şəkillərdən ötrü gəlmışəm. Mənim bircə dənə də olsa, şəklim səndə qalmamalıdır, - deyə ciddi tərzdə bildirdim.
- Sənin şəkillərin mənə heç vacib də deyil! Bu dəqiqə sürücүyə deyərəm gətirər. Şəkillər aşağıda, maşındadır.
- Elçin, onu da deyim ki, o qürrələnib oturduğun kreslo daimi deyil səninçün. Çox oğlanlar yola salıb indi əyləşdiyin bu kreslo. Sən burda nə əvvəlincisən, nə də axırıncı. Sən də gedəcəksən. Sən mənim hisslərimlə oynamışan. Onu sənə heç vaxt bağlışlamayacağam! Dünyalar qədər sevirdim səni. Sən isə bu sevgini ələ saldın, onun qədrini bilmədin! Çünkü bu sənin köhnə peşən olub. Düz deyirsən, həyatda nəyə istəsən nail ola bilərsən, ancaq bir şeyi heç vaxt qazana bilməyəcəksən. Daha doğrusu, ömrün boyu onu əldə edə bilməyəcəksən. Buna görə sənə yazığım gəlir. İndiyə kimi ələ bilirdim adamsan, amma yanılmışam. Sənin zahirin insandır, işin isə iblis. Ömrün boyu bu iblisdən qaçıb canını qurtara bilməyəcəksən. Əvvəl-axır içindəki bu iblis səni məhv edəcək! O zaman ətrafında sənə kömək edən heç kəs olmayıacaq. Gec-tez ahım səni tutacaq, Elçin!
- Yaxşı, bəsdir, qarğış tökdün! Özü yixilan ağlamaz. Sən özün yixildin. Ona görə də kimisə günahlandırmınağa haqqın yoxdur!..

Bu vaxt sürücü içəri girdi. Mənə salam verib, içində şəkillər olan məktubu Elçinin stolunun üstünə qoydu..

- Hamısını gətirdin? - Elçin sürücündən soruşdu.
- Bəli, hamısını gətirdim, - sürücü cavab verdi.
- Yaxşı, get, - o, sürücүyə göstəriş verdi.

Sürücü qapıdan çıxan kimi, cəld yerimdən durub stolun üstündəki şəkilləri götürdüm. Onların hamısını xırda-xırda cirib, Elçinin başına səpdim və sumkamdan onun aldığı evin aclarını da çıxarıb, üstünə atdım.

- Deyəsən, burada qaldıqca həddini aşırsan. Tez ol, çıx otaqdan!

- Mən artıq işimi bitirdim. Kimin peşman olduğunu həyat özü göstərəcək! Allah cəzəni versin! - deyə qapını bərkdən çırıp onun otağından çıxdım...

İki gün sonra prokurorluqdan Elçinin idarəsinə yoxlama qrupu gəlib. Külli miqdarda dövlət əmlakının mənimmsənilməsi faktı aşkar olunub. Elçin “özü ağırlıqla” pul verib canını qurtarıb. Onun əvəzində iki iş icraçısını, təchizat və anbar müdirlərini, keçmiş mühasibi, bir sürücünü və tikinti materiallarını qoruyan gözətçini həbs ediblər. Müstəntiq işi Elçinin verdiyi rüşvətə görə elə düzüb-qoşub ki, guya satılan materiallardan onun heç xəberi olmayıb. Halbuki, bütün materiallar Elçinin göstərişi ilə satılmışdır. Elçin tutulan adamları öyrədib ki, hər şeyi öz üzərlərinə götürsünlər, onun adını çəkməsinlər. Sonra Elçin onları qurtaracaq. Amma bu dəfə də o, təkcə özünü xilas edərək, verdiyi sözə əməl etməyib. Elçinin ucbatından xeyli ailə başsız qalıb. Bu işdə Elçin ancaq tutduğu vəzifədən kənarlaşdırılmaqla cəzalandırılıb. Bu, Gülyanın mənə verdiyi ən şad xəbər idi. Ancaq bir şeyə təəssüflənirəm ki, əclaf bu dəfə də aradan çıxa bilib. Gərək, o, həbsxanada yataydı. Ancaq gec-tez onun əvəzində həbsdə günahsız yatanların ailələrinin ah-naləsi onu tutacaq. İnşallah!!!

İndi bir qədər qəlbisiniq yaşamağımı baxmayaraq, özümü ən xoşbəxt adam hesab edirəm. Həyat yoldaşım türkiyəlidir. Çox qayğıkeş insandır. Elçinin mənə çəkdirdiklərini indi o, unutdurur. Bütün fikir və qayğılardan uzaq bir qadınam. Heç şeydən ehtiyacım yoxdur. Həyatda kişilərimiz biz qadınlara lazıminca diqqət və qayğı göstərmədikdə, onlar da məcbur qalıb digər ölkələrin vətəndaşları ilə ailə həyatı qururlar. Bilirəm, buna görə məni qınayacaqlar. Amma, o da bizim soydaşımızdır-Türkdür, ancaq Almaniyada yaşayır. Onu da

deyim ki, qətiyyən peşman deyiləm. İndi özümü sərbəst və rahat hiss edirəm. Biz tez-tez Almaniyaya, digər xarici ölkələrə səfər edirik. Ərimin anası da, qardaşı da xətrimi çox istəyirlər...

Onun etirafı

(*Həyat hekayəsi*)

«Qadının təmiz adı o qədər zərif şeydir ki, hətta ən kiçik küləkdən belə qorunmalıdır.»

Lefler.

Başında gələn müsibətləri heç düşmənimə də rəva bilməzdim. Biz qızların həyatda uğursuzluqları və bədbəxtliyə düşcar olmasının əsas səbəbkarı özümüzük. Həyatda yerini tapa bilməyənlər, xoşbəxtliyin nübarından dadmayanlar bu məhrumiyyətlərin səbəbini ya cəmiyyətdə, ya ailə tərbiyəsində, ya da ki, onu əhatə edən mühitdə axtarmağa çalışırlar. Ola bilsin ki, bunlar həqiqətdir, ancaq şəxsən mən, göstərilən səbəblərin heç biri ilə razı deyiləm. Hər şey insanın özündən asılıdır. Əgər bir adam cəmiyyətdə baş verən naqisliyə, eybəcərliklərə qarşı özündə dözüm, təmkin tərbiyə etməyi bacarmırsa, həmin adam gec-tez həyatın amansız girdabında çabalamağa başlayacaq...

Qızlar daha çox hissərlə yaşamağa meyillidirlər. Ən böyük bədbəxtçilik də elə bundadır. Hissərlə yaşayış insanları həyat istədiyi səmtə yönəldir, onu əsirinə çevirir. Qızlar da gələcək həyatlarını elə bu zaman qurban verməli olurlar. Düzü, əvvəllər bu cür fikirləri heç anlamırdım. Yəni yaşadığım həyatı necə görürdümse, eləcə də qavrayırdım. İndi isə mən həm insanlara, həm də həyata başqa gözlə baxıram. Bəzən adamlara həddindən artıq nifrət edir, bəzən isə onlarsız darixmağa başlayıram. Kişilərə nifrətim o vaxt yaranır ki, biz qızları aldadır, bizimlə cansız əşya kimi davranışlarılar. Açığını deyim ki, şəhvət hissindən hərtərəfli zövq almağı xoşlayıram, ancaq bunun ifratçılığa varmasını istəmirəm. Mən bu işdə mənəvi zövqə xüsusi üstünlük verir, seksual həvəsin ötəri olduğunu başa düşürəm.

Hamı kimi mən də sevərək ailə qurub, xoşbəxt olmaq istəyirdim. Ancaq tale üzümə gülmədi. Əfqanla bir-birimizi sevirdik. Nişanlanmışdıq da. Ancaq toyumuza qədər nişanlımla bir yerdə olmuşduq. Əfqan kommersant idi, tez-tez Bakıya gedib-gəlirdi. Bir gün məni də özüylə şəhərə gətirdi. Kaş heç gəlməyəydim.

Axşam tərəfi idi. Dənizkənarı parkda gəzişirdik. Mən yorğun olduğumu bildirəndə, Əfqan skamyada oturmağı məsləhət gördü. Həyatımın ən gözəl anlarını yaşayırdım o gün. Özümü dünyanın bəxtəvəri sayırdım. Şirin söhbətə başımız elə qarışmışdı ki, bir qızın qarşımızda nə vaxt dayanıb, gülə-gülə bizə tamaşa etməsindən xəbər belə tutmamışıq.

-- Aşıq-məşuqlar deyəsən, bərk «zanit»dilər, - deyə həmin qız kinaya ilə əvvəlcə mənə, sonra isə Əfqana baxdı. Hiss etdim ki, qızı görən kimi nədənsə Əfqanın rəngi qaçıdı.

-- Əfiş, tanımadın?! Halına yanarı tanımadınmı, ay bivəfa? Hardasan, çoxdandır görünmürsən? Səninlə olan söhbətdən sonra səni çox gözlədim. Bəs demişdin ki, bir-iki günə sizinkilər mənə nişan gətirəcək. O gündən artıq bir aydan çox vaxt keçib. De görüm, bu pozğun kimdir? - Səhərdən bəri heç kimə danışmağa imkan verməyən, özünü haqlı göstərməyə çalışan tanımadığım qız üzünü Əfqana tutub soruşdu.

Qızın işlətdiyi son ifadəyə görə Əfqanın cavabını gözləmədən ilan vurmuş adam kimi, cəld yerimdən sıçrayıb, qızın saçından yapışdım.

Əsəbimdən istədim ki, onu əllərimlə boğam. Ancaq Əfqanın işə qarışması buna mane oldu.

-- Zeynəb, əlim-ayağım dəyməmiş itil burdan! Bizim aramızda nə baş verib ki?! - Əfqan pörtmüs halda qızın üstünə qışqırdı. - Sənə də aydın olsun ki, bu qız mənim nişanlımdır, bir həftədən sonra da toyumuz olacaq. Toyumuza səni də dəvət edirəm. - Əfqan rişxəndlə Zeynəbə bildirdi.

Bu sözlərdən sonra Zeynəbi od götürdü. O, ağızına gələni bizə dedi. Bu dəfə ona əhəmiyyət vermədik. İndi özümü qalib

hiss edirdim, çünkü yanında nişanlım, Əfqan kimi müdafiəcim vardi. Zeynəb meydanda tək qaldığından və məğlub olduğunu anlayaraq, Əfqana hədə-qorxu gəlməyə başladı.

-- Gör bir, sənin başına nə oyun açdıracağam! Məni bədbəxt etdiyinə görə, o toyu da görməyəcəksən, - deyə Zeynəb Əfqanın üstünə əl-qolunu silkələdi. - Səninsə gözlərini yaşı qoymaq mənə borc olsun! Mənə də Zeynəb deyərlər! - bu dəfə o məni də hədələdi.

-- Yaxşı, yaxşı, baş-qulağımızı aparma, rədd ol burdan! - Əfqan mübahisəyə son qoymaq istədi.

-- Yaxşı, baxarıq!!! – deyə Zeynəb bizdən uzaqlaşdı.

Onun bu hədələrini qulaqardına vurduq. Sonra Əfqan mənə onun barəsində hər şeyi açıb söylədi.

-- Həyatda belə şeylər çox olur, sən bunlara o qədər də fikir vermə, - deyə bu barədə düşünməməyi məsləhət bildi.

Bu mübahisəli məsələdən on-on beş dəqiqə keçmişdi. Biz həmin yerdə oturub, şirin xatirələrə dalmışdıq. O, hər dəfə məni nəvazışla siğallayanda, dodaqlarını boynuma toxunduranda, sanki göyün yeddinci qatına qalxırdım. Əllərimi hərarətdən əsən dizlerinin üstünə qoyanda elə bilirdim ki, bədənimdən cərəyan keçir. Elə bu vaxt üç oğlan əllərində təsbeh çevirə-çevirə birbaşa bizə yaxınlaşdırılar. Əfqanın üzü mənə tərəf olduğundan onların yanımızda dayanmalarını görmədi. Oğlanlar mənimlə üzbeüz dayanaraq, heç bir söz demədən, gözlərini mənə zillədilər. Onlardan biri digərinə başı ilə nəsə işaret etdi. O biri oğlan da yavaşca əlini şalvarının arxa cibinə apardı. Bayaqdan bəri onların hərəkətlərinə göz qoyduğum üçün Əfqanın nə danışdığını eşitmirdim. Oğlanın əlində şirmayı dəstəkli bıçağı görəndə, bərkdən qışqırdım. Mənim qışkırtma Əfqan geri qanrıldı və bu vaxt əlində bıçaq tutan oğlan bir göz qırıplığında bıçağı Əfqanın köksünə sancdı. Sonra bıçaq bir neçə dəfə də qalxıb endi.

Əfqanın sinəsindən axan qan üzümə sıçradı, taqətdən düşmüş nişanlım qollarımın arasına düşdü. Heyrətdən donub

qalmışdım. Nitqim tutulmuşdu. Qışqırmaq istədim, səsim çıxmadi. Oğlanlar isə heç bir şey olmamış kimi, asta addımlarla bızdən uzaqlaşıb, bir az aralıda onları gözləyən qırmızı rəngli «Jiquli»yə əyleşərək, gözdən itdilər...

Artıq hava qaralmış, nə edəcəyimi bilmirdim. Yerimdə donub qalmışdım. Bir az bundan əvvəl özümü qalib hiss etdiyim halda, indi dünyanın ən aciz, çarəsiz adamına çevrilmişdim. Gözlərim baxa-baxa gələcək həyatımın eşqi qollarım üstündə can verirdi. Mən isə nə edəcəyimi bilmirdim.

Haradansa cavan bir oğlan peyda oldu. Dərhal yaralı Əfqanı qucağına alıb, mənə əmr etdi:

-- Tez ol, bir taksi saxlatdır! Görmürsən onu qan aparır?!

Mən elə bil ki, yuxudan ayıldım. Cəld yola qaçıb, bir taksi saxlatdırdım. Bir neçə dəqiqədən sonra biz xəstəxanadaydıq. Həkimlər dərhal cərrahiyə əməliyyatına başladılar. Ancaq, sən demə, bütün bunların heç bir köməyi olmayıacaqmış. Bir neçə saatdan sonra cərrah əlcəyini çıxara-çıxara mənə yaxınlaşdı. Onu da deyim ki, mənə kömək edib, Əfqanı xəstəxanaya çatdırın həmin oğlan da məni bu vəziyyətdə tək buraxıb getməmişdi. Onun paltarları nişanlımin qanına boyanmışdı. Həkimin birbaş mənə yaxınlaşdığını görən oğlan onu qabaqlayaraq qoluna girdi və məndən uzaqlaşdırdı. Həkim ona nəsə dedi. Oğlanın rənginin dərhal dəyişdiyini gördüm. Ürəyim qəfəsdəki quş kimi çırpındı. Həkim ondan aralanıb otağına təref getdi. Oğlan isə yanına gəldi. Əvvəlcə adımı soruşdu, sonra:

-- Samirə xanım, həkimlər əllərindən gələni ediblər. Təəssüf ki... - deyə sözünü tamamlaya bilmədi və günahkar adam kimi başını aşağı dikdi.

Hər təref gözümdə zülmət qaranlığa çevrildi. Aman Allah, bir az bundan əvvəl mənimlə deyib-gülən, şirin-şirin zarafat edən Əfqan daha həyatda yox idi...

Əfqandan sonrakı həyatım mənə bir müddət çox miskin göründü. Kimdir günahkar? Cəmiyyət, yoxsa insanlar? Yeni

həyata alışmaq əvvəlcə mənimcün olduqca çətin idi. İnsan gərək əvvəlcə özünü dəyişməli, başqalaşmalı, sonra da düşdürü mühitə uyğunlaşmalıdır. Özünü dəyişmədən, hər hansı mühitə uyğunlaşmaq mümkün deyil. Hərdən üzüm gülsə də, elə bil ki, qəlbimi içəridən nəsə yavaş-yavaş didib-parçaları. Mənə elə gəlir ki, bu Əfqanın ruhudur. Hər dəfə yad kışılrlə bir yastiğa baş qoyanda, bədənimə əvvəlcə dəhşətli üzütmə gəlir. Hər an onun baxışlarını, nəvazişini, hərarətli öpüşlərini hiss edirəm.

Bəzən tək olanda düşünürəm ki, görəsən keçən günləri geri qaytarmaq mümkün olsayıdı, həyatım necə olardı? Həmişə bu cür düşüncələrə qərq olanda, içimə axan göz yaşları, köksümə siğışmayan vicdan əzabı sanki piçilti ilə deyir: «Axı, nəydi günahım?!»

Mən, nişanlımı əlimdən almış şəhərdən küskün halda rayona qayıtdım. Hətta, Əfqanın valideynləri, qohum-əqrəbələri məni bu ölümde günahkar bildilər. Onları da qınamaq olmazdı, çünkü ığid bir övlad itirmişdilər.

Yol boyu özümü danlayırdım ki, niyə Əfqanla şəhərə gəlməyə razı oldum. Gəlməsəydim, bəlkə də belə bir bədbəxt hadisə də baş verməzdi. Ancaq görünür taleyin qisməti beləymış... Nəsə... Cinayətkarlar layiqli cəzalarını aldılar.

Bu bədbəxt hadisədən üç ay keçmişdi. Nişanlımin, bətnimdə gəzdirdiyim yadigarından ancaq anamın xəbəri var idi, bunu atamdan və qardaşmdan gizlədirdim. Ancaq çox keçmədi ki, onlar bu məsələdən xəbər tutdular. Məni uşağı rədd etməyə məcbur etsələr də, onların təklifinə qəti etirazımı bildirdim. Həmin gündən başlayaraq, atamın və qardaşımın mənə olan münasibəti tamam dəyişdi. Onlar mənə evdə artıq doğma qızları deyil, sanki artıq bir əşya kimi baxırdılar. Mənə ailədə ümid verən yeganə adam anam idi. Atam və qardaşım mənə görə anamı da gözümçixdiya salmışdilar.

Körpəm dünyaya gələndən sonra ailədə mənimcün hər şey cəhənnəm əzabına çevrildi. Xəstəxanadan çıxdığım bir ay

olardı. Qonşu otaqda qızıma süd verirdim. Atam üzü bozarmış halda qapını açıb, mənə indiyə kimi eşitmədiyim nalayıq sözləri dedi. Mən o, söyüşləri eşitməmək üçün körpəni çarpayıla qoyub, əllərimlə qulaqlarımı qapadım.

Həmin günün səhərisi atam və qardaşım ah-naləmə baxmayaraq, bir aylıq körpəni məndən alıb, harasa apardılar. Mən bu hadisədən sonra dəli kimi olmuşdum. Özümə yer tapmirdim. Öləmək istəyirdim. Boğazından su, çörək keçmirdi. Bu işə görə qonum-qonşular atamı və qardaşımı xeyli danladılar da. Axşamlar yatağa girəndə nəfəsim çatmadı.

Bir axşam otağında oturub iç-in-için ağlayırdım. Birdən qapı açıldı. Gələn qardaşım idi. O, heç bir söz demədən mənə yaxınlaşdı, əllərini saçlarımda gəzdirməyə başladı. Mən əvvəlcə elə bildim ki, qardaşım könlümü almaq isteyir. Kövrəldiyimdən onun üzünə baxmadan hıçkırdım. Qardaşım da dinib-danişmirdi. Düşünürdüm ki, bəlkə o mənə qarşı etdiyi haqsız hərəkətlərinə görə üzr istəmək isteyir, amma sözlə deməyə cəsarəti çatmir. Ancaq qardaşımın sonrakı hərəkətləri, döşlərimə toxunması, ilkin düşüncələrimi alt-üst etdi.

Qardaşımın bu nalayıq davranışını gizlətməyə çalışdım. Ancaq həmin vaxt qışqırıb, Eldarı otağımdan bayra çıxaranda, anam səsimə gəlib rəngimin dəyişməsindən nəsə sezmişdi. Mənsə heç nə olmamış kimi otağıma girib, qapını arxadan bağlamaq istərkən, anam qapının örtülməsinə mane oldu.

-- Samirə, balam, bu gecə səninlə yatmaq istəyirəm, - deyə anam mənə yaxınlaşıb boyumu qucaqladı. - Bu evdə səni məndən yaxşı başa düşən yoxdur. Sənin halına bir ana kimi, mən daha çox yanıb-yaxılıram. Nə edəssən ki, sənin də taleyinə bu cür üzüntü düşəcəkmiş. Döyümlü ol, qızım. Həyatda bundan da dəhşətli anlar ola bilər. Ailədə atanla qardaşının davranışı mənim də xoşuma gəlmir. Ancaq bütün bunları içimdə çəkirəm. Həyatda yeganə ümidi sənə bağlımişdəm, yeganə arzum səni xoşbəxt görmək idi. Bilirəm, səni daha çox üzən övlad dərdidir. Balanı anadan eləmək ən ağır cinayətdir.

Açığını deyim ki, ailədə anamdan başqa heç kimi görmək istəmirdim. Həmin gündən başlayaraq anamla bir otaqda yatırdım.

Doğma qızımdan ayrılmağından düz üç ay keçirdi. Günorta vaxtı idi. Anam evdə yox idi, harasa getmişdi. Atam da işdə idi. Mən otağında tək-tənha oturub kitab oxuyurdum. Bu vaxt həyət qapısı açıldı, elə bildim ki, gələn anamdır. Ancaq yanılmışdım, qardaşım idi. O, dodaqlarında zümrümə edə-edə eyvana çıxdı. Hiss etdim ki, haradasa tay-tuşları ilə yenə də “zəhərlənibdir”. Eldar hər dəfə sərənəş vəziyyətdə gələndə, evdə böyük mərəkə qopurdu. Ata-övlad münasibətlərindən əsər-əlamət qalmırıdı.

O, əvvəlcə anamı səslədi, cavab gəlmədiyini görən Eldar cin atına mindi. Otaqların qapılarını bir-bir açıb baxır, orada heç kimin olmadığını görüb, yenidən qapıları bərkdən çırpırdı.

- Görəsən, hansı cəhənnəmə itiliblər?! - Eldar anamın dalınca deyindi. Mən qorxduğumdan qapının qifil yerindən səsimi çıxarmadan onun hərəkətlərinə baxırdım.

Evdə heç kimin olmadığını yeqinləşdirən qardaşım əvvəlcə eyvanda gəzişdi, sonra nə fikirləşdisə, həyətə düşüb arxadan darvazanın cəftəsini keçirdi, tez də geri dönüb eyvana çıxdı. Bu vaxt canımdan üzütmə keçdi. Qardaşımın o gecəki hərəkəti yenidən gözlerim önündə canlandı. Eldar o vaxtdan bəri otağıma ayaq basmamışdı. İndi isə o mənim otaqda tək olduğumu bilirdi, çünki heç yerə çıxmırdım. Hərdənbir yaxın rəfiqələrim gəlib mənimlə görüşürdülər ki, dərdim-sərim dağılışın.

Eldarin bu cür hərəkətlərindən şübhələndim və qapını bağlamaq istədim, amma macal tapa bilmədim. O artıq otağıma çatmışdı. Onun vurduğu təpik zərbəsindən qapının hər iki layı taybatay açıldı. Eldarin pişik gözlərinə oxşayan baxışları əvvəlcə sıfətimə, sonra isə yarıçılpaq bədənimə zilləndi. Həm bayır, həm də otaq bürküllü olduğundan üst paltarımı çıxarıb divanın üstünə atmışdım. Eldarin ehtirasdan alışib yanan

gözlərini görəndə, istər-istəməz yavaş-yavaş geri çəkilərək divanın üstündəki xalatımı geyinmək istədim. Amma o, fikrimi anlayaraq, əvvəlcə açıq qapıları ayağı ilə örtdü, sonra isə cəld qəçib divanın üstündəki paltarımı götürüb, əlində yumurlayaraq bir kuncə tulladı.

-- Onsuz da çox istidir, Samış, - deyərək birdən pələng kimi üstümə sıçradı. Qaçmağa yer yox idi. Gümanım ancaq qışqırmağa çatdı. O, sağ əli ilə ağızımı tutdu. Az qalırdı ki, nəfəsim kəsilsin. Var gücümə ona müqavimət göstərməyə çalışırdım. Ancaq hiss edirdim ki, get-gedə qüvvəm tükenir. Yorulduğumu görüb, məni divana sarı dartmağa başladı. Daha taqətim qalmamışdı. Özümü itirmək dərəcəsinə gəlməmişdim, nə edəcəyimi bilmirdim. Birdən ağızımı qapayan əlini necə dişlədimse, o biri əlini də məndən buraxdı. Ancaq yenə də mənə imkan vermədi, qapıya çatar-çatmaz arxadan məni qamarladı və qulağımın dibinə gözlərimdən od qoparan güclü bir sillə vurdu. Beynimdə elə bil ildirim çaxdı. Dünya başına firlandı, ancaq bütün bunlara baxmayaraq huşumu itirmədim, yenə də var gücümü toplayıb qışqırdım. O, əynimdəki yeganə alt paltarımı da dartıb cırmışdı. Biqeyrət üstümə yixılar-yixılmaz, güclü bir gurultu eşidildi. Hələ istədiyinə nail olmağa imkan tapmayan “qardaşım” üstündən aşib, yerə sərildi. Onun başından axan qan üz-gözünü bürüdü. Əvvəlcə, nə baş verdiyini anlamadım, ancaq başımı yuxarı qaldıranda, əlində qulplu tava tutmuş anamı gördüm.

-- Bu nə işdi, başımıza gəlir, İlahi! - Anam huşunu itirmiş, sir-sifəti al-qana bulaşmış biqeyrət oğluna məhəl qoymayaraq məni yerdən qaldırdı. Nəfəsim daralmışdı, anama nəsə demək istədim. Anam isə susmağımı məsləhət bildi. Onsuz da ona hər şey aydın idi.

Anam üst-başımı səhmana saldı. Sonra mətbəxə keçdi, bir dolça soyuq su gətirib, bayaqdan bəri yerdə uzanmış nakişi oğlunun üzünə cirpdı.

- Belə biqeyrət, namussuz, şərəfsiz oğulun olmağındansa, heç olmamağı yaxşıdır. Qonum-qonşu bu işdən xəbər tutsa, bu rüsvayçılığa nə deyəcəyik?! Yox, yox mən daha bu biabırçılığa dözə bilmərəm, - Anam deyinə-deyinə mətbəxə keçib, ikinci dəfə su dolcasıyla geri qayıdaraq, onu Eldarın sifətinə çirdi. Yerde halsız vəziyyətdə uzanmış oğulun indi ana üçün qiymetsiz, cansız bir əşyaya çevrilməsini mən də anladım. Başa düşdüm ki, insan yalnız yaxşı əməllərinə görə qiymətlidir. Naqis əməlli insanlar cəmiyyətdə canlı varlıq kimi mövcud olsalar da, dəyərsiz əşya kimidilər. Təxminən on beş dəqiqədən sonra Eldar özünə gəldi. Yaralı başından axan qan üzündə laxtalanıb qalmışdı. O, uzanıb qaldığı yerdən ayağa qalxaraq divanda əyləşdi. Başını əllərinin arasına alıb heç nə danışmadan xeyli beləcə oturdu. Onun sərxoşluğu artıq ötüb keçmişdi, ayıldılca deyəsən xəcalət çəkirdi. Onun üçün də o, başını qaldırıb nə anama, nə də ki, mənə baxa bilmirdi.

Eldar bir müddət divanda oturduqdan sonra ayağa qalxıb, iti addımlarla otaqdan çıxdı.

-- Allah üzünü qara eləsin! Necə ki, üzümüzü qara, başımızı dost-düşmən içində aşağı etdin, - deyə anam Eldarın arxasınca deyindi.

O gündən sonra Eldar səhər çıxır, bir də axşam evə dönürdü. Anam isə əvvəlki kimi daha qonşulara getmirdi. O məni evdə bir də yalqız buraxmaq istəmidi. İçimdə boşluq hiss etməyə başlayırdım. Günü-gündən adamlara, bütövlükdə həyata olan inam və ümidiyim yox olmağa başlayırdı.

Başa düşürdüm ki, anam halıma daha çox yanıb-yaxılır. Onu həmişə narahat görürdüm. Ancaq bir səhər anamın mənə söylədiyi sözlər indiyə kimi yadımdan çıxmayıb. O, otağıma girib, narahat baxışlarını pəncərəyə dikərək, sanki mənə son sözlərini söyləyimiş dedi:

-- Bu nə işdi, başımıza geldi, qızım? Sənin nə qara bəxtin, taleyin varmış. Axi, mən əvvəlcədən buna bir çarə tapmalıyırdım. Ancaq özümü bilməməzliyə vurdum. Yatsaydım,

heç yuxuma da girməzdi ki, başımıza bu müsibət gələcək. Doğru deyirlər ki, səhv addımı görüb, vaxtında onu düzəltməyə cəhd göstərməyəndə, o, arxasınca başqa bir səhv addım çəkib gətirir və insan günlərin birində ciyni üstündən dönüb arxaya baxanda, görür ki, artıq düz yoldan sapıb, yanlış çığıra düşüb. Bu çığır da elə dərinliklərə gedib çıxır ki, daha heç nə elmək mümkün olmur. İnsan bundan sonra təbii ki, peşmançılıq çəkir. Sonra da bu səhvi düzəltməyə nə qədər səy göstərsə də, xeyri olmur. Bəzən də valideynin etinasızlığı ucbatından övladlar həyatın qaranlıq girdabına düşürlər. Uşaqların gələcək uğursuz taleyinin ağırlığı və günahı da biz valideynlərin ciyinindədir. Övladlarını həyata düzgün istiqamətləndirmək valideynin borcudur. Gənclərin gələcək həyatındakı uğursuzluqlarının səbəbini də bu borcların vaxtında yerinə yetirilməməsində axtarmaq lazımdır, qızım.

Yazılıq anam elə bil ölümünü əvvəlcədən hiss etmişdi. Həmin gün mənə xeyli ürək-dirək verdi. Boynuma sarılıb üz-gözümdən doyunca öpdü. Mənimlə vidalaşmış kimi, gözlərinin yaşıni silib otaqdan çıxdı. Anamın bu cür hərəkəti məni yaman kövrəldi. O, gedəndən sonra çarpayıma uzanıb hönkürtü ilə ağladım. Düzü, bundan sonra bir qədər yüngülləşdim. Sən demə, bu, anamla son söhbətimiz olacaqmiş.

Evimizdə baş verən hadisələrə atam çox soyuq, laqeyd və seyrçi mövqedən yanaşdı. Dünya onun vecinə deyildi. Ancaq özü haqqında düşünürdü. Nə isə... Həmin günün səhərisi... Kaş o səhər heç açılmayayıd. Həmin səhər yeganə ümidiim olan, dünyalar qədər sevdiyim doğma anamı əlimdən alıb apardı.

Gecədən xeyli keçənə qədər kitab oxuduğumdan gec yatmışdım. Yad adamların həyətimizdən gələn səsləri olmasaydı, həmin səhər də yuxudan gec oyanacaqdım. Əvvəlcə elə bildim ki, yuxudayam, onsuz da həmişə səksəkəli yatırdım. Sonra gördüm ki, yox, bu, yuxu deyil. Pəncərədən

həyətə boylanıb yad adamların kim olduqlarını öyrənmək istədim.

Sizə gülməli görünməsin, fikirləşdim ki, bəlkə bu vaxtsız gələnlər elə Əfqanımın məni almağa, bu cəhənnəm əzabından qurtarmağa gələn adamlarıdır? Axı, Əfqan mənim üçün ölməmişdi. Onu hələ də xilaskarım kimi gördürüm!

Qorxa-qorxa, çəkinə-çəkinə, ümidi həyətə boylandım və bir neçə qonşumuzu, eyvana çıxan ağ xalatlı həkimi görəndə nitqim tutuldu. O gün anamı yanında görmədim. Hövlnak paltarımı geyinib, anamın otağana qaçıdım. Həkim sakitcə çarpayıda uzanıb, bircə kəlmə dinib-danişmayan anamın qoluna iynə vururdu. Özümü saxlaya bilməyib, anamın üstünə atılmaq istədim, ancaq bu vaxt qonşumuz qolumdan tutdu. Bu zaman gücüm ancaq bərkdən «Ana!!!» deməyə yetdi. Həkim əlinin işaretisi ilə mənim bayırı çıxarılmışına göstəriş verdi. Qonşularımız Heyran və Xədicə boynumu qucaqlayaraq məni bayırı çıxardılar.

-- Samirə, qızım, həkim deyir ki, ananı tərpətmək olmaz, infarkt keçirib, nitqi tutulub. Ancaq xəstəni rahat buraxsalar, hər şey ötüb keçəcək, - deyə qonşu arvadlar məni sakitləşdirməyə çalışdılar.

Sən demə, bütün bunlar boş sözlər imiş. Anam otaqda ölümlə pəncələşir, can verirmiş. Bir azdan həkim bayırı çıxıb dedi:

-- Qızı buraxın, qoy anasıyla görüşsün!

Otaqda kimsə yox idi, atam da həkimin yanında idi. Mən göz yaşları içində çarpayıda hərəkətsiz uzanmış anama tərəf addımladım. Ayaqlarım elə bil tutulmuşdu, yeriye bilmirdim. Göz yaşlarını görəndə, anamın sıfetinin rəngi dəyişdi, mənə deyəcəyi sözü vardı, ancaq necə deyəydi? Danışa bilmirdi. O mənə ancaq gözləriylə nəsə demək istəyirdi. Mən əyilib anamın alnından, gözlərindən, mənalı, nurani görkəm almış üzündən öpdüm. Hərəkətsiz əlini əllərimə aldım. Bu vaxt anamın gözlərinin dolduğunu gördüm. O, son nəfəsində də

baxışları ilə mənə sanki möhkəm olmayı, özümü itirməməyi tapşırırdı.

Beləcə, həmin gün son ümidi, pənahım, ağbirçeyim, məsləhətçim, arxam olan anam əbədiyyətə qovuşdu. Anamın vəfati bütün arzularımı, ümidirimə nöqtə qoyacağını zənn edirdim, ancaq...

Anamın ölümündən sonra gen dünya mənə dar gəldi. Birdən-birə məndə hamiya, hər şeyə qarşı nifrət hissi oyandı. Həmin vaxt hiss etdim ki, ən xeyirxah, mərhəmətli bir insan belə, bir anda qatı cinayətkara çevrilə bilər.

Baş vermiş bədbəxt hadisədən sonra evdə heç kimlə danışmirdim. Atam hər axşam dalımcə deyinirdi. Hər gün onun təhqirəmiz sözlerini eşitməkdən cana doymuşdum. Anamın qırxi çıxmamış o, evə bir arvad gətirdi. Bu, mənə çox pis təsir etdi. Atamın hərəkətini anamın ruhuna təhqir kimi qarşılıdım. Anladım ki, bundan sonra bu evdə qalmağımın heç bir mənəsi yoxdur. Buna görə də, şeylərimi yiğisdirib, Bakıda ərdə olan böyük bacımgilə getməyi qərara aldım. Evdən çıxarkən anamın çarpayımın üstündən asdığım şəklini də özümlə götürdüm. Heç kimlə sağıllaşmadım. Bircə getdiyim yer barədə atamın gətirdiyi arvada eştidirdim.

Mənim qara uzun saçlarım vardı. «Gözə gələrsən, Samirə, şəhər yeridir», - deyə bacımla saçlarımı kəsdirdi. Bacıma işləmək istədiyimi bildirdim. Bacımanın nəşriyyatda bir tanışı işləyirdi. Onun vasitəsilə çox da tanınmayan bir qəzetdə katibə vəzifəsində işə düzəldim. Mən nə qəzetin adını, nə də həmin qəzetin baş redaktorunun adını çəkəcəyəm. Elə bilirəm ki, bu vacib deyil.

Beşinci gün idi ki, həmin qəzetdə işləyirdim. Həmin gün iş vaxtı qurtarmaq üzrə idi. Evə getməyə hazırlaşdım ki, sarışın bir qız mənə məhəl qoymadan baş redaktorun otağına girmək istədi. Ona mane olmağa çalışdım:

-- Olmaz, olmaz! Mənə tapşırıb ki, onun yanına gələn adam haqqında əvvəlcə ona bildirim, - dedim. Qız məni başdan-ayağa süzüb, halını pozmadan:

-- Ceyran, təzəsən, səni burada heç görməmişəm. Deyəsən, onun vaxtı olmayıb ki, səni əhliləşdirsin, elə-belə də pis deyilsən, - deyə əlini yanağıma toxunduraraq, məni kənara itələdi və onun otağına girdi.

Bir azdan qızın qəhqəhesi otağı başına götürdü. Amma qız baş redaktorun otağında çox ləngimədi, az sonra çıxb getdi. Bu ara daxili telefon zəng çaldı. Redaktor məni çağırırdı. Evə hazırlaşdıgım bir vaxtda çay isteyirdi. Yaxşı ki, çaydan isti idi. Bir fincan çay süzüb ona apardım. O, dedi:

-- Özünə də çay süz, gel otur burda.

O, dediyi kimi etdim.

-- Samirə, bilirəm, evə getməyə tələsirsən. Ancaq sənə deyiləsi sözüm var. Xəyalına başqa şey gətirmə, söhbətimiz iş barəsində olacaq. Evə də tələsmə. Səni maşınla aparacağam, - deyə o, divanda onun yanında əyləşməyi təklif etdi. Əvvəlcə tərəddüd etdim, sonra razılaşdım.

Onun iş barəsindəki söz-söhbətdən heç bir şey anlamadım. Bircə onu gördüm ki, o, əllərini ölçü-ölçə arabir mənə toxunmağa çalışır. Söhbətin sonunda, əllərimi əllərinə alaraq piçilti ilə dedi:

-- Gözəl qızsan, Samirə. Bu soyuqluq sənə heç yaraşmir. Bir az çevik ol. Həyat bunu tələb edir. Yanıma gələn qızı gördünmü? Görürsən, gözdən tük qapır. Düzdür, get-gedə sən də hər şeyi öyrənəcəksən, şəraitə uyğunlaşacaqsan, adamları tanıyacaqsan...

O gün redaktor məni evə maşınla apardı. Maşından düşəndə, mənə bir karton qutu verdi:

-- Götür bunu, Samirə, sənə almışam, ayaqqabıdır. Darlıq əlaməti də olsa, incimə, təki ürəklər geniş olsun. Əgər götürməsən, inciyərəm, - deyə o, təkid etdi. Sözünü yerə salmadım.

Ertəsi gün işin axırına yaxın yenə həmin sarışın qız gəldi, mənə «privet, krasotka!» - deyib birbaşa onun yanına keçdi. Bir azdan yenə də qızın qəhqəhəsi eşidildi. Daxili telefon zəng çaldı:

-- Samirə, məni soruşan olsa, deyərsən ki, bir saatdan sonra olacağam. Otağa heç kimi buraxma, qapını içəridən bağla! Bizimcün pürrəngi çay dəmlə!

Bir azdan qədəhlərin cingiltisi eşidildi. Sonra isə qızın qəhqəhəli gülüşü, onların piçiltisi, hənirtisi, daha sonra isə divanın özünəməxsus «səsi» ilə əvəz olundu...

Daxili telefon zəng çaldı. O, pürrəngi çayı istədi. Dəmlədiyim çayı fincanlara süzüb, onun otağına girəndə, yerimdə donub qaldım. Əllərim əsdi. Fincanları birtəhər stolun üstünə qoyub, tez otaqdan çıxməq istədim. Sinesi yarıya kimi açıq halda redaktorun tüklü sinəsini sığallayan sarışın qız üzünü mənə tutub dedi:

-- Krasotka, canikimə niyə belə baxırsan? Gözlərini oyaram ha! O, mənimdir. Eşidəm, biləm...

Tez otaqdan çıxdım. Bir azdan o qız da getdi. Redaktor mənə tapşırıdı ki, otağı qaydaya salım. Divana yaxınlaşanda, birdən arxadan redaktor məni qucaqladı və sarışın qızın arxasında deyinməyə başladı.

Mən özümü ələ alıb onun qolları arasından çıxdım, əl çantamı götürüb birbaş evə gəldim. Bacım pörtdüyümü görüb nə baş verdiyini soruşdu. Ona heç nə demədim.

Ertəsi gün redaktorun mənə verdiyi “hədiyyə”sinə onun stolun üstünə qoydum və bir söz demədən çıxıb getdim.

-- Nə olub, bu gün niyə belə tez gəlmisən? Dünən də kefin yox idi. İşdə bir şey olmayıb ki? - evə çatan kimi bacım həyəcanla soruşdu.

-- Bir də o işə qayıtmayacağam. Mənə başqa bir yerdə iş tap, - deyib redaksiyada gördüklerimi söyləməkdən boyun qaçırdım...

...Bax bu evi, bu şəraiti mənim üçün indiki papaşam düzəldib. Hərdən məni bağına da aparır. Uşaqları evlidir, arvadının əliayağı yer tutmur. Mənə həmişə deyir ki, sən olmasan, çoxdan ölərdim. Hərdən arvadının da qulluğunda dururam. Elə bilir ki, ərinin referentiyəm. Xaricə komandirovkaya gedəndə, referent kimi məni də özüylə aparır. İndi leçkomissiyadadır, müayinə olunur. İndi kişinin şotuna dolanıram özümçün...

...Üç gündən sonra bacımın yoldaşı məni bir kiçik müəssisədə işə düzəltdi. Mən orada makinaçı işləyirdim. Bu dəfəki işimdən razı idim. Müəssisənin direktoru mənə ilk gündən yaxşı adam təsiri bağışlamışdı.

Bir axşam işdən çıxıb metroyla evə gəlirdim. İş vaxtının axırı olduğundan vaqonlar ağızınacan adamlı dolu idi. «28 May» stansiyasında düşənlər çox oldu, ona görə də olduğum vaqonda seyrəklik yarandı. Fikirli idim. Birdən başımı yuxarı qaldırb üzbüüz oturmuş oğlanı görəndə, heyrətdən donub qaldım. Bu, mənim Əfqanım idim. Yerimdən qalxıb onun üstünə atılmaq istədim, ancaq birdən xatırladım ki, axtı Əfqan bir il bundan əvvəl qollarım arasında həyatla vidalaşıb. Özümdən asılı olmayaraq, gözlərimi ondan çəkə bilmədim. Oğlan da bu baxışlardan nəsə hiss etmişdi, ona görə o mənə baxıb, arabir gülümsəyirdi də. Arada gözaltı ona baxırdım, daha o da gözlərini məndən çekmək istəmirdi.

Qatar «Neftçilər»ə çatanda mən düşdüm. Geriyə baxmadan iti addımlarla pilləkənləri qalxırdım ki, arxadan: - «Çox sürətlə gedirsiz, sizinlə ayaqlaşmaq olmur», - deyə mənə ünvanlanmış sözləri eşidəndə, sanki məni ildirim vurdu. Özümdən asılı olmayaraq ayaq saxladım. Bu sözlər bütün vücudumu silkələdi. Düz üç il əvvəl bu sözləri Əfqan mənə demişdi.

Oğlan mənim haldan-hala düşən sıfətimi görəndə: «Size nə oldu belə?» - deyə canfəşanlıqla soruşdu.

-- Heç bir şey, ancaq siz arxamca gəlməyin, - deyə oğlana üzümü bozartdım.

-- Xanım qız, mən ki sizə qəbahətli bir söz demədim, - oğlan tutulmuş halda dilləndi.

Mən daha bir söz demədən pilləkənləri çıxmada davam etdim.

Metrodan çıxıb avtobus dayanacağına gəldim. Razinə gedirdim, bacıimgil orada yaşıyırdı.

Oğlan yenə də mənə yaxınlaşdı və bu dəfə utana-utana dedi:

-- Bağışlayın, mən sizə başqa mənada söz demək istəmədim. Sadəcə olaraq, sizin kimi gözəl bir qızın baxışlarının dərinliyində kədərin, qüssənin özünə yuva saldığını gördüm.

Mən bu sözlərdən sonra qeyri-ixtiyari olaraq, oğlanın gözlərinin içini baxdım. O mənim iti, nüfuzedici baxışlarımı tap gətirməyib, başını aşağı salmağa məcbur oldu. Düşündüm ki, insan-insana necə də oxşarmış. Onun hətta, səsinin ahəngi də Əfqanın səsinə oxşayırdı.

Cavan oğlan bu dəfə üzümə baxmadan, utancaq halda dilləndi:

-- Sizin əvvəlki baxışlarınızda kiminsə köməyinə ehtiyacınız olduğu görünürdü. Mən sizin yardımçıınız ola bilərəm. Adım Əfqandır.

Onun adını eşidəndə qulaqlarımı inana bilmədim, əhvalım yenidən dəyişdi, özümü itirən kimi oldum.

-- Adınız necə oldu? - Təəccübə soruşdum.

-- Əfqan. Necə bəyəm?! Tanış addırmı? Nədənsə, təəccübəndiniz, - deye o, həmsöhbət olmaq istədi.

O da mənim adımı soruşdu. Ancaq mən sözü zərafata salaraq adımı deməkdən boyun qaçırdım. O, maraqlı lətifələr danışır, mənse gülürdüm.

Bir azdan gözlədiyim avtobus gəldi. Onunla sağıllaşıb avtobusa minəndə, Əfqan əl atıb əlimdən tutdu:

-- Siz mənə nə adınızı, nə də iş yerinizi demədiniz. Sizi bir də necə görmək olar?

Mən Əfqana ancaq iş yerimi söylədim və əlindən çıxbıb avtobusa mindim.

Ertesi gün işdən çıxanda gördüm ki, Əfqan məni gözləyir. O, məni görçək gülə-gülə mənə tərəf gəldi.

-- Siz elə bildiniz, tapa bilməyəcəyəm? Düzünü deyim ki, səhərə kimi sizin barənizdə fikirləşmişəm. Əvvəlcə elə bildim ki, iş yerinizi düz deməmisiniz, ancaq mənə təsəlli verən sizin baxışlarınız oldu. Düşündüm ki, bu cür gözlərin sahibi ömründə yalan danışmaz.- Əfqan mənə kompliment deməkdən çəkinmədi.

O, adımı yenə soruşdu. Bu dəfə adımı dedim. Həmin gün mənə çoxlu məzəli əhvalatlar danışdı və məni evə kimi ötürdü.

Hər gün beləcə görüşürdük. Mən Əfqanın özü haqqında daha heç bir şey soruşturmurdum. Evli olmadığını da bir neçə dəfə eşitmirdi mənə.

Biz istirahət günü görüşməyi qərarlaşdırmışdıq. Əfqanla tanış olduğumu bacım bilmirdi. Bu barədə ona heç nə deməmişdim. Ona görə də bacım məndən haraya getdiyimi soruşdu. Dədim ki, bir yerdə işlədiyimiz qızlardan birinin ad gündür, məni də dəvət edib.

Əfqan məni «Nərimanov» metrosunda gözləyəcəkdi. Görüş yerinə bir az gecikdim. Əfqan da mənə gecikdiyim üçün cərimə olundığumu bildirdi. O, mənə dənizkənarı parka getməyi təklif etdi.

-- Yox, yox, oraya heç vaxt. Mən bir də o parka ayaq basmayacağam! - deyə həyəcanlı halda bildirdim.

-- Nə oldu ki? Əksinə, dənizdən əsən sərin meh adamın bütün narahatlığını çıxarıır, - deyə Əfqan təəccüb dolu gözlerini mənə dikdi.

-- Mən bir zamanlar o dənizin sahilində, həmin o parkda xoşbəxt gələcəyimi itirdim.

-- Başa düşmədim, sözlü adama oxşayırsınız, - Əfqan məndən cavab gözlədi.

Əfqanın qoluna girdim, Nərimanov parkına gəldik. Boş skamyaların birində əyləşib, başıma gələnləri əvvəldən axıra kimi ona danışdım.

Əfqan xeyli müddət dinib-danışmadı, xəyala daldi.

-- Samirə, bu gün mən sənin üçün gözəl bir sürpriz hazırlamışam. - Əfqan qolumdan tutub ayağa qaldırdı.

-- Hara gedirsən? - təəccübə ondan soruşdum.

-- İndi heç nə deməyəcəyəm. Gedək. Görəcəksən, - deyə Əfqan məni gedəcəyimiz yerə tələsdirdi.

-- Biz metroyla "Əhmədli"yə gəldik. Tanımadığım yerlər idi, birinci dəfə idi ki, bu tərəflərdə olurdum. Əfqan məni doqquzmərtəbəli bir binanın 4-cü mərtəbəsinə gətiirdi, cibindən açar çıxarıb üstündə 67 rəqəmi yazılmış bir qapını açdı. Məni otağa dəvət etdi. Əvvəlcə tərəddüd etdim, ancaq düşündüm ki, bu qədər yol gəlmişəm, indi etiraz etməyim yersiz görünər.

İçəri girəndə gördüm ki, hər cür rahatlığı olan bir otaqlı mənzildir.

-- Samirə, sənə hazırladığım sürpriz budur. Biz sənilə bu mənzildə xoş günlər sürəcəyik. - Əfqan özündən razı halda gülümsədi.

-- Heç nə anlamırəm, sən nə danışırsan? - təəccübə soruşdum.

Əfqan dedi ki, o, mənimlə evlənmək istəyir, fikri də qətidir. Mən bir az fikirləşməli oldum. Düzü, Əfqan tez bir zamanda qəlbimə yol tapa bilmışdı. Özümdən asılı olmayaraq onun bu təklifini rədd etmədim. Düşünürdüm ki, deyəsən yavaş-yavaş həyat üzümə gülür. Daxilən sevinc içində idim. Ancaq bunu biruzə vermək istəmirdim.

Əfqan bir göz qırıpında süfrə açdı, elə bil ki, hər şeyi qabaqcadan biliirdi. O, hər şeyi hazırlayandan sonra, soyuducudan bir konyak şüşəsi də götürüb stolun üstünə qoydu. Mən içmədim, Əfqan isə konyak butulkasını yarıya kimi boşaltdı. O, yenə də məzəli lətifələr danışındı, özü də bərkdən

gülürdü. Hiss edirdim ki, Əfqan artıq keflənib. Gec idi. Ayağa qalxbı, evə getmək istədiyimi bildirdim.

-- Nə danışırsan, Samirə, bu gündən sonra sənin evin buradır, mən də sənin həyat yoldaşın, - deyə Əfqan evə getməyimə qəti etirazını bildirdi və yaxınlaşaraq məni bərk-bərk qucaqladı. Nə qədər çalışımsa, onun belimdə daraqlanmış əllərindən xilas ola bilmədim. Əfqan dodaqlarımı öpüşlərə qərq etdi. Daha ona müqavimət göstərmək istəmədim. Axi, mən birinci Əfqanıma da hər şeyi könülli qurban vermişdim.

Bir azdan mən də ehtiras dolu coşqun bir dənizdə üzürdüm. Həmin an özümü dünyanın ən xoşbəxti sanırdım...

Həmin gecə Əfqan mənə səhərə kimi yatmağa imkan vermədi. Yuxusuzluqdan gözlərimə elə bil ki, qum tökülmüşdü. Hava işıqlanarkən tez ayılıb, ondan saatı soruşdum. Saat artıq doqquz idi, işə gecikmişdim...

Əfqanla metroya kimi gəldik, orada axşam görüşmək şərtilə ayrıldıq.

İşə gələn kimi, katibə qız bildirdi ki, direktor bərk əsəbileşmişdi, təcili yazı vardi.

Həmin gün işə gecikdiyimə görə direktor axırıncı dəfə mənə xəbərdarlıq etdi.

Axşam işdən çıxanda Əfqan məni gözləyirdi. Bu gecəni də Əfqan onunla birgə keçirməyi təklif etdi, ancaq mən buna etirazımı bildirdim. Dedim ki, keçən gecə də evdə olmamışam, indi bacım məndən ötrü çox nigarandır.

Mən evə gələn kimi bacım üstümə düşdü, keçən gecə harada qaldığımı soruştu. Bu dəfə bacıma yalan danışa bilmədim. Əfqanla aramızda olan münasibətləri ona danışdım. Mən Əfqanın şəxsi evi olduğunu, onunla ailə həyatı quracağımı söz verdiyimi də bacıma söylədim.

Axırıncı sözlərimdən bacım bərk qəzəbləndi:

-- Ağlını başına yiğ, Samirə. Sənə qabaqcadan demişdim ki, bura şəhər yeridir, tanımadığın, bilmədiyin adama birdən-birə ürəyini açma. Kişiər hər şeydən istifadə etməyi

bacarırlar. Bəzən isə istədiklərinə nail olana kimi, qadınların dalınca hara gəldi sürünlər. Çalış aldanmayasan. Sənin ən böyük səhvin onda olub ki, bu işi özbaşına etmişən. Artıq indi iş-işdən keçib. Belə çıxır ki, həyatda ən vacib məsələdə doğmaca bacını da saymamışan, qərarı təkbaşına vermişən. Bundan sonra sənə bir bacı kimi ancaq xoşbəxt ailə həyatı arzulamaq düşür. Amma bax, bunu sənə qabaqcadan deyirəm. Əgər aldansan və yaxud atlığından addımdan peşman olsan, bunu sənə bağışlamayacağam!..

Ertəsi gün paltarımı yiğisdirib bacımla sağıllaşdım. Çünkü Əfqanla belə qərara gelmişdik ki, sabahdan şeyləri də götürüb, təzə evimizə köçək.

İşdən çıxandan sonra Əfqanla təzə evimizə gəldik. Ancaq yol boyu bacımın evdən çıxarkən: «sənin bu cür hərəkətlərindən mənim heç gözüm su içmir» deməsi məni nədənsə narahat edirdi.

İkinci gecə də, Əfqanla vaxtimızı çox şən və mənalı keçirdik. Əfqan mənimlə elə rəftar edirdi ki, elə bil çoxdandır heç bir qadınla olmayıb. Ancaq həmin gecənin ləzzəti hesabına ikinci iş yerimi də itirməli oldum. Səhər yatıb qalmışdım. Əfqan da məni vaxtında oyatmağı unutmuşdu. İşə yenə də gecikdiyim üçün direktor işdən azad olmağım barədə ərizə yazmağımı tapşırdı. Mən heç bir söz demədən, sakitcə ikinci iş yerimi də tərk etməli oldum.

İşdən çıxarıldığımı biləndə, Əfqan kefini pozmadan dedi:
-- Məgər sənin Əfqanın ölüb ki, gedib onun-bunun əlinin altında işləyəsən? Sənə iş-zad lazım deyil. Hər nə lazımdırsa, mən edəcəyəm. Şükür Allaha ki, maddi cəhətdən heç bir çətinliyim yoxdur. Samirə, sən ev işləri ilə məşğul ol, bu bəsimdir. Qalan şeylərdən ötrü qətiyyən narahat olma.

Ertəsi gün Əfqan yaxşıca bazarlıq etmişdi, mənə bir cüt yaxşı xarici ayaqqabı, bir də kofta almışdı. Dedi ki, rayona üç günlük ezamiyyətə gedir. Mən darixmamaq üçün o mənə bir neçə maraqlı videokaset də alıb gətirmişdi.

Üç gündən sonra Əfqan ezamiyyətdən qayıtdı. Bu üç günü ondan ötrü yamanca darixmişdim. Qapıdan içəri girən kimi, uşaqtək atılıb boynuna sarıldım.

Əfqan paltarını soyunub, ev paltarında divanda əyləşdi. Mənsə tez mətbəxə keçib bişirdiyim yeməyi isitdim. Bu vaxt qapının zəngi çalındı. Əfqan tez divandan qalxıb qapiya tərəf getdi. O, əvvəlcə gözlükdən baxdı, ancaq qapını açmadı. Yenidən zəng çalındı. Mən Əfqandan qapını niyə açmadığını soruşdum. Əfqan mənə tərəf dönəndə gördüm ki, onun sıfəti meyit rəngi alıb. Təəccübələ soruşdum:

-- Əfqan, gələn kimdir ki, niyə qapını açmırsan? Rəngin niyə qaçıdır?

O, dinmədi. Bu dəfə qapı əl ilə möhkəm döyülməyə başladı, sonra da qadın səsi eşidildi:

-- Ay biqeyrət, nakişi, bilirəm ki, burdasan. Açıq qapını! Onsuz da səni izləyə-izləyə gəlmişəm bura.

Mən bu sözləri eşidəndə, Əfqanı kənarlaşdırıb, qapını açdım. İçəri bir qadın, iki nəfər də azyaşlı uşaq daxil oldu. Qadın üzünü uşaqlara tutub dedi:

-- Bu da sizin rayona ezamiyyətə gedən nakişi, şərəfsiz atanız!

Bu sözlərdən sonra qulaqlarımı tutub mətbəxə keçdim. Dünya başıma fırlandı. Arxmaxca Əfqan da mətbəxə gəldi və qolumdan yapışdı:

-- Qulaq as, Samirə, bunları vaxtı çatanda, onsuz da sənə söyləyəcəkdir. Mən onu sevmirəm. Heç evlənəndə də istəmirdim. Yaxınlarda ondan ayrılağam. Bundan sonra biz həmişə bir yerde olacaqıq. Səni sevdiyim qədər, başqa kimsəni sevmədim, Samirə.

Özümü saxlaya bilmədim:

-- Sən alçaqsan, Əfqan. Sən təkcə məni yox, həm də həyat yoldaşını aldatmışsan. Ona xəyanət etmisən.

Daha bir söz demədən, gətirdiyim paltarları yiğisdirib evi tərk etmək istərkən, Əfqanın həyat yoldaşı qarşımı kəsdi və hər şeyi yerli-yataqlı mənə danışdı.

-- Siz bu kişiləri yaxşı tanımirsiniz hələ. Görürəm ki, onun yağılı dilinə inanıb, toruna düşmüsən. Şəhərdə onsuz da kişilərin imkanları daxilində ayrı-ayrı yerlərdə bir neçə arvad saxlamaqları dəbdədir. Bu da onun dostunun evidir, iki illik xaricə işləməyə gedib, açarlarını da ona verib...

Mən mənzili tərk edib, pilləkənlərlə aşağı düşərkən, bacımın dediyi sözlər qulaqlarımızda yenidən cingildədi: «Çalış ki, aldanmayasan, aldansan səni bağışlamayacağam!» Ancaq artıq gec idi, aldanmışdım. İkinci Əfqan məni aldatmışdı.

Həmin vaxt məndə Əfqana qarşı elə bir nifret hissi oyandı ki, ixtiyar sahib olsaydım, onu parça-parça edərdim.

Mən hara gedəcəyimi bilmirdim. Yaxınlıqdakı avtobus dayanacağına gəldim. Başımı aşağı dikib dayanmışdım. Özümdən asılı olmayaraq gözlərimdən yaş axındı. Birdən yanında «Jıquli» maşını dayandı və qara eynəkli sürücü mənə müraciətlə:

-- Xanım qız, hara gedirsiniz? Əyləşin aparım - dedi.

Hara gedəcəkdir ki. Getməyə yerimmi vardı?! Mən heç nə fikirləşmədən, heç nə demədən qapını açıb maşına əyləşdim:

-- Hara isteyirsən, sür gedək, - deyə etinasızcasına sürücü oğlana bildirdim.

Maşın yerindən güllə kimi tərpəndi. Bu maşın məni başqa bir dünyaya apardı və mən əxlaqsız bir dünyanın daimi sakininə çevrildim...

Bu dünyada həyat tamam başqa idi. Uzun müddət yaşadığım həyatda qısa zamanda keçirdiyin nəşeli saatlardan sonra vicdanınlə baş-başa qalaraq, əzab, iztirab, sıxıntı keçirməli olurdun. Başqalarını bilmirəm, mən bu cür əxlaqsız həyat tərzi keçirməkdən artıq cana doymuşdum. Tezliklə bu əzabverici, cansızıcı həyatdan xilas olmaq üçün yollar axtarmalı olurdum. Əgər sən həyatda yaxşılığa doğru addım

atmaq istəsən, bunun üçün həmişə bir çıkış yolu təpilir. Təki sən bunu qəlbən istəyəsən.

Mənim həyatıma bənzər eyni həyat yaşamış bir rəfiqəm məni bu dünyadan xilas olmanın çarəsini bildiyini söylədi. O məni daim qəzetlərdə “əxlaq və mənəviyyat” mövzusunda müxtəlif səpkili məqalə, oçerk, hekayə və povestlərlə çıxış edən yazıçı-publisist Camal Zeynaloğlunun yanına gətirdi. Etiraf edim ki, onunla tez anlaşıdım. Məlum oldu ki, mənə qədər ona onlarla qadın müraciət edib. Sən demə, rəfiqəmi də o iyrənc həyatdan, bataqlıqdan Camal müəllim qurtarıbdır. O, əvvəlcə mənimlə şərt kəsərək bildirdi: “Samirə xanım, siz doğrudan da bu sonu olmayan əxlaqsız həyatdan, müvəqqəti nəşə və həzdən, yalançı və riyakar eşq və sevgi macəralarından, mənasız, sənə daim vicdan əzabı verən, sabahi qaranlıqlarla dolu olan, ümidsiz bir həyatdan qurtulmaq istəyirsinizsə, o zaman mənim sizə verəcəyim bütün məsləhətlərə əməl etməlisiniz!”

Mən də öz növbəmdə onun dediklerinin hamısına sözsüz əməl edəcəyimə söz verdim.

İlk önce, o mənim indiyə qədər yaşadığım həyat haqqında bilgilərə sahib olmaq istədiyini bildirdi. Mən də ona başıma gələnlərin hamısını bir-bir anlatdım. Bundan sonra Camal müəllim düz bir ay iyirmi gün, həftədə üç dəfə iki saat olmaqla mənimlə müxtəlif mövzularda fərdi söhbətlər etməklə yanaşı, eyni zamanda psixoloji testlər də apardı. O mənə yaşadığım müddətdə buraxdığını səhvleri bir-bir izah etməyə başladı. Tez bir zamanda başa düşdüm ki, insanı doğru yoldan azdırın, boş və mənasız həyat tərzi sürməyə vadar edən onun özü də bilmədən etdiyi səhv hərəkətlərdir. Bu səhv hərəkətləri gərəkdir ki, vaxtında görüb anlayasan. O zaman həyatı gerçəklər sənə agah olur.

Beləliklə, Camal müəllimin verdiyi ağıllı məsləhətlər və mənimlə apardığı psixoloji söhbətlər əsasında mən keçmiş həyatıma birdəfəlik vida edərək, özümə rahat, sakit, qayğısız

və alnıcıq yeni bir həyat səhifəsi açdım. Bugünkü həyatıma görə, məhz Camal müəllimə minnətdaram.

Günlərin birində indiki “papaşa”m rastıma çıxdı. O, yaşılı olmasına baxmayaraq, bütün istəklərimi yerinə yetirdi. Elə vaxtilə atam tərəfindən “detdom”a verilmiş qızımın tapılmasında da “papaşa”m mənə yardımçı oldu. Onun sayəsində qızıma, dünyalar qədər sevdiyim Əfqanəmə qovuşdum. İndi qızım Əfqanə ilə xoş günlər sürürük...

Aradan bir müddət keçmişdi. Amma Samirənin qəmli taleyini heç cür unuda bilmirdim. Fikirləşirdim ki, görəsən 22 illik həyatında başı daşdan-daşa dəymış, taleyin ən ağır məhrumiyyətləri ilə qarşılaşmış, min cür mənəvi-psixoloji əzablara məruz qalmış bu zavallı qadının sonrakı taleyi necə oldu? Bu qədər məşəqqətdən sonra heç olmasa, taleyi yenidən onun üzünə güldümü? Bu suallar varlığıma hakim kəsilib, beynimə, qəlbimə, fikirlərimə bir an da olsun rahatlıq vermirdi.

Bir gün təsadüfən metroda Samirə ilə qarşılaşdım. O məni evlərinə dəvət etdi. Dəvətdən boyun qaçıra bilmədim. Evlərinə getdik. Yol boyu çox mətləblərdən söz açdı. Bizi mehriban bir kişi qarşıladı. Samirə bizi tanış elədi. Yeni həyata qədəm qoymuş Samirə indi özünü xoşbəxt sanır. İndi taleyinin sevinc dolu günlərini yaşayırı Samirə. Əri mənimlə səmimiyyətlə görüşdü. Samirə gülərək dedi:

- Narahat olmayın, ərim sizi qiyabi də olsa, artıq tanıyır. O da sizinlə tanış olmağa can atırdı. Siz mənim xilaskarımsınız. Əgər rəfiqəm məni sizinlə tanış etməsəydi, nə həyatım

dəyişərdi, nə də yenidən ailə səadətimə qovuşardım. Çox sağ olun ki, yazılarınızla məni yenidən özümə qaytardınız. Həyatda buraxdığım səhv'ləri mənə anlatdırınız, dəyərli vaxtınızı mənə sərf edərək, məni bu sonu görünməyən uçuruma yuvarlanmaqdan xilas etdiniz.

...Onlardan ayrılanда, ürəyim riqqətlə döyüñürdü. Sevinirdim. Sevinirdim ki, insanlıq borcunu yerinə yetirib, səhv yola düşmüş bir qızı yenidən həyata qaytarara bilmışəm. Onun alqısı, ömrünün ən xoş, ən fərəhli anlarına çevrililib qəlbimə sevinc ələyirdi. İnsana xoşbəxtlik bəxş etməkdən gözəl nə var ki, bu dünyada!..

Son.

E S S E L Ə R

Əlim yetmədi sənə

(Esse)

Ne qədər çalışsam da əlim sənə yetmir. Çünkü indi sən məndən çox-çox uzaqlardasan. Elə bir yerdəsən ki, istəsəm də oraya gələ bilmərəm. Amma hər axşam yuxularıma gəlirsən. Nə yaxşı ki, yuxular var. Bu yuxularla təsəlli tapıram yenə... Son dəfə səninlə telefonda danışanda dedim ki, sənə bir sürprizim var, görüşəndə özün görəcəksən. Dedin ki, indi görüşməmiz hələlik mümkün deyil. Səbəbini sordum. “Qismət olsa, görüşəndə söylərəm” dedin. “Bəs nə vaxt görüşəcəyik biz? Səsində bir qəribəlik var, sanki öz səsin deyilmiş kimi,”

deyə nigaran halda soruştum. “Bu görüşün tarixi - günü, saatı bəlli deyildir hələ. O ki qaldı səsimə, səsim həmin səsdi, ancaq avazım dəyişib” gülərək dedin. “Amma ömrümdə ilk dəfədir ki, səni görməyə daha çox tələsirəm. Bu tələskənlik nədənsə əvvəlkilərə heç bənzəmir. İçimdə bir narahatlıq, bir sıxıntı, bir qorxu var” dedim.

“Qorxu?! Sən ki heç nədən, heç kimdən heç bir zaman qorxmazdın. İndi bu qorxu hardan çıxdı belə?!” deyə soruştun. “Səni həmişəlik itirəcəyimdən qorxuram!” dedim. “Yaxşı, deyəsən o, gəlir. Qapatmam lazımdır. Onu da deyim ki, bir aya kimi zəngimi gözləmə! Buralarda olmayıacağam. Öpürəm, salamat qal!” dedin.

“Əllərim əllərinə toxunmamışdı heç. İndi hardan çıxdı birdən-birə “öpürəm” kəlməsi deyə düşündüm...

Bəli, bizi bir-birimizdən ayıran, bizim bir yerdə olmağımıza mane olan onun əri idi. O, Çin Səddi kimi aramızda dayanmışdı. İki sevən könül arasında çəkilən keçilməz bir sədd!

Qovuşmağımızın mümkünüsüz olduğunu bilə-bilə, yenə də nəyəsə ümid bəsləyirdik. Sən indi sevmədiyin birisiylə ailə həyatı yaşamağa məhkum olunmuş bir sevdalı, mən isə sevdiyi uğrunda canını fəda etməyə hazır olan bir aşiq...

Bir ay tamam olan kimi, sənə zəng etdim. “Bu nömrəyə zəng çatmir” deyə operator bildirdi. Həmin gün axşama qədər hər yarım saatdan bir sənə zəng vurdum. Amma operatorun eyni cavabını eşitdim. Təlaşlandım. Axşam da zəng etdim. Amma yenə də eyni cavab...

Ertəsi gün iş yerinə getdim. İş yoldaşından səni soruştum. Qızın bir anda sıfət rənginin necə dəyişdiyini gördüm. Təəccübə üzümə baxıb: “Siz Arzunun nəyi olursunuz?” soruştu. Heç bilmədim nə cavab verim. Qız bu sualdan tutulduğumu görüb dedi: “ Demək, xəbəriniz yoxdur!”

- Nədən?! - həyəcanla soruştum.

- Arzunu on gün bundan önce Türkiyədən gətirdilər.

- Necə yəni Türkiyədən gətirdilər? Arzunun Türkiyədə nə işi vardı?
- Arzu boğazından “rak” olmuşdu. Burada əlac olmadı, ona görə də valideynləri onu Türkiyəyə apardılar. Ancaq təəssüf ki...
- Siz nə danışırsınız?! Bu ola bilməz! - bərkdən qışqırdım.

Qulaqlarımızda uğultu yarandı, beynimdə sanki ildirim çaxdı, ürəyim şiddətlə döyünməyə başladı, gözlərim önündə nəhəng dalğalar sal qayalara çırpılıraq çılik-çılik olurdu...

Ayılanda başımın üzərində ağ xalatlı həkimi gördüm.

- Qorxulu bir şey yoxdur. Sadəcə həyecandan bayılmışınız. İstəsəniz, durub gedə bilərsiniz. Keçmiş olsun, - deyə həkim mənə təskinlik verdi.

Demək, xəstə olduğunu məndən gizlədirmişsən. Hər şey yarımcıq qaldı. Nə acı taleyin varmış sənin! Ölüm üçün heyfsilənməzler deyirlər. Amma mən sənin son gedişinə çox heyfsilənirəm. İlk dəfə səninlə görüşəndə, baxışlarında nədən bu qədər dalğınlıq, kədər, həsrət, intizar, məsumluq olduğunu səbəbini soruştum. Sən cavabında: “Bu baxışlar nakam məhəbbətinin intzar, həsrət dolu baxışlarıdır” dedin. Elə o zaman da mən sənin o, dalğın, kədərli, intizar dolu, məsum baxışlarına vuruldum. O gündən bəri sənin o qara gözlərinin əsirinə çevrildim. O, məsum, qara gözlərə bilmədən aşiq oldum. Amma bunu uzun zaman səndən gizlətdim. Bunu sənə söyleyə bilməzdim, çünkü sən ərli bir qadın idin. Talelərlə bağlı yazılarımı oxuyandan sonra özün məni axtarıb tapmışdım. Sonra sən qovuşa bilmədiyin nakam sevgindən söz açdın mənə. Dedin ki, bunu nə vaxtsa qələmə alarsan. Mən də həmin gün sənin vüsəlinə yetmədiyin nakam məhəbbətin barədə yazacağımı söz vermişdim. Üstündən illər keçə də, mən sözümə əməl edib, sənin nakam eşqini əbədiləşdirdim. Onu yazılı tarixə çevirdim. Əfsuslar olsun ki, sən bunu görə bilmədin. Amma narahat olma. Mən bu kitabı sənin məzarın üstünə qoyacağam...

Sənin yoxluğuna heç cür inana bilmirəm. Bəs içimdəki boşluğu indi kim dolduracaq?! Səni belə tez itirdiyim üçün yanıb-yaxılram. Özümə yer tapa bilmirəm. Bu geniş dünya dar gəlir mənə. Özümü məngənə arasında hiss edirəm. Sanki hər tərəfdən məni sıxırlar, nəfəsim çatmır, ürəyim çırpınır...

Bəs bu sevginin adı nə? Səni sevdiyim üçün günahmı etdim?! “Ərli qadını sevmək günahdır” dedilər. Demək, sevgimizin adı “günah.” Sevmək, birisine aşiq olmaq nə vaxtdan bəri günah hesab olundu?! Heç günah iş tutmaq istəmədim həyatda. Amma bu günahı etdim, bilərkədən günaha batdım. Və sənə Məcnun tək aşiq oldum.

Bir dəfə: “Daha dözə bilmirəm. Yalan sevgidən, saxta davranışdan, riyakar səmimiyyətdən, saxta gülüşlərdən, saxta yaşamaqdan bezdim. Artıq özümü öldürmək istəyirəm. İnsanın bütün ömrü boyu maska ilə, sevmədiyi birisiylə, səni başa düşməyən, anlayış göstərməyən, məqsəd və məramı bəlli olmayan, duyğusuz, hissiyyatsız, kobud təbiətli birisiyle məcburi ömür sürməsi doğrudan da cəhənnəm əzabıdır!!!” dedin.

“Sənin fikrinlə razı deyiləm. Bədbin olmaq uğursuzluğa düşər olmaq deməkdir. Həyat gözəldir, yaşamaq isə ondan da gözəldir. Sən ümidi həyatdan üzmə. Nə bilirsən, bəlkə səni hardasa başa düşən, sənə inanan, sənin qəlbini fəth edən birisi var. O, nə vaxtsa gəlib səni tapacaq. Ona görə də ümidlə yaşamalısan!” dedim.

“Elə məni indiyə qədər yaşadan o ümidlərdir də. Yaxşı ki, sən varsan. Səninlə söhbətdən sonra bir az rahatlanıram. Yaşamaq həvəsim artır. Çünkü insan onu başa düşən, qəlbən anlayan birisiylə həmsöhbət olanda istər-istəməz rahatlıq tapır. Mənə ümid verən, yaşamaq həvəsimi artıran həm də sənin yazıların oldu. Qadın dünyasına bələd olan birisi kimi, son anda məni intihardan qurtardın. Sən olmasaydın, indi mən çoxdan həyata əlvida demişdim. İndi nə yaşayıramsa, səninçün yaşayıram. Çünkü sən məni qəlbən anlayan ikinci

adamsan. Birincisi sənə məlumdur. Bütün rəftarınla, səmimiyyətinlə, xarakter və düşüncələrinlə eyniylə ona bənzəyirsən. Ona görə də, onun kimi səni də itirməkdən qorxuram!” dedin.

Ax, gülüm, məni səni intihardan, böyük günah sahibi olmaqdan qurtardım. Amma zalim xəstəlikdən xilas edə bilmədim! Son anda əlim çatmadı sənə! Taleyə bir bax! İlk sevdiyiin insanı da, səni də o, amansız xəstəlik apardı...

Əzizim, bundan sonra mən səni yazılarımda yaşadacağam. Növbəti yazım “Günaha batmış sevgi” olacaq...

Səndən mənə yalnız həsrət dolu baxışlar qaldı. Məndən sənə nə qaldı?! Bax, onu bilmədim!..

25.06.2013

Yuxularına gələcəyəm (Esse)

Səndən ayrıldan bəri yuxum ərşə çıxıb. Nə gecəm bilinir, nə də gündüzüm. Niyə ucuz tutdun bu saf məhəbbətim? Niyə xəyanət etdin bu təmiz eşqə? Əvvəllər “səni dünyalar qədər sevirəm” deyən dilin, niyə birdən-birə “daha biz ayrılmalıyıq, biri-birimizə nifrət etmədən” deyə hamının qibtə etdiyi sevgimizə qarşı “üşyan” etdi. Nədən? Niyə

səbəbinə söyləmədən tərk etdin məni?! Axi, mən bu cür ayrılığa layiq deyildim. Məni dünya malına dəyişdiyini sonradan öyrəndim. O, imkanlı birisiymiş. Demək, aramızdakı saf duyğuları var-dövlətə, şan-şöhrətə satdın?! Niyə ucuz tutdun bu eşqi, bu sevdanı? Buna dəyərdim?! Amma mən bu eşqin heykəlini qəlbimdə əbədiləşdirdim. Daha bundan sonra qəlbimdə kimsəyə yer olmayıacaq!

Niyə günahsız bir bəndəni ağlatdırın?! Dərdi, kədəri muncuq kimi niyə boynuma düzdün?! Niyə küskün, incik baxışlarla dağladın məni?! Həmin gün ruhumu incitdin, qəlbimi üzdün. Həmin gün ömrümə həsrət ələndi. Yanaqlarımızda kədər ciğırları iz saldı. Taleym üzümə güldüyü zaman, tamarzi qaldım sənin ətrinə! Sən mənim ülvə eşqimi yetim qoydun! Artıq sənin ürəyində ünvanım itib. Sənə verdiyim eşq əmanətini qoruya bilmədin. İndi geri qaytar o sevgimi, özümə qaytar!

İndi sənin ətrini xatirələrdən alıram. Dəniz sahilindəki o gülüş səslərin hələ də qulaqlarımızdadır. Yenə də həmin sahildəyəm. Sənli xeyallara dalmışam yenə. Adın çıçəkləyir dodaqlarımızda. Sevincə bürünüb kövrək duyğular. Arzular sinəmdə təzəcə çiçək açdığı zaman tərk etdin məni. Hər gecə içimdə həsrət yuxular, “görəsən, vüsal harayıma hay verəcəkmi?” deyə düşünürəm. Nədəndir ki, heç yuxularıma da gəlmirsən. Amma hardan gələ bilərsən ki? Mən ki heç yatmirəm. Mən isə sənin yuxularına hökmən gələcəyəm, sən istəməsən belə. Bilirəm, yuxularına gələn gecə işinəcəksən.

Bundan sonra ömrüm bir şam kimi ərisə belə, qəm, kədər içimdə yerisə belə, mən səni yenə də gözləyəcəyəm!

Bir axşam soruşdun: “Axi, məhəbbət nədir?” Dedim: “Məhəbbət oddur, atəşdir. Qəlbi daim yandırıb-yaxar.” Soruşdun: “Bəs, onda bu atəşə necə dözmək olar?” Dedim: “Əgər bu eşq, bu məhəbbət qarşılıqlıdırsa, onda bu atəş sevən könüllərə sərinlik verər.”

İndi bayırda qar yağır. Hava soyuqdur. Bilirəm ki,
üşüyürsən. Mən yenə də qəlbimlə bacara bilmirəm, sənin
üşüməyinə heç cür dözmürəm. Darıxma, mən səni heç vaxt
üşüməyə qoymayacağam! Hər zaman qəlbimdəki sənin eşq
atəşinlə soyuq gecələrdə yuxuna gələcəyəm. Və səni eşqimin
oduyla isindirəcəyəm!..

29.07.2013

Sənsizəm

(Esse)

Pəncərə önungdə sənsiz durmuşam. Amma əvvəllər bu
pəncərədən ikimiz baxardıq yağan payız yağışına. İndi isə
sənsizəm. Səni sevdiyimi isbatlasam da, inanmadın mənə.
“Riyakarsan” deyib birdəfəlik tərk etdin məni. Bu sözündən

incidim, qırıldım. Çünkü bu söz düzgün ünvana deyilməmişdi. Axı, sevginin əzabı tanışdır mənə. Mən bu əzabı necə daşıyacağam? Mən səndən başqa kimsəni sevmədim, inan! Sən isə mənimlə gördüyün o, qızın kim olduğunu öyrənmədən, "bitdi eşqimiz!" dedin mənə. Sən yalnız özünü dinlədin, özünə haqq qazandırdın. Mən isə sakitcə dayanıb, mələl-mələl gözlərinə baxdım. Sən isə: "Bundan sonra gözlərimə baxıb, qarşımı dikilib, məndən sevgi diləmə! Sənə qarşı ölmüş hissərimi oyatmağa çalışma bir də! Gəl, məni bir də dərdə bələmə! Bil ki, başımın üstünü ölüm alsa da, sənsizlik nə qədər çətin olsa da, daha bitdi bizim eşq nəgməmiz!" dedin. Mən isə bitirə bilmədim bu eşq nəgməsini. Çünkü könlümdə sənin eşqinin odunu qalamışdım. Bu odu söndürmək çətindir mənə. Sənsiz günlərimdə nə qədər çalışdım da, içimə axan göz yaşlarım belə sənin eşq atəşini söndürə bilmədi yenə. Çünkü özümdən ucadır arzum, niyyətim. Getmir başımdan ilk məhəbbətin sevdası.

Yenə hava tutqun, dumanlı, çənlidir. Pəncərə önündə dayanmışsam. İndi sən hardan biləsən ki, bu gökəmimdə yalnız səni düşünürəm, səni anıram. Sanki göz yaşımıdır ələyir payız. Bilsən necə həsrətiндəyəm?! Sənsiz olduğum üçün üzüyürəm bu payız gündündə. İcazə ver, qəfildən döyüm qapını. Gör ki, nə haldayam, dəliyəm, nəyəm?! Bəlkə, payız mənim qəmimdən, kədərimdən belə dolub? Bəlkə, payız da dərdimə, sərimə ortaq olmaq istəyir mənim?!

İndi haraya baxıram ancaq səni görürəm. Sanki sənin surətinlə dolubdur dünya! Bəlkə mən yanacağam bu dərd içində. Bəlkə bu payız yağışı söndürəcək qəlbimdəki sənin eşq atəşini. Amma mən buna heç inanıram. Axı, məni yaşatmağa niyə gücün çatmadı?!

İndi son yükünü daşıyır ömür qatarı. Sənsizəm. Naləm qayalardan qaya qoparır. Yelkənsiz qayığa bənzeyirəm indi. Səmtini itirmiş yolçuyam indi.

Artıq bulud ötüb, yağış dayanıb. Yerdəki gölməçələr ayna tutubdur mənə. Mən ona baxıram. Aynada tək mənəm. Sənsizəm yenə!..

29.07.2013

Həsrət

(Esse)

Indi həsrət yağışı yağır içimə. Sənin səsinə tamarzi qalmışam. Sənsizlik ürəyimi yandırıb-yaxır, içimdəki tufan

sanki sal qayadan daşı qoparıb apardığı kimi, nəyisə alıb aparır. Bundan sonra içimdə bir boşluq yarandı.

Bu şaxtalı qış axşamı odlu baxışlarına həsrət qalmışam. Çünkü o baxışlarla isinirdim həmişə. Heç bilmədim hardan yol alıb gəldi bu həsrət?!

İndi sənsiz duyğularım da yetim qalıb. Gözlərimdən qəm-kədər sözlür. Qəlbimdə sənsizlikdən bir həsrət ağacı cücərib indi. Bütün ümidişim bu həsrət ağacının arxasından boylanaboylana qalıb. Gözlərim sənin həsrətindən yollarda qalıb. Hiss edirəm ki, sənsizlik dərdi məni son mənzilə səsləyir. Heç olmasa bircə dəfə görün, nəfəsin, ətrini duyum. Axı ümidişim, kövrək duyğularım, arzularım sənin nəfəsinə boy atırdı.

Mən şəhli çiçəkləri, qönçə gülləri bəxtimin üzünə tutmaq istədim. Bütün dünyanın dərdi-sərini unudub, ancaq sənin dizlərində yatmaq istədim. Nə olar, qayıt gəl! Yenidən dünyani bağışla mənə. Qoy bitsin bu həsrət, bu acılar. Sənsiz ürəyim bu həsrəti, qəm yükünü çəkə bilmir inan!

Qayıt gəl, gülüm, qayıtl! Əger indi gəlməsən, bir gün məzarım önündə göz yaşı tökcəksən. İstərdim həsrət bizim dünyamızdan qaçaq düşsün, kədərsə həmişəlik yox olub getsin! Qoy ümid bağçasında həsrət həmişəlik solub-soluxsun! Vüsəl atəşindən çiçəklər açsın. Bitsin bu həsrət, bitsin bu ayrılıq! Nə olursa olsun, harda olursan ol, unutma ki, səni dualarında hər gün dilə gətirəcəyəm...

Baxdıqca özümə həyat görmürəm, amma içimi dinlədikdə ürəyimin döyüntüsü mənə bir ümid verir - haradasa Sən varsan deyə. Sən mənim içimdə kədər, sevinc, göz yaşları və gülüş olan kiçik ürəyimdə böyük Dünyam idin.

İndi Sənin varlığından başqa, həyatda hər şeyim var. Amma buna baxmayaraq, özümü dünyanın ən miskin və kasib bəndəsi hesab edirəm. Çünkü Sən yanımıda deyilsən!

Gəl, əzizim, yenidən qayıt, gəl mənə! Yenə əvvəlki tək tələs görüşə!!!

24.08.2013

Sən gedəni (Esse)

Sən gedəni ciğirləri ot-ələf basıb. Sən gedib-geldiyin ciğirlər sənin addımlarına indi yaman qəribsəyib. Sən gedəni ciğirlər da həsrətinə tab gətirə bilməyib, üstündən yorğunluq yükünü atmağa hazırlaşır.

Mən hardan biləydim ki, bəzi ciğirlərin ancaq gedişi var, dönüşü yoxdur. Gedişli-gelişli ciğirlərə alışmışdım. Səbəbi nə oldu bu gedişin? Anlaya bilmədim ki! Niyə aramızda sərhəd cəkildi, ikiyə bölünmüş Azərbaycantək?

Ürəyimdə kök salan sevgin, nədən sənin qəlbində bir tikan oldu? Mən səni qəlbimdə sevgi atəsi ilə isindirirdim. İndisə hardasa soyuqlamışan.

Son dəfə məndən ayrılanla, nədənsə gözlerini gizlədirdin. İndi anlayıram ki, gözlerini məndən niyə gizlədirdin. Sən ondan qorxurdun ki, gözlərində başqa birisinin gizləndiyini görə bilərəm. Bundan bildim ki, niyə son vaxtlar gözlerin gözümə baxmaqdan utanır. Çünkü günahkar sən idin. O günah yükü kirpiyindən sallanaraq göz qapaqlarını aşağı dardırdı...

Sənə vəfasızmı deyim, bilmirəm. Allah da şahiddir ki, sevgimizə heç zaman xəyanət etmədim. Bu ülvi, saf eşqi həmişə qoruyub saxlamağa çalışdım. Sən isə bu eşqin qədr-qiyətini bilmədin. Görünür, sevgi, məhəbbət yollarında naşı bir yolcusanmış. Onun üçün də sevgimi bu cür ucuz tutdun, onu anlamağa heç çalışmadın da. İçimdə açmış sevda çiçəklərini nə tez soldurdun?!

Sən gedəni bu eşq atəşindən yaşıl ot odda necə qırılıraq yandığı kimi, mən də onun kimi yanılıram.

Sən gedəni intizarından gecələr də uzun göründü mənə. Yatmaq istəyirəm. Deyirəm, bəlkə yuxularıma girərsən. Heç olmasa yuxuda səni görmək istərdim. İndi yeganə təsəllim budur.

Sən gedəni bağçadakı o bülbül də daha nəğmə oxumur. Sanki o yazıq quşcuğaz da bizim nakam eşqimizə yas

saxlayır. Sən gedəni daha çiçəklər də açmır. Sən demə, gullər, çiçəklər də həsrətə dözə bilmirmişlər.

Sən demə, çiçəkləri, gulləri də təravətləndirən eşq, sevgi imiş...

24.08.2013

Şəhid anası

(Esse)

Gözləri yollara dikilib Şəhid anasının. Təsəlli verir özü-özünə: “Mənim balam məni belə tənha, gözüyaşlı qoyub getməz! O məni heç bir zaman yalqız buraxmayacağına söz vermişdi! Vüqar balam mənə heç zaman yalan danışmadı. Onun qəlbində düşmənə hədsiz nifrət hissi vardı. Həmişə əsəbilişib deyirdi: “Haqlı olduğumuz halda, bütün dünya yenə də “onlara” gözün üstə qaşın var demək istəmir. Torpaqlarımızı işgal etdikləri bəs deyil, hələ bir dünya ictimaiyyətinin gözündə özlərini haqlı çıxarmağa çalışırlar. Çünkü arxaları böyük güc sahibinə bağlıdır. Kaş ki, üçcə gün digaların ağası onlardan üz döndərəydi, o zaman türkün kim olduğunu onlara göstərəydik. Nə edək ki, beynəlxalq aləm: “bu münaqişə sülh yolu ilə həll edilməlidir!” deyərək əl-qolumuzu bağlayır. Özündən qat-qat zəif birisinin sənin doğma ata-baba torpaqlarında at oynatması istər-istəməz adamın qüruruna, səninə toxunur.”

Ana oğlunu əsgərliyə yola salarkən o, geri qanrlılıb, günahkarcasına anasına baxaraq deyir: “Əgər geri qayıtmasam, bağışla məni, ana! Haqqını halal et! Əlimə fürsət düşən kimi, düşməndən intiqam almağa çalışacağam! Yoxsa vicdan əzabı, torpaq namusu məni heç zaman rahat buraxmaz!” Elə də oldu. Düşmən növbəti dəfə təxribat törədərək, səngərlərimizə doğru irəliləyiblər. Bu zaman şiddətli atışma başlayıb. “Daha bundan yaxşı fürsət ola bilməz! Göstər özünü! İndi o quduz köpəklərin payını vermək vaxtidır!” deyə Vüqar düşmənin başına od yağıdır. Vüqarın əl pulemyotundan açdığı ateşlə bir neçə düşmən torpağa sərilir. Qalanları hücuma keçdiklərinə peşman olaraq, yoldaşlarını

döyüş meydanında qoyub, geri qaçırlar. Bu zaman düşmən snayperinin açdığı atəş Vüqarın gənc həyatına son verir.

İndi şəhid anasının həsrət dolu baxışları yollara dikilib qalıb. Söz kimi, göz yaşları da ananın yanaqlarında eləcə də donub qalıb. Sanki göz yaşı ananın yanaqlarında hələ yol gedir kimi görünür. Yaşamaq ana üçün indi bir aldanişdır. Qara qanlar axır ananın qəlbindən. Onun qəmli ürəyində bahar öz yerini əbədi olaraq qışa vermişdir. Yollara göz dikməkdən Şəhid anasının arzusu, ümidi qırış-qırışdı.

Ələnin ömrünə həsrətin qarı, hər yerdən bağlayıb fələk yolları. Dərd, kədər sarmaşık tək sarılıb ananın boynuna. Oğul dərdiyələ yol gedir Şəhid anası!

Hər öten axşamı, açılan səhəri intizarla, həsrətlə, qəhərlə qarşılıyır Şəhid anası! O, qəhrəman oğlu haqqındaki xatirələri indi göz yaşlarıyla yuyaraq əzizləyir.

İndi Şəhid anası heç kəsin görə bilmədiyi, duymadığı şəhid oğluna qəlbində ağrı-acıdan, dərddən, kədərdən, iztirabdan, həsrətdən əbədi bir heykəl qoyubdur!..

02.12.2013

Mündəricat

Böhtan.....	3
Həyat üzümə gülmədi.....	26
Nakam məhəbbət.....	50
Açı tale.....	69
Məni qınamayın.....	107
Onun etirafı.....	172
Əlim yetmədi sənə.....	197
Yuxularına girəcəyəm.....	201
Sənsizəm.....	203
Həsrət.....	205
Sən gedəni.....	207
Şəhid anası.....	209

Bu kitabı nəvəm Tunara ithaf edirəm.

Camal Zeynaloğlu: “Talelər dünyası”

(Azərbaycan dilində)

Bakı, “Ünsiyyət” nəşriyyatı – 2013, - 212 səh.

Nəşriyyatın direktoru: **Bəxtiyar Əliyev**

Rəssam: **Süleyman Mustafaoğlu**

Operator: **Turan Zeynalova**

Korrektorlar: **Sevinc Quliyeva**

Nərmin Zeynalova

Yığılmağa verilmişdir: 14.11.2013

Çapa imzalanmışdır: 10.12.2013

Kağız formatı: 60x84 1/16

Şərti çap vərəqi: 13.1

Sayı: 500 nüsxə

Sifariş: № 69

Müqavilə qiyməti ilə.

“UniPrint” - də çap edilmişdir.

Zeynalov Camal Zeynal oğlu
(Camal Zeynalioglu)

C.Zeynalioglu 1975-ci ildə Cəlilabadı rayon
Alır kənd orta məktəbini, 1980-ci ildə isə "Azerbaycan Pedaqoji Xarici Diller Institutunun
İngilis-alman dilləri fakültəsini bitirib.

C.Zeynalioglu "Uğursuz nikah" (1998), "Məni
çinməyin" (1998), "Qəfi fevral gecəsi"
(1999), "Ölümü üzərə" (2000), "Tanrı
cəzası" (2010), Aqəta Kristinin "Baş nazırın
ögürlanması" adlı tərcümələr toplusu (2011),
"Həqiqat işığında" (2012), "Nakam
məhəbbət" (2012) ve "Ölüm doğmeliyi" (2013)
kitablarının müəllifidir.

O, Azerbaycan Yazarlar və Jurnalistlər
Birliyinin üzvudur.

Camal Zeynalioglu • TALELƏR DÜNYASI